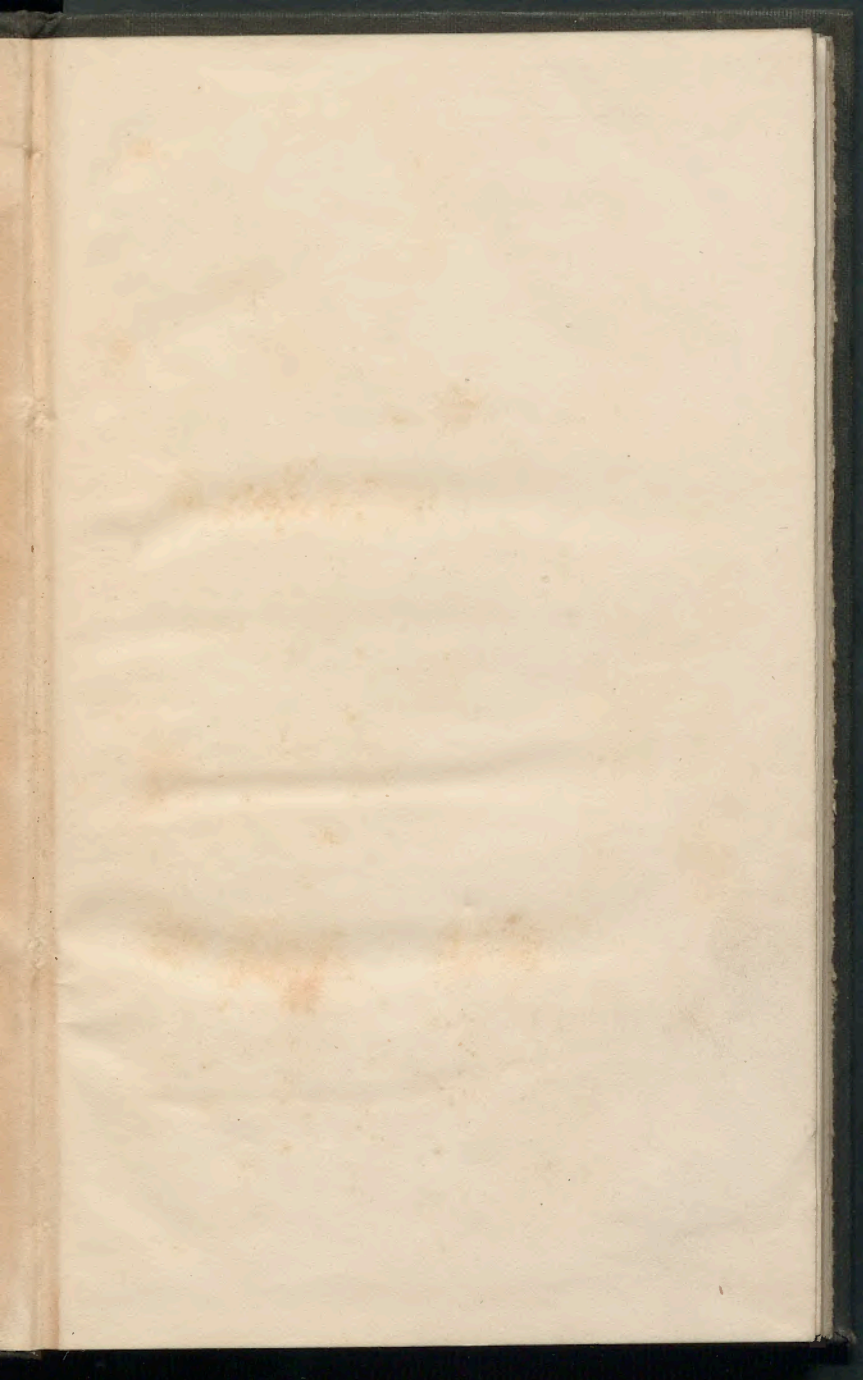
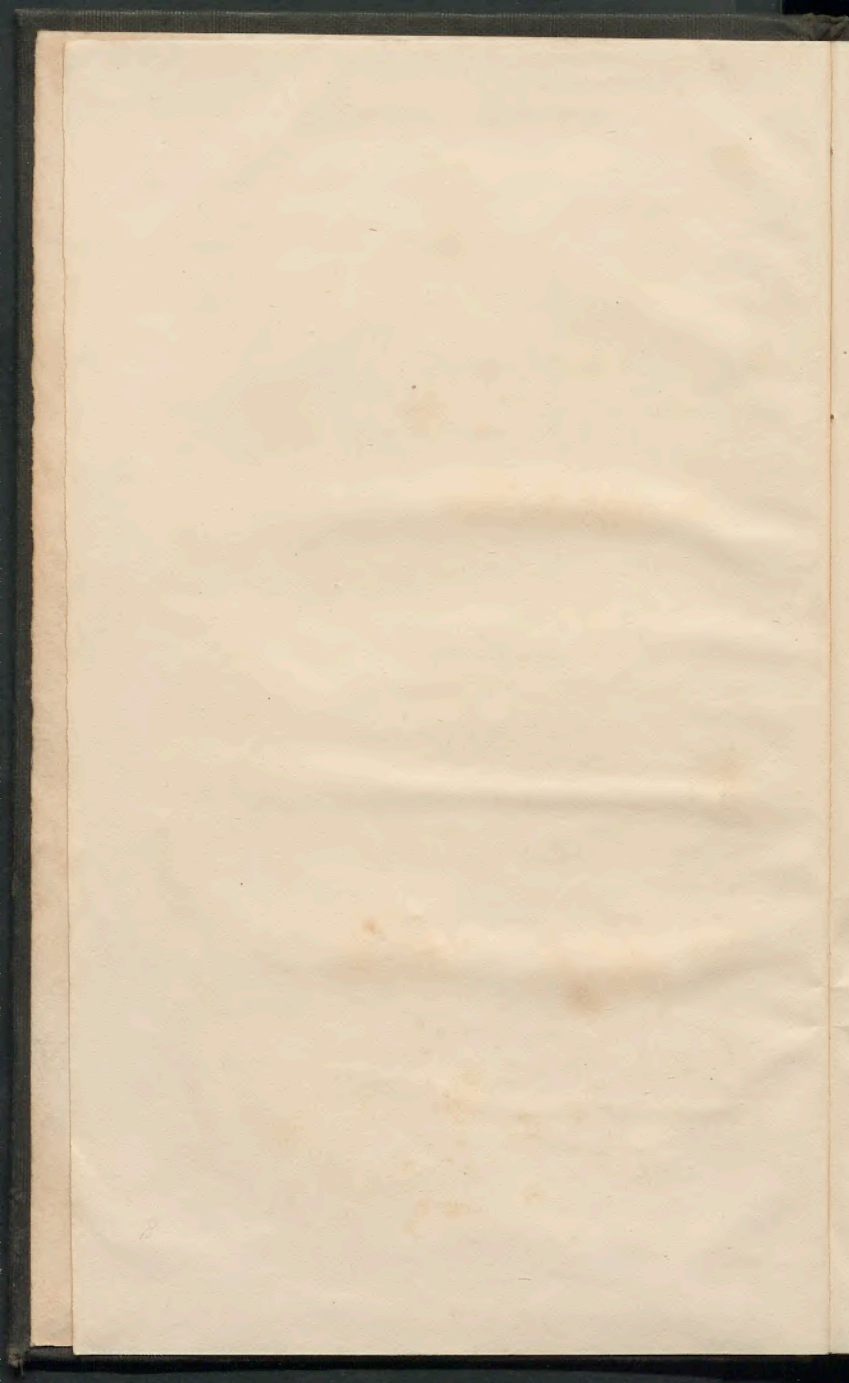

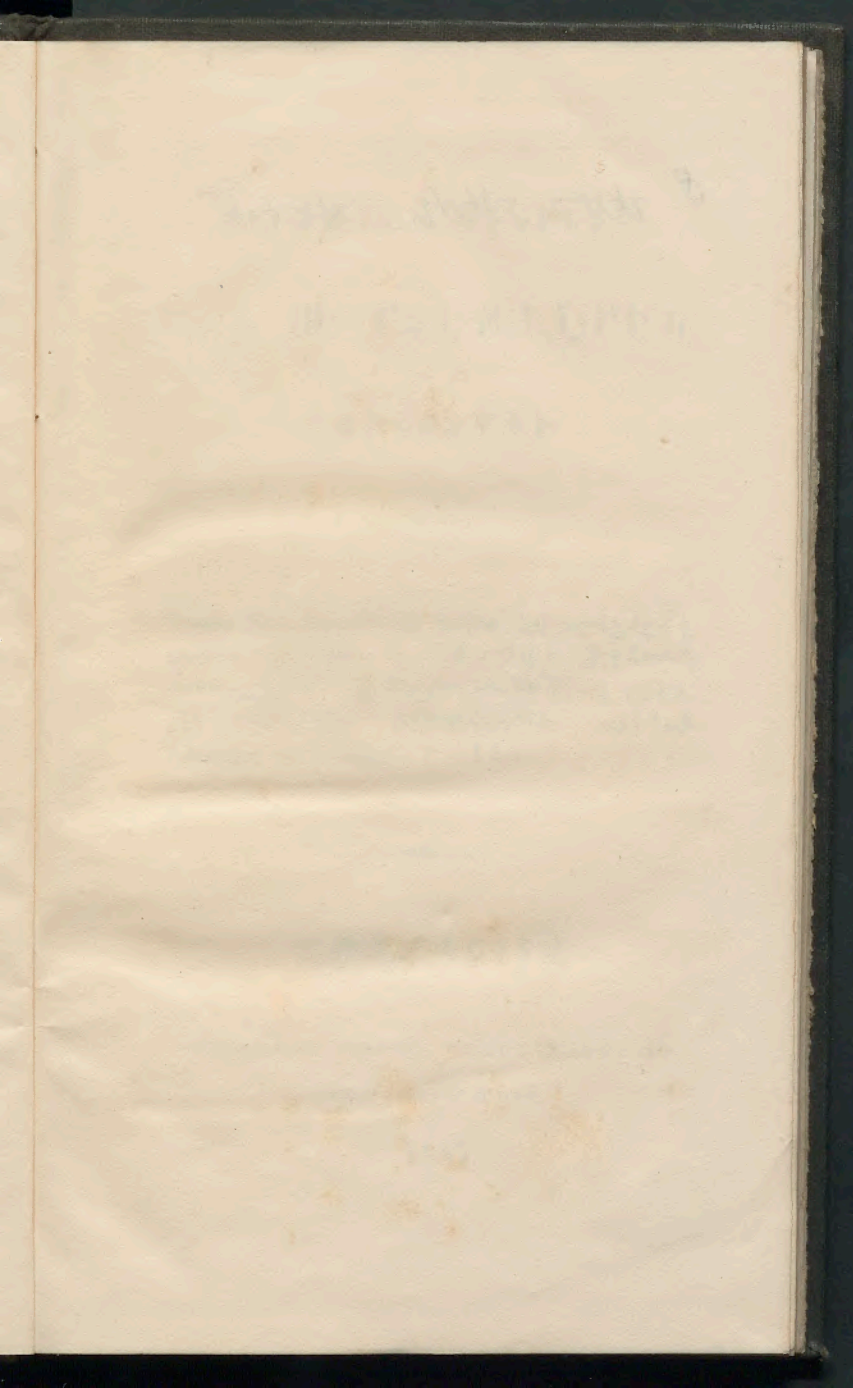
432

m. 432.

if byggen uilke sig : stuyt af

ՔՐԻՍՏՈՒԱՆ ՏԻՆՒՆՏԷ

ԱՅՆ ՈՒ ԱՏԼԹՎԼԻՐՈՒՆ

ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ

“Հէր շէյե ընճրեալէ ետեալ՝ էյե օտեղհըֆչ
էտին” : Ե. Թե . Ե . 21 : “Վէ Եկհոտ
հասալարնա” վէ հերչեւեալն էեալ շե՛վե
րէն առե՛հերն ընեալհերնէ տեգաթ
էնեյեւեր” : Տեա . Ե . 14 :

Ս Թ Ա Մ Պ Օ Լ Տ Ա

ՇԻՐԻՔԻ ՇԵՐԻՔԻ ԳՐԱՄԱՆԱԿՍԻՆՏԷ

ԹԱՊ ՕԼՈՒՆԾՈՒՆԸ

1857

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY 101

LECTURE NOTES
ON THE HISTORY OF PHILOSOPHY
FROM THE GREEKS TO THE ENLIGHTENMENT

BY JOHN DEWEY

CHICAGO, ILLINOIS

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1919

Մ ՈՒ Գ Ա Տ Ե Մ Ե

Ի Ը Ղ ՈՒ քիթապըն խնվանի՝ օնտա տերճ օլունմա-
 զա մերամ օլունան նէ օլուուզունու քիթայէթ միգտարի ա-
 շիբեար խտեր : Զօգ քիմանէլեր զանն խտերէր քի , շինտի-
 քի հալտե Գրիսթիանլարըն պէյնինտէ պուլունան հէփ
 այինլեր վէ Թալիմաթլեր Ազիզ Գիթապլարտան ալընմը-
 շար , վէ ճիւմլէսի՝ քէնտի քիլիսէլերինն հիւքմ ու նու-
 ֆուզու իւզերիննէ մէպնի օլտուգլարը կիպի՝ Առաքեալլա-
 րըն տախի հիւքմ ու նուֆուզու իւզերիննէ մէպնի տիրլեր :
 Իմտի միւլհաղա օլունատու քի , ալէսսէվի գապուլ օլուն-
 մուշ ատէթլերին վէ պիր չօգ Թալիմաթլերին նէ զէմանտէն
 պերու վէ նէ վէճհ իլէ պաշլանտըղլարընըն վէ իճրա օլուն-
 տուգլարընըն Թարիֆի պու միսիլու քիմանէլերէ ֆայտելի
 օլաճագ տըր . իհթիմալ քի՝ պունլարտան պաղըլարը
 քէնտիլերին սայքի Ալլահ Թարաֆընսան Թային օլուն-
 մուշ ֆարղլար նազարը իլէ պագմաղա Թալիմ օլունտուգ-
 լարը պունճէ շէյլերին փէք չօղու՝ Գրիստոտան՝ վէ Գը-
 ռիստոտուն Առաքեալլարընըն վէֆաթընտան պիր գաչ
 եիւզ սէնէ սօղրա քիւլլիւյէն ինսան նուֆու-
 զու իլէ իճատ օլտուգլարընը կէօրմէյիլէ Թաճիւա խտէ-
 ճէքլեր : Լաքին պու պէյլէ տիր . վէ պիզ Թէվարիխտէ
 պուլունան շէյլերին հիլէթինի Թէպտիլ խտէմէզիլ : Պի-
 զիմ մերամըմը՝ պու միսիլու քիմանէլերի պաթըլ կէտաթէր-
 մէք էախօտ ինճիթմէք սէյիլ տիր . իլլա արղղումուզ պու
 տուր քի , օնլարը՝ զայէթ մուհլիմ մատտէլերէ ահեան
 խտէլիմ :

Ախեր չօգ քիմանէլեր տախի վար տըր քի , շիմաիքի
 մէվճուտ քիլիսէ ատէթլերինտէն վէ զիւլմէլերինտէն պիր

չօղու Առաքեալլարն զէմաննտան սօղրա արիզ օլմուշ օլտուզլարնը պիւրէր, լաքին նէ զէման վէ նէ սէպէպտէն էօթիւրիւ վէ քիմէրին վասիթասի իլէ իտիսլ օլունտուզլարնը պիւմէզէր : Իմտի ումարըզ քի, հէփ պու միսիլու քիմնէլէրէ պու քիթապտա իշար օլունան խապէր մագպուլ օլաճադ սրր : շին քի պու խապէրլէր՝ հանկը ֆրրգատան՝ էանի Բում՝ էրմէնի՝ Գաթուլք վէ Փրօթէսթանդ ֆրրգաւունտան օլտուզլարը նագար օլունմայարագ՝ էն ալէա վէ միւթէպէր Թարիխ միւէրրիլէրինտէն ալէնմը սուրլար :

Պիզիմ սատէճէ մերամըմըզ կերչէքլիլի՝ « Գրիստոստա օլտուղու կիպի » պէյան իթմէք տիր : Աէ իշպու սահիֆէլէրի Թահրիր իտէն միւէլիֆին նիյազը՝ փոք վէ թաֆի ինճիլ կերչէքլիլինին աշիքէար վէ գապուլ օլունմասընա՝ թահիֆէի մէզքիւրէլէրին պիր Թարզ իլէ վէսիլէ օլմայլէրի տիր :

ՔՐԻՍԹՈՍԱՆ ՏԻՆԻՆՏԵ ԱՅՆ ՈՒ

ԱՏԵԹԼԵՐԻՆ ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ

ՏԻՊԱՃԵ

ԻՆՊՈՒ քիթապտա թէֆթիչէ ալընան այինէր վէ
թալիմաթէրին էքսէրիսի՝ փէք աղըր վէ ազար ազար սա-
պիթ օլմուշար տըր : Օնլար իպթիտա ազտան պաշայըպ՝
օնտան սօղրա օնլարա իլավէլէր օլունտու . վէ պազը մա-
հալէրտէ իշթահար պուլմուշար իտի , վէ ախէր մահալ-
էրտէ պուլմամըշարտը . վէ պազը քիմսէլէրտէն վէ քիլ-
սէլէրտէն դապուլ օլունտու՝ ախէրլէրտէն ըէտա օլունուր-
լարտը : Պունուն պիթ թապի պէյլէ օլաճաղը աշիքեար
տըր . վէ պու խուսուստա՝ Ալլահըն Քէլամընտան ըուխ-
սաթի գաթի իլէ սապիթ օլունմուշ շէյլէրտէ վագի օլմա-
դա մէմիլ իտէ պիլտիյիմիղ կիպի օլմուշ տուր : Լաքին
հէման պու վուգուաթ՝ օնլարըն իճատընըն վագթընը
թատգիգան Ֆէրգ իտէ պիլմէքտէ պիլր կիւճիլէք հուսուլէ
կէթիլիլը : Պու թադտիրտէ՝ հէփի պու միսիլու մատտէլէ-
րին իտիսպի՝ սլէսսէվի սապիթ օլունմաղա պաշատըգլարը
վագթը սայըլմըշ տըր . չին քիլիսէնին օնլարը դապուլ
իթտիյի զէման Ֆիլ վագի օ տուր :

Ճէհա իյլէմիշիզ քի, Թէֆթիշ օլունան հեր պիր խուսուս սլապընտա պիրարազ վէ սահիհ Թարիֆ վերէլիմ. վէ քէնտի ադըմըզն իճատը օլարագ Թէվարիխտէ պուլունմայան շէլէր Թագտիմ իԹմէտիյիմիզէ՝ օգույանը դանտըրմագ իչին՝ քիլիսէ հայրապետէրինտէն վէ ախեր ինանըլմաղա շայան միւթէպեր միւէլլիֆլէրտէն իսթիլլուաճլէր կէթիրմիշիզ : Պու միսիլլու տահա չօգ իսթիլլարաճ ու շահատէթէր կէթիրիլէ պիլլը իտի . լաքին հեր պիր մագուլ վէ պիրարազ ֆիքրի դանտըրմաղա քիֆայէթ իտեր միգտարի կէթիրիլմիշ տիր : Եյէր իշպու միւէլլիֆլէրբ տօղու իսթիմալ իԹտիյիմիզէ շիւպհէ իտէն օլուր իտէ, իշարէթ իԹտիլլիմիզ շահատէթէրտէն գուլարուզմանարագ՝ օլ միւէլլիֆլէրին թէլիֆաթէրինէ պագաըն, վէ պուլաճագ տըր քի, ծնլարըն ճիւմլէսի՝ շահատէթ տէյիւ կէթիրիլմիշ օլտուգլարը խուսուսլարը սապիթ իտերլէր, վէ ծնլարը Էադընը իսթիլլարաճ իԹմէմիշիզ :

ԻհԹիմալ տըր քի, այն ու ատէթէրի՝ տին ծնլարա մերպութ կիպի՝ ազիմ ֆարզլէր սայանլար՝ պիղի ֆրիսթիանըլա՝ տէյիլ խըզմէթ իԹմիշ՝ իլլա ծնա ազիմ ղիյան իԹմիշ սայաճագլար : Լաքին էյէր էյլէ քիմէլէր պուլունուրլարսա, ծնլարա ըիճա իտերիզ, քի ֆրիստոսուն տինինի բոհանի օլտուլունու իսթըրլարընա կէթիրսինլէր : Օ տէյօր քի, “Ալլահ բուհ տուր. վէ կերէք սիր քի՝ ծնա սէճսէ գըլանլար բուհ իլէ վէ կերէքլէք իլէ սէճսէ գըլսընլար” : Յո՛վ . Դ . 24 : Ահ Ալլահըն Քէլամընտա պու սախի Էազըլմըշ տըր քի, Բապպ ինսանըն պագտըլը կիպի պագմազ, ղիրա ինսան կէօրիւնէնէ պագար, ամմա Բապպ էիւրէյէ սլագար : Շէ՛մ . ԺԶ . 7 : Ահ էկերշի ազիմ սալթանաթ ու կէօսթէրիշ իլէ օլուպ՝ Էալընըզ տիշարտան կէօրիւնէն վէ էիւրէքտէն կէլմէյէն իպատէթէրի ըհտտ իտերէք Թէքտիր իԹմէք իչին՝ Եֆէն տիմիզ իշպու գուլվէթլի սէօզլէրի գուլանմըշ տըր . “Ե՛յ միւրայըլար՝ Եսայի սիզին հագգընըզա էյի փէյլամպերլիք էտիպ տէմիշ տիր . Պու դամլմ պանա տուտագլար իլէ իզզէթ էտեր . ամմա ծնլարըն էիւրէյի՝ պէնտէն ուղագ տըր . հէմ ատէմ Թէնպիհլէրինի Թալիմլէրինի էյօրէտէրէք՝ պանա նաֆիլէ իպատէթ էտերլէր” : Մաթի . ԺԵ .

7—9 : Ազնիւ Քիթապըստի հէր եհրտէ էօրէտիր քի , ի պատէթ մաբպուլ օլմադ իջին՝ եիւրէքտէն սասարը օլմալը տըր . վէ պիղի՝ ալտանըպ տիշարըքի կէօրիւնէն սուրէթ լէրի՝ եիւրէքտէն կէլէն իպատէթ սայմագտան սագընտըրըր : Եհհուտիլէրին դապահաթը պու իտի քի , բուհանի իպատէթին եհրինէ՝ եիւրէքտէն կէլմէլէն այն ու սուրէթ լէրի գօմուշարըտը : Քրիստոսուն վէ ծնուն Արաքէալլաւընըն տինի՝ այն ու ատէթ սուրէթլէրի խուսուսունտա զայէթ սատէ իտի . վէ ծնարըն սագապինճէ օլան տէհրտէ տախի Քրիսթիանըզ էօլէ իտի : Պիղիմ տախի կէօսթէրմէյէ ճէհտ իթտիլիսիդ պու միսլուու տին տիր : Հէր պիր ատէմին եիւրէլինէ իլգա իթմէյէ մերամ իյլէտիլիսիդ տին պու տուր , վէ պունու իթմէյէ էլիմիզտէն կէլտիլի դատար սայ ու իհթիմամ իտէրիդ . ջիւնքի Ալլահըն Քէլամընսան թահպիգան էօրէնմիլիդ քի , ինսանը եալընըզ պու գուրթարա պիլիր :

Իմտի իշպու սահիթէլէրտէ տիւրիւ տիւրիւ այն ու ատէթլէրին վէ պազը թալիմաթլէրին ասլընը վէ պալանկըճընը իզէյէրէք՝ ծնարըն Քրիստոստան եիւզէրճէ սէնէլէր սօղրա վէյտա օլտուգլարընը , վէ Քրիստոս քէնտի տինինի տինեատա պրագտըրը զէման՝ ծնարըն օ տինին Փարզարընտան օլմատըզլարընը իսպաթ իթտիլիսիլիզտէ , սահիհ տինտարըրըն տօսթլարը տէյիլ կիպի սալըլամազըզ : Պիր շէյտէն՝ քէնտինին օլմայան պիր շէյի գալտըրմագ՝ ծնա տիւշմէնլիք իթմէք տէյիլ տիր , իլլա սահիհան ծնա տօսթլուզ իթմէք տիր . վէ իշպու խըզմէթտէ պիղիմ թութտուղումուզ թարաֆ պու տուր : Պիլ՝ սահիհ տինտարըրըն էն խիլիսի վէ գավի թէսահիւպ իտի ճիլէրինտէն իզ : Քրիստոս վէ ծնուն շայիրտլէրի պիզէ էօրէթմիլէր տիր քի , պու տիւնեատէ սահիհ բահաթլըզ էլէ կէթիրմէնին՝ վէ ախրէթտէ էպէտի սաստէթէ էրմէնին եալընըզ էօլու պու տուր : Վէ պունտան պէօլէ հէր պիր ատէմին խիլիսանէ տինտար օլմասը՝ քէնտինին պօրճու վէ քէնտինէ Ալլահըն պիր քէրէմի սայարըզ : Վէ պուրատա սալթ պունու կէօսթէրիլիդ քի , սահիհ աղիլլիք քէնտի թապիաթընտա պիր թագըմ այն ու ատէթ վէ բուսումաթլարտան իպարէթ օլմատըրը կիպի՝ քէզալլիք

Քրիստոստան իւշ եիւղ ելլ սօղբոյս գասար աղիւղէք օն-
 լարտան իսարէթ սիր տէյիւ ասլա սայըլմամըլտը , վէ
 օ հիւնէլտէ շէնիտէր կիպի տին ուլուլունա գանլարընը
 տէօքէն սալն՝ Քրիսթիանլար՝ օնլարըն խուսուսունաս
 ասլա պիր խսուկերէրի եօղուսու , վէ պու սիւնհասա
 օնլարսըղ եաշատըլար վէ էօլտիւէր , վէ օնլարսըղ իւնլապ
 պուսուլար :

ՊԱՊ ՊԻՐԿՆԻ

ԵՕՐԹՈՒԼԱՐԸՆ ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ

ԻՆՊՈՒ մատուենին թէֆթիչնէ՛ պիր գաջ միւլ-
հազարը իլէ պաշարը :

Ա • Պու եօրթուլարն թուծուլմարնա՝ Բրիստոս
Էթոթ ման Աստուալը էր իմեթլէր գիր : Լ,կեր-
չի ընլարտան փէք ազը՝ Առաքեալլարն զէմաննա եազըն
օլան վազըթլարտա թուծուլուրուտու իսէ տէ , Ա
ռաքեալլարն էմրի իլէ նուֆուզ պուլուպ մուգարէր
օլմուշ տէյիլէրիտի : Իչարէթէ շայն պիր մատուէի
սահիհէ տիր քի , շաբաթը՛ շիւպհէսիզ Բրիստոս
Էֆէնտիմիլն էմրի իլէ քէնտի գըյամընըն զէքրի
իչին՝ հաֆթանըն եէտինձի կիւնիւնտէն իք կիւ-
նիւնէ թէպտիլ օլունմարնտան մատա՝ Էֆէնտիմիլ
քէնտի էօմրիւնտէ՛ քէնտի մէվուտու՛ իսքէնձէ չէք-
մէսի՛ վէֆաթը վէ կէջէ չըգմասը միսիլլու վուգու
պուլմուշ ազիմ՝ վուգուաթլէրին հիչ պիրինին զէքրի
իչին պիր կիւն թային վէ թախիս իթմէմիչիտի : Է-
կերչի իչպու վուգուաթլէր՝ տիւնեանըն իւղէրինտէ վու-
գու պուլմուշ վուգուաթլէրին էն ազիմի վէ աճա-
յիպի իտի , վէ ընլարն պազըսը Բրիսթիանը-
լըն թէմէլի իտիլէր իսէ տէ , հիչ պիր եէրտէ՛ Էֆէն-
տիմիլն օլ վուգուաթլէրին մախուսէն թային օլուն-
մուշ պիր կիւնտէ զէքր օլունմարնը թալապ իլլէտի-
յինի օլունմայօրուզ : Օնուն՝ նէ պիր եօրթու կիւնիւ-
նէ տէ պիր օրուճ էա փէրհիզ կիւնիւ թային վէ թախ-
իս իթտիլի վար տըր • վէ պէջլէ իթմէսինէ հէր նէ
սէպէպի վար իտի իսէ , վէ պազըլարնա հէր
նէ գասար աճայիպ կէօրիւնէ պիլիր իսէ տէ , պու

Ճիւմէ սահիհի պու տուր : Վէ Գրիստոս Էֆէնտիմի-
զին հագգընա իշպու տէտիյիմիդ՝ Առաքեալարըն հագ-
գընտա սախի այնի պէոյէ տիր :

Հագիգաթ կերէք Էֆէնտիմիդ վէ կերէք օնուն Ա-
ռաքեալարը՝ խալցա Թալիմ ու նասիհաթ իթմէք պա-
պընտա Եէհուտիւերին պէոյիք պայրամարընտան պա-
ղաընըն քէնտիւերինէ իհգար իթտիքլերի Ֆուրսաթլա-
Էը էլէ ալլա՝ պու խուսուս իշլան օ միտիլու պայրամ-
Լարտա սինակոկարա վէ հէքէլէ կիտերլերիտի • լաքին
պունտան՝ քէնտիւերինէ Թապի օլանլար տախի մութ-
լադա պէոյէ իթմէյէ պոյունլարընա Ֆարզ օլուուղու
աղնաղըմազ : Պիլ ագա՝ Պողոս Առաքեալ Գրիսթիան-
լարտա՝ պաղը մասսուս կիւնլերին Թութուլմասը՝ վէ պու-
նուն կիպի ախեր Եէհուտի այինլերինին Ֆարզի այն կիպի
սաղլանմասընա տայիր պիր գուվլէթլի մէյլ կեօրտիյի
Թագտիրտէ , շիտտէթ իլէ պունա գարը տուրտու : Օգոս
Կալ . Բ . 16 : Գալ . Դ . 9—11 : Բժ . ԺԴ . 5 : Օ-
նուն պաղը մէքթիւպլերինին էն ջօգ մերամը՝ իշպու մէյլէ
գարըը խտի : Օ՝ Գրիսթիանլարըն պու միտիլու պիր պէնտ
իլէ պաղը օլուուղլարընը ասլա իսթէմէղիտի • իլլա իս-
թէրիտի , քի օնլար՝ Կնճիլին քէնտիւերէ իհսան իյլէտիյի
սերպէսթիյէթի իճրա իթսինլեր :

Իմտի եօրթու կիւնլերի՝ տինտարըղը արթըրաճագ պիր
Թարզ իլէ Թութուլուղլարը Թագտիրտէ՝ օնլարըն հագ-
գընտա հեր նէ սէոյլէնէ պիլիր իսէ , պու սահիհ տիր քի ,
Ահտի ճէտիտտէ օնլարըն Թութուլմասը պիր պօրճ տէյիւ
Թէնպիհ օլունմամը տրը : Գրիստոս Էֆէնտիմիզին մէվ-
լուտունուն էա վէֆաթընըն էա Ազիզ Բուհուն էնմէսինին
զիքրինէ՝ սահիհան տինտար պիր Թարզ իլէ պիր կիւն
Թութմասը պիր Գրիսթիան ճէմասթընա միւնասիպ
պիր շէյ օլուուղունու ինքեար իթմէղիդ : Լաքին պուրատա
պիդ պու խուսուսուն միւնասիպէթի էախօտ միւնասիպէթ-
սիղլիյի իղզերինէ միւղաքերէ իթմէյօրուղ • պիղիմ պու-
րատա սապիթ իթմէյէ մերամ իյլէտիյիմիդ սալթ պու
Թէք քէօշէ տիր , քի եօրթու Թութմասը հագ-
գընտա Ահտի ճէտիտտէն տօլլու տօլլույա աշիքեար պիր
խապաթ կէթիրիլէմէզ :

Բ. Աւաքեալարըն ագապինճէ իւք քիլիսէրտէ՝
 Կիրակի կիւնիւնսէն մաստա՝ հէփ եօրթուլարըն թութուլ
 մասը՝ իււնիէն հէր թէսի՝ հիւսիս ըրգաշնա մերգոթ դիւր լէս
 ալըը ըրը : Օ եօրթուլարը թութմասը հէր քէստէն պիր
 Ֆարգի ային միսիլու մաթլուպ օլունմաղըսը : Էֆէնտի
 միզին՝ 440 իլէ 450 սէնէսի պէյնինստ պիր Քիլիսէ Բարիի
 թէլիֆ իտէն Սոկրատէս մուէրրիս տէր քի , “ Կէրէք Պօ
 ղոս վէ կէրէք Աւետարանիչքէր՝ քէնտիլէրինտէն թալիմօ
 լունմուշ քիմսէլէրին պօյնունա պունճիլէյին պիր գուլըւգ
 պօյունտուրուլու գօմատըլար . իլլա Պասէքի վէ ախէր
 եօրթուլարը թութմասընը ճիւմէնին իրատէթինէ պը
 ըրաբըլար : Շէյլէ քի ընլարը՝ Մովսէսին նօմօսու Եւ
 հուսիլէրին իւզէրինէ օլտուղու միսիլու ճէզալար վէ թէհ
 տիալէր իլէ ղօր իլէ գապուլ իթտիրմէք իլինն՝ իշպու ային
 լէրին խուսուսունտա կէրէք Էֆէնտիմիզ վէ կէրէք ընուն
 Աւաքեալարը պիր նօմօս վէրմէտիլէր , (ա) : Վէ իշպու
 մուէրրիսին պու սէյլէտիլէրէր՝ Նիկեփորոստան տախի
 թասարգ օլունուրլար (բ) : Ախէր հայրապետլէր տախի
 հէման պունուն այնի ըէյ ու զիւիւմլէր թագրիլ իտէրլէր :
 Պագ Կղէմէս Աղէքսանդրացիին (գ)՝ Որոգինէսին (դ)
 Ոսկէբերանն (է)՝ Հերենիմոսուն (զ)՝ Օգոստինոսուն (է)
 վէ ախէր հայրապետլէրին թէլիֆաթլէրինէ , քի մահալ
 լէրի աշաղտէ իշարէթ օլունուր : Տէօրտիւնճիւ տէհրէ գա
 տար՝ Էանի Էֆէնտիմիզին 300 իլէ 400 սէնէլէրինին մապէյ
 նինէ գատար՝ պու պապտէ պիր շուրութ վէ գանուն Էօլ
 իքէն , պաղը պէլտէ սինօթոսլարընտա՝ մէսէլա 334 թա
 ըրիսինտէ Սարգիա՝ 361 թարիսինտէ Լաւոգիկիա վէ 305
 թարիսինտէ Իլիպէր նամ մահալտէ գուրուլան սինօթոս
 լարտա (ը) պաղը եօրթուլարըն թութուլմասընը պօրճ վէ
 Ֆարգ իտէն գանունլար գօնուլտու :

Գ. Եօրթուլարըն ալըը իպիիպա իէտ ալ իպի : Քրիսթի

(ա) Սոյ . Քիլ . Թար . Քիլ . 5 , պ . 22 : (բ) Քիլ .
 Թար . Քիլ . 12 , պ . 32 : (գ) Պագ ընան Սիւրօմաթ 8 ,
 Պապ 7 : (դ) Որոգ . Կէլ . Գարըլ . 8 . Պալ 21—23 : (է) Ոսկ .
 Վաղ , ա . Պէնպէէ . Իւզէրինէ : (զ) Հէրան . Շէրգ Գաղ . 4 :
 (է) Օգոսպ . Սէտ . 118 : (ը) Սինօնոս Իլիպէր . Գան . 21 :
 Սինօն . Սարգ . Գան . 11 : Սինօն . Լասոդ . Գան . 29 :

ան Թարխինին 254 սէնէսինտէ վէֆաթ իսէն Որոգինէսին զէմանընա գատար ումուժի եօրթու՝ պէջիւք ճուամա կիւնիւ վէ Պասէք վէ Պէնտեկոստէ՝ վէ տայիմա պու նէվ եօրթուլարտան սայըլան Կիրակի կիւնիւնտէն մաատա եօրթու եօղուտու (ա) : Վէ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ՝ Քրիստոսուն մէվլուտունուն եօրթուսունու տախի պուլուրուզ : Տէօրտիւնճիւ տէհրտէն սօղրա եօրթուլար չօղալմաղա պալլատը . վէ օլ զէմանտէն պէրու ահէսթէ ահէսթէ չօղալմատա օլուս՝ Թաքի փէք չօգ օլմուլար աըր : Ալթընճը վէ էէսինճի վէ սէքիզինճի տէհրէրտէ օլ տէրէճէ դալթ չօգ օլմուլարուր , քի չօգլար շէքվա իթմէյէ պալլամըլարուր :

Եօրթուլարըն իշպու չօղալմարնա՝ չօգ սէպէպլէր վէրիլէ պիլեր : Մէշուր միւլլիֆլէրին պիլի (բ)՝ սայիբ պիլը չօգ սէպէպլէրտէն մաատա՝ իշպու պէյան օլունանլարը վէրիբ , քի էսքի զէմանտա օլան ազիլլէրին սէնէվի կիւնիւնիւն զէքրի , Կոստանդիանոս իմփէրաթորուն պազը Թանղըմաթը , Հէրետիկոսլարըն՝ Ուղղափառլարտան Փարզը եօրթուլար Թային իթմէլէրի իլէ՝ օնլարտան կէրի գալմամանըն արզուսու , չօգ ախէր եօրթուլարըն խճատընա սէպէպ օլան Քրիստոսուն մէվլուտունուն Թային օլմասը , վէ իւշիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ տէհրին Քրիսթիանլարընըն փութփէրէսթ եօրթուլարընա վէ Եհհուտի ասէթլէրինէ օլան մէյլլէրինի ազիլանէ գանտըրմագ խուսուսու իտիլէր . Քրիսթիանլարտա պու միսիլու գալի մէյիլլէր պուլունսուղու՝ Հայրապետլէրին Թէլիֆաթլէրինտէն (գ)՝ վէ օլ էյամլէրին սինօթոսլարընըն՝ մէսէլա Լաուդիկէա վէ իլիպէր սինօթոսլարընըն գանունլարընա (դ) մուրաճաթ օլունամաղըլա աշիքեար օլուր : Յուստինոս վլայ (է) վէ Ամբրոսիոս (զ) միսիլու Քրիսթիան տինինին հիմայէթի պապընտա էազան Հայրապետլէրին Թարիֆինէ կէօրէ օլ

(ա) Որոգ . Կէլ . գարշու . 8 : (բ) Սիլէլ . Քրիսթ . էսփ . Բէլաբի . Ճիւր Բ . . . 88 : (գ) Ուլի . վալ 1 , 6 , 52 : Տիգոս իւլլէրինէ վալ : (դ) Լաւար . Սին . գան . 27 , 37 , 39 : Իլիպ . Սին . գան . 47 , 50 : (է) Օնուն ճէվապ . ա . վանէ 6 , 10 , 16 , 32 բուպար իյի : (զ) Ամբ . Փոսիլէր . գարշու . 1 , 2 , 5 :

զէմանն հէքէլիզ՝ մեզպահարզ՝ գուրպանարզ վէ ղայէթ
 սատէ օլան Բրիսթիան իպատէթի իլէ՝ ծնտան սօղաբի
 վագրթլարըն խաղը գանաաթ իթմէզ օլմաղա պաշլամը
 կէօրիւնիւր : Եկնի Բրիսթիան եօրթուլարը իճատը իլէ՝
 վէ Եհհուտի հեմ փուլթիերեսթ եօրթուլարընը Բրիսթի-
 ան եօրթուլարընա թէպտիլ իթմէյիլէ , ումարլարըտը քի՝
 Բրիստոսուն տիննէ՝ ճլամանի եիւրէյէ կէրէքլիյին
 սատէ պէյանի վէրէպիլէճէյինտէն տահա թէսիրլէ կէօրիւ-
 նիւր պիր սալթանաթը սուրէթ վէ տահա ճէլպ խտիճի
 պիր հիյէթ վէրէճէքլէր : Վէ պունտան պէօյլէ ալթընճը
 տէհրտէ՝ ծնտան ագտէմ ֆասիտ տէյիւ րէտտ օլունան Եհ-
 հուտի վէ փուլթիերեսթ պինլէրինտէն պիր չօլու՝ Բրիս-
 թիան իպատէթիին խտիալ օլունտու : Պէօյիւք թապիր
 օլունան Գրիգորիոս Փափա՝ պունու պիր թէմէլլի գանուն
 պիլէ սայարըտը , « Բի փուլթիերեսթլէրին եօրթուլարը
 Բրիսթիան եօրթուլարընա թէպտիլ օլունմալը , վէ չօգ
 խուսուլարտա օնլարըն այնի իճրա օլունմալը տըր » (ա) :
 Հեմ պէշնիճի տէհրտէ էազան թէոդորէտոսուն տախի թէ-
 լիֆաթլէրինտէն ալլէքար տըր քի , շէհիտլէրին եօրթուլարը
 խուսուլունտա իշպու առէթ ծնուն զէմանընտա պիլէ իճրա
 օլունուրուտու (բ) : Իշպու մաստէ իւզէրինէ Վինճի վէ
 12նճի սահիֆէլէրտէ տահա շահատէթլէր պուլունուր :

Փ Ա Ս Լ 1

Պատէ+ վէ Գէնպէլոսպէ եօրթուլարը :

Իշպու իքի եօրթուլարըն զուհուրի պէրապէր օլմուշ
 կէօրիւնմէսի իլէ , օնլարը պէրապէր զէքր խտէրիզ : Պու
 իքի եօրթուլու պիրիտի Բրիստոսուն վէֆաթ վէ գըլամ
 իթմէսինին՝ վէ օպիրի Ազիզ Բուհուն Արաքէալլարըն իւ-
 զէրինէ էնձսինին զէքրի իչին՝ կէօրիւնիւր քի չօգ էպի
 զէմանտա թուլթարլարըտը : Պու եօրթուլարըն իլք տէհր-

(ա) Պէօյիւք Գրիգ . Մէ . 71 : (բ) Թէոդ . շէհի .
 Իւլէր . 1 , 8 :

տէ մէջ՝ ըստ օրոշուածնա չօգ իսպաթլար վար . վէ իհթի-
մաւքի՝ Առաքեալարըն զէմանընտա պիլէ թու՛թարլարըրը =
Պու եօրթուլարըն՝ Առաքեալարտան թային օլմուշ օլտու-
ղու հիշ պիր վէճհ իլէ իսպաթ օլունամաղ . լաքին շու գա-
տարը իգրար օլունամաղ տըր քի , ընլարըն՝ Քրիսթիան
Քիլիսէսինին պաշլանկըճը հանասընտա դապուլ օլունամար
Առաքեալարըն ըիղասը իլէ օլմաղ տըր : Իկէրչի Առաք-
եալար ընլարը Քրիսթիանլարա Փարզ տէյիւ պաղլամասը-
լար իսէ տէ , կէօրիւնիւր քի ընլար՝ Ինճիլին իքի թէմէլլի
վէ աղիմ թալիմաթը եաիօս վուգուաթի՝ եանի Քրիս-
տոս Իֆէնսիմիղին իսքէնճէլէրի վէ վէֆաթը վասիթասը
իլէ օլան քէֆարէթի՝ վէ Աղիզ Բուհուն հնմէսինի ինսան-
լարըն Ֆիքրի իւզէրինէ տահա գուվլէթլի պիր թէսիր իթ-
մէք ինչն պու եօրթուլարըն սագլանմասընա ըիղա վէրմիշ-
լէր իսի :

Պու իքի եօրթուլարըն Քրիսթիանլարըն պու դատար
էսքի զէմանընտա իհասա օլունմասընա՝ Քիլիսէ միւկըրիլի-
լէրինին վէրուիլի սէպէպլէր պունլար տըր : Եհհուալիլէրին
Պասեք վէ Պենտէկոստէ եօրթուլարը՝ իլք Քրիսթիանլա-
րըն պու եօրթուլարը հէման օլ թու՛թաուգլարը կիւնտէ
կէլիլէր իսի : Պու սահիհ տիր քի՝ Պաղէստինտէ՝ վէ պէլ-
քի ախէր մէմէքէթլէրտէ տախի Քրիսթիանլար տէօնէն
Եհհուալիլէր՝ հէլքէլին պօղուլմասընա դատար՝ պու Եհ-
հուաի եօրթուլարընը թու՛թարլարըտը : Իլք Քրիսթիան-
լարտան ղայէթ չօղլարը՝ Եհհուաիլիքտէն տէօնմէ իտիլէր .
վէ պու եօրթուլարըն սագլանմասը քէնտիլէրինէ սըգը եա-
սագ օլմասըրգճա՝ վէ կէօրիւնէն կէօրէ պէօլլէ պիր եասագ
օլմամաղըլա՝ ընլարը պիր սուրէթտէ սագլամաղա մայիլ
օլաճագլարընա շիւպհէ եօգ տուր : Վէ պունտան պէօլլէ
պու եօրթուլարըն՝ իշպու Քրիսթիան օլմուշ Եհհուաիլիլէր-
տէն ընլարըն թային օլունմուշ շէյլէրին զիքրինէ սագլանա-
ճագլարը Էէրինէ՝ Քրիստոսուն վէֆաթ վէ գըլամ իթմէսի՝
վէ Աղիզ Բուհուն մախսուսէն միւճիւղաթը թէսիրաթլա-
րընըն զիքրինէ թու՛թուլաճաղը՝ մատտինին թապիաթըն-
տան արիզ իտէն պիր վուգուաթ իսի : Տէմէք քի՝ պու
եօրթուլարը՝ հալի իլէ Քրիսթիան եօրթուլարընա թէպտիլ
օլաճագլարըտը : Օնլար՝ Եհհուաի եօրթուլարընա իպրէ-

Թէն օլունչարարը , վէ պունտան՝ տէնէ պիլիբքի , ասըլ
 գունսուրու՝ Եհհուալիէրսէ պաշամըչարը : Վէ Պասէքտէ
 պողազանըպ էէնէն Պասէք գուզուսունուն նիշանէ օլուպ՝
 օնուն իլէ պէյան իթմէյէ մէրամ օլունան Քրիստոս օլուու-
 զու իչին , Պօղոս Առաքեալըն պու պասպտէ “ Պասէքիմիզ
 Քրիստոս՝ պիզիմ իչին գուրպան օլունտու , ” (Ա Կորնի .
 Ե . 7) տէտիյինէ միւթապըզ , օնուն վէ Ֆաթր տախի իշպու
 Պասէք էօրթուսունտա զիքր օլունմասը միւնասիպ վէ ույ-
 զուն կէօրիւնիւր իտի : Վէ Քրիսթիան Վիլիսէսինին իւք
 Թէմէլէնմէսի՝ պիւր կիւնատ իւչ պին քիմնէնին տէօնմէսի
 իլէ օլ Ազիզ Տուհուն աճայըպ պիւր թարղիլէ էնտիյի վա-
 գըթ (Տէ . Բ . 41) պաշամըչ սայըլա պիւրպիլ իչին ,
 իշպու ազիմ վուգուաթըն զիքրի՝ Եհհուալիէրին Պէնտէկոս-
 տէսի իլէ զիքր օլունմալա մէրամ օլունան վուգուաթըն
 զիքրինտէն էվա սայըլուր :

Իւք զէմանլէր Քրիսթիանլարը՝ Քրիստոսուն գըլամը
 ղայէթ ազիմ պիւր վուգուաթ սայարգլարը իչին՝ Պասէք
 էօրթուսունու պէօյիւք թազիմ իլէ սագլարլար ըտը : Քը-
 ժիստոսուն գըլամ իթմէսի օնլարըն՝ հէմ տախի Պօղոս Ա-
 ռաքեալըն գըթընտա Քրիսթիանըզ պինասընըն թէմէլ
 թաշըսը սայըլըրըսը : Պազ Ա Կորնի . ԺԵ : Օնլարըն ի-
 մանը վէ հէփ իւմիսլէրի՝ պու վուգուաթըն սահիհլիյի
 իւզէրինէ պինա օլունմուշուտու : Քրիստոս՝ էօրիւմիւն՝
 մէզարըն շէյթանըն վէ գարանըղըն հէփ գուվմէթլէրինին
 իւզէրինէ զալիպ պունուն վասիթասի իլէ կէօրիւնսիւր : Ին-
 սանըն Ֆիտասընըն ազիմամէլը՝ պունուն վասիթասի իլէ
 թէքմիլ օլունտու : Պունուն իչին օնլար իշպու կիւնիւ
 սըտգ իլէ պու գատար ազիմ սայարլար իտի : Գրիգոր
 Նազիանցի պու կիւնիւ “ կիւնլէրին՝ խաբիշահը՝ էօրիւտարըն
 էօրիւտա (ա) թէսմիյէ իտէր : Վէ Ոսկերեքան օնա՝ ճիւմ-
 լէ էօրթուլարըն Բաճը լէ պաշլըճասը՝ Բապղըն ալիմ կիւնիւ՝
 կիւնլէրին էն ալիփ տէր :

Քրիստոսուն էօրիւմիւ վասիթասը իլէ ինսան ճինսինէ
 իհասան օլան ազիմ իլիմէթլէր իչին՝ պու կիւնտէ շաղըզ
 նիշանլարը տախի իհզար օլունուրուտու : Օրուճ վէ հէփ

դասավէթ նիշանւարը՝ պու կիւնտէ պերթարաֆ օլուն, մագ մաթլուպ օլունուր խտի : Վէ Պենտեկոստէի տախի՝ սայքի հէման պու թարիպ իւզրէ սագարլարլուր :

Ատտիմ՝ Պասեքտէն էվվէլ՝ հեր քէսին իրատէթինէ հէ վայէ օլունմուշ պիր օրուճ թութուլուրուտու . վէ էկէրչի պու օրուճ՝ Տերտուղիանտուն (ա) վէ Երանտուն (բ) տէ տիյինէ կէօրէ ալէսսէվի գրոգ սաաթ խտի խտէ տէ , պիր դանուն եա թէնպիհ իլէ օլմատըղնտան՝ պաղը մահալ լերտէ պիր միգտար վէ տիէր մահալէրտէ պիր միգտար զէման թութուլուրուտու : Վէ իշպու գրոգ սաաթ զէմանը Բրիտոս Էֆէնտիմիղին մէզարտա եաթտըղ զէմանըն միգտարինէ պէտէլ սէչիմիշ խտի , վէ Պասեքեօր-թուաունտան էվվէլ օլան ճուամս վէ ճուամէրթէսի կիւնլէրինտէ խտի : Լաքին էկէրչի պու օրուճ էվվէլա հեր քէսին իրատէթինէ հէվայէ օլունմուշ խտի խտէ տէ , սօղլա օնու թութմասը՝ հէվի Բրիտիանլարա քէնտիլէրին ըուհանի մէնֆաաթը իչիւն՝ պիր Ֆարղի ային վէ պօրճ թային օլունտու : Ազար ազար՝ օնուն զէմանընըն ուղունլուղու տախի արթըրլար : Բրիտոս Էֆէնտիմիղին 250 թարիխին էսնասընտա Դիոնէսիոս Ալէկսանդրացիին վազթընտա պու՝ պիր հաֆթայա՝ եախօտ տահա զիյատէճէ արթըրլմըլըլաը (գ) : Պէշինճի տէհրտէ պիրէր գըթա Բիլիսէ թարիխի եազան Սսկրատէս (դ) վէ Սօղոմէնտա նամ (է) միւէրրիխլէր՝ իշպու օրուճուն եավաշ եավաշ արթըրլմասը վէ քէնտիլէրին պուլունտուղըւ ասրտէ ային ու ատէթլէրին խուսուսունտա տիգաթ ու սայըն զիյատէլէնմէտէ օլմասը պապընտա սէօյլրլէր : Ալթընճը տէհրտէ եազան պէօյիւք տէնիլէն Գրիգորիոս Փափա՝ քէնտի կիւնլէրինտէ իշպու օրուճուն օթուղ ալթը կիւն օրոտղունու զիքը էտէյօր (ւ) : Նիհայէթի՝ եա իշպու Գրիգորիոս քէնտիսի՝ եախօս սէքիւզինճի տէհրտէ իքինճի Գրիգորիոս Փափա պու օրուճուն զէմանը գրոգ կիւն իթտի . զիրա միւէրրիխլէր՝ պունլարլն իքիսիտէն հանկըսը պու օրուճուն պու գատար կիւն օլ-

(ա) Օրուճ իւղ . Պասք 2 : (բ) Եստէբ . Քիլ . 5 , Պասք 24 : (գ) Քիլիհամ Բրիտ . Էսիլ Բար . Քիլ . 21 , Պասք . Փասլ 8 : (դ) Սոլ . Քիլ . 5 , 22 : (է) Սօղ . 7 , 19 : (ւ) Վաղ . 16 , ինճ . իւղ :

մասընը թախսիս իթտիյի պապընտա ինթիլաֆ իթմիչէր տիր :

Պազը միւլլիֆիլէր զեբր իթմիչէր տիր քի , պու գըլպ կիւն օրուճ՝ Առաքեալըարտան թային վէ թախսիս օլմուչ տուր . շինքի պէօյիւք տէնիլէն Բարսեղ Կեսարացի՝ Ամբրոսիոս վէ պէօյիւք տէնիլէն Լեոն Փափա՝ օնու պիր ալլահանի Ֆարզե ային թէսմիյէ իտէրլէր : Լաքին պունա դարը քեաֆի պիր ճէվապ պու տուր քի , օնլար՝ քէնտիլէրին գուլլանտըը իլմի քէլամ իսթիլահ՝ միւլլիպինճէ՝ չօք քէրոէ՝ Ֆայտալը սայտըգլարը պիր շէյի ալլահանի՝ եաիօտ ըէսուլի (առաքելական) թէսմիյէ իտէրլէր իտի : Պունտան դաթը նաղար՝ էյէր պու՝ Առաքեալըարտան թային վէ թախսիս օլունայրսը , իպթիտասընտան պէրու օնու թուլթաճապ զէմանը պիր օլուրուտու . վէ հալա կէօրտիւյիլիլիգ կիպի՝ պաչգա պաչգա մահալէրտէ՝ սայըսը պիրի պիրինէ ոչյմաղ կիւնլէր վէ հաֆթալար՝ վէ պիր մահալ տէ պիր զէման՝ վէ պիր պաչգա մահալտէ պիր զայրի զէման թուլթամաղըսը : Հայրապետլէրին թէլիֆաթլէրինտէ ալլահանի վէ ըէսուլի լաֆլէրի եօգարըտա զեբր օլունան մանատէ գուլլանըլտըգլարը՝ Հերոնիմոս հայրապետին աչիքեար թագրիլիլիտէն պէյան օլունուր , քի օլ թագրիլր պու տուր . “ Հէր պիր մէմլէքէթ ” (պու օրուճ պապընտա) “ քէնտի ազլ ու իտրսքինի գուլլանա պիլըր ” . վէ “ էսքիլէրին գանոնլարը ըէսուլի (առաքելական) նօմսլար սայըլա պիլըրլէր ” (ա) : Ոսկեբերանըն թէպասընտան օլան Կասսիանոս նամ քիմսէ՝ քի պէչինճի տէհրտէ եազսը , աչըգտան աչըղա տէր քի , “ էսքի Բիլիսէսինին թամլըղը պօզուգլուգտան իսք տուրտուգճա՝ պու միսիլու օրուճ ասլա եօղուտու : . . . Լաքին ատէմլէր՝ առաքելական տինտարըգտան կէրի գալմաղա պաչլայըպ քէնտիլէրինի քիւլլիյէն տինէավիլիյէ վերտիլէրի զէման , օնլարըն փափաղարը՝ օնլարը գանուն իւղոէ օրուճ թուլթամապ վէ վազըլթարընըն օն փայընըն պիրինի Ալլահա վադֆ իթմէք իլէ կէրի չէվըրմէյէ ալէսսէվի գարար դըլտըլար ” (Բ) : Վազթըն օն փայըն պիրի տէմէսի իլէ օնուն մէրամը պէօյիւք փէր հիլի աղնաթամապ տըր : Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ՝ Ոսկե-

(ա) Լալլիսսա մէք . 28 : (Բ) Մէճճա 21 , Պապ 30 :

քերան տախի թագրիր էլյէտի քի՝ ընլարն էճպսս ու
 ուսպարը պու օրուճ կիւնլերինի թային էլյէտիլէր (ա) :
 Իմտի փէք աշիքեար տըր քի , էկերչի հայրապետլերին
 պաղըսընտան իշուու օրուճա րէսուլի վէ ալլահանի տէ-
 նիլիյօր իսէ տէ՝ ընլարն պու օրուճ Ալլահըն էմրի
 իլէ Առաքեալարտան թային վէ թախտիս օլուու տէյիւ
 աղնաթմաղա ասլա մերամլէրի տէյիլտիր :

Փ Ա Մ Լ 2

Պէօյիւ Զամա Կիւնիւ :

Իշպու Պէօյիւք ճուամ կիւնիւնին Պասէք իլէ օլան
 սըգը ալագասը սէպէպինտէն՝ պունա տախի պիլթասպի
 թաղիմ վերիլէճէյի աշիքեար տըր : Լաքին պու կիւնտէ՝
 հէր նէ այն ու ատէթլէր իճրա իտէրլէր իսէ տէ , ըն-
 լարն պիլա վասըթասը Պասէք էօրթուսու իլէ իլհագ-
 լըգլարը օլուս՝ ընա մերպուլթ իտիլէր : Պունու քէնտ
 պաղնա այրը պիր էօրթու նագարը իլէ հըվզ իթմէք
 ոտէթինի՝ էալընըգ իքինճի վէ ընտան սօղրաքի տէհը-
 լէրտէ իղէյէ պիլիլիլ : Պու Տերտուղիանոսուն (բ) վէ
 Քրոգինէսին (գ) շահատէթինտէն աշիքեար տըր , քի
 ընլար պունուն հագգընտա՝ սատէճէ պաղը մահալլէր-
 տէ մէվճուա իմիշ կիպի սէյլէր : Օգոստինոս աշի-
 քեարէ տէր քի (դ) , քէնտիսի պու կիւնիւ աղիզ սայ-
 մաղ . լաքին ընուն պու թագրիրի վէրախյի մէքթիւպ-
 տէն կէօրիւնիւր քի՝ ընուն զէմանընտա՝ էանի տէօր-
 տիւնճիւ տէհրտէ Աֆրիգանըն պաղը մահալլէրինտէ
 պու կիւնիւ թութարլարըար : Եւսէքիոս (է) վէ Սօլո-
 մէնոս նամ Քիլիսէ միւկըրիլսլէրինէ կէօրէ՝ պէօյիւք
 Կոստանդիանոս 325 թարիլսինտէ վագի օլան Նիկիւ
 սինթօսունանան պիր դաշ սէնէ սօղրա մախսուսէն էմը-

(ա) Ոսլ . Քար . 52 : (բ) Զէլճէնէ , ա , բ , (գ)
 Կէլս . Գարըն ա , 8 : (դ) Ճանտար Մէտ : (է) Վարդ
 Կոստան : Քիլիսէ թէվարի . ա . Պապ . 8 :

Լէր վերմիշտի, քի պու կին մախտուէն եօրթու
 ԹուԹուլտուն. վէ էշպու փատիշտհանի Փերմանլարա
 օլինաէն՝ պու կին տահա զիյտտէ մուհիմ սայըլմաղա՝
 վէ տահա ումումէն ԹուԹուլմաղա պաշասը: Իշպու
 իշար օլունան քէյֆիյէթլերտէն աշիքեար սըր քի,
 պու եօրթունուն ումումի ԹուԹուլմասը պասլընտա է.
 յէր էպի զմանլարտա սիւր ասէթ վար խի խէ,
 տէօրտինճիւ տէհրին օրԹասը մէհէլլերինտէ պաշամըշ
 օլմալը տըր:

Իշպու եօրթույու ԹուԹուլմալը մահալլերտէ սըգը
 օրուճ իլէ ԹուԹարլարտը: Թէշէքքիւր իլահլէրի
 Թէրք օլունուպ՝ սասէճէ հաս ու մաԹէմ մուզիգասընա
 րուսխաթ վերիլը խի: Տուստէ՝ հիչ քիմնէ տիզ
 չէօքմէղտի. վէ մուհուպպէթ պուսէսինին րուսումու
 իճրա օլունմաղտը: Հէմ Բապպըն Ախլամ Թաամընըն
 տախի րեսմ ու այնի իճրա օլունմաղտը. վէ սեղանըն
 եանի աղիզ սօֆրանըն զինիթլերի գալըրըրըր ըտը:

Փ Ա Ս Լ 3

Քրիստոսն մէլտոսոս՝ Էախօք Ծնունդ:

Պու եօրթու՝ Կէօրփինճի տէհրտէ զուհր իլէտի:
 Քու միսիլու եօրթունուն Ահտի ճէտիտտէ ասլա է.
 սէրլէրի վէ իզլերի պուլունմաղ. վէ Առաքեալլարըն
 եախօտ իւք Քրիսթիանլարըն ամէլ ու հարաքէթլէ-
 րինտէ պունա նուֆուզ վերէճէք պիւր իպրէթ տախի
 եօգ տուր: Ճիւմէ միւերրիլլերին պիւր իթթիֆագ
 Թագրիբի պու աուր քի, պու եօրթու իւք իւչ տէհր-
 լերտէ ալէսսէվի եօղըտու. պու վէճհ իլէ օնուն
 Թախիս օլունմասը՝ տէօրտինճիւ տէհրտէ օլմուշ տէ.
 յիւ սապիթ օլունմալը տըր: Իւք Քիլիսէ՝ Քրիստո-
 սուն կէնճիլինտէ սիւրտիյիւ հօմրին վուգուաթլարը-
 նը՝ օնուն ումումի խըզմէթինէ կիրտիքտէն սօղբա սիւր-
 տիյիւ հօմրին վուգուաթլարընը սայտըրը գատար
 սայմաղ ըտը. վէ օնլարըն տիգգաթի մախտուսէլլերի՝

ծնուն էօլիւզերտէն գըյամընա՝ կէօյէ արընմասընա վէ Ազիզ Բուհուն էնմէսինէ վէրիւմիշխտի : Կղեմէս Ազէկ սանգըսցի Թազրիւր պիլէ իտէր քի (ա)՝ Քրիստոսուն մէվլուտու Թարիխինէ տայիր Թէֆթիւլէրէ կիրմէք պիհուտէ տիր . վէ ծնուն պու Թազրիւրինէ ախէր մու նտսիֆլէր տախի իթթիֆադ իտէրլէր :

Ոսկեբերան՝ 388 Թարիխինտէ Քրիստոսուն մէվլուտու կիւնիւնտէ վազ իյլէտիյի պիր վազտա տէր քի՝ պու եօրթու Անտիրքտա վէ Սիրիատա իլք տէֆա՝ Օն սէնէ էվլէլ իտխալ օլունտու (բ) : Իշպու եօրթունուն ումումի օլմասընըն սէնէսինի իտպաթ իթմէսի փէք կիւճ՝ վէ պէլքի միւմքիւնսիւղ տիւր . չիւն քի պու եօրթույու սաղլամասընը՝ Քիլիսէլէրին պազըլարը պիր զէմանտէ՝ վէ պազըլարը պիր ախէր զէմանտէ գապուլ իթսիլէր . վէ սաղլամասընա պազըլարը պիր կիւն՝ ախէրլէրի տէ պիր պաշգա կիւն Թային իյլէյիպ՝ պու պապտէ իթթիֆապտէ տէյիլէրիտի : Վէ կէօրիւնիւր քի՝ պազը մահալլէրտէ՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին իպթիտասընտա վաֆթիղին եօրթուտու իլէ պէրապէր պիր կիւնտէ սաղլանըրըրա : Վէ տէհրի մէզքիւրին օրթասընտան Ղարպ սէմթլէրինին Քիլիսէլէրի Քրիստոսուն մէվլուտու սաղլանմասը իչիւն Դեկտեմբերին էիրմի պէշինճի կիւնիւնիւ Թախտա վէ Թային իյլէյիպ՝ Վաֆթիղի կիւնիւ իչիւն տախի պիր տայիր կիւն Թային իյլէտիլէր : Վէ Շարգ Քիլիսէլէրին պազըսը տախի եավաշ եավաշ իշպու ուտուլ գապուլ իթմէյիլէ , պու եօրթունուն իլք պաղլամասընըն զէմանը տէյիւ՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին նըսֆընտան սօնունատէք օլան զէման Թային օլունա պիլեր :

Իպթիտա պու եօրթու սէնէսին հանկը կիւնիւնտէ Թութուլաճարը պապընտա՝ Քիլիսէլէր պէյնինտէ վաֆիր իսթիլաֆ վարըսը . վէ պու Քրիստոսուն տօղտուղու կիւնիւն վէ այըն սահիհան հանկըսը օլտուղու մալիմ՝ օլմասըրընտան արիզ իթմիշխտի : Վէ պունտան պէօյլէ՝ ալիմլէր պու վուգուաթըն վուգու պուլմասը պապընտա՝ պիրի պիր այ վէ ախէրի պիր տայիր այ

(ա) Սիրօմիա . ա : (բ) Ոսկեբ . Վապ 31

կէօսթերիպ՝ սէնէնին հէման ճիւմէն այլարընը կէօսթերմիշէր խօի : Լոքին իշպու էօրթույու ալէսսէվի թուժտուքարը կիւնլէր՝ Դեկտեմբերին շնի վէ Յունվարըն Յար օլուպ՝ իւքինի Ղարպ Գիլիսէլէրի վէ ասըրընը Շարգ Գիլիսէլէրինին պաղըսը թուժարլար ըտը : Աղար աղար Յունվարըն ալթըսը թէրք օլունուպ՝ Դեկտեմբերին եիրմի պէշննճի կիւնիւ Գրիստոսուն մէվ լուսու կիւնիւ տէյիւ տահա ալէսսէվի դասուլ օլունսու , վէ իշպու մատտէ իւղէրինէ ալթընճը սէհրէտէք պլր իթթիֆապ օլունսուլու թահմին օլունամազ (ա) :

Պու էօրթունուն իհտաս օլունմասընա վէրիէն սէպէսլէրտէ տախի իխթիլաֆ վար : Պաղը քիմնէլը՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին սոնունա սօղրու Գրիսթիանլարըն պէյնինտէ զուհր իտէն պլր էօրթուլարըն սայըսընը արթըրմադ սէվտասը սէպէպ օլու տէրլէր . ասիւրլէրի Եհհուտի այինլէրինէ ույմադ՝ պաշպալարը տա հէրէտիկոսլարըն գուրտուգլարը նիզամ ու թէրթիպաթա՝ վէ սայլրլէրի տախի փուժփէրէսթլէրին Սաթունա վա թապիր օլունան պայրամընա պիր մուվաֆիգաթէ պինասն թային օլունմուշ զիւիւմինտէ տիրլէր : Իհթիմալ սըր քի պու էօրթունուն զուհրինէ՝ պու զիքը օլունան քէյֆիլէթլէրին ճիւմէսի տէ էարտըմ իթմիշէր : Լոքին ալէսսէվի դասուլ օլունան զիւիւմ պու սուր քի , պու էօրթու՝ պալատէ մեղքիւր փուժփէրէսթ պայրամընա իմթիսալէն թային օլունմուշուտու (բ) , վէ պու պասուէ օլան իսպաթ՝ պագի զիւիւմլէրին իսպաթընտան գալի տիր : Իշպու պայրամ՝ Դեկտեմբեր այընըն 24 վէ շնինճի կիւնիւնտէ թուժուլըրուտու . վէ պու կիւնլէր՝ փուժփէրէսթլէրին արասընտա ալիւմ սէֆու վէ զէվք վէ պայրամ ու շաղըգ կիւնլէրի խօի : Փուժփէրէսթլէրին՝ Գրիսթիան տինի շաղըգ ու սէվննճուէն արի՝ վէ եիւրէյի գասալէթ իլէ տօլուրուր պլր տին տիր տէյիւ իթաիքլէրի տախ ու զէմի տէֆ իթմէք իչիւն՝ Բօմա Եպիսկոպուսու պիրինճի Յուլիոս (337 իլէ 352 թարիխի էմնա

(ա) Սիէլ . Գիլի . էսի Ռարիտ . Պաս 2 , սահ . 192 : (բ) Սիէլ Գիլ . էսի Ռարիտ , ճիւ Բ . սահ . 189 .

սքնտա՝) կիւնէջին շանրնա թուծուան իշպու փուծ-
 փերէսթ պայրամընը՝ տիւնեանրն Գուրթարըճըսընըն շա-
 նրնա թուծմաք իւզըն՝ պիր Գրիսթիան եօրթուսունա
 թէպսիւ իյէտի (ա) : Իշպու զիւիւմիւ՝ Բրիստոսուն
 մէվլուսու կիւնիւնտէ տտիի Սաթուրնաիւ պայրամըն-
 տա իճրա օլան այնիւրին՝ մէսէլա տօսթլար վէ խըսըմ
 ագրապալար պիրի պիրինէ փէշքէշէր կէճտէրմէք՝
 պէջիւք վէ մասրաֆլու զիյաֆէթլէր իթմէք՝ Ալլահա
 սունուլան իպստէթսէ հէյաղիլլէրսէ՝ վէ մէյտան օ-
 յունլարընտա օլան կիպի սէյրանա տայիր շէյլէր կէօս-
 թէրմէք՝ քիլիսէլէրի խիւլէավի պիր թարղ իլէ տօնաթ-
 մադ վէ սէրիսօշուգ վէ հսէպէ մուլայիր սայիր հա-
 րաքէթլէր իշէնմէք վէ պունուն կիպի իշէրին այնիսի
 իճրա օլունմագտէ օլտուղու տտիի սապիթ իտէր : Վէ
 իշպու լըյըգսըզ հարաքէթլէրին փուծիւրէսթլէքսէն
 ալընմա օլտուգլարընա՝ զէյլտէ իշարէթ օլունան միւհլ-
 լիֆլէրին թէլիֆաթլէրինէ պագ (բ) : Տէօրսիւնճիւ տէհ-
 րին սօնունա տօղլու եազան Գրիգոր Նիւսազի եաղտը-
 ղը վաղարընտա զէքը իյէտիյի պազը քէյֆիյէթլէր-
 սէն աշիքեար սըր քի՝ Բօմալլարըն Սաթուրնաիւ
 նամ պայրամընըն՝ Գրիստոսուն մէվլուսու եօրթուսու-
 նա էպքի զէմանտէն պէրու՝ աղիմ թէսիրի օլմուշուտու
 (գ) : Իշպու Հայրապետլէրին տէտիյինի պուրատա իս-
 թիլրաճ իթմէսի՝ փէք ուզուն օլտուղունտան՝ միւմ-
 քիւն տէյիլ տիր :

Պասէք՝ Պէնտէկոստէ վէ պէջիւք ճումա կիւնիւ
 եօրթուլարը իւք իւչ տէհրտէ վէ սէօրտիւնճիւ տէհրին
 իպթիտասընտան եարըսընա դատար աղիմ իհթիրամ
 է տինտարըգ իլէ թուծուլուրուսու : Օնլարտան մէ-
 րամ պու եօրթուլարըն զէքրէ կէթիրտիքլէրի աղիմ
 վուգուլաթլէրին վէ թալիւնաթլէրին իւղէրինէ թէֆէք-

(ա) Դօնէլլէրիւս Արատ . Գանոնլար իւղէրինէ . է .
 13 : (բ) Հասթիւնէան , . . . Սահ . 171 : Վէ փօ-
 լիտօր Վիլիլիւնիւս . . . Պապ 2 : Վէ Հիլլէպրանս .
 Բրիս . Մէլլ . Իւղէրինէ , Պապ Բ : Վէ Մարիէն Իոյ .
 Բիւ . Թէլ . Ճիւս 4 . սահ . 110 : (գ) Վալ 38 . Մէլլ .
 Գրիս :

քեր խտրէք՝ պիր տինտարըդ բուհու սասիթ իթմէք իտի : Վէ հէր խուսուստա ինանմաղա սէպէպ վար սըր քի՝ ընլարըն թէսիրաթը՝ օլ գասիմ զէմանլէրսէ ալա վէ ֆայսէլու իտի : Վէ իշպու եօրթուլար ումումի օլ մաղտան էվվէլ՝ վէ պէլքի ումումի օլսուգտան սօղրա տախի սահիհ տինտար վէ սաֆտէրուն Քրիսթիանլալըն հագդընտա պէջլէ օլսուղունու ինանմաղա հագդըմըզ վար : Լաքին տէօրտիննճիւ տէհրսէն սօղրա պու կիւնլէր՝ քէնտի աղիզլիքլէրինի լայպ իթտիլէր, վէ ընլարըն ֆայիտէլ թէսիրաթը մահվ օլսու : Մնլար աղիզլիք վէ ֆաղիլէթ սէպէպլէրի օլաճալլարը եհրսէ՝ տիննեավի վէ ճիսմանի սիւրիւր ու սէֆաաթ զէմանլէրի օլմուլլարըտը : Պասեքին վէ Պէնտեկոստէնին ալիֆէ կէճէլէրինտէ իճրա օլունան Քիլիս սյինլէրի օքատար ըզգալէթ վէսիլէլէրի օլմուլլարըտը, քի պիր սինթօսուն գանուլլարը իլէ (ա)՝ կէճէլէքտէ գարըլալըն պուլունմասը եասագ օլմուլլուտու : Եմաի իշպու կիւնլէլ՝ հէր նէ գատար էյի մէրամ իլէ թախսիս վէ թային օլմուլլար իտի իսէ տէ, վադըթ կէլալիյիտէ՝ ընլար պօղուլուպ, Քրիսթիանլըղա մուղայիր ամէլ ու հարաքէթլէրէ վէսիլէ օլմուլլար ըտը :

Եւք քէօրթ քէհրլէրքէ Քիլիսէնին եալընըզ եօրթուլալը՝ իշպու զէքը օլունան տէօրթ եօրթուլար իտի (բ), եախօտ հիջ տէյիլ իսէ իւշիւնճիւ տէհրին սնուննաօէք ախէր եօրթուլար եօլուտու : Զ իրա էկերչի պաղը մահալլէրտէ շէհիւլէրին զիքրինէ պաղը կիւնլէր թուլուլուրուտու իսէ տէ, ընլար սատէճէ օլ աղիզլէրին շէհիս օլտուլլարը սէմթին Քիլիսէսինտէ՝ եախօտ Քիլիսէլէրինտէ թուլուլուրուտու, վէ զէքը իթտիլիմիզ եօրթուլար կիպի ումումի եօրթուլար սայըլմաղար ըտը :

(ա) Էլիպէր Սինօն . Գան . 35 . Լաբի . 305 :

(բ) Օն ալընճը քէհրքէ գոորուան վէ Բօմ Քիլիսէսինին Լէֆլի սայըլան Տրիպէնդ Սինօնոս քէր քի (Պագ՝ հէմիւ Տրիպէնդ Սինօնոս Լէֆլիլի, Ճիւ . 7 . . . 263 .) Իւք քէօրթ քէհրլէրէ գաորս Քիլիսէնին եօրթուլարը գոնլար իքի . 1 կիւսիլի կիւնի . 2 Քրիստոսոսն իսէնճէ լէք .

Շէհրաբէրի շէրիի Բաբուսան կիսակեր :

Շէհրաբէր՝ եանի մարտիրոսլար՝ Բրիստոսուն վէ
 օնուն Ինճիլիներն շան ու ճէլալի ուղորունա քէնտի
 հօմրէրինի Ֆէտա իԹմէքտէ դավիլլըրէրի իչին աղիմ
 իԹիպար վէ Թաղիմ իլէ նաղար օլտուգլարը էճիլտէն ,
 փէք էքի զէմանտէ օնլարն վէֆաԹլարը զըբրինէ
 Թային օլմուշ կիւնէր պուլուրուզ : Պունլարն էն էս
 քիսի՝ Իղմիր Եպիսկոպոսու Պոլիկարաբոսն կիւնիւ
 տիւր , քի օ՝ 167 սէնէսինտէ շէհրա օլտու , վէ օնուն
 վէֆաԹընըն զըբրինին սէնէվի կիւնիւ՝ օլ Թարիխտէն
 պէրու պաշամըշ օլմաը տըր : Պու Թարիխտէն սօղըս՝
 ախէր շէհրաբէրին զըբրինէ Նիւսատա՝ քիւչիւք Ասիա
 տա՝ Գայսէրիտէ վէ ԱնԹագետատա պէօյլէ սէնէվի կիւն
 էր ԹուԹուլուրուտու . լաքին օնլարն հիչ պիրի օ գա
 սար էրքէն՝ ալէսսէվի ԹուԹուլմաղտը : Շէհրաբէրին
 զըբրի եաղնըզ քէնտի շէհրա օլտուգլարը սէմԹըրտէ
 պու մինսալ իւզըրէ Թաղիմ օլունուրուտու . վէ պունլար՝
 սատէճէ մահալ՝ վէ փէք փէք՝ պէլտէ եօրԹուլարը իալկըր :

Շէհրաբէր չօլալմաղըրա՝ Ճիւմէսինէ պիրաէն Թաղիմ
 օլունմազ իչին պիր կիւն Թային օլունաու : լաքին
 իշպու եօրԹու՝ Գումլարն պէյնինէ քեօրպիւնճիս քէհրի
 սօն սէնէլէրինէ դատար իտիալ օլունմամըշտը . վէ Ղարալ
 մէմէքէԹըրին Քիլիսիլըրի պէյնինէ պունտան տա

Ձեռի . 3 Քրիստոսան գըյամ ինճէսի . 4 Քրիստոսան կեօյի
 ուլմաու . 5 Պէնպէհոսպէ . 6 Քրիստոսան Ձէլլատա վէ
 Վաֆիլիլի : Աշէտաբ քըր քի , պոս՝ պիլիմ պոս պապի
 սեօյլէպիթիւլէ Տաւաֆըզ քըր : Վերալի կիւնիւսպէն վէ Է
 ֆէնպիթիլին Վաֆիլիլիսպէն Տապա՝ պապի եօրեոսալըն
 ճրտէլէսի զիտը ինպիթիւլ քեօրն եօրեոսալըն իլէնպի
 աշտաւլլըր : Պոսրապա Վերալի կիւնիւ իլիւն պիւ հիւ պիւ
 շէս սեօյլէլէպիւ . Ղերա էլէրէլի էպի Քրիստիանլար օնոս Բոս
 Բարալըքը , լաքին օնոս քէնպիլէրի Բային վէ Բախիս ինճէ
 փշլէրիպի , իւս օ՝ քէնպիլէրինէ Քրիստոս Էֆէնպիթիլիսպէն
 վէ Առաքեալարապան Բէնլիմ օլունմաղապոս :

հա սօղրա խախալ օլունտու : Պու եօրթունուն խուսու-
տունտա պուլուսլուսուսուդ էն էպի իշարէթ՝ Ոսկեբերաի
նըն՝ պիր վազընտա պուլունուր (ա) : Վէ օ՝ 386 սէնէ-
սինտէ վազ իթմէյէ պաշլատըղնտան՝ պիլ իգթիզա թահ-
մին օլունա պիլըր քի՝ պու եօրթու՝ պու թարիխտէ
ուսուսի օլնադա պաշլամըշտը , վէ իհթիմալ քի՝ պուն-
տան պիր դաչ սէնէ սօղրա տախի օլուն , շէօյլէ քի
հալա զիքր իթտիյիմիզ վէճ՝ իւղրէ օնուն զուհրու
տէօրաիւնձիւ տէհրին սօն սէնէլէրի էսնասընտա օլմուշ
սայըլա պիլըր :

Իշպու եօրթուլար՝ շէհիպէրին մէզարլարը էթրա-
ֆընտա՝ թուլթուլուրուտու , քի օրատա՝ օլ ազիլլէրին
նադլէյէթլէրի օդունմաղըլա՝ օնլարն մէտօյլէրինէ տա-
յիր վազար սէօյլէնմէյիլէ՝ իպատէթլէր իճրա օլունմա-
ղըլա՝ Բապպըն Ախշամ Թաամընըն իճրասը օլունմաղըլա
վէ զէնիկնէր թարաֆընտան զիյաֆէթլէր վէրիլմէյիլէ
օնլարն զիքրինէ թազիմ՝ օլունուրուտու : Ոսկեբերա-
նըն՝ Գրիգոր Նաղանցինին՝ Բարսեղին՝ Գրիգոր Նիւ-
սացինին՝ Ամբոստոսուն վէ ախէրլէրին պազը էն մէշ-
հուր վազարը պու միսիլու վազըթլարտա սէօյլէնմիշ
խտի . վէ պունտան մէրամ՝ հայաթտէ օլան խալըր՝
էօլմիւշ օլան տիտարլարըն Ֆաղիլէթլէրինէ ույարագ
ամէլ ու հարաքէթէ ույանտըրմագ խտի : Լաքին պու
շայրապէտլէր՝ էկէրչի ազիլլէրին զիքրինի պու մինվալ
իւղրէ իզլէթլէրլէր խտի իսէ տէ՝ օնլարա տին ու մէզ-
հէպձէ թազիմ՝ վէրմէք թէօհմէթինի քէնտի իւղէրլէ-
րինտէն տարըղնըդ իլէ րէտու իտէրլէր : Պու միսիլու
սէօյլէյիշ՝ Օգոստինոսուն (բ)՝ Տերսուղիանոսուն (գ)
վէ Ոսկեբերանըն թէլիֆաթլէրինտէ պուլունուր :

Լաքին պու կիւնլէր՝ էկէրչի զայէթ էյի պիր նի՝
յէթ ու մէրամ իլէ թային օլունմաւշար իսէ տէ , եա-
նի հայաթտէ օլանլարըն տինտարըղընա եարալմ՝ վէ
անյիլ վէֆաթ իթմիշլէրէ իպատէթ իթմէք մէրամը

(ա) Վաւ 47 , Ճիւճէ Աւիւլէր Եօրթուսու Իւլէրինէ :
(բ) Contra fantasmi. 1 , 20 . c . 21(4) Apolog. 3. 5. վէ ad
Scapulum . c . 5. Պորտապա նոսմանէ գըֆընպա Օգոստինոսուն

իւն գապուլ օլունսուլար իսէ սէ , Գրիսթիանըլա մու-
ղայիր չօդ իշէրնն զուհրնն սէպէս օլտուլար : Վրդ-
թըն մերուրինստէ՝ շէհիալէրնն մէզարարը իւղէրնն պի-
նար՝ եսիստ Գիլսէլէր պինս օլունմալա՝ վէ ծնա-
րըն սէՖն օլտուգլէրի մահալէրոտէ Ալլահա իպատէթ
իթմէքտէն՝ ծնարա ալլահանի իպատէթէր սունուլմալա
պաշանսը : Վէ պու մինվալ իւզըն՝ ծնստն սօղաքի
տէհրլէրտէ ասէթ օլմուշ օլան ազիզլէրէ իպատէթ սուն-
մանըն թօխումու՝ ես հիչ տէյիլ իսէ քէօքլէրն՝ պու
կիւնլէրէ գատար իղէնէ պիլըր : Սուրէթլէրէ վէ ազիզ
տէնիղէն էսէրլէրէ իպատէթ օլունմադ տախի հէման
պունտան պաշանմըլ տէնիլէ պիլըր (ս) : Գրիգոր Նիւ-
սացի սէր քի (Բ) , ազիզլէրնն շանընս պինս օլունան

1011 ինճի լաւընսան պիւ իսթիւրաճ կէթիւրիւ : Օ պէր ի՛
“ Շէհիպլէրէ Ռալիմ վէ Ռէրիմ վէրճէն վէ Գէիլ ծնարա ի-
պատէթ իթմէյէ՝ լսփն էալմուլ շէհիպլէրնն իպատէթ իթմէյ-
լէրէ Ալլահա իպատէթ իթմէյէ Ռալիմ օլունսոսգ : Ձիւրս պիւ՝
թ-Ռիլէրէ Ռիլէրի օլունգալար կէպի օլմուլ Գէիլլէրնն ի՛ պիւ
ծնարա՝ հէման պու խոստոս իլիան աճըրըլ , ի՛ ծնար էօլմուլ
սփէմլէրէ իպատէթ իթէրլէր ” : Վէ էինէ շէհիպլէրնն խոս-
տոստոստա պիւր ի՛ , “ Պիւ ծնարա ալլահ Ռէգանսիս Ռալի-
մայըլ , վէ ծնարա ալլահ կէպի իպատէթ իթմէյէ : Պիւ ծնարա
իպատէթ իթմէյէլէր էս Ռէգանսիս էսթմայըլ . ծնարա Գորպան
սունմայըլ , վէ իսթիսար ծնարա Գորպան պօղալլամալար :
Հա՛լա . իպու շէյլէր էալմուլ Ալլահա օլարար ” : Վէ ալիզ
լէրնն Ռէգանսիս ծնարա էօրՌո Ռալիմայ ծնարա իպատէթ
իթմէյէլէրէ՝ իպու իւրէթիլէ լայգ սէօլլէր իւն պիւ Ռէթիւր Գաթի
Ռէլաֆիլի-ը իպէր : “ Շէհիպլէր սիւնն շէրադ Գապարընըլանն՝
Գալմուլմ Ռալլարընըլանն՝ սիթիլէրնն Ռէգանսիս իյնէպի-
յիլիւ սիթիլ-ըլ-ը կէպիսիւլիլէրնն իւրսն իթէրլէր ” :
Պու սէօլլէրի՛ էօյլէ օլմայան պիւր իթմէյիլ ինճիլմէս էս Գա-
պանմուլլ Գալմուլ իլիան սէօյլէմէյօրսմ : Պանսոս՝ պէօյլէ
շէյլէրի իթմէյլէր իւրէրլէրնն ալլարար : Պէն պէրիմ ի՛ , շէ-
հիպլէր պու շէյլէրսիլ իւրսն իթէրլէր , վէ ծնարա իլլէնէյէ-
լէրի սիլմուլլէր : Իլլա ծնարա սոստոստ հէր պիւ իպատէթիլի
ղայնէ իւրսն վէ նէֆրէթ իթէրլէր ” :
(ս) Կիլլէր էսթի Գիլլիսէ . Թիլլ , ճիլա Ա . սահ . 282 ,
283 : (Բ) Գրիգոր Նիւսոս . Ալիլ Դիլիսիս շէհիպ . ճիլա . Բ . սահ .
1011 :

Քիչևս չէր՝ ծնարըն թասվիրէրի ինչ տօնանըւր ըսը ,
 քի ծնար՝ կէօրիւնիւր քի՝ աղիզէրին էէրինի թուծար
 էիւի սայըւրըսըսը : Եւսեքիոսուն թէլիֆաթլէրինան
 պիր իշարէթ պուլունուր քի (ա) , ծնտա՝ փուծփէրէսթ-
 լէրին ալահ օլմուշ սայարդարը միւթէպէր քիմէլէրէ
 վէ նիմ ալահ սայըլանլարա վէրտիքլէրի շանը վէ իղ-
 զէթի՝ շէհիտլէրին շանը վէ իղզէթի իչին օլան իշպու
 Եօրթուլար ինչ բուպար իտէր . վէ պուլունան մէրամը
 փուծփէրէսթլէրին պու հարաքէթինի զէմմ ու թահ-
 գիր իթմէք տէյիլ՝ իլաս դասպուլ օրունմաղա ըյըդ կէօս-
 թէրմէք տիր : Փուծփէրէսթլէրէն : Գրիսթիանըլա
 աւօնէնլէր՝ իշպու աղիզէրին սէնէվի կիւնլէրինտէ՝ քէն-
 տիլէրին աւըրը օլտուղու պլինլէրէ փէք մուծապրգ
 պիր ույըլանուգ պուլմալարը ինչ , քէնտիլէրին նիմ ալ-
 լահլարա վէրմէյէ ալըրը օլտուղու իղզէթլէրի՝ օ կիւն-
 լէրտէ էօլմուշ օլան շէհիտլէրէ վէրմէյէ հազըր պուլու-
 նաճապարը՝ թապիսթտան արիզ իտէն պիր վուգուաթ
 տըր : Պու մինվալ իւզրէ Հայրապետլէրին պու դասար
 շիտտէթ ինչ գարը սէօյլէտիքլէրի մախլուգաթա իպա-
 տէթ իթմէք ատէթի՝ եավաշ եավաշ մէյտանա չըդ-
 տը :

Շէհիտլէրէ իպատէթ իթմէք սուրլթի՝ եավաշ եա-
 վաշ փուծփէրէսթլէրին քէնտի ալահլարընա սունտուղ-
 լարը իպատէթէ ույտուրուլտուղունա՝ Տէ Պօսուպր նամ
 միւնլիֆին մուֆասսալ պիր թարզ ինչ իսպաթ իթ-
 տիլինէ կէօրէ՝ հիչ պիր շիւպհէ եօգ սուր (բ) : Գրիդոր
 Նիւսայինին պէօյիւք տէնիլէն Գրիդորուն նաղլէյէթին-
 տէ իթալի պիր իշարէթ տախի իշպու մատտէյէ էյի
 վէ գավի պիր իսպաթ տըր . վէ պու իշարէթի պու-
 ըատա իսթիխրաճ իտէրիզ : Օ տէր քի , “ Գրիդոր՝ ճա-
 հիլ վէ նատան խալցըն քէնտի փուծփէրէսթլէրլէրինին
 քէնտիլէրէ վէրալի ճիւմանի զէվք ու սէֆալէրի սէ-
 պէպիւնտէն ծնտա տէվամ իթտիքլէրինի տուլունաճ , ծն-
 լարա՝ աղիզ շէհիտլէրին Եօրթուլարընը թուծաուգարը
 զէման զէվք ու սէֆա իթմէյէ բուխասթ վէրտի ” .

(ա) praep. Evangel, XIII. c. 11 : (բ) Մանիէլէլէ-
 բին Բէլ . ճիւք Բ , սահ . 642 :

(եանի ծնունդն պու սէօղիւնաէն՝ վէ պունտան սօղոս սէօղէսիւյի շէյլէրտէն աշխէար վէ շիւպհէսիղ պէյան օլունտուղունա կէօրէ՝ շէհիւլէրին եօրթու կիւնէրինտէ րագս իթմէյէ, օլուն օյնամապա, քէյֆ ու զէվէ իթմէյէ վէ փութփէրէսթլէրին պայրամարընտա փութիսա նէլէրինտէ իճրա իթմէյէ ասէթլէրի օլան հէր շէյի իթմէյէ րուխասթ վէրտի .) « վէ ումարըտը քի՝ զէման իլէ ծնլար քէնտիլքէրինտէն սասհա եագըջըզը վէ սասհա տիգգաթը պիր հօմիւր ուսուլինէ կէլէճէքէր » : Պագ Գրիգոր Նիւսայրի Գրիգ . Գէրաթէ . Vossias նէշի իւզրէ, սահ . 312 :

Փ Ա Ս Լ Յ

Առաքեալար Էօրթոսոս :

Շէհիւլէր եօրթուլարընըն Թախտիսինէ պատի օլան սէպէպլէր՝ Առաքեալար եօրթուսունա տախի պատի օլտուլար : Առաքեալարըն չօղու՝ Ֆիլ վագի շէհիտ օլմուլարըտը . վէ ճիւմէտի շէհիւլէրէ մաստուս օլան իզգէթէ լայրգ սայըլմալարը իլէ՝ ծնլար իչիւն տախի պիր կիւն Թախտիս օլունմաղա լայրգ կէօրիւլէճէյի՝ մասլաճաթըն Թապիաթընա մուվաֆըզ պիր հալտըր : Իշ պու եօրթունուն զահիրէ կէլմէսինէ իքի քէյֆիլէթ եարտըմ իլէտի . քի պիրի՝ ճէմասթլարըն պաշղա պաշղա պիրէր Առաքեալտան գուրուլմուշ օլմագ իտախասը՝ վէ օպիրի սօղրաքի զէմանլարտա տահա ումուտի օլան հէր քէսին քէնտիսինէ պիր հիմայէթ ու հըվը իտիճի աղիզէ մալք օլմագ հավէսի իտի, քի պու սուրէթսէ չօք քէրրէ պիր Առաքեալ սէչէրլէր իտի : Պօղոս իլէ Պետրոսուն պիր կիւնտէ օլան եօրթուսող՝ կէօրիւնիւր քի Առաքեալարըն էն էպի եօրթուսու իտի . լպքին ճիւմէ Առաքեալար իչիւն Ֆիլ վագի Թութուլմուշ պիր եօրթուսուն իսպաթը՝ ալիւնճէ քէհրպէ կէօրիւնիւր : Փուլ

կենթիոս Եպիսկոպոսուն պիր վաղընտան' (ա) կէօրիւնիւր քի' քէնտի զէմանընտա պու եօրթույու Աֆրիգատաքի քիլիսէ ԹուԹարըր . լաքին ծնտան սօղրա' օլ քիլիսէտէ պէօյլէ պիր եօրթու ԹուԹուլտուզունուն էսէրէրի պիլէ գալմամըրը : Եէտինճի տէհրին իւք նըսֆընտա' կէօրիւնիւր քի տէօրտիւնճիւ Վոնիփակիոս Փափա պու եօրթունուն սաղլանմասընը ալէսսէվի պիր ստէթ իթմէյէ չալըրը . վէ պունտան կէօրիւնիւր քի' օ զէմանէ գատար' էանի 610 Թարիխինէ գատար' Ղարպ Քիլիսէպինտէ տահա ումուժի օլմուշ տէյիլ խտի : Շարք Քիլիսէսինէ նէ զէման խախալ օլտուզունուն սէնէսինի պուլմաղա պիր Թարիխիմիզ եօդ տուր . լաքին իհիթիմուլ քի' եէտինճի տէհրին իպթիտասընտան ուզադ օլմասըն պաղլատըր զէման : Լաքին' էկէրչի պու եօրթունուն պէօյլէ իզէրի մէվճուտ պուլունուր իսէ տէ , ապլա ումումէն վէ տայիմա ԹուԹուլըր տէյիլիտի : Զիւրա պիր պէլտէտէ ԹուԹուլըր' վէ պիր պայիր պէլտէտէ ԹուԹուլմաղըսը . հէմ պիր պէլտէտէ պիր զէման սաղլանըր' վէ ծնտան սօղրա եինէ օ պէլտէտէ Թէրք օլընուրըստու : Վէ պունա' ախէր չօդ ահվալտէն իսպաթլար կէթիլիլէ պիլտիլինտէն մատտա' պու եօրթունուն իպի պաղը տէֆա զիքր օլընուլ' ծնտան սօղրա եինէ ղայպ օլմուշ կէօրիւնտիլիլ գավի պիր իսպաթ սըր (բ) :

Պէտրոս իլէ Պօղոսուն եօրթուղը' տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնու էսնասը' վէ պէլինճի տէհրին իւք նըսֆընտա կէօրիւնիւր քի , հայլիճէ ումուժի խտի . նիճէ քի Թուրքիլի Մաքսիմրսուն' Ամբրոսիոսուն' պէօյիլէ Լևոնուն' Օգոստինոսուն վէ ախէրէրին վաղաբընտան աշիքեար սըր (գ) : Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ տօղուլ' պէլինճի տէհրտէ 420 Թարիխինտէ վէֆաթ իտէն Հերոնիմոս տէր քի , քէնախի չօճուգլուզունտա Բօմատա առէթ օլան ալայարտա Պօղոս իլէ Պէտրոսուն մէզարըրը զիյարէթինէ կիթմիլիտի (դ) : Լաքին պու

(ա) Բախտարո Պատմա , 1639 . սահ . 132 : (բ) Սիկէլ ճիւր Ա . սահ . 133 : (գ) Սիկէլ ճիւր Գ . սահ . 205 : (դ) Հէրոն . Եջէի . իւղ . Պապ 40 :

Եօթու տասն ումուսի օլմամբըսը . զիրա էկելչի
 Շարդ սէմ թուրքինստէ պազը մաշալէրատէ պէսսէվի թու-
 թուսը եօթու լարտան օլմուշիտի սէտէ , Ան սսթա : Իս
 Իմիէրաթուսն կիւնէրինէ՛ Եանի ԾՂ թարիխինէ դատար
 Իսթանպուլսա ումուսի օլմամբըսը (ա) : Իմտի պու եօթ-
 թունուն ումուսի օլմասը՝ Իշպու թարիխտէն սողրա սա-
 յըմալը սըր :

Պունասան պէյլէ հէր պիր Առաքեալ իչին այրը
 այրը կիւնէր թային օլունսու : Պու պապտէ տէնիւէ
 պիւր քի , օնրորը Իպթիսա՝ սատէճէ պազը պէլտէ-
 լէրտէ վէ պազը Գիլիսէլը պաշգա պաշգա սալար-
 լարըրը : Օնլարն ումուսի օլմալէրինին զէմանը՝ թատ-
 դիգան կէօսթէրիւէմէղ : Լաքին էլտէ պուլունան Իթ-
 թիմաս Իտէճէք Իսպաթլարա նազարէն՝ Ա
 ռաքեալարն պաշգա պաշգա եօթու լարննն ումուսի
 օլմալէրինին թարիխի պապրնտա տէնիւէ պիւր քի ,
 վաթիթիլ Իտիճի Յովհաննէսին եօթուսու պէլննճի տէհր-
 տէ՝ Յովհաննէս Աւետարանիչին օնտան պիրաղ սող-
 րաճէ՝ վէ եօթարտա Իսիմէրի զէքը օլմամբըսըն ճիւմ-
 լէսինին եօթու լարը՝ 1000 վէ պազըլարնն 1200
 թարիխինտէն սողրա թախիս օլունսու (բ) : Իշպու
 մատասինին Իւղէրինէ պունտան զիյատէ թափսիլէն սէօյ-
 լէմէյէ հաճէթ եօթ սուր :

 Փ Ա Ս Լ 6

Պիտի (կոյս) Մարիամն եօթու լարը :

Իշպու եօթու լարը պիր պիր թափսիլ Իթմէլտէն
 էվիլէ՝ աղիլ Մարիամա օլունան թաղիմէլը վէ Իպատէ-
 թի Իւղէրինէ պիր դաշ շէլէր Եարէթ Իտէճէյիլ :

Աղիլ Բիթապարտա՝ Իֆէնտիմիլին վալիտէսինէ

(ա) Theodor Lector collecten. 1 . 2 : (բ) De die fest
 celebrand. comment. a Ludov. Thomassino i. i i . c. 23 .
 10 :

Իսլամական վէ տին թաղիմի վերջտիցինին էսէրի առաջ պուշունմազ : Յիլ վսոյի Մարիամ՝ մէկքտէն « Գալըբը արասընտա միւթէպարէք » տենելտի . վէ քէնտիտի տախի պիր ալլահանի վէ միէյրամպերլիք լուհու թէ սիրի տախիլնտէ իքէն , քէնտի հագղընտա՝ « Իշթէ շիմտէն կ'լու հէվի պիտիլէէր պանա նէ՛ մութլու տէյէճէքէր » տէմիշ տիր (ա) : Լսքին պու միսիլլու թասիրլէրտէն՝ ընուն իսլամական միւսթահագ պիր զաթ օլաճաղը աղնալըմազ : Ահտի ճէտիտին պիր պալընտան օպիր պալընա գատոր պու միսիլլու պիր զիւիւն նուֆուլ վէրիր պիր խանէ առա պուշունմազ . հէր Առքէպալընն ամէլ ու հարսքէթլէրինտէ տախի պու զիւիւիւ սաօրըր իտէճէք ալլա պիր էսէր եօգտուր : Գունու աղիզ Մարիամը թահգիր իթմէք իչիւն սէյլէմէյորուլ . շիւն քի օ՝ Իֆէնտիմիզին վալտէտիւնէ՝ վէ պիր աղիլ զաթա՝ վէ Ալլահըն ինտինտէ լութ պուլմուշ պիր մուգատտէսէ կիպի՝ թարաֆըմըղտան բաղպէթ վէ իղլէթ օլունմաղա լայրդ արը : Լսքին բաղպէթ ու իղլէթ՝ պիյաթ ու իսլամական տէյիլ տիր :

Գատիմ զէմանլէրտէ Քիլիսէնին ամէլ ու հարաքէթի տախի իշ լու թագտիմ իյէտիյիմիզ բէյէ մուվաֆըգ իտի : Ինքեար օլունմաղա պիր հալն սահիհ տիր քի՝ Իֆէնտիմիզտէն սօլըա քէօրի եիւ սէնէ միգտարի՝ Մարիամա տին թաղիմի վէ իսլամական պիլնիմիշ շէյ տէյիլ իտի (բ) : Իսքի իման իգրարլարընըն հիչ պիրինտէ պունուն էսէրի առաջ պուշունմազ : Ին էպէի հայրապետէր վէ քիլտէ միւկերրիլէրի Մարիամըն հագղընտա եա պիր շէյ սէյլէմէղէր , եախօսա ընու Գուրթարընըմըզն վալտէտի ինվանի իլէ զիքր իտէրէր , քի պու ինվան էպէի իման իգրարլարընտա տախի պուշունուր (գ) : Պէշինճի տէհրէ գատար ընա տահա տին թաղիմի վէ իսլամական սունուլմաղըր՝ Քրիսթիանլըլըն պիր թագըրմ տիւլմէնլէրինին՝ եանի Յուլիանտա՝ Կէլտա՝ Պօրփիրիտա՝ Հէրակէս՝ վէ Լիվանիտսուն պու պապտէ սիւ

(ա) Ղրբ . Ա . 28 , 48 : (բ) Սիէլճիպ Գ . սահ . 318 :
 (գ) Սիէլճիպ Գ . սահ . 316 :

քիւթերինստէն աշխբեար տըր : Պունչար իւշիւնճիւ վէ սէօրսիւնճիւ տէհրտէ խիւէր , վէ Քրիսթիան տինինէ շխտտէթ իլէ զըտտ տուրտուլար : Պու վատտէյի խսպաթ իտէն պիր քէյ : Իիյէթ տախի սուտուրքի՝ էպի Հայրապետ լերինտէն չօլու՝ մէսէլա Երանոս (ա)՝ Տերտուղիանոս (բ)՝ Որոգինէս (գ)՝ Բարսեղ (դ)՝ Ոսկեբերան (է)՝ վէ Օգոստինոս (զ) կիպի Հայրապետէր՝ պու գուսուր հագդընտա սէօլէմէյէ իճթինապ իթմէտիէր : Եպիփան՝ (տէօրսիւնճիւ տէհրտէ) Ազիզ Մարիամա միւնասիւպէթսիղ խպատէթ սունան պազը ճահիլ գարըլարը հերէտիկոս սըրասընտա պիլէ սայար (է) : Իշպու գարըլարա Կոլլարիճիաթ էանի սիմիաճի թապիր օլունուրուտու . վէ պունչար Մարիամա պիր տիշի ալլահ կիպի խպատէթ խիպ սիմիա սունարլարըտը : Օնչար փութիկէրէսթ իքէն , պաթըլ զիւիւմէրինէ կէօրէ տիշի օլան զէօրէ՝ էանի Ափրոզիտէ փութոնա սիմիա սունմապ տտէթլէրի վար ըար , վէ Քրիսթիանըլա տէօնտիւքլէրի զէման զանն իթտիլէր քի , պու իղլէթ շիմտի Մարիամա վէրիլմէյէ էագըլըր օլմալը տըր (ը) : Եպիփանըն պու պպատէ քէնտի սէօլէրի պունչար տըր . “ Մարիամըն վիճիւտիւ հագիգաթ ազիզ տիր , լաքին Ալլահ տէյիլ տիր : Հագիգաթ պիքի՝ պիր պիքիր իտի , լաքին օ պիղէ խպատէթ օլունմապ իշիւն վէրիւմէմիշ տիր . իլլա քէնտիսի՝ քէնտինտէն թէնճէ տօլան՝ վէ փէտերին գօյնունտան կէօրտէն ինմիշ օլանա սէճտէ վէ խպատէթ իտերիտի : վէ պունոուն իշիւն Ինճիլ պիղն ” Եա դարը պէնիմ իլէ սէնին արամըլտա նէ՞ վար , պաթըլմ տահա կէլմէմիշ տիր , տէմէսի իլէ (պու միսիլու շէյտէն) իճթիրազ իթտիլիր . շէյլէ քի՝ “ պէնիմ իլէ սէնին արամըլտա նէ վար , սէօլէրի իլէ , հիչ

(ա) Երանոս , Գ . 18 : (բ) Տերտուղիանոս de carne Christ 7 : (գ) Որոգինէս Դու . Իս . Գալ 17 : (դ) Բարսեղ Մէթեթա . 250 (317) ad Optimum . (է) Ոսկեթ . Գալ 45 Մաթի . Իս . Գալ 21 Յուլ . Իւլէրինէ : (զ) Օգոստ . de nat. et grat . Պապ 36 : (է) Եպիփան . Հէրէթիկ . 78 , ԻԳ , Գալ Հէրէթ . 79 : (ը) Միլէլ ճիմնաէլիթ իսիիլարաճ , Մօլաթի Գիլիէ Բարիի , Գիլ . 2 . Գը . 2 . Պապ Յ . 625 քէ պունչարտըլար Գիլի :

քիմնէ պիքիրե՛ գարըտան ղեյատէ պիր շէյ տիր զանն
 իթմէսին : Օ՛ (Էանի Բրիստոս Էֆէնսիմիդ՝) տիւնեա-
 սա վադը օլաճագ օլան ֆըրգալար վէ հերետիկոսլուգ-
 լարա նազարէն՝ փէյլամպէրլըք խտէր կիպի ընա Գարը
 տէմիշ տիր . շէյլէ քի՛ հիչ քիմնէ պու հերետիկոսլուգ
 տիվանէլէյինէ՛ Էանի ընա հատաէն ղեյատէ թաղիմիթ-
 մէք (Թէօհմիթինէ) տիւշմէսին : Ձ իրա հէփ իշպու
 հերետիկոս նադլէյէթի՛ զէվլէնիլմէյէ Լայըգ պիր սէօզ
 տիր , վէ դօճագարը մասալը կիպի պիր շէյ տիր : Պի-
 ղէ Աղիւ Բիթապլարըն հա՛նկըսը պէջլէ պիր շէյ նագլ
 խտէր : Փէյլամպէրլէրին հա՛նկըսը՝ տէյիլ պիր գարը-
 նըն՝ իլլա պիր էրքէյին պիլէ իպատէթ օլունմասընա
 բուխսաթ վէրիր : ՕԼ դաս՝ (Էանի վիւճիւտ՝) հագի-
 գաթ ալեա խտի . Լաքին պու ճիւմլէ էինէ գարը ի-
 տի , վէ թապիւթը իլէ՛ հիչ պիր վէճհ իլէ առէթա
 ախէրլէրտէն ֆարգը տէյիլ խտի , վէ ազըլ հէմ՝ առ-
 յուշտան Էանա՝ ախէր աղիղէրին վիւճիւտլէրի կիպի
 իղղէթլէնմիշտի . վէ էկէր ընուն մէսհի իշիւն պունտան
 ղեյատէ սէյլէյէպիլիբուէք , նիճէ՛ Եղիա սօլտուլունտան
 պերու պիքիր միսալի օլուպ՝ տայիմա էյլէ գալը , վէ
 էօլիւմ կէօրմէքսիղին Էօգարը ալըսը , վէ նիճէ Յով
 հաննէս քի Բապալըն կէօքսիւնէ՛ տիւշտի , վէ Յիսուս
 ընու սէվէր խտի , վէ նիճէ աղիղ Թէքլա , Մարիամաս-
 խի էյլէ խտի : Պագաթ օ՛ Լայըգ սայըլալը խըզմէթ-
 տէն էօթիւրիւ ընլարտան տահա աղիղ խտի : Լաքին Ե-
 վիա՝ էկէրչի հայաթտա օլանլարըն արասընտա իսէ տէ՛ ի-
 պատէթ օլունմալը տէյիլ տիր . վէ Յովհաննէս՝ էկէր-
 չի առալարը իլէ էօլիւմիւնիւ աճույիպ իյլէտի՛ Էաիսոս
 տահա սահիհի՛ Ալլահ թարաֆընտան պու միսլըու ի-
 նայէթէ նայիլ օլտու իսէ տէ , իպատէթ օլունմալը տէ-
 յիլ տիր : Վէ կէրէք Թէքլայա կէրէք աղիղէրին հիչ
 պիրինէ իպատէթ օլունմալը տէյիլ տիր . ղիրա պու էս-
 քի պաթըլըգ պիղի ղապթ իթմէլի տէյիլ տիր . շէյլէ
 քի պիղ Եաշայանը (Էանի Ալլահը) պիր Էանա պրա-
 վըպ՝ ընուն Էարաթտըլը շէյլէրէ իպատէթ իտէլիմ՝ :
 “ Եարատըլմը շէյլէ՛ Եարատանտան ղեյատէ բաղպէթ
 վէ իպատէթ իթտիլի ” (Բօ՛ . Ա . 25 .) վէ տիվանէ

օլտուրար : Զիրա կկեր մէլքէրէ իպատէթ օլունմար տէյիլ իսէ, գանտէ դալտը օ քի՝ Աննատան սօղտու , օ քի՝ Աննայա վէ Յովտկիմէ վէրիւտի , օլ քի՝ պապա- յա վէ վալիտէյէ տուա վէ դայրէթ ու սայ վէ վատ իլէ վէրիւտի , օլ քի թարղ իսէր իլէ՝ թապիաթէ մուղայիր պիր վէճճ իլէ սօղմաար , իլա ճիւմէ ասէմ՝ շէր կիսի պիր էրքէյին զիւրրիյէթի վէ պիր դարընըն բանվի վապիթասի իլէ սօղտու զիրա ստէմին թա- պիաթընա մուղայիր պիր թարղ իլէ պիրի սօղմագ՝ միւմ քիւնսիւզ պիր շէյ տիր . զիրա եալընըզ օնա (Բրիս- սոսա) պիր Փարգ օլունտու , թապիաթ եալընըզ օնա թապի օլտու : Պունճիլէյին օ՝ պիր Եարասըճը՝ վէ մաս- տէնին եափըճըսը կիսի՝ քէնսի միւճիւտիւնիւ՝ եերան կիսի՝ պիքերտէն եափար . վէ Ալլահ կէգօտէն էնիպ՝ Բէլամ պիքերտէն թէն ալար . լաքին պիքերին թէնիւ- տէն տէյիլ՝ քի օնա իպատէթ օլունտուն , եափսա օնուն սարնա պիր շէյ սունուլուն : Մարիամա թաղիմ ու թէքրիմ օլունտուն , լաքին Փէտէր՝ Օղուվէ Սղիզ Բուհա՝ իպատէթ օլունտուն , ամմա Մարիամա հիլէ քիմսէ իպատէթ իթմէսին ,, (ա) :

Կեստորիոս իլէ օլան նիգանըն վագթընտա՝ Մա- րիամա Ալլահ վալիտէսի (Θεοτόκος Եստուածամայր) իւն վանի սէյլէնիւրիտի . վէ պու իսիմ՝ օնա իպատէթ օ- լունմասընը իտիալ վէ սապիթ իթմէյէ եարարմ իլլէ- տի . լաքին պու լաֆիլ՝ թա պէլինճի տէհրէ գատար քիւլլիյէն նամալում իտի . վէ պու տէհրին իպթիտա- սընտա գուլանըլմաղա պաշլանտը , վէ թա ալէսսէվի իսթիմալէ կէլէնէ գատար պիր չօգ եայըլմատա օլտու : Թարիսի 444տէ էօլէն Աղէկասնիզրիա Եպիսկոպոսու Կիւրեղ վէ 446տա վէֆաթ իտէն Իսթանպօլ փաթրիյի Փրօգլօս՝ Մարիամա սլլոհանի իպատէթ ու թա- զիմէր սունմաղա պաշլանլարըն իլքի իտիլէր (բ) : վէ պու միսիլու իպատէթի թային իտէն իլք մինօթոս՝ 692 թարիսինտէ Իսթանպօլտա Πενθέκτη իսմի

(ա) Իպիֆան 80 հէրէք . գարււ , ճիւլ 2 , քիլլապ 3 : κατὰ Κολλυριδιαῶν τῶν τῆ Μαρία προσφερόντων. (բ) Գ.օլման Բիլլիս . է-4 . թար . . . 440 , լէ Սիլէլ . ճիւլ 3 . . . 319 :

իլէ՝ Եանի ալթընձը վէ Էէտինձի ումումի տէտիբէրի սինօ-
 Թոսլարըն նօքսան պրադառգլարընը Թէքմիլ իթմէյէ՝ Թը-
 բուլլօ Եանի Գուպպէ սինօթոսու Թաալիր օլունան սի-
 նօթոս իտի (ա) : Շէջլէ քի՝ Էկէր Մարլամա իպատէթ
 օլունամանն պաշանմասը Թարիսի Թէֆթիչնէ կիրէձէք
 օլուրսագ , տէյէ պիլիրիզ քի , Էօթէ պերի պազը մա-
 հալէբուէ պաշանմասընըն Թարիսի պէշինձի Գէհր տիր -
 վէ Էէտինձի տէհրին սօնու մէհէլլէրի իլէ սէքիլնձի
 տէհրին Էվվէլլէրի ումումի օլմասընըն Թարիսի սիր -
 ղերա ծնու իւք Թային իտէն սինօթոսան Էվվէլլ ու-
 մումի օլտու տէյիւ Թահմին իթմէսի՝ ագլէ Էագըն մէ-
 վատտէն տէյիւ տիր :

Քիլիսէ միւէրրիլլէրինն Մարիամա օլունան իշպու-
 Թազիմ ու իպատէթէ վէրտիբէրի սէպէպլէրին պազըսը
 աշաղատէ իշարէթ օլունուր :

Ա . Տէօրտիւնձիւ տէհրտէն սօղրա Քրիսթիանլարըն
 փութփէրէսթլլք մէղհէպի մասալլարընըն պազը պաշըձա
 ղիւիւմէրինի Քրիսթիանլղա իլավէ իթմէք հավէսի ի-
 տի : Պու միսիլու պիր շէտիտ հավվէս իւչիւնձիւ տէհ-
 րին սօնու մէհէլլէրինտէ պիլէ վէ տէօրտիւնձիւ տէհրտէ
 վէ ծնատն սօղրա Քրիսթիանլարըն արասընսա մէվձուտ
 օլտուլու՝ Էսքի Քիլիսէ միւէրրիլլէրինտէն փէք աշլքեար
 տըր (բ) : Փութփէրէսթլլք Քրիսթիանլղա՝ պիր սօ-
 ղուգ՝ գուրու՝ վէ ինսանը դասավէթոււ իտէր պիր մէզ-
 հէպ տիր տէյիւ գուսուր պուլուրլարըսը : Օնլարըն
 պու սիթէմէրինի տէֆ իթմէք իչիւն՝ փութփէրէսթ-
 լէրին զայէթ սէվտիյի ղիւիւմէրինտէն վէ այինլէրին-
 տէն պիր չօղու Քրիսթիանլղա իտիալ օլունտու , շէջ-
 լէ քի , ծնարը Քրիսթիանլղա Էյի կէօղ իլէ պագմա-
 ղա վէ ծնա պիր մուհապպէթ պաղլամաղա մայիլ իթ-
 սինլլր : Քրիսթիանլարըն տախի պիր չօղու՝ հէնուզ
 փութփէրէսթլլքտէն տէօնմիւշ օլմայլրի իլէ՝ պու մի-
 սիլու առէթլլրի գապուլ իթմէյէ սահա ղիյատէ հա-
 ղըր իտիլէր : Վէ պունա Էօրնէլլէր տէյիւ ինանըլ-

(ա) Սինօթ . Թրուլ . Գան . 52 : (բ) Սի-
 կէլ ճիւլ 3 . . . 319 , 320 : Մօսհայ՝ Քիլիսէ Լարիիի .
 ճիւլ 1 . ստիբէ 311 , 312 : Կիսլէր Քիլիսէ Թէվտիտի
 ճիւլ 1 . Պապ 4 :

յոր քի՛ սիր գաչ փութփերէսթ ալահարընըն սու-
րէթէրի Գրիստոսա թէպտիլ օլունսու . վէ Քէլամըն
լուզերինէ օլան էն էսքի իլահիլէր՝ փութփերէսթէրին
կիւնէշ ալահընա սէօլէտիբէրի նաղմէլէրտէն ալմա ի-
տի , վէ Եունանէրին ղայէթլէ մութէպէր սայսըզլարը
զօհրէ նամ ալահարընըն փութլարը՝ Մարիամըն սու-
րէթէրի էափրլար , վէ էսքի ղէմանլերտէ փութփիւ-
րէսթէր քէնաիլէրին տիշի օլան ալահարը ղօհրէյէ
սէօլէտիբէրի նաղմէլէրին՝ սօղոսքի ղէմանլերտէ Գրիս-
թիանլարտան Մարիամա սէօլէնիւէն իլահիլէրէ աղմ
տիգաթէ շայէսթէ սիր պէյնղէյիշի վար : Վէ պունտան
մաստա՝ էսքի միւլէրիսլէրին պաղըլարը պու ղիւիւմտէ
սիրլէր քի , Մարիամա թախսիս ու թային օլունան
կիւնլէր՝ սսլընտան փութփերէսթ էօրթուլարը խիլէր ,
նիձէ՛ քի աշաղատա աշիքէար օլունաճագ տըր :

Բ . Պիր սէպէպ տախի պիբիրլիք հալի հագդընտա
մալիք օլտուդլարը հատտէն ալքըր տար ու աճայիպ
ղիւիւմլէր տիր , քի պիբիրլիք ղայէթ փաք վէ աղիղ
պիր հալ սայարլարըտը , քի պու ղիւիւմլէր տէօրտիւն-
ճիւ աէհրտէ ղայէթ ալէսսէվի իտի : Քիլիսէ հայրա-
պէտլէրինին սիր չօղու պու միսիլու ղիւիւմլէր սա-
հիպլէրի օլտուդլարը՝ պիբիրլիք հալինէ վէրտիբէրի հատ-
տէն թէճալուղ մէտնլէրինաէն աշիքէար տըր : Վէ պու
ղիւիւմլէրին էլպէթթէ ագլը ու Ֆիբրի՝ պիբիրլիք քէմա-
լիյէթին խայպի սուրէթի աէյիւ շիտտէթ իլէ Մարի-
ամա չէվիրմէյէ պատի օլաճագլարը շիւպհէսիղ տիր .
վէ պունտան պէօլէ Օնա օլան բաղպէթ ու իթիպարը
ղիւյատէսի իլէ չօլալըրսլ՝ Օնա ալահանի թաղմ ու
թէբրիմլէր վէրմէնին էօլունու հաղըրլայաճագլարը ա-
շիքէար տըր :

Գ . Պիր սէպէպ տախի՝ պէօրպիւնճիւ պէհրպէ չօղալմալա
պաշայան՝ շէհիտլէրէ վէրիլէն մախսուս իղզէթ ու բաղ-
պէթլէր վէ Օնլարըն մէզարլարընտա իպատէթ իթմէ-
նին՝ վէ հաճէթ վագթընտա Օնլարա Ալահա շէֆա-
աթճիլէր կիպի նիսա իթմէնին ատէթի օլտու : Աղիղ-
լէրէ վէ շէհիտլէրէ վէրիլէն իշպու պաթըլ իղզէթ ու
թաղիմլէրին՝ փութփերէսթլիք մէզհէպիլիտէն ալընմա

այննէր օրուս՝ ի պիտան Առաքեալարս վէ սօղոս մէ-
լէքէրէ վէ ընտան սօղոս պիքիւր Մարիամս վէ ընտիք-
լէրի՝ Շքոզ նամ միւկրիիսին Թէլիֆ իյլէտիյի Քիլիսէ
Թարիխիսին տօգուզունձու գըսմընտս 191 սահիֆէսին-
տէ աչոգ աշիքեար իսպաթ օրունմուշտուր :

Դ . Պիր սէպէպ տախի Մարիամըն իսմինէ քիլիսէ-
լէր Թախիս օրունտուզու տուր : Թարիխի 431 տէ Ե-
փեսոսաս պիր քիլիսէ Մարիամըն ասը իլէ Թէսմիյէ
օրունտու . վէ պուքէյֆիյէթ՝ ասէթսէն իսարիճ պիր շէյ
զիքը օլմատըզընտան՝ կէօրիւնիւր քի՝ օլ զէմանտէն էվլէլ
պու պիր միւսթէմէլ ասէթ օլմուշ օլմալը իսի : Իշպուս
ասէթ՝ զիքը օրունան օ պիր քէյֆիյէթլէր իլէ պէրա-
պէր՝ Մարիամս Թաղիմ ու իպատէթ օլունմասընս էօլ
այըս՝ իճրասընը գօլայլամըշ օլմալը տըրլար :

Պիքիւր Մարիամըն էօրթուլարը իւզէրինէ Թաքսիմ
օրունան միւլհաղալար պու ալթընձը Փասլա մուգատէ-
մէ կիսի օրուս՝ Մարիամըն պաղը պաշըճա էօրթուլա-
րը պու Փասլա իլավէ այրը այրը գըսըմլարտա սէրճ՝
օրունաճաղար : Օնլարըն պաշանկըճարը հագգընտա
այէսսէվի տէյէ պիլըրիզ քի , պէշինճի տէհրտէ
421 սէնէսի մէհէլէրինտէ պաշայըս՝ ընտէօրտիննճիւ
տէհրէ գատար սղար աղար սապիթ օլմուշ տուրլար . լա-
քին ընլարըն հիչ պիլի ալթընձը տէհրէ գատար ու-
մուսի օլմուշ տէյիլ սիր (*) :

Ա . Պիքիւր Մարիամըն փաքլանմասը , (էանի Տէաուն-
ընգաուալ) էօրթուսու :

Իշպու էօրթու ալթընձը տէհրտէ Թային օրունմուշ
տուր (բ) : Պունուն իսպաթընը Պինկհամ նամ միւկր-
իս Թէքմիլէն կէօսթէրմիշ սիր (գ) : Պու պապտէ մէվ-
ձուս օլան շահատէթլէրին իսթիլաֆ իյլէտիլէրի էա-
լընըլ իսուսուս պու տուր քի , Թարիխի 518 տէն 527 յէ
գատար սալթանաթ սիւրէն Յուստինոս փատիլահանը
էյամընտա մը՝ էօլսսա Թարիխի 527 տէն 565 է գատար

(*) Գամպէֆիլիսո հայրապէպ . փախիսոյ . ճիւլս Ա . . .
301 : Սիլէլ ճիւլս 3 . սահ . 34 : (բ) Նիկէթորոս . Բէվա-
շիւ 17 , Պապ 28 : (գ) Պինկհամ . Բէվարիի . ճիւլս 9 .
սահ . 172 , 173 :

ապրտանաթ սիւրէն Յուստինիանոսուն կինը բնութիւնստէմի օր
տուղու թառգիդան մալում տէյիլ տիր : Լաբին պու
սողըսքի ըէյ՝ կէօրիւնիւր քի՝ ինթիմալէ տահա Էազըն
տըր :

Ամնա մնուն էն Էազըն սէսլէսի Էախոս սէպէպ-
լէրի՝ փութփէրէսթլէք առեթլէրինսէն ալմա օլմասընը մէ-
միւլ իթմէյէ դուվվէթլի սէպէպլէք վար : Պիր թաղըմ՝
միւկըրիլէր՝ մհսէլա Հասփինէան (ա)՝ Պալմպարթէն (բ)
Շմիս (գ)՝ Հիլտէպրաննա՝ Փափա (դ) վէ Օկուսթի պու
րէյտէ տիրէր : Իշպու Էօրթունուն իճրասընա թային
օլունան շուպաթ Էանի Փէտըլար այը՝ Բամանըն փութ-
փէրէսթլէք զէմանընսա՝ էն պէօյիւք վէ չօգ Էօրթու-
լարըն սաղանաճաղը այ սայըլըրըսը : Ֆէպրուար լու-
ղէթի՝ մութէդաաիմինին ինտինսէ պիլ իթթիֆազ փաք-
լէմէք՝ թէմիղէմէք մանասընա իտի : Իշպու այըն սօ-
նու մէհէլլէրինսէ՝ փութփէրէսթլէրին Մէրիֆ տէտէք-
լէրի իլահլարընըն վալտէսի Ֆէպրուանըն շանընա պիր
փաքլէմէք Էօրթուսու թութուլըրուսու . վէ պունտան
մաստա պու այտա փութփէրէսթ Բամալարըն՝ Ճունօ
Ֆէպրուաթա Juno Februata) Փրօսէրփինա (Proserpina)
Սագրա Փլութօնիս (Sacra Plutonis) Էանի Փլութօնամ
Իլահըն փանայիրի , Մանէսին (Manes) Էանի ըուհլա-
ըն խըղմէթի մէզէպիյէլէրի՝ վէ Ճէհէննէմ իլահլէրի-
նին իպատէթի վէ տիւր պիր թաղըմ Էօրթուլարը
թութուլըրուսու : Իշպու այտա փաքլէմէք խուսու-
տունտա իաղըն աղ ու Ֆիքրինսէ զալպ օլան զիւ-
իւմլէր՝ փէք դօլայ փութփէրէսթ իլահլարընտան Մա-
րիամըն փաքլանմաը շանընա պիր Էօրթույա թէպտիլ
օլունա պիլըր իտի : Փիլ վագի Գաթօլիգ միւկըրիլէր-
տէն պիր դաչը տաիլ՝ մհսէլա Եադօս տէ Վօրուկինէ
(Jacob de Voragine.) Պարոնիուս (Baronius) Տուրանո
(Durand) վէ սլէլ խուսուս ալմ վէ մէշուր Պէտա
(Beda) պու զիւիւմսէ իտիլէր քի , պու Էօրթու-
նուն սալը՝ հալա Էօդարըտա զիքր իթտիլիմիղ՝ օլ զէ-

(ա) Հասփ . Ա . 1 . սահ . 40 : (բ) Պալմպարթէն սահ .
290—291 : (գ) Շմիս Էօրթու . Բէվալիս . սահ . 90 :
(դ) Հիլտէպրաննաի իլիսա . սահ . 43 :

ճանկերուէ Բիլիսէնին դապոււլ էլլէմիշ իտիյի դանուն տան՝ եանի Քրիսթիանըզա սայթանաթ վերմէք՝ հէժ տաիսի պաղը էտէպ ու էրքէանէ մուզայիր ասէթ ու ամէլէրի տէՖ իթմէք իչին՝ փութփէրէսթլիյին պաղը Կորթուլարընը Քրիսթիան կորթուլարընա թէպաիլ իթմէսի իսայըրը սոյըլմասոան արեղ էլլէմիշ տիդ :

Էօգարտա թագաիմ օլունան քէյֆիլէթէր իւզէրինէ սասա չօգ ոչօյլէնէ պիլըր , վէ օնլարըն Իպաուլաշը փահա մաֆասալ պիւ Բարդ Իւէ վէրիւէ պիւր : Լաքին միւմքինի մերթէպէ իճնալէն սեօյլէմէք որդուսու՝ պունու իթմէքտէն պիղի կերի թութար : Իշպու իսպաթլար իչին՝ Սիկիլին ճիլա 3 . սահ . 326—327 թէլի Ֆաթընա մուրաճաաթ օլունա :

Բ . Պիքիւր Մարիամըն Միւթտէսի (եանի Աւետոււ) Կորթուսու :

Պու կորթունուն պաշանարը թարիս պասընտա իխթիլաֆ վարրաղ : Պաղըլարը օնու աէօրաիւնճիւ տէհչրէ՝ վէ պաղըլարը իւչիւնճիւ տէհչրէ պիլէ վէրտիլէր : Լաքին պու գասար էսքի օրոուլունու սասիթ իտէն քիֆայէթ միգտարի իսպաթլար Կօդ սուր : Պիւր չօգ Ղաթօլիք միւկըրիլէրի՝ մէսէլա Բաւլ (Ըսսե) Տիւփէն (Dupin) Պէլլարմին (Bellarmius) վէ սայիրլէրի պու զիւիւմտէ իաիլէր . վէ պունլար՝ օնուն՝ պաշանկըճընը եէսիւնճի տէհչրէ վէրիլէր : Պու կորթունուն օլ թաքիսիստէ մէվճուս օլտուղու՝ օ զէմանաէ պիլի թորէսօ շէհրինտէ վէ օպիլի Իսթանպօլտա ճէմ օլան իքի սինօթոսլարըն ամէլէրինտէն աշիքէար սըր (ա) , քի օրտտա պունուն հագգընտա շէօյլէ պիւր թարղ իլէ սէօյլէնիլը քի՝ օ զէման պու կորթունուն ումումի օլտուղու կէօրիւնիլը : Իհլիմալ սըր քի , պէլքի ալթընճը տէհչրտէ սաիսի ումումի պիլը կորթու իտի . շէօյլէ գի պու սրապտէ սահիհ պիլը գարարէ կէլմէյէ իսպէր ալաճադ էէրէրիմիղ օլմամաղըլա՝ օնուն՝ պաշանկըճընը ալիւնճը եաիստ էէպիւնճի տէհչրէ վէրմէլիլը :

Պու պասպտէ օլան րէյ իխթիլաֆընըն սէպէսի՝

(ա) Թուէլքօ Սիւթ . 659 Բարիլա . 4տն . 1 . վէ Թըրուլը Սիւթ . 692 Բարիլա . 4տն . 53 :

պէսքի պու՝ զա պիլիւր քի , պու եօրթու իպթիտա Գըրիսոսուոն շանընա սապլանըրըար , վէ հէման ալթընձը վէ եէտինձի տէհըրէրտէն պէրու Մարիամըն եօրթու սու սուրէթինէ կիրտի :

Հաճէթ եօգ ոուըր աննալա քի պու եօրթու՝ մէլէյին Պիքիւր Մարիամա՝ Ալիւ Րուհուոն օնուն իւզէրինէ կէլ մէսի վէ Թապէանըն գուվլէթի օնուն իւզէրինէ կէօլլէ վէրմէսի իլէ համիլէ գալմասընը միւժտէ վէրմէյէ կէլ տիլինին զիքրինէ Թային օլունսու :

Գ . Մարիամըն Եղիսաբէթէ զլյարէթ իթմէսինին եօրթուսու :

Պու եօրթու՝ 1389 թարիխինտէ ալթընձը Ուրփա նոս նամ ֆափանըն Թային էյլէտիլի տիր . վէ օնուն սարլ սէպէսի՝ Մարիամա չօգտան պէրու Քիլիսէտէ օլան Թագսիմ ու Ֆըրգայը աէֆ իթսին աէյիւ նիյազ իթմէք իտի . շլան էլլի սէնէ միգտարի՝ պիրի Բօմատա վէ պիրի Արիկոն շէհրինտէ իքի Գափա վարըար : 1 աքին պու Ճիւմլէ Պասիլ սինթոսուոն՝ էանի 1441 սէ նէսինէ գատար՝ Բօմա Քիլիսէսինտէ պիլէ ալէսսէվլ թութուլուըր եօրթուլար սըրասընա կէլմիշ օլմատը , քի պու սինթոստա մախուսէն գապուլ օլունուպ իպգա օլունսու (*) :

Դ . Մարիամըն վէֆաթը վէ կէյէ չըգմատը (էանի վերափոխումն) եօրթուսու :

Ահտի Ճէտիտ՝ Մարիամըն վէֆաթը խուսուսունտա քիւլլէյէն սիւքիւթտէ տիր : վէ Եֆէնտիմիլտէն Գէօրի էիւլ սէնէ սօլբայա գատար Հայրապէտէրտէն պունուն հազգքնտա պիր շէյ պիլիւր իտախասընտա օլան հիշ պիրի օլմատը : Եպիփան՝ Մարիամըն տիւնեատան կէօլ մէսինի հալլ օլունմազ պիր միւշքիւլ մէսէլէ Թապրիթ իտէր (Բ) : 1 աքին պէշինձի տէհրտէ Քիլիսէսինին ալմ վէ մէշուըր խօճալարընտան պիր միգտարի տիւշլենմէյէ պաշաարըր քի՝ Ալլահըն գուվլէթի Մարիամըն վէֆաթընտա աշիքեար օլմուշօլա պիլիւր . լաքին օնլար՝ մուլթալա պէյյէ պիր շէյ վազի օլուու աէյիւ սալա աէմէ .

(*) Պաս . սին . Ճէմ . 43 : (Բ) Եպիֆ . հէրէր .

տիւնք , իլլա պունու իհԹիմալ պիր շէյ կիպի սեյ-
 ւտիւնք :

Ճիւմէտինին պու պապտէ նէ շէքիւ քիւղիյէն պի-
 խապէր օլտուգլարընը կէօսթէրմէք իջիւն՝ իգթիզա ի-
 տէր քի , պու խուսուստա ծնլարըն պէյնինտէ ճալի
 օլան էնվաի զիւիւմէլէ զէքը իտէլմ :

Ա . Պաղըլարը պու զիւիւմտէ իտիւնք քի , Մարիամ
 պիր Թապիւթ էօլիւմիւ իլէ էօլաիւ , լաքին ծնուն ճա-
 նը տէր ագապ կէօյէ ալընտը . վէ պու ճիւմէլէ պուն-
 լար՝ ծնուն վէֆաթ իթմէտինին կիւնիւ վէ սէնէսի պա-
 պընտա իխթիլաֆտէ իտիւնք : Պու զիւիւմտէ օլանլար-
 տան պիրի Եւսէբիոս իտի (ա) :

Բ . Ախէրէրի Ղալի , Բ , Յնտէ սեյլէնէնի կէօսթէ-
 րէրէք՝ շէհիտ էօլիւմիւ իլէ էօլմիւշ տէրէր իտի (Բ) :

Գ . Ախէրէրի տախի ծնու էօլիւմիւնը սոյարագ՝ օ-
 նուն ինսան Թապիւթը սահիպի օլտուղունու ինքեար
 իտէրէր իտի , վէ ծնուն հագգընտա էօլիւմ փէշին խա-
 պէր վէրիւմէք՝ գապիլիղ տիր զիւիւմիւնտէ իտիւ-
 նք (Գ) :

Դ . Սայիրէրի տէ՝ քէնտի Թէնինի տիւնեատէմի Թէրք
 իլլէտի , Եօխաս պերապէրինճէ կէօյէմի ալըը՝ իքի ըէ-
 յին հանկըսընը գապուլ իթմէք շիւպհէսինտէ իտի-
 նք (Դ) :

Պէշինճի տէհրտէ էն ալէսսէվի օլան զիւիւմ պու
 իտի քի , Մարիամ ճանը վէ Թէնի իլէ պերապէր կէօյէ
 ալընմըղտը : Պու զիւիւմէ պաղըճա սէպէպ՝ Դիոնէ-
 սիոս Արիսպագացիտէն գալմա պիր ըիվայէթ օլտու ,
 քի օլ ըիվայէթին մէֆհոււմու պու սուր : “ Մարիա-
 մըն վէֆաթընտա Առաքեալար Ինճիլի վաղ իթմէքտէ
 օլտուգլարը տիւնեանըն հէր պիր Թարաֆընտան անի
 վահիտտէ Երուսաղէմէ ճէնաղէնին օլտուղու էվէ ճէմ
 օլտուլար : Անտէն Յիսուս կէլիպ Մարիամըն ճանընը
 ալըը , վէ ծնու պաշ մէլէք Միքայէլէ Թէսլիմ իլլէտի :

(ա) Եսէբ . Լարիիտիտէ : (Բ) Աճը . Ղալի . Իսլ . Լէ
 Isidor. de vita et obitu Sanctor. (Գ) Եպիտ . հէրէպ . 79 :
 (Դ) Ոստուարտու Լէ Արօնու շահապիլ նասէլէրինէ
 պապ :

Էրթէսի կիւն Առաքեալար Մարիամըն թէնինի աէֆն իթտիլէր, վէ Բապպըն կէմէսինի պէքէյէրէք՝ օնու կէօզէտէ գալըրըար : Օնտան Քրիստոս եինէ կէօրիւնիւպ օլ աղիղ թէնի պիր պուլութ իլէ կէօյէ գալըրթար : քի օրատա եինէ ճանը իլէ պիրէշիպ՝ սէմավի էպէտի ստատէթին սէֆասընա նայիլ օլտու ,, (ա) : Իշպու ըիվայէթ պապընտա իշարէթ օլունա պիլըր քի, 1 ԱՏտի ճէտիտտէ ասլա պէօյլէ պիր շէյ պուլունմաղ . հէմ իլէք աէհրըլըին ինանըմաղա շայան միւէրրիլէրին հիչ պիրի պէօյլէ պիր շէյ զէքր իթմէղ (բ) : 2 Պու ըիվայէթին ալընմըշ օլտուղու Քիթապլար՝ շիմտի ումումէն գապ վէ էտիմ սայըլըրար (գ) . զիրա պունըրը եալան քիմնէ Առաքեալըրն զէմանընտա հայաթտա իմիշ տէնիյօր իսէ սէ՝ պու քիթապլարը ալթընձը աէհրտէն էվիլէլ հիչ պիր միւէրրիլա զէքր իթմէյօր (դ) : Էկէր պու քիթապլար՝ Ֆիլ վաղի իամի իլէ ճալի օտուղարը քիմնէնին թէլիֆաթէրի օլայըտըլար . օնլարն հադգընտա՝ իլէք սիշ տէհրին պունձէ հայրապետլըրն վէ պիր չօդ միւէրրիլէրին հիչ պիր շէյ սէօլէմէմէլէրի միւմֆիւնսիլղ օլուրուտու : Եմտի պու միսիլու հիչ ասը եօդ պիր նաղըլյէթէ ասլա պիր իթիպար վէրիլէմէղ :

Լաքին իշպու ըիվայէթ՝ պիր քէրրէ իսաղըն արատընա նէշր օլուպ կէչտիքտէն սօլըա՝ պու եօրթունուն աղամէթինի պէօյիլէտի : Իպթիտա Κοινητος τῆς Θεο-όνοս Աստուածամայրըն վէֆաթը իւնվանի իլէ Բումլար թուլթարըրար : Վէ պու՝ իհթիմալ տըր քի պէլինձի աէհրտէ պաղատը . լաքին օնտան սօղըաքի աէհրլէրէ գատար ումումի օլմուշ տէյիլտի : Կիկեփորոս միւէրրիլսէ կէօրէ՝ պու եօրթույու ումումի իտէն՝ 582 սէնէսինտէ սալթանաթ սիւրմէյէ պաղայան Մալրիկիոս իտի (է) : Լաքին սօգուղընձու աէհրէ գատար պիլէ Մարիամըն թէն վէ

(ա) Նիկէի . Բիւլի . Բարի . 52 . Պապ 21 , լէ 65
 պ . 14 : (բ) Սիլէլ ճիւ 3 . սահ . 336 : (գ) Մօսհայ՝ քիլիւէ
 Բէվալի . ճիւ Ա . սահ . 225 : (դ) Կէտիքի Բէվալի ճիւ
 3 . սահ . 54 : (է) Նիկէի . Բիւլի . Թար . պապ 17
 Քալ 25 :

ճան իւր կէօյէ չըզմասընըն եօրթուսու աէյիւ ումու մի օրմամըչար . չիւն քի օ ղէմանէ դասար պու պատէ աէ շիւսհէ իւր սէօյէնիրիտի (ա) : Տէօրաիւնճիւ Ղէնն Փափա՝ 847 սէնէսինաէ պու եօրթույա սիր փէլհիւզ վէ սիր արի՛թէ իլսպէ իտիպ՝ ծնու սղիմ եօրթու փա յէսինէ չըգարար : Կիհսյէթ Ղիւնճիւ աէհրաէ՝ վէ տէ յիւ ծնտան էվվէ՛ Մարիամըն ճանը վէ թէնի իւր կէօյէ չըզմասընըն եօրթուսու օլտու . չիւնքի ծնտան էվ վէ՛ ծնուն էօլմէսինաէ ճանընըն վէ թէնիսին էրաիյի հալինի՛ չօգքիմոէէր՝ պագի ինանանլարըն էրաիյի հալ աէն փէք սիր Փարդը սայմաղարըր (բ) :

Ե . Մարիամըն մէվլուսու :

Իչպու եօրթունուն պաղամըչ օլտուլու սահիհ թա րիիինի սասիթ իթմք պասընտա չօգ միւշքիւլէր ա րիղ իթմիշ սիր : Պունուն իւք ղուհրանու՝ պաղար պէլինճի՛ սիսիլէրի էէտինճի՛ տիկերլէրի սօգուղուն ճու՝ վէ աղիբէրի տասի ծնպիրինճի աէհրէ վէրմիւշէր սիր : Կարին ի՛թիմալէ էն էազըն թահմին պու սուր քի , պու եօրթու իպթիսա՝ Շարդ սէմթլէրինաէ իս իսալ օլունուպ էէտինճի աէհրաէ պիր ալէասէվի մա լիւմ վէ սասիթ եօրթու օլտու , վէ Կարպ սէմթլէ րինտէ ծնպիրինճի էա ծնիքինճի աէհրաէ ումումի սա պիթ պիր եօրթու օլտու իսէ տէ , աղար աղար՝ վէ գօր իւր վէ պիր սսէթ օլմուշ օլմաղըր վէ աէյիւ Քի լիսէնին պիր մախուս զանունու իւր օլմուշ աուր (գ) :

Զ . Մարիամըն անա րահմինէ լէքէսիզ կէլմէսի եօր թուսու :

Իչպու եօրթունուն ղուհուրինէ սէպէպ վէրէն թա լիւմ պու իտի քի , Մարիամ թապիաթասան խարիճ թա րիգտէ պիր միւճիւղաթ իւր անա րահմինէ տիւշիւպ սօլտու . շէօյէ քի , աթալարըն կիւնահի ալինաէն հիասէսար օլմատը : Իչպու ղիւիւմի ումումէն իւք թագ րիր իտէն՝ սօգուղունճու աէհրաէ՝ պլքիր Մարիամըն մէվլուսու իւղէրինէ էաղարըր քիթապընտա Փաղբասիոս

(ա) Caroli M. Constitution. L. I. c. 14 : (բ) Baumgarten Erlauter L. I, p. 308 . Է Սիլէլ ճիւ 3 . սահ . 337—340 : (գ) Օլտուլի , Էէլարիի ճիւ 3 . սահ . 102 :

Բասպէրթոս նամ քիմոէ իտի : Լաքին՝ եինէ օլ թա-
րիխտէ օլան Բաթրամնոս՝ վէ ճնտան սօլքաքի տէհրէր-
տէ Անսէմնս վէ սայիր քիմսէլէր՝ մախտուէն ճնա դար-
չը տուրտուլար : Լաքին իշպու զիւլամ էկերչի տօղու-
զունճու տէհրտէ սալթ պիր ատէմաէն թագալիմ օլուն-
տու իսէ տէ , իւչ եա տահա զիյատէ տէհրէր էննա-
սընտա եայլըմըչ տէյիլ իտի : Օնիքինճի տէհրտէ պու
զիւլամիւ Պետրոս Լամպարտոս նամ քիմսէ եինէ թագե-
տէն մէյտանա չըգարտը : Լաքին Պերնարտ (ա) վէ թով-
մաս Ադուլնաս (բ) միսիլու Օնիզիւնճիւ տէհրին մէչ
հուր վէ միւթէպէր վէ ալիմ ատէմէրի ճնա դարչը
սէօյլէտիլէր , վէ ումումէն բէտա օլունմուչ կիպի օլ-
տու (գ) : Պին եիւզ գըրգ թարիխինսէ՝ Փրանսասա
Լիօն նամ պէլտէտէ Գանոնլու նամ պիր թարիդ բուհպան-
լէր պու զիւլամիւ թէսահհիւլ իթմէլէրի իլէ , իշպու եօր-
թոյու իճաս իլէտիլէր : Թէվարիխլէրտէ պու եօրթու-
նուն հագգընտա իւք սէֆա պու թարիխտէ զլքը օլունուր ,
վէ պունտան էվվէլ թահրիր օլունմուչ եա սրփարըչ
իլէ վէրիլմիչ հիչ պիր իշարէթ եօգ սուր : Լաքին պու խու-
սուս իւզէրինէ պիր աղիմ միւճատէլէ պաշտար , վէ իքի եա
իւչ եիւզ սէնէ՝ եախօս մտան զիյատէ սիւրփիւ . վէ Փարիզ
չէհրինին աղիմ մէտրէսէսի պիլէ պու միւճատէլէյէ գարըչ-
մըչտը : Պին իքի եիւզ եիրմի իքի թարիխինսէ՝ Օքսֆորտ-
տա ճէմ օլան սինօթոս՝ պու եօրթոյու իգթիզասըչ սայ-
տը : Պու միւճատէլէտէ Փրանչիսպան վէ Տօմէնիգան տէ-
նիլէն բուհպանլար հերարէթ ու զայրէթ իլէ թարաֆիլիր
օլուլ՝ պու թալիմի Փրանչիսպանլար թէսահհիւլ վէ Տօ-
մէնիգանլար բէտա իտէրլէրիտի : Պին տէօրթ եիւզ օթուլ
տօղուլ թարիխինէ գատար՝ պիր Փարզի ային մէգամնա
կէչմիչ տէյիլ իտի . Լաքին պու թարիխտէ՝ Պասէլ շէհրին-
տէ ճէմ օլան սինօթոստա՝ ճնուն օթուլ ալթընճը ճէմիլէ-
թինտէ մուգարրէր օլուլ՝ սասիլթ պիր եօրթու օլու : Պու
եօրթունուն սագլանմայը խոսուսուճնտա գանուն ու Փեր-
ման սատըր իտէն իւք Փափա՝ 1476 սէնէպինտէ տէօրաին-
ճիւ Սէքստոս նամ Փափա օլուլ , Փափայի մէգբիւր՝ պու

(ա) Մէմբերգ 174 : (բ) Thom. Summa Theol. P. III, Q.
27. ar. 1. (գ) Կիսլէր դոպ 5 . Քուլ 78 :

Եօրթույու Ֆարզի ային սայարուգ սագլայանլարըն ճիւմէ սինէ կինահ աֆլըղը վաս իյէտի : (ա) :

Օնուն պու վէճ՝ իլէ եավաշ եավաշ եայըմասընըն սէ պէսի՝ ընա պունճէ դարըը տուրանլար օլտուլու օլմուշ տուր : Իկէրչի եօգարըտա զիքր օլունան սինօթոս պու եօրթույու մուգարրէր իյէտի՝ վէ պիր Փափանըն հիւքո՛ ու ֆէրմանը ընունաֆըղ գըլար՝ վէ ընիքինճի տէհրտէն պէրու պողը մահալէրտէ ԹուԹուլմասա օլտու իսէ սէ , ընէէ տինճի տէհրէ գատար ումուվի օլմուշ սէյիլ իտի (բ) :

Եօրթուլար պապընտա իշպու ըիսալէտէ պունտան զիյասէ մուֆասալ պիր Թարգ իլէ սէօյլէյէճէք էէրիմիզ օլմասըղընտան , ալէսսէվի պու գատար իշարէթ իտէրիվէի՝ պունտան ագսէմ մէվճուտ օլմուշ՝ վէ հալա մէվճուտ օլան եօրթուլարըն ճիւմէտի՝ պէշինճի եա այլթընճը վէ ընլարանան պիր չօլու ընտան սօղրաքի տէհրէրտէ զուհր իԹտիքլէրի մուգարրէր տիր :

(ա) Մօսկայմ ճիւղ 2 . սահ . 537 : (բ) Սիկէ, ճիւղ 3 . սահ . 346 :

ՊԱՊ Ի ՔԻՆՃԻ

ՕՐՈՒՃՈՒՆ ԱՍԼԸ ՎԷ ՄԵՐԱՄ ՈՒ

ՄԱԴՍՈՒՏՈՒ

Ի՛նչ Բրիսթիանյալորն պու խուսուստա ամէլ ու հա-
րաքէթինին նագլինի Թագաիմ իթմէղտէն՝ պու խուսու-
տուն Ահաի ճէսիտաէ նիճէ պուլունսուղունու պէյան
խոճէյիզ :

Խէլաս էտիճի Էֆէնտիմիղ իրաակեթ իլէ օլան օրուճու
նէ էմր նէ տէ էասագ իյլէտի : Մովսէսին նոմօսունա զամմ
օլունուպ՝ Փարիսէցիլէրին աղիմ տիգգաթ իլէ Թուլթուդ-
լարը օրուճարը՝ քէնտիսի իհմալ իյլէտի (Մաքի . ժԱ . 18 .
19 :) վէ պու միսիլու պինլէրի՝ քէնտինին տինի Թա-
պիաթընա մուղլայիր պիլէ կէսթէրաի : Մաքի . Թ .
14—17 : Մաբի . Բ . 18—22 : Ղաի . Ե . 33—39 :
Վէ օ՝ հէր նէ գատար հիւսնիւ իրաակեթ օրուճարընը
էմր էախոտ էասագ իթմէտի իսէ տէ , օրուճուն
հագգընտա՝ պաղը սուրէթլէրաէ միւնապ՝ վէ պաղը հալ-
լէրաէ Փայտալը ալը կիպի սէյլէմիշ տիր : Մաքի . Թ .
15 , վէ ժի . 20 : Պիր աղըր վէ աղիմ մասլահաթ-
տան էվվէ՛ քէնտիսի սախի օրուճ Թուլթուլիտի (Մաքի .
Ղ . 2 .) լուքին պու ճիւմէ քէնտի շայիբալէրինէ՛՝ պու
միսիլու պինլէրի՝ առէմլէրէ կէօրիւնմէք մերամը իլէ վէ
միւրայըրզ իլէ իճրա իթմէքտէն սագընմաղա նատիհաթ
ու Թէնպիհ իյլէտի : Մաքի . Զ . 16—18 : Լաքին պու
տիգգաթ օլունմալը տըր քի՛ Բրիստու Էֆէնտիմիղ՝ օրուճ
լուլէթի իլէ հէր պիւր Թաամտան կէրի տուրմադ՝ վէ
տէյիլ Թաամ տէյիշտիրմէք՝ էանի օրուճ լէ Գէյլէէհիւ
այնաթմաղա մերամ իյլէտի :

Ասպէալըրըն սախի Թալիմաթը վէ պու խուսուս-

տա ամէլ ու հարաքէթի այնի պունուն կիսի խի : Օն-
լար օրուճու՝ նէ էմր նէ աէ նէհի իթաիլէր : Քէնտիլէ-
րի պաղը աղըր մաղահատթլար վագասար իջին պիրլքտէ
օրուճ թութաուլար : Բէս . ԺԳ . 2 , 3 : վէ ԺԿ . 22 :
Պու սուրէթտէ՝ Ահաի ճէտիտին պու պաստէ կէօս-
թէրտիլի ըէյ պու տուր . Էանի օրուճ՝ պիր մանասիգ Բարգ
վէ բուհ իլէ ԲուՆուպուղու Բագպիրպէ էյի վէ Քայտուլ Գըր .
Լախն հիլ պիր էերպէ է՛ր օրանմաճը վէ Քարւի այնի Գէյի-
կէօթէրիվէիլ զիր . Իլլա նէ զէման՝ վէ հաթիւսաս Էա այգաս
Էաթոպ սէնէպէ գալ Գերրէ օրուճ ԲուՆմագ Լալճ կէտիյնի հե
Գէսին իիթիյարընա՝ (Էանի սէլէնէ) Բէր օրանմու գոր :

Պիր զէման ապա թաամ ալմամագ՝ կիւնահ ափվ-
լըր վէ լուճի ու ինայէթ Թահսիլ իջին ալագլան-
մագ վէ տուա սունմագ իլէ պէրասպէր իճրա օրունտու-
ղու Թագտիրտէ՝ հէմ ֆայտալը՝ հէմ աէ Ալլահըն Քէ-
լամընա մուվաֆրգ սըր : Պաղը պաղը՝ պիր կիւն պու
միսիլու օրուճ իլէ կէջիրմէք՝ Էանի ագլ ու ֆիթիր ալ-
լահանի շէյլէր իլէ միւէստէր օլմաղա սահա էյի հա-
ղըրանմագ վէ եիւրէք կիւնահ իջին դասավէթ իլէ տոլ-
մագ՝ վէ քիշի քէնտինի սըպալթմաստա վագթը տահա
էյի դուլմանա պիլմէք իլէ Աղիզ Քիթասպարը օգումագ-
տա՝ բուհանի շէյլէր Թէֆէքքիւրինաէ վէ իսիլսանէ
մախուս տուալէրաէ կէջիրմէք իջին ապա թաամ ալ-
մամագ՝ մագպուլ վէ ճանա ֆայտէլի պիր իպատէթ
տիր : Աղիզ Քիթասպար միւճիւպինճէ օրուճ Թէսմիլէ
օրունան պու աուր . վէ օրատա էյի պիր շէյ կիսի
զիքր օրունան օրուճ պու՝ վէ Էալընըլ պու տուր :

Իլք Քրիթիթանլարըն պու պաստէ ամէլ ու հարա-
քէթլէրի՝ կէօրինիւր քի՝ իշպու Թագտիմ օրունան զիւ-
լումէ փէք մուվաֆրգ խի : Օնլարտան պիր չօլու՝ պա-
ղը պաղը մախֆիճէ քէնտի իպատէթլէրինէ օրուճու իլա-
վէ իտէրլէրիտի . լաքին պու՝ հէր քէսին քէնտի հիւսնիւ
րիղաորնա հավալէ օրունուպ՝ նէ դատար օրուճ իտէճէ-
յի քէնտի ըէյինէ պրաղըրըտըր (*) : Լաքին էկէրջի
պաղը մէրթէպէ սատէճէ օրուճ տախի թութուլուր խի

(*) Մօսհայճ Քիլիս . Թէլա . Ճիւր 1 . սահ . 106 :

խէ տէ , Բիլիսէ Հայրապետներնուն իւք տէհրէրին
Հայրապետէրի՝ պունուն հագգընտա փէք ազ սէջլէր-
լէր : Իւք տէհրտէ եազըլան " Հերմասըն Չօպանը ,,
նամ քիթապ օնուն հագգընտա հագարեթ իլէ սէջլէր ,
վէ օնուն սէզլէրի պունլար տըր . " Ֆաղիլէթ Եօլուն-
տա՝ Թէնճէ Թաամ տըմամաղըլա հիչ պիր շէյ օլմազ ,
հիչ պիր շէյ գազանըլմազ : Լաքին տահա էյիսի պու-
տուր , քի օրուճուն՝ Ֆէնալըզ իթմէմէք՝ եիւրէյինտէ
քէթիլ իւրըս սագլամամագտան իպարէթ օլուն ,, (ա) :
Քսէէքերան տախի տէր քի , " Գասալէթ իտէրիմ քի ,
պունու ,, եանի օրուճու՝ " Ֆաղիլէթլէրին էն էսնա
մերթէպէսինտէ իքէն՝ խէլասէ քիֆայէթ իտէր զանն
իտէրսինիզ , տահա աղըր գըլմէթտէ օլան շէյլէրի՝ եա-
նի մուհապպէթի , աչազ կէօնիլլիլիւ վէ մերհամէթի
խէ իհմալ իտէրսինիզ ,, (բ) :

Կէօրիւնիւր քի՝ օրուճլար Բիլիսէյէ՝ ահէսթէ ա-
հէսթէ վէ ազար ազար իտխալ օլունտու : Եիւզ ալթ-
մըշ տէօրթ՝ եախօտ 167 թարիխինտէ վէֆաթ իտէն
Յուստինոս վկայ Եփեսոստա վաֆթիղտէ օրուճ թու-
թարլարըր տէր : Իքի եիւզ իքի սէնէսինտէ շէհիտ օ-
լան Երանոս Հայրապետին վագթընտա պաղը մահալ-
լէրտէ Պասէքտէն էվլէլ օրուճ թութմայըր ատէթ իթ-
միչլէրիտի . վէ Կղէմէս Աղէկսանդրացի՝ հաֆթա օրուճ-
լարը խուսուսունտա սէջլէր : Լաքին օրուճուն՝ ումու-
մի պիր ստէթ օլմատըղը պունտան աշքեար տըր քի ,
200 իլէ 220 սէնէսինին մապէյնինտէ պիր քիթապ եա-
զան Տերտուղիսնոս՝ ուղլափառ Բիլիսէնին օրուճա փէք
աղ տիղզաթ վէրտիյինտէն շիտտէթ իլէ Թէշէք.քի իտէր
(գ) : Իւչիւնճիւ տէհրտէ պիր չօգ քիթապլար եազան
Որոգնէնս՝ պու պապտէ եալընըզ պիր տէֆա՝ եանի
Լէվիլէր Բիթապընըն իւզէրինէ օնունճու վազընտա
սէջլէր . վէ պու պապտէ՝ հէր խուսուստա առաքե-
լական զիւլմէլէր իղհար իտէր : Եալվանըն Թէլի-
ֆաթլէրինտէն կէօրիւնիւր քի (դ) , տէօրտիւնճիւ տէհ-

(ա) Հէրմ . Չօպ . 53 , Բէնպիէ 5 : (բ) Ոսկ . Վաղ . 47
Մարթ . Իաղ . սահ . 425 : (գ) Տերպոսը . օրուճլար հագգըն-
տա : (դ) Իմոն հագգընտա Թալիմ քիթապընա պագ :

րին սօնունտա չարչամպա վէ ճուճաա կիւնլէրինտէ՝ վէ Պասեքտէն իլէրի գըրգ կիւն օրուճ ԹուԹուլըրուտու . վէ պու Հայրապետ իշարեթ իտեր քի , պունլարտան զայրի օրուճ եօղուտու : Լաքին պու տախի տիգգաթ օլունմալը աըր քի , իշպու Թարիխտէ՝ էանի տէօրտիւն . Ճիւ տէհրտէ պիլէ՝ պու պապտէ Քիլիսէ ումումէն իԹ . ԹիՓագտէ տէյիլտի : Հէր պիւր Քիլիսէ քէնտինէ մախտուս պիւր եօլա կէօրէ սամլ իտէրիտի (ա) : Վէ է կէրչի պու օրուճ՝ Գըրգ իիւնլիւր Թագիրի իւէ Թէմիյէ օլուն . պու իսէ պէ , Քրիստոսի պու գապար սօըրա՝ էանի պու պէհրտէ պիլէ հիւ պիւր վէճ՝ իւէ օ գապար ուղան պէյիլտի : Հէրքէտ՝ կիւնիւն պիւր միդտար զէմանընտա էախտա սա . պահտան ախշամա գատար Թամալ ալմայարագ՝ իսԹէ . տիյի միգտարի կիւնլէր օրուճ ԹուԹարլուը , վէ ազ ջօգ էԹտէն տախի փէրհիզ օլունուրուտու (բ) :

Պու պապտէ մախտուսէն իգԹիզալը օլան՝ հալա ի . շարեթ իԹմիշ օլուուղումուղ խուտուս տուր , քի իլք ՔրիսԹիանլարըն պէյինտէ Ճիւմլէ օրուճ՝ պիւնիւն պիւ . Թիսէ հէր պէսի հիւսիւ իրապէնիւն մերպու իտի : Քիլի . սէ՝ հիլ քիմսէյէ օրուճ ԹուԹմաղա Ճէպր իԹմէզ ի . տի : Պու աաեթ հէր նէ գատար մէվճուս իտի իսէ տէ , սիւքիթ իլէ իտիալ օլունուպ՝ հէր քէսին ըէյինէ պրաղըրըրալը (գ) : Իսքի ՔրիսԹիանլարըն էն ալէսաէ . մի ԹուԹուպլարը օրուճ՝ Պէջիւք օրուճ տէնիլէն օ . րուճ իտի . վէ պու Ճիւմլէ՝ Տերտուղիանոս վէ Ոսկէ . բերանըն զէմանընտա՝ էքսէրի հէր քէսին հիւսիւ իրա . տէԹիսէ հէվալէ օլունմուշուտու : Ոսկէբերան պազը մա . հալէրաէ՝ մէսէլա օնունճու վէ եիրմիքինճի վաղարընտա մուՓասալ պիւր Թարզ իլէ օրուճ պապընտա պու վէճ՝ իլէ սէջլէր (դ) : Տերտուղիանոս տէր քի , Պասեքտէն իլէրի օլան ճուճաա վէ ճուճաէրԹէսի կիւնլէրինտէն մատտա քէնտի զէմանընտա ՔրիսԹիանլար պէջիւք օ . րուճտա հիւսիւ իրապէնիւնիւն ԹուՓուգալը իիւնլէրէն

(ա) Սիկէլ Ճիւ 2 . սահ . 75 , 76 : (բ) Նէանրուս Քիլիս . Թար . Ճիւ Դ . գըս 2 . սահ . 646—647 : (գ) Սիկէլ Ճիւ 2 . սահ . 76 : (դ) Ոսկ . Վաղ 22 de Jra Ճիւ . 1 . սահ . 277 , իւ վաղ 10 Սննդ . իալ . սահ . 91 :

ղաջրի օրու՝ թու(թմազար (ա) : Սոկրատէս նամքիլիսէ միւսերրիսի տախի պունուն կիպի զիւլմէր թագտիմ' իտեր . հէմ պունուն օլտուղու ասիրէրտէ եանի պէշին՝ ճի իլէ ալթընձը տէհրէրտէ եաղան Փրուտէն(թիոս) Անթէքեալը Ախթօր Փրօսփէր վէ Օգոստիոս կիպի միւսէլլիֆէր տախի պու մինվալ իւղրէ եազտըար : Օնլարըն ըէյլէրի իչլեն՝ թէլիֆաթլէրինէ միւրաճաաթ օլունա (բ) :

Լաքին պու՝ էկէրչի իպ(թիտա հիւանիւ իրաուէթէ մերպու(թ պիր ամէլ իտի իսէ տէ , սողասան պիր Ֆարզ օլմաղա թային օլունտու : Լաքին 501 սէնէսինտէ Օրլէանս շէհրինտէ ճէմ օլան իքինձի էյալէթ սինօթուսուն իքինձի գանունու աղա օլանա դատար՝ պու միսիլու պիր գանուն պաղանմըլ տէյիլիտի : Թողաս սինօթուսու պէջիւք օրուճտա էթ եէյէն հէր պիրքիմսէյի միւթ(թէհիմ թագրիր իտեր . վէ «էիւլինձի պէհրպէ» օրուճ սէվասլ վէ պիր իայըր ամէլ սայըմաղա պաշլանոր . վէ թային օլունմուշ վագըթլարտա օրուճու պրօզմաղ՝ պու գապահաթը իշէյէնի աֆօրօզ՝ եանի քիլիսէտէն ըէստ օլունմագ թէքտիրինէ իլգա իտերիտի (գ) :

Պու խուսուստա միւլհաղայէ վաճիպ պիր շէյ տախի պու տուր քի , օրուճ տէմէքտէն մէրամ՝ հէր կէօնէ Ռամհան կէրի գորմագ՝ եանի պէնիլէրհիլ իլլա օրուճ թու(թմագ իտի : Սատէճէ պիր թաամ տէյիլիթրմէք օրուճ սայըմաղըր . լաքին օրուճ թու(թուլան կիւնտէ սապահտան ախշամա գատար հիչ պիր շէյ եէնմէզիտի (դ) : Էկէրչի Տերոուլիանոս վէ ախէր քիմնէլէր միսիլլու պազըլարը օրուճ սապահտան ախշամա գատար թու(թուլմագ վաճիպ տիր տէյիւ իտտիա իտերէրիտի իսէ տէ , տէօրտիւնձիւ տէհրտէ եաղան Եպիֆանըն (ե) վէ Փրուտէն(թիոսուն (զ) թէլիֆաթլէրինաէն կէօրիւնիւր քի , ալէսսէվի իքինտիյէ գատար թու(թուլըրուտու : Մու

(ա) Տէրպոսլ . օրուճ հագգընպա . Պասլ 2 վէ 13 : (բ) Taylor . Duct. Dub. p. 629 : (գ) Սիլէլ ճիլ 2 . սահ . 74 : (դ) Պարթևաճ . Էէլ . քիլասլ 21 . Պասլ 1 . գասլ 16 : (ե) Եպիֆ . Տիրոս 2 ճրհ : (զ) Փրուտէն(թիոս իսի 6 թ 8 :

Թեզաւոտէմին՝ եանի էքքի զէման աստմէրինին ինտինտէ օրուճ լուզէթինին ասըլ մանասը՝ հիւ ասլա թամամ եէ- մէմէք իտի : Աէ Պասէքտէն էվմէլ օրուճուն սու մինչ վալ իւզրէ թուժուլտուլու Ամբոսխոս (ա)՝ Ոսկէքերանն (բ) վէ Բարսէղ (գ) միսիլու՝ վէ ախէր միւէրրիսլէրին թէլիֆաթլէրինտէն աշքէար տրր : Աէ Գաթոլլէք միւէլ- լիֆլէրինտէն Պէլարմինոս նամ միւէլլիֆին իսպաթ իյլէ- ախյի վէճ՝ իւզրէ սու սահիւհ տիր քի (դ) , ծնիքինճի սէհրէ գատար Գաթոլլէք ֆիլիսէսինտէ սու ասէթ ճարի իտի : Լաքին օրուճ թուժանլար՝ սասլահտան ախլամա գատար օրուճ թուժուլտուլտան սոլլա՝ իսթէտիքլէրի թամամը՝ էթ օլտուն՝ ախէր նէվ թամամ օլտուն՝ եէրլէրիտի (է) :

Օրուճուն ասըլ մանասը սու իտի . վէ սու պապ- տէ ամէլ ու հարաքէթ սու մինվալ իւզրէ օրուճուրու- տու : Օնտան սոլլա՝ իճթիմալ քի իւչլիւնճիւ սէհրաէ՝ օրուճ վազթընտա սատէճէ էքմէք իլէ թուղ վէ սու- սան զայրի սիր շէյ եէմէմէք աստէթի իտիսալ օլուճտու : Լաքին իչպու աղըր ստէթ՝ եալաշ եալաշ կէլէտի . վէ ծնալրինճի սէհրաէ վէ սլէլքի ծնտան տահա սոլլա՝ էթ՝ եուճուլթա՝ փէյնիլր վէ շարապտան (ւ) մաստա հէր տիւրլու թամամըն եէնիլմէսինէ ըուլսասթ վէրիտի : Պու մինվալ իւզրէ կէօրիւնիլր քի փէրհիլլէ եախոտ սա- տէճէ սուղը կէճնա թամամէրտէն սագընմագ ուսուլու Ղարս սէմթլէրին ֆիլիսէսինէ ֆրիստոս Էֆէնտիմիլ- տէն սին եիւզ սէնէ միլտարի զէման կէչալիքտէն սոլ- լա իտիսալ օլուճտու :

Օրուճ իւզէրինէ իչպու սլէստէվէ շէյլէրի իչարէթ իթ- տիքտէն սոլլա , հէր սիր օրուճ իւզէրինէ պաշլա պաշլա սէօյլէմէյէ իլթիլգասըլ կէօրիւնիլր : Պասէք օրուճու հագքընտա հալա սէօյլէմիլլու . 16 վէ 17 սահիֆէլէրէ պագ : Քրիստոս Էֆէնտիմիլին մէվլուտունտան էվմէլ տուխի օրուճ թուժուլտուլտու : Չարլանպա վէ ճուճաս կիւնլէրինտէ թուժուլան հաֆթա օրուճլարը , իլէրքի

(ա) Ամբոս . օրուճ . Պապ 10 : (բ) Ոսկ . վալ 4 Սննդ . իւլ : (գ) Բարսէղ վալ 1 օրուճ իւլ : (դ) Պէլար . իտի . սթէլլէր . քիթուլ 2 . Պապ 2 : (է) Պիլիպոս քիթուլ 21 . Պապ 1 . Քասլ 17 : (ւ) Սիլիլլ ճիլ 2 . սահ . 76 :

Ե՛կհուտիւք ու կիւնտէ Էֆէնտիմիզին այլյհինէ իթթի-
 Փագ իթտիքէրի՛ վէ սողաքի՛ ընու խաչա չըգարադ-
 շարը իչին թութուլուրլարը : Վէ պու օրուճլար կէօ-
 րիննիւրքի՛ էքքի զէմանտէ պաշլամըշար : Եքինճի տէհր-
 տէ Տերտուղիանոս վէ Կղեմէս Աղէքսանդրացի վէ Խ-
 ջինճիւ տէհրին սօնու մէհէլէրինտէ շէհիտ Վեթթորի-
 նոս պունլարը զեքր իտէրէր : Լաքին ընլար՛ եկերչի
 էքքի զէմանտէ թութուլուրլար իտի իսէ տէ , հէր քե-
 սին հիւսնիւ ըիզասընա հէվալէ օլունմուշարլար . վէ
 էօգարլտա զեքր օլունտուղու կիպի՛ իքինտիյէ գատար
 հիչ պիր շէյ եէմէմէյիլէ թութուլուրլարը :

Իշպու պասպտէ իթթամ զըմիրնտա՛ ճիւմլէ օրուճ-
 լարըն պօրճ ու Փարզ օլմալէրի եա օլմամալէրի հագ-
 դընտա իշպու այէսսէվի իշարէթի թագտիմ իտէրիզ
 քի , պուրատա իշարէթ օլունմայան օրուճլարըն հիչ պի-
 րի՛ վէ ֆիլ հագիգէ պադիլէրին ճիւմլէսի տախի՛ ալ-
 թընճը տէհրտէն էվվէլ Քիլիսէ նուֆուզու իլէ՛ Փարզ
 վէ պօրճ օլմաղա թային օլունմատր : Պու միսիլու շէյ-
 լէրին թային օլունմասը՛ իշպու թարիխտէն սօղոս վա-
 գի օլուու :

ՊԱՊ ԻՒՉԻՒՆՃԻՒ

ԱԶԻԶԼԵՐԵ ՎԵՄԵԼԵՔԼԵՐԵ

ԻՊԱՏԵԹԻՆ ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ

Ըբ իւշ տէհրին Գրիսթիանւարը՝ քէնտի իպատէթւ-
լէրինտէ մախլուգա իպատէթէ պէնզէր հէր պիր շէյ-
տէն տիգգաթի ազիմ իլէ իհթիրազ խտերլէրիտի (ա) : Օն-
ւար քէնտի իպատէթւլէրինի՝ եալընըզ Ալլահա թագտիմ
խտերլէրիտի : Վէ Ազելզէրէ հէմ մէլէրլէրէ իպատէթ
իթմէք աստէթի՝ տէօրտիւնճիւ վէ պէշիւնճի տէհրէ գա-
տար ալէսսէվի օլմուշ տէյիլտի (բ) : Օնուն իհտա-
սընա սէպէպ օլաճադ պազը ուզադ նիշաննէլէրի վէ իզ-
լէրի պիլէ պու թարիխտէն էվվէլ կէօրիւնմիւշլէրիտի ,
լաքին օլ վագթէ գատար ումումի օլմուշ տէյիլտի :

Պունա տօղրու տօղրույա տէլիլ օլան գուվվէթլի սէ-
պէպլէրի՝ մէշուր միւնլիթլէրին պիրի պու միւվալ
իւզրէ սայար (գ) , քի պիլ ծնլարը պուրատա սատէճէ
թագաիմ խտերիզ :

Ա . Շէհիպլէ Կալինէ Կապիէն Ղեյապէ իմիպար վէ լիյագաթ
Վերմէ , վէ շէհիպլէրին ախէր իմնէլէր Կագգընպա շէգու-
թընը ղայիլ Տագաուլ ինտնագ : Իպթիտա Որօզինէս՝ Բար-
սէղ Կեսարացի (դ)՝ Գրիգոր Նիւսացի՝ Գրիգոր Նազի-
անզացի (է)՝ վէ Ոսկեբերան միսիլու Հայրապետլէր վէ սա-
միրլէրի՝ վաղարընտա շէհիպլէրի հատտէն թէճավուզ

(ա) Սիկէ ճիւղ 2 . սահ . 263 : (բ) Կիպլէր ճիւղ Ա .
Պապ 5 . Գասլ 97 : (գ) Սիկէ ճիւղ 2 . սահ . 263—265 :
(դ) Բարսէլ Վալ 19 . Գըրգ շէհիպլէր . Գասլ 8 : (է) Գը-
րիգոր Նազիանզացի Ազիլ թէտրոր . իւշ . վալ :

մէտհ իթմէյէ վէ օնլարըն շէֆասթընը թալապ իթմէյէ պաշաաբըլար . վէ պու մինվալ իւզըն՝ մախլուդուն իպասեթ օրունմասը ատէթինէ զայէթ ազիմ էարտըմ՝ էյլէսիլէր : Աէ պու՝ եկէրջի էվլէլտէն սաթա մախլում օլմուշ շէյլէրտէն աէյիլ իաի իսէ տէ , պու վէճհ իլէ օնուն պաշլանմասընա օնլար տաիսի պիր ազիմ վէսիլէ օլմալարը իլէ՝ թապիաթը իլէ էայըլըպ ումուսի օրուու :

Բ . Շէհիպուէին մելարաբը իւլեբինէ տիւնեւէր պինս օլունմանըն՝ վէ սահիհան էախօպ Ռահիմէն օնլարըն վիաճիպուէրինէն էսերէրէն օնլարըն իլինպէ պուլունմանըն՝ վէ օնլարա միաճիպաթ իշլեթեյէ գուվլէն վէրիվէնին տեյֆէնէթի : Իշպու շէյֆէլէթ՝ վէ խալգըն արասընտա շէհիալէրին վէ ազլիլէրին քէնտի իսիմլէրինէ վագֆ օլան մահալլէրտէրուհանիճէ հազըր պուլունմալարը հագպընտա գուվլէթ պուլմուշ օլան պաթըլ իթիգասո՝ պու միսիլու էպասեթին սապիթ օրունմասընա ազիմ էարտըմ իթմիշ օլմալը տըրլար :

Գ . Օլ հապպէն Ռէճալու պօֆուլուգ տի՝ սերն վէ շէպիպ ըիյաւէնթաէն հազըլ իպէրիպի , վէ Ռերտի պիննէա ինմէյի վէ ըահիպլինի սըթարըլ իպէրիպի , վէ Քաւիլէնէթի էտեթ Ռագսիմ իպիպ՝ պիրինին մերնէպէսիմի էպինս վէ օպիրինինտինի պահա ալա սայարըպը , տի պու ալասընը ինսան սպէնա իշլիւճ վէ էօրիան ումուսի Ռարիգլէրինպէ էտէն տեսպ իպէմէլ իպպիասընպա իպի : Իշպու թարիգաս սիւլիւք իտիպ՝ պու ուսուլ միւճիւպինճէ էօմիւր սիւրմէքաս քէնսիլէրինի պագի ատէմլէրտէն Ֆէրգ իտէն քիմսէլէր՝ շէհիալէր նազարը իլէ պագըլըպ օնլարա տաիսի հէման օ իլղէթ ու ըաղպէթ վէրիլիտի :

Դ . Փուսթէրէնէւէր ինիգապը օլան նիմիւլաիլարա վէ էլլէիլարա իլղէն ու ըաղպէն վէրմէտ կերէտ օլպուղուս՝ վէ հըֆը ու էիմայէն իպիճի իլահար վար պէյի- ինսիպըգլարը : Տէօր տիւնճիւ տէհըրին օրթասը էնմասընտա ջօգ մուլթիլէրէթլէր Քրիսթիանըլը գապուլ իթմիլլէր իսի : Օնլար շէհիալէրէ վէ ազլիլէրէ տինճէ իղզէթ ու ըաղպէթ ամէլինտէ քէնտիլէրին էսքի տին զիւլմլէրինէ պէնղէր պիր շէյ պուլտուգլարընա սէվինէրէք՝ տեր ագասպ քէնսիլէրին մուգաստէմա հըֆը ու հիմայէթճի իլաս :

լար վէ քիւշեք իլահէյէթէր պապընտա օլան իթի-
 գատլերինի մարտիրոսլարա եանի շէհիտլերէ վէ ազիզ-
 լերէ ինթիլալ իլլէսիլէր : Հայրապետլերսէն պիր չօլու-
 իշպու հավէսի րէտա իտէճէքլերի եերինէ օնա րիպա
 կէտսթէրտիքլերի՝ հալա եօգարըտա զէքր օլունմուշ տուր :
 Պապ 27 վէ 28 սահիֆէլէրէ : Փութփէրէսթլերին հէր պիր
 էյալէթի վէ հէր պիր շէհրի՝ քէնտինէ մախտուս պիր
 Նըֆղ ու հիմայէթ իտիճի իլահա նիճէ մալլէ
 իտի իտէ , օնուն կիպի՝ Թէոդորէտոսուն սէօյլէտիլինէ
 կէօրէ (ա)՝ շէհիտլեր վէ ազիզլէր հըֆղ ու հիմայէթ ի-
 տիճի իլահալար օլունմուշարըտուր :

Ե . Իշպուր սպէնէ՝ իպլիլիսա ալլանճը քէհրօն պալալըպ
 սօլրա սէֆիլինճի քէհրօն սապիլ օլունան սորէնլէրէ իպա-
 րէի ինմէր սասուլի գաիի պալը մէրնէրէ էարբը իլէպի :
 Ազիզլերին սուրէթլերինէ պիր քէրրէ իպատէթ օլուն
 սուգտան սօղրա՝ օնլարըն քէնտիլէրի իպատէթէ լայրգ
 զաթլար սայրլաճաղընա շիւպէէ եօգ տուր :

Թէփարիլիսան իպատթ օլունտուզու միսլլու (Բ)՝ իշ-
 պու նէվ իպատէթի իլք իտիսալ իտէնլեր Տումլար օլ-
 մուշ տուր . վէ օնլար ճիւմլէ ազիզլեր օրուճունու՝ Լա-
 թիլլէրսէն պիր գաչ հիւզ սէնէ էվվէլ Թութարլար
 ըտը : Լարին պու առէթ հավաշ էավաշ իշթիհար պուլ-
 տու իսէ աէ , վագրթ պէ վագրթ օնա գարըք տուրան-
 լար օլմազ տէյլլ իտի : Յփանէօլ մէմլէքէթինտէ վագրի
 Պարէլլանա նամ շէհրինտէն օլան տինասար Վ իկիլանթի-
 ոս պունուն կիպի քիմնէլէրին պիրի իտի : Քէօթիւ ա-
 տէթլերէ գարըք էաղըրը պիր քիթապընտա՝ շէհիտլե-
 րէ վէ օնլարըն քէմլէքլերինէ վէ պագի էսէրլէրինէ ի-
 պատէթ իտէնլերէ՝ քիւլէ իպատէթ իտէնլեր վէ փութ-
 փէրէսթլեր տէր (գ) . վէ օնլարը՝ սէֆիլ քիւլէ վէ քէ-
 մլէքլերէ պու միսլլու թաղիմ ու իղղէթ վէ իպատէթ
 իթտիլէրի վէ օնլարը ալթուն վէ կիւմիւշ վէ աղիմ
 գըմէթիլ էավապար իլէ գապլատըրը իլին զէվգ-
 լէնիլ (դ) :

(ա) Թէոփար . Պապ 90 : (Բ) Սիկէլ ճիւլ 2 . սահ . 266 :
 (գ) Հէրոն . մէֆիլիսա 109 Րիֆար : (դ) Հէրոն . Վիկիլանթի
 Բապ 4 :

Պէշինճի տէհրին իպթիտասընտան ազիղէր էւնս
տուա սունուըմասը թէրք օլունտու . չին քի պու օն
լարըն էրմիշ օլտուղու ճէլիլ հալէ մինասիպէթսիզ պիր
շէյ սայըլըրտը : Վէ օնլարա ազիմ գուտրէթ վէ ճէ
լալ սահիսի զաթլար նաղարը իլէ պագըլըրտը : Եվ
վէլտէն մալեմ օլմայան շէհիսղէր՝ տէնիր քի՝ քէնսիլէ
րինի բույսլարուա աշիքեար իլլէտիլէր . վէ սայըլըր
տա կէօմիլըմաշ օլտուղլարը մահալէրի սիւշէրաէ կէօս
թէրտիլէր (ա) : Շիմսի Քրիսթիանըարտան՝ տուալարը
նը Ալլահա արղ իթմէսի վէք նասիր մաթլուպ օլու
նուրուտու (բ) . վէ ճարի օլան ատէթ՝ ազիղէրին պի
րինէ քէնսի շէֆաաթը իչինս տուա իթմէքտէն իպա
րէթ իտի : Վէ շէհիսղէրին վէֆաթը թարիխինսան
ղէման կէշտիքճէ՝ օնլարա օլունան թէքրիմ ու թաղիմ
տախի արթմազտա իտի : Վէ օնլարա իպատէթ օլուն
մասը պիր քէրրէ ատէթ օլտուգտան սօղրա , օնլարա
տուա իտէնլէրին սայըլը ղայէթ չօղալը : Նէր քէս
քէնսինէ մախուս պիր հիմայէթճի ազիզ սէչէր
իտի , վէ պու ազիղէրին իսմինէ քիլիսէլէր վագֆ ի
տէրէրիտի : Ազիղէրէ իշպու իպատէթ իթմէք ատէ
թի օլ տէրէճէ չօղալը վէ օ գատար հատտէն զի
յատէ օլմուշուտու քի՝ էպի զէմանլէրտէ Քրիսթի
անլարըն՝ ատէմէ իպատէթ իտէյօրլար տէյիւ զէմմ
իթտիքլէրի վութփէրէսթլէր (գ)՝ հէման պու սիթէմ
ու զէմմի Քրիսթիանլարըն իւզէրինէ տէօնտէրմէյէ ոյ
ղուն Ֆուրասթ պուլմուշարըրտը (դ) :

Տէօրսիւնճիւ տէհրին իպթիտասընտան սօնունա
գատար՝ պիքիր Մարիամա՝ պագի ազիղէլտէն Ֆարգ
լը իղէթ ու իթիպար վէրիլմէղիտի : Օլ զէման
լարտա՝ սատէճէ օնուն տայիմ պիքիր գալմասը ինս
նըլըրտը (է) :

Մէլէքէրէ իպատէթ սունմադ խուսուսու իսէ ,

(ա) Աֆրոսիս . Պէշիտ . 22 . գիրգպէրէ : (բ) Աֆր
չոսիսթէր Բօֆ . Ա . 22 . իսլէրինէ : (գ) Աֆրոս .
Նէիսնս . Գարշ . 2 . 6 : (դ) Յուլիսնս . Կի
ճէղէ Յուլի . Գարշ . Ժ : (է) Կիսէր ճիս Ա .
Պոյ 5 . Գաս 97 :

Կէօրիւնիւր թի 397 Թարիխինստ վէճաթ իտէն Ամբ-
րոսիոս՝ իւք աէճա մէսհ իւն զլքր էյլէմիշտիր (ա) =
Օնուն վագթընսան սօյրա՝ մէլէքէրէ վէրիլմիշ իպա-
տէթին չօդ նիշանէլէրի պուլունուր . լաքին պու ճիւմ-
լէ ազիլէրէ վէրիլէն իպատէթին նիշանէլէրինստէն չօդ
ազ սըրլար :

(ա) Ամբրոս . Կուլ 4 արլէր . Պոս 9 :

ՊԱՊ ՏԵՕՐՏԻՒՆ ՃԻԻ

ԹԱՍՎԻՐԼԻՐԻ ԻՊԱՏԻԹԻՆ ԶՈՒ

ՀՈՒՐՈՒ

Թասվիրէրէ իպատէթ օլունմագ՝ 786 Թարիխինտէ Նիկիա շէհրինտէ ճէմ օլմուշ եէտինճի ումուվի տէնիւլէն սինթոստա իւք մուգարրէր օլմուշ տուր : Սուրէթ ու Թասվիրէր ծնտան էվվէլ պուլունուրուտու . լաքին Քրիսթիանլարա Թասվիրէրէ Թաղիմ ու իպատէթի պօրճ իտէն իւք պէջիւք սինթոս պու իտի : Իւք իւչ տէհրէրտէ հիչ պիր Թարաֆտա սուրէթլէրէ իպատէթ օլունտուղունուն տալա էսէրի պուլունմագ : Վէ պու՝ վուլթվէրէտթլէրին Քրիսթիան միւլլիֆլէրինէ գարջը կէթիրտիքլէրի պէհանէլէրտէն՝ էանի Քրիսթիանլարըն հէյքէլէրի էօգ վէ Ալլահը խալգա կէօսվալէրտէն՝ վէ Քրիսթիանլըղա զատ տուրան Եհհուտիլէրին պու պապտէ սիւքիւլթ իթտիքլէրինտէն աշիքէար տըր . զերա ծնլար՝ էկէր պու միսիլու իպատէթին պիր էսէրինի կէօրսէլէրիտի , ծու սիւքիւլթ իլէ կէչմէլլէրիտի : Հէմ սէյլէտիյիմիզի սապիթ էտէն պիր հալ տախի պու տուր քի՝ իւք իւչ տէհրէրին Հայրապետլէրի՝ տինէ տայիր շէյլէրին սուրէթ ու Թասվիրէրինէ զայէթ զատ օլուպ աղիմ իքրահլըգ կէօսթէրիլլըր . հէմ տախի Քրիստոսուն վէ պաղը ֆէյլէսօֆլարըն Թասվիրէրինի քէնտի իպատէթիանէլէրինէ դոյար պաղը հերտիկոսլարա՝ վէ ալէլսուտուս Կնոսթիգ Թապիր օլունուր հերտիկոսլարա հերարէթ իլէ գարջը տուրուրլար : Վէ պունուն սահիհլիյինէ պիր իպատէթ տախի պու

տուր քի, Գրիսթիանըղըն Թարտ ու գովալարըը էս նասընտա խարապ օրունան քիլիսէլէրին էշէտարըը պէյնինտէ Թասվիր ու սուրէթ առա զիբը օրունմայօր : Վէ իշպու սէյլէտիքլէրիմիզը՝ Սիկէլ վէ Պինկհամ նամ միէրրիսէլէրին (ա) Թէլիֆաթլարընտա մուֆասսալ պիր Թարզ իլէ կէօսթէրիլըր :

ՕԼ զէմանլարըն Գրիսթիանլարը քէնտի պէղէքլէրինտէ վէ էվ էշէտարընտա՝ մէսէլա միւհիւր էիւզիքլէրինտէ պիր կէօյէրճին էա կէմի էա պիր քէման միսիլու տինէ տայիր Թէշպիհէլըր գօմագտան հազգ իտէրլէրիտի . լաքին պու ճիւմէ քիլիսէլէրէ պունա պէնզէր պիր շէյ գօմմասընա ասըա բուխասթ էօղուտու . լաքին կէօրիւնիւր քի, Տերտուղիանոս պու Թէշպիհէլըրին զիբը օրունան էշէտլէրտէ պիլէ գուլանըմասընը միւնասիպէթսիզ սայարըտը (բ) . վէ Թասվիր ու սուրէթէ պէնզէյէն հէր պիր շէյէ գարըը օլ տերէճէ զըտտ կէլէյօր քի՝ “ Տիւնէսյէ պու սուրէթ վէ փութ վէ հէր կէօնա Թասվիր սանաաթընը էյրէտէն շէյթան տըր , տէր (գ) :

Իշպու ստէթէ էադլաճմանըն իլք էսէրլէրի՝ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ քիլիսէլէրտէ՝ Ազիզ Քիթապլարտա նազլ օրունան վուգուաթլէր Թասվիրլէրինի գօմագ օլտու . վէ իհթիմալ տըր քի՝ պու ազար ազար իւշլւնճիւ տէհրին սօնունտան պաշլանմըշ օլա : Պունու՝ Ազիզ Քիթապլարը օգումայան ճահիլլէր իշլւն իտէրլէրիտի . վէ օնլարտա՝ կէօնա կէօն վուգուաթլէրին վէ ալլադլէրին ըէսմ ու Թասվիրլէրի կէօրիւնիւր իտի . մէսէլա Աքամ իլէ Եւանըն էասագ օլմուշ մէյլէտէն էէտիքլէրի, Յովսէփին քէնտի դարընտաշարընտան էէսիր սաթըլարըը , Գաւիթին Գողիաթ իլէ ճէնքէշտիլի, Սողոմոնուն պինա իլլէտիլի հէյքէլը Թագտիս իլլէտիլի, Գրիստոսուն խաշ իւզէրինտէ ճան Թէսլիմ իթտիլի, վէ պունուն էմնալի շէյլէր կէօսթէրիլըր իտի : Շարգ սէմթլէրինտէ պու շէյլէրի իլք զիբը իտէն 394 սէնէսինտէ վէֆաթ իտէն Գրիգոր Նիւսաջի իտի (դ), վէ

(ա) Սիկէլ ճիւր Ա . սահ . 212, 213, վէ Պինկհամ . ճիւր Գ . . . 296 : (բ) Տերտուղ . հիճագ . իւլէր . Պագ 10 : (գ) Տերտուղ . Ինթիքէէսի իւլէր . Պագ 3 : (դ) Գըրիգոր . շէհիտ . վալ . Պագ 2 :

Ղարպ սէմթէրինտէ 409—431 սէնէսինտէ Նօյա Ե-
պիսկոպոսու Փաւլինոս իւք զէքը իտէն տիր (ա) : Վէ
պու ատէթտէն մէրամ՝ սատէճէ օգումամբը օլան քիմ-
սէլէրէ՝ այնի շիմտի չօճուգլարու օգումաղա գատիր օլ-
մաղտան րէամ ու թասվիրէր վասիթասի իւէ օլ-
մուշ վուգուաթլար էջրէտիլտիյի կիպի՝ քիթասպլարտան
թահսիլ իթմէյէ գատիր օլամասըղլարը շէյլէրի էջրէթ-
մէք իտի : Իմտի մադսուու օլան սատէճէ պու օլուպ՝
պազըլարը քիլիսէլէրտէ պիր կէօնա թասվիր ու սու-
րէթ պուլունսուլունու պիլէ Ֆէնա սայմասա օլտուգ-
լարնտան սօղրա՝ Բրիսթիանլար սուրէթլէրի իպա-
տէթ ու թաղիմ իթմէք մէրամը իլէ ծնլարը գուլան-
տըլար տէյիւ թահմին իթմէք՝ աղլ ու իտրաքսէն միւմքիւնի
մէրթէպէ ուզագ պիր շէյ տիր : Օնլար՝ պու միսիլու
շէյն Ֆիքիրտէն պիլէ կէչմէսինտէն զպէթ իքրահ ի-
տէրլէրիտի • վէ պու՝ օլ ասիրլէրին չայրապէտէրինին
սէջլէտիքլէրի շէյլէրտէն աշիքեար տըր : Պէջլէք Կոս-
տանդիանոսուն գըզ գարընտաչը՝ Գայսէրի Եպիսկոպո-
սու Եւսեբիոստան Բրիստոսուն պիր թասվիրինի մաթ-
լուպ իյլէտի : Վէ օ՝ պու մաթլուպա ճէվապ տէյիւ
եազտըղը պիր մէքթուպունտա՝ թասվիր ու սուրէթլէ-
րէ գարըք ուզուն ուզասիյէ պիւրհանլէր կէթիլիյօր :
Օնուն պու պասպտէ սէջլէտիյի պաղը շէյլէրի իսթիւ-
րաճ իտէ պիլիլիզ : Օ՝ Բրիստոսուն ճէլալէ էրմիշ շէք-
լինին պիր թասվիրինի իթմէք միւմքիւնսիւզ օլտուղու-
նու թարիֆ իթտիքտէն սօղրա տէր քի , “ Լաքին էկէր
սէն՝ օնուն պունճիլէյին թէպտիլ օլմաղտան՝ (Էանի
ճէլալէ էրմէզան) թօփրագտան օլան էօլիւմիլէ թէնիսին
պիր թասվիրինի Եափմաղա մէրամ իտէյօր իսէն , կէօք
իւզէրինտէ վէ Եէր իւզէրինտէ պուլունան հիչ պիր շէ-
յին թասվիր ու սուրէթինի Եափմայասըն տէյիւ էմր
իտէն Ազիզ Բիթասպլարըն խանէլէրինի օնուլթմուշ-
սուն : Քիլիսէտէ հիչ պիր Եէրտէ ասլա պէջլէ շէյ-
լէր կէօրտիյիւն՝ Եախօտ ախէրլէրտէն իլիթտիյին վալ-
մը : Պիլթիւն տիւնեատա պու միսիլու շէյլէր Բիլի-

սեւերան տե՛փ օլո՛ւնմարըլարմը ,, : Օնտան սողրա պու
 Հայրապետ նազլ խտեր քի՛ քէնտի պիր քերրէ պիր գա-
 րը կէօրսիւ , քի ծնուն՝ փէյլէսօփ էսվապարը իլէ կի-
 յինմը շէքլնտէ իքի քիմսէլէրին սուրէթին կէօսթէ-
 րէն պիր Թասվիրի վարըլը , վէ օ գարը օլ իքի քիմ
 սէլէրին պիրի Քրիստոս վէ օպիրի Պօղոս տուր տէր
 խտի . լաքին քէնտիսի օլ Թասվիրի վարալար
 շէյլէ քի ծնուն վասիթասի իլէ նէ օ գարը , նէ տա-
 խի ախեր պիր քիմսէ սիւրըսիւն , հէմ աախի " Քրիս-
 Թիանլար կէօրիւնմէսին քի փութփէրէսթէրին իթաիք-
 լէրի կիպի՝ քէնտիլէրին ալահընը պիր Թասվիր իլէ էօթէ
 պերի Թաշըյօրլար ,, տէտի : 'Կիհայէթի՝ պու Հայրա-
 պետ տէր քի , " Եկեր պուճնտան սողրա պիր քիմսէ
 Գուրթարըճըր եիւզ պէ եիւզ կէօրմէզտէն ծնուն պիր
 Թասվիրինի կէօրմէյէ իսթէյէճէք օլուրաս , օ Ազիզ
 Քիթապարտա քէնտիսի րէսմ՝ էյլէտիյի քէնտիսինին
 Թասվիրինտէն էյիսինի նէ՛րէտէ կէօրէ պիլըր ,, (ա) :

Որոգինէս՝ Կէլոսա գարըլը րիսալէսինտէ տէր քի ,
 պիր ատէմէ՝ Թասվիրլէրէ իպասէթ իթմէյիլէ Ալահըն
 իլմինի քէսպ իթմէսի միւմքիւնսիւզ տիւր : Եպիփան
 պիր քերրէ պիր մահալտէ պիր Թասվիր կէօրմէյիլէ ,
 ծնան էօթիւրիւ օ գատար կիւճէնտի քի , ծնուն օլ
 րէսմ՝ օլունմուշ օլուղու մուշամմայը փարջա փարջա
 էյլէտի : Օ՛ պու խուսուսաա իշպու նազլյէթի վէ-
 րիր : Պաղեստինին քէյլէրինտէն Անապլաթանամ պիր
 քէյիւնէ կէլտիյինտէ , տէյօր քի (բ)՝ " Օրատա քիլի-
 սէնին գափուսունտա պոյանմըլ վէ նազլ օլունմուշ պիր
 մուշամմա ասըլը պուլտում , քի ծնուն իւղէրինտէ Քը-
 րիստոսուն եախտա պիր աղիլին սուրէթի րէսմ՝ օլուն-
 մուշուտու . շին քի քիմին սուրէթի օլուղու էյիճէ
 էսթրմտա տէյիլ տիր : Պունու՝ Ազիզ Քիթապարա
 պու գատար մուղայիր իքէն պէյլէ կէօրտիւյիւտէ՝ օ
 նու էքրթարմ ,, : Օ՛ օրայա պիր զայրի փէրտէ կէօն-
 տէրսի . վէ մաթրուպ էյլէտի քի , " Եմը ու Թէնպիհ
 օլունտուն , քի տինիմիղէ մուղայիր օլան պու միսիլու

(ա) Եստէֆ . Գայսար . Տէփէիսպ . Գուկսանի : (բ) Եպի-
 փան . Տէփէիսպ . Յովհան . Երոստալ :

վերտէլէր Քրիստոսուն Քիլիսիսիսնտէ ասըլմասըն ,, : Ամասիա Եպիսկոպոսու Աթէրիտա 400 Թարիխինէ տղրու՝ Քրիստոս Էֆէնտիմիզին Թասվիրլէրինի քետտ իտէր (ա) : Ոսկեբերան իշպու ատէթի պու սէօզլէր ին իպթալ իտէր . " Ճանա էօյրէթ քի , քէնտինէ Քրիստոսուն աղը շէքլնտէ պիր աղըզ էափաքն . զիրա օ իսթէրսէ , քէնտինէ պու շէքլ պիր աղըզ էափա պիլլէր : Վէ պու նա՛սըլ օլուր . հա՛նկը րէնք ինէ՛ հա՛նկը շէյլէր ինէ : Պոա՛ րէնքլէր վէ շէյլէր ինէ օլմազ , ինլա սալթ ֆաղիլէթ ինէ՛ մահճուպլուզ վէ ալադ կէօնիլլիւք ինէ օլուր " (բ) :

Օգոստինոս տախի պու պասպտէ պու սէօզլէրի տէր . " Պունճիլլէյի՞ն օլ քիմսէլէր պիւթիւն պիւթիւնէ էաղըլլըլաք քի , Քրիստոսուն վէ օնուն Առաքեալաբընըն Թասվիրլէրինի՛ Ազեզ Քիթապլարտա տէյիլ իլա նագշ օլմուշ աիվարլէր իւզէրինտէ արարլար " (գ) : Վէ պիր ախէր մահալտէ " Մէզարլարա վէ Թասվիրլէրէ " իպատէթ իթմէյի՛ պիր պաթըլ սօֆուլուզ Թասպիր իտէր . հէմ սասթի Թասվիրլէր հագգընտա պու սէօզլէրի սէօյլէր . " Օնլարըն՛ ճանը պօզմաղա՛ օնա Թալիմ վէրմէքտէն տահա զիյատէ գուվլէթլէրի վար " . վէ " Թասվիրլէրէ իպատէթ իտէն քիմսէ՛ սալթ մադ իյէ Քրիսթիան օլուպ Քրիսթիանըղըն Թասպիսթընտան հիչ պիր շէյէ մալիք օլմայան պիր չօգ քիմսէլէր սըրասընտա տըր " տէր (դ) : Աթանասիոս վէ Լազթանթիոս տախի պու ատէթի րէտտ իտէրլէր . հէմ տախի իշպու մատտէ իւզէրինէ Եպիփանըն պիր մէքթուպունու նէշը իտէն Հերոնիմոս պու իթիգատտէ իտի (է) : Հէմ տախի 305 Թարիխինտէ Էլիպէր նամ շէհրտէ Քէմ օլան էյալէթ սինաթոսունուն 35ինճի գանունու ին մախսուսէն՝ պու ատէթ էասագ օլունտու , քի իշպու գանունուն պու պասպտէ գուլանտըղ սէօզլէր պունլար տըր .

(ա) Asterii hom. in Divitem et Lazarum. (բ) Նէտիքէր , Ուլիէր . էալէր . Քասլ 2 . վէ Ուլիէր . Մաթի . վալ . 78 : (գ) De consensu Evangeliorum գիլաղընտա I . 10 : (դ) De morib. eccles. cath. I. 34 : (է) Միլլէրին Բիլլէն Թարիխիսիսին Ճիլք 3 . սան . 112 , 113 իսիլլարաճընտ կէօրէ :

« Քիլիսէլերուէ թասվիր պուլունմալը աէյիլ տիր • Թաքի՝ իպատէթէ վէ թաղիմէ լայըդ օլան՝ տիվարլերին իւզերինտէ ըեսմ՝ օլմուշ օլմասըն » : Իմտի կէօրիւնիւր քի , կկերջի պու ստիրլերուէ պու ստէթին պազը է սերլերի պուլունուր իտի իսէ տէ , Քրիստոսուն Քիլիսէսինտէ գաթան մէմնու վէ էասագ իտի :

Լոքին կկերջի Հայրապետայլը սուրէթ ու թասվիր վերէ գարըը պուլունձիլէյին շիտտէթ իլէ սէօյլերլեր իտի իսէ տէ , պէշինձի տէհրտէ օնլարա մայիլ օլմագ հաթ վէսի էավաշ էավաշ արթմագտա օլտու • վէ ալթընձը տէհրին սօնունտա՝ պազըլարը սուրէթլերի էօփմէյէ՝ օնլարըն էօնիւնտէ տիզ չէօքմէյէ վէ քիւնիլէք վէ մումլար էա գանտիլլեր էագմաղա վէ պունուն կիպի ախեր շէյլեր իթմէյէ պաշաաղլար (*): Եհտինձի տէհրտէ՝ Գըպըըս ատասընտա օլան Նէափօլիս նամ շէհրին Եպիսկոպոսու Լէնթիոս՝ Եհհուտիլլերին Քրիսթիանլարա փուլթփերէսթլլէ տիւշիւշսիւնիւլ տէյիւ իթտիլլերի սիթէմլերէ գարըը պիր ճէվապնամէ էազըպ՝ իշպու առէթի շերի վէ հագգ կէօսթերմէյէ ճէհտ իտեր : Օպիր թարաֆտան՝ Սիւրիտտէ Հերափօլիս նամ շէհրին Եպիսկոպոսու Փիլօքսէնոս նամ զաթ՝ քէնտիսինի իշպու առէթէ զրտա թագրիր իլլէտի , վէ տերիտիքի , քէնտիսինի հիշ քիմսէ՝ Քրիստոսա թասվիրլեր վատթասի իլէ իզգէթ ու թաղիմ իտէն պիր քիմսէ տէյիւ զանն իթմէսին • չիւն քի Քրիստոս սալթ բուհ իլէ վէ կերլէք լիք իլէ օլան իպատէթտէն հազը իտեր : Վէ իշպու զաթ՝ պունձիլլէյին հէփ թասվիր ու սուրէթլերի Քիլիսէլերտէն գալըըսը (բ) : Սուրէթ ու թասվիրլերէ իպատէթ իթմէք առէթիսին հաթվէսի՝ Եհտինձի տէհրտէ տահա ղիյատէ արթաը , վէ սէքիլինձի տէհրտէ՝ պիր օերթ վէ հիյպէթլու միւճատէլլէյէ վէսիլէ օլտու : Քիլիսէսէ իլլերի օլան քիմսէլերտէն պիր չօղու՝ սուրէթ ու թասվիրլերի պիւթիւն պիւթիւնն ըէտա իտերլեր իտի • ախերլերի իսէ , օնլարը գապուլ իտիպ իսթիմալ շերին շերի թագրիր իթմէլլերի իլէ պու խուսուսուս

(*) Ալէիւլ , գագ Մօսկոյ՝ ձիւթ Բ • սահ • 44 : (բ) Նէւափեր , փիլիսէ Իէվաթի • ձիւթ Բ • սահ • 630 , 631 :

տգիմ միւճատեղէլէր վազի օլուպ՝ պու նիզա ալթմըջ
 Էրլ միգասարի սիւրտիւ : Բոււմ իմիէրաթօրու Լեոն՝ օ
 նուն օլլու Գոնաթանթինոս վէ թօրնու Լեոն հէր պիրի
 քէնսի փատիշահըղընըն զէմանընտա սուրէթ ու թաս
 վիրէլին իսթիմալինի տէֆ ու ըէֆ իթմէյէ չօգ չա
 լըշորլար : Իչպու փատիշահըլըն սալթանաթը զէմա
 նընտա Իսթանպօլտա՝ պիրի 730 վէ օպիրի 734 սէնէ
 սինտէ՝ կբի Եպիսկոպոս սինաթոսլարը Ճէմ օլուն
 տու . վէ պու սինաթոսլարըն իբիսի տախի սուրէթ ու
 թասվիրէլի ըէսա ու եասագ իթտիլէր : Գունտան
 պէօյէ չօգ թասվիր ու սուրէթէր թէլէֆ օլունսու , վէ
 աթէլէ աթըլարլար , վէ օնլարա թէսահհիւպ իաէնլէ
 ըէ թէքտիր՝ վէ կէօնա կէօն ազապլար օլունտու : Լա
 քին Իմիէրաթօրիչա Իրինի նամ մէլէքէնին սալթանա
 թը զէմանընտա՝ Նիկիտաս եօգարըտա զէքր օլունտու
 զու կիպի՝ պիր սինաթոս Ճէմ օլունուպ՝ սուրէթ ու
 թասվիրէլի իպատէթ օլունմայը մուգարէր իլլէտի , վէ
 իպատէթ ու թագիմ եալընըզ Ալահա մախսուս օլուպ
 սալթ օնա օլունմայը սէյիւ իթիգասը թէսահհիւպ
 իաէնլէրէ գարը թագիր ու թէքտիրէր թագրիր իլլէ
 տի : Օլ զէմանտէն սօղրա պու ասէթ ալէսսէվի օլմա
 զա պաշլատը . լաքին ումուտի օլմուչ սէյիլիտի . զիրա
 80) Թարիխինտէ Իրինի մէլէքէնին վէֆաթընտա՝ սու
 ըէթ ու թասվիրէր խուսուսօւնտա միւճատեղէ թէք
 բար թագէլէնիպ՝ էլլի էրլ տահա սիւրտիւ : Իչպու՝ վէ
 պունտան սօղրաքի՝ էանի սօգուզօւնճու տէհրտէ Ղարպ
 սէմթէրինտէ Լաթինլէրին արասընտա տախի պունուն
 կիպի պիր միւճատեղէ վարըաը : Եէսի էիւզ սօգասն
 տէօրթ թարիխինտէ Ֆրանքֆօրթուն սինաթոսու սու
 ըէթ ու թասվիրէր իպատէթինի ըէտա ու եասագ իլ
 լէտի . վէ օնտան սօղրա ասէր սինաթոսլար տախի էյ
 լէ իլլէտիլէր :

Սուրէթ ու թասվիր իպատէթի պու մինվօլ իւզրէ
 պիր չօգ վէ ուզուն միւճատեղէ վէ նիզաան սօղրա՝
 Բոււլար արասընտա օէքիզինճի՝ վէ Ղարպտա Լաթին
 լէր արասընտա սօգուզօւնճու տէհրտէ իտխալ օլուն
 տու . լաքին էրմէնի վէ Նէմէլէ միլէթլէրի օնու տահա

• զէմանն ըհտտ իտէրէրիտի (ա), վէ իշպու եքի միլէ-
 Թին պէյնիստէ պու ատէթ օնիքինճի տէհրէ դատար
 սիլէ ըհտտ օլունուրուտու : Իսթանպուլտա 1180 Թա-
 րիխինտէն 1206 Թարիխինէ դատար փատիշահըգ սի-
 ըէն Բում իմիէրաթօլարընն պիր Թարիխինի եազան
 'նիկետաս Կօնիատէն նամ միւէրրիխ տէրքի, " Ղարպ
 սէմթէրիին իմիէրաթսրու Պարպարօսսա նամ փատի-
 շահ 1190 սէնէտինստէն սողլա Ֆիլիպէ շէհրինէ կիրտի-
 յի զէման' սրատա սալթ Էրմէնիլէր գալմըրտը • զի-
 րա օնլար' Նէմլէլէր իլէ տին խուտուտունտա պաշըրճա
 մատտէլէրտէ իթթիֆագտա իտիլէր, վէ սուրէիլէրէ
 Լաւի' իշուս մլլէիլէրին իտիսիտէ փախի եասագ Խբի
 (բ) : Պունճիլէյին Էրմէնիլէր պէյնիստէ պու ատէթ
 օնիքինճի տէհրին սօնունա դատար մէմու վէ եա-
 սագ իտի :

Օնիքինճի Պէնէտիկոս Փափա' օնտօրտիւնճիւ տէհր-
 տէ' Էրմէնիսթանըն փատիշահընա վէ Կաթողիկոսու-
 նա շիքէայէթ իտէրէք տէրքի, քէնսիսի ալլա շիւպ-
 ՚ճէ կէթիւրմէզ մահալլէրտէն էջրէնմիշտի քի, կէ-
 րէք պէջիւք վէ կէրէք քիւլիք Էրմէնիսթանտա պա-
 զը փէք Ֆէնա պաթըլ իթիգատլէր վարըտը : Վէ
 մաթըլուպ իտէրիտի քի, • պաթըլ իթիգատլէր պիր
 Էրմէնի սինսթոսու վասիթասի իլէ տէֆ ու ըհֆ օ-
 լունսունլար : Վէ օ' իշպու պաթըլ իթիգատլէրի
 էիւզ օն եէտի մատտէլէրէ Թագսիմ իտիպ' եէթմիշ-
 տօրտիւնճիւ մատտէսի պու սուրքի, " Պէօյիս' Էր-
 ճէնիսնանն Էրմէնիլէրի սրասընպա' Խաւա ԷԸԳճԷԸՅ (եա-
 նի Գրիստոս Էֆէնտիմիզին) Եա սպիլլէրտէն հիւ պի-
 ճինն սուրէի ու Լասուլիի ԷօԳ Գուր, (գ) :

Իմտի հալա զիքր օլունանն Թէվարիխտէն իշպու Ի-
 քի սահիհ վուգուաթը պիրի պիրինն ըուպար Ի-
 տինճէ, աշիքեար օլունուր քի, Թասսիլը ու սուրէթ-
 լէրին իսթիմալի Էրմէնիլէր պէյնիստէ օնիքինճի տէհ-

(ա) Մօսկայճ • Ճիւր 2 • ոսկ • 101 : (բ) Խասագ Ան-
 իլէս Լարիխի • Քիլի • 2 • Փարիզ պամսար 1647,
 Էստանիճէ : (գ) Բայնապոս Քիլիսի Թէվարիխ • 1341
 ժէնէ, Եոսմ • 46—49 :

րէ կէլէնէ գատար պաշանմը տէյիլսի, վէ ընտէօր
 տիւնձիւ տէհրէ գատար պիլէ ընլարըն արասընտա ա
 լէսսէվի իտիալ օլունմամըջտը : Իմտի էրմէնիլէր՝
 Թասվեր ու սուրէթլէրի գապուլ էթմէք պապընտա
 Քրիսթիան Ֆրրգալարընտան էն սնու արասընտա օլ
 ձուլարըտը :

ՊԱՊ ՊԵՇԻՆՃԻ

ԽԱՉԱ ԻՊԱՏԻԹԻՆ ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ

Խաչ չորգարմադ խուսուսունտա՝ Աղեղ Գիթապլարտա
 հիչ պիր շէյ զիբր օլունմայօր : Լաբին կէօրինիւր քի,
 պու ասէթի իւք Բրիսթիանլար փէք էպի զէմանտա
 գապուլ իթմիչլերիտի : Օնու զիբր իտէնլերին իւքի՝ շՅ
 Թարիխինտէ վէֆաթ իտէն Տերաուղանոս իտի . վէ օ
 նուն կինլերինտէ հայաթտա պուլունան Հայրապետէ-
 րին հիչ պիրի պունու ապա զիբր իթմէյօր : Լաբին
 փուն՝ պու ասէթ խուսուսունտա սեյլէտիյի Թարղ-
 տան պէլլի տիր քի (ա) պու ասէթ քէնտի կինլերին-
 տէ ալէստէփի օլմուչ օլմալլ իտի , հիչ տէյիլ իտէ՝ օ
 նուն պուլունտուղու մահալտէ էանի Աֆրիգասա : Պու
 Հայրապետին հայաթտէ պուլունտուղու տէհրին ագա-
 պինճէ՝ պու ասէթ պիտեր միւլլիֆլերտէն տախի զիբր
 օլունոյօր :

Խաչ չորգարմանըն ալլ՝ պունտան նէշաթ իթմիչ
 տիր , քի Բրիսթիանլարըն ագլ ու Ֆիբրինէ՝ խէշասըն
 եալընըլ Բրիստոս էֆէնտիմիզին խաչըն իւզերինտէ
 տէօքտիյի գանըն վասիթասի իլէ քէպպ օլտուլունուն
 աղմ վէ Թէմէլլի ինճիլ միւլահաղասը Թէսիր իտիպ
 էիւրէքլերինէ օլ գատար իլէմիշ իտի քի , օ՝ տայիմա
 Թէֆէքէիւր իլլէտիքլերի մաստէ իտի : Իփտի իչպու ա-
 զիմ Թաիմաթը տայիմա ագրլարընտա սաղլամաղա ար-
 զուլատըղարընտան՝ հէմ Բրիստոսուն էօլիւմիւնտէն պի-
 զէ իհսան օլունան հէփ պերէքէթլերէ միւնասիպ պիր
 Կիչանէ արատըղարընտան՝ պու խուսուսադա ույզուն վէ

բատե օլտուղու իջին՝ խաչ նիշանընր թային իյլեախ-
 ւեր : Լաքին պու ընլարըն ինտինտե սաբեճէ պիբ նիւան՝
 վէ փէյիւ ծոփան զիյաբե պիբ շեյ էրի : Նէ խաչ՝ նէ փե-
 ծոփան նիշանընա պիբ գոս-վէի և էրեւեւիտի : Պունու ընլար սա-
 տեճէ պու խուսուս իջին գուշանըլարըսը , քի կե-
 ղէ կէօրիւնիւր պիբ նիշան իլէ Քրիսթիանըլարըն հեփ
 ամէլլերի վէ ճիւմլէ հօմիւրլերի խաչա չըգմըլ Գուրթա-
 րըճըյա իման իլէ վէ քիւլիւյէն ծնա իթիմատ իթմե-
 յիլէ աղիղէնմէք կերէք օլտուղունուն՝ վէ հէր պիբ սե-
 լա վէ քէտէրի եէնմէնին վէ պիբ քիմանէ քէնախի Օլ-
 միսիլու պէլալերտէն հըֆղ իթմէնին էն գուվլէթիլ ի-
 լաճը պու իման օլտուղունուն միւլահազասընր խաթըր-
 տան չըգարմասընլար :

Իշպու մանայք Ֆիքր խտերէք՝ ընլար խաչ չըգարըր-
 ւարըսը : Հէր պիբ ամէլ ու հարաքէթլերինտե՝ եաթ-
 տըլարընտա վէ եաթագտան գալգտըլարընտա՝ եէմէք-
 տե՝ պիբ իշէ պաշամագտա՝ տուատա՝ խիւլասէի քե-
 լամ հէր պիբ խուսուսպա խաչ չըգարըրըսը , վէ
 մերամլարը պու իտի քի , ինճիլ սինին թէսիբի
 հօմրին հէր պիբ իշինտե գուլաղուղ օլմալը օլտուղու-
 նու պէյան իթսինլեր :

Լաքին իքինճի տէհրին սան մէհէլլերինէ տօղրու՝ վէ
 պիւթին իւչինճիւ տէհրտե՝ էկերչի խաչ չըգարմագ
 պու Ֆիքրտե իճրա օլունուր իտի խտէ տէ , տէօրտին-
 ճիւ տէհրտէ պու խուսուստա պիբ պէյիւք թէպտիւ-
 լէք օլտու : Կոստանդիանոս իմփերաթօր՝ Մաքսէնտիո-
 սու էէնմէսինի խաչըն գուվլէթինէ (ա) վէրտիյի զէման-
 տէն պերու , խաչա տահա զիյատէ իղգէթ օլունմաղա
 պաշանտը : Իշպու Կոստանդիանոս իմփերաթօրուն վա-
 լտէսի Հէղինէ 326 սէնէսինտե՝ տէնիբ քի՝ Երուսա-
 ղէմտէ Քրիստոս Էֆէնտիմիղին օլ իւղէրինտե խաչան-
 մըլ օլտուղու ասըլ խաչը պուլտու (բ) , վէ թէվաթուր
 օլունաու քի , • խաչըն վասիթասի իլէ՝ վէ ծնուն փար-

(ա) Եսեֆ . Կոստան . լարդ . Ա . 40 . վէ Բ . 6—9 ,
 16 . վէ Սօլմ . Ա . 8 : (բ) Միքրոս . Թէդրոբ . Էօլիւս ,
 Իււեր . լալ . վէ Ոսի . լալ 85 . վէ Բոսփրոս Գիւսէ Եւ-
 ճրիի . Ժ . 7 , 8 :

չարսը վէ սուրէթէրի իլէ տախի պէօյիք միւճիւ-
զաթլար իչէնիլիտի (ա) : Պուրսասա՛ ասըլ խաչքն պու-
լունանաղը ինանըլա պիլիբ պիր շէյ օլտուղու եախաս
օլմասրղը խուսուսունաս պիր շէյ սէօյէմէյիք, լաքին
շու գասարընը իչարէթ իտէրիք, քի պունու՛ հալա օ-
գումուշ վէ ալիմ քիմսէլէրին էքսէրիսի ինանմազար : Լա-
քին պու՛ սահիհ օլունն, եաղիւղ օլունն՛ պու սրփա-
րը վէ օնուն վասիթասի իլէ միւճիւզաթլար իչէնմիշ
օլտուղունուն խասէր ու ըիվայէթէրի, օնուն էն ա-
վիմ թաղիմէ լոյրդ պիր շէյ սայըլմասընա սէպէպ օ-
լուս՛ էնճամը օնուն փարչալարը զանն օլունան ազաճ՛
փարչալարը մէզպահարըն իւղէրինէ գօնուլու (բ) : Պու
զէմանտէն կերէք խաչա վէ օնուն փարչալարընա վէ կերէք
օնուն թասվիրէրինէ ազիմ գուվլէթէր վէրիլմէյէ պաչ-
լանսը . վէ օնա թաղիմէր վէ իպատէթէր օլունմագ-
սէ օլու : Հէր եէրսէ՛ օնուն վասիթասի իլէ միւճիւ-
զաթլէր իճրա օլունմագ իտախասը օլուրուտու , վէ օն-
տան ազիմ նիմէթէր թահսիլ օլունմագ մէմիւլ օլու-
նուրուտու : Լաքին իւ իւլ քէրէրէրէ պու միսիլու
թաղիմէրին ասըլ էսէրլէրի պուլունմազար : Վէ տէօր-
տիւնճիւ տէհրտէն էվլէլ խաչա թաղիմ օլունմասը-
ղը՛ մախուս շահաստէթէր վասիթասի իլէ իսպաթ օ-
լունա պիլիբ : Իւչիւնճիւ տէհրին իպթիտասընտա՛ Բօ-
մասա թէլիֆ իսէն Մինուքիս Ֆէլէքս նամ պիր Գը-
րիսթիան միւէլլիֆ՛ պիր միւքեալէմէ եազուր , քի օն-
տա՛ իքրար իտէր քի , Գրիսթիանըր Գրիստոսա թա-
զիմ իտէրլէր իտի . լաքին իաչար խուսուսունտա՛
օնլար խաչարա թաղիմ իթաիքլէրինի հէմ տախի
թաղիմ իթմէյէ իսթէտիքլէրինի պիլէ մախուսէն
ինքեսըր իտէր (գ) :

Խաչա պունճիլէյին թաղիմէր ատէթ օլտուգասն
սօղը՛ խաչարը պօյունլարընտան աչաղա ասմագ՛ գօլ-
լարընտա նագշ իթմէք վէ էվին կէօնա կէօն էշ
եասը իւղէրլէրինէ ըէսմ իթմէք ատէթի տախի

(ա) Բալլինաս Նօլանոս . Ձէլիւպ 31 : (բ) Սօղմ .
թիւիւէ Թէլարիի . Բ . 3 : (գ) Մին . Ֆէլ . ՕԳ .
Բալ . սահ . 284 . Լալիք . պասմա 1672 :

Թապիաթը ինչ կերպիչ տիր : Հէմ տախի պերփէն-
 ճի- դէհրփէն դերո- խաչար քիլիսէլէրտէ դու-
 լանըմագտա օրուլ՝ քիլիսէ էչեալարընըն խզերինտէ
 ըէսմ օրընմագտա վէ ասէր խուսուլարսա խթիմալ
 օրընտուլար :

Պ Ա Պ Ա Լ Թ Ը Ն Ճ Ը

Փ Ա Փ Ա Ջ Ա Կ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Գ Բ Ա Բ Ը Վ Է Գ Ե

Փ Ա Բ Ե Թ Ա Մ Է Լ Լ Է Բ Ի

Կիւնահը Ալլահա իգրար՝ վէ օնտան թէլպէ իթմէք քիւլլիպէն Ազիզ Քիթապլարա մուվաֆըզ վէ ազիմ մէտհէ շայան պիր շէյ տիր : Լաքին իշպու իքի շէյին հալա պազը Քիլիսէլէրոտէ իճրա օլունմագտէ օլտուգլարը ուտուլ էանի կիւնահը փափազա մախֆիտէ իգրար իթմէք՝ վէ օնա միւքեաֆաթ տէյիւ քէֆարէթ ամէլլէրի իճրա իթմէք՝ հէր վէճ՝ իլէ Ալլահըն Քէլա մընա մուզայիր տիր . նէ տաիի իլէ Քրիսթիանլարըն իպրէթի պէօյլէ պիր շէյ էօյրէտիր : Իգրար՝ շիմի իճրա օլունմագտէ օլտուգլարա ուտուլէ՝ 1215 սէնէսինէ 4ապար ճապարրէր օլտուգլարէլիպի , թի պոս Եարիիպէ Իւլիանճի-Իննուլիէնիպիոս Փաթա օնա ճապարրէր Իլլէպի (ա) , վէ 1350 սէնէսինտէ՝ իշպու ային Ղարպ Քիլիսէսինտէ՝ Տրիտէնդ պինաթոսուլանտան սապիթ ու իպգա օլունուպ՝ օլ Քիլիսէտէ իգրարըն իպթիտա պիր սըրր օլունմասընըն վազթը պու իտի (բ) :

Փափազա իգրարը սապիթ իթմէք իչիւն Ահուի ճէտիտտէն կէթիրիլէն իսպաթլար՝ ատէթա՝ Մապ . Գ . 6 . վէ Ա Յոլէ . Ա . 9 միսիլու խանէլէր տիր , քի իգրար իչիւն սէօյլէրլէր : Լաքին իշպու խանէլէրէ փէք ազ պիր տիգգաթ օլունտուգտա՝ աղնաշըլա պիլըր քի , օնլարըն մէրամը մախսուսէն պիր փափազա իգրար իթմէք :

(ա) Լալիւր . Սիւ . սէնէ 1215 , 4ա . 21 : (բ) Տրիտ . Սիւ . ճիմ . 14 . 4ա . 6—8 :

ձէյի անաթմագ տէյի՝ իլլա թեվպէ խոիպ Ալլահա
 իգրար իթմէյի անաթմագ տըր , քի ընսուգ՝ կիւնահ
 աֆվըղը էլէ կէլէմէզ : Յակորոս Առաքեալըն մէքթիւ-
 պիւնտէ Ե . 16 խանէ՝ քի ընա պու գատար կիւվէնի-
 յորլար՝ աշքեար տըր քի տէյիլ թէնհատէ պիր զա-
 թա՝ իլլա դիւրի դիւրիէ իգրար էթմէյի էջրէտիր : Օ-
 րատա տէնիյոր քի , դիւրի դիւրիէնէ առաքեւընէ իգ-
 րար էտին , վէ քաթալա կիւնահաքեւընէ իգրար էտին տէ-
 մէյոր . վէ պու թապիր՝ հէր նէ գատար խալգտան
 փափաղա իգրար իթմէյի թալապ իտէր իսէ , օ գատար
 տախի փափաղարտան խալգա իգրար իթմէյի թալապ
 իտէր : Պու խոսուտա իշիւն Աղիզ Քիթապլարտան պիր
 գալ խանէլէր տահա կէտթէրիլիր . լաքին ընլար իշպու-
 թալիսի սատէճէ իսթիարէ իլէ էջրէտիր տէյիլ թահ-
 մին օլունսուղու՝ վէ ընլարըն իւզէրինէ սէյլէմէսի պիւ-
 ղի էլիմիգտէ օլան մատտէսէն ուզագ կէթիւրէճէյի է-
 ճիւտէն՝ ընլարը պիր էանա պրաղըրըզ :

Իգրար՝ շիմոիքի զէմանլըրտէ իճրա օլունմագտա օլ-
 տուղու կիպի՝ էքի Քրիսթիանլարա մալիւմ տէյիլիտի :
 Հագիգաթ ընլարըն՝ էքսօմօլյիսիս (ἔξομολόγησις) իսմի ի-
 լէ թապիր իթտիքլէրի իգրար՝ ճիւմլէյէ գատիր Ալլա-
 հըն հուզուրունսա վէ ճէմաաթըն հուզուրունսա պիր
 կիւնահ իգրարը վէ պիր Քիլիսէ թէրպիյէ ու թէտի-
 պիւնտէն իպարէթ պիր շէյ օլուպ՝ թէնհա պիր փափա-
 զա իգրար վէ ընտան կիւնահ աֆվըղը էտինմէք տէյիլ
 իտի : Բարսեղ Կեսարացի (ա) վէ Ոսկերերան (բ) միսիւ-
 լու Հայրապետլէր՝ աշքեարէ էջրէտիրլէր քի , իգրար
 էարընըզ Ալլահա օլմալը տըր , վէ պիւթիւն Քիլիսէյէ
 օլտուն էախօտ թէք թէք Քիլիսէ խըզմէթմիլէրինէ օլ-
 տուն՝ հիչ պիր վէճ՝ իլէ ինսանա օլունմալը տէյիլ
 տիր : Իշպու իգրար՝ Քիլիսէ թէտիպի վէ թէրպիյէսի
 զըմընտա օլունսուղու վագըթ՝ ճիւմէ Քիլիսէնի հո-
 ղաթուրիգա օլունտապ՝ սատէճէ թէնհա պիր Եպիսկոպոսա
 էա պիր փափաղա օլունմաղտը . վէ պու՝ ամմէնին
 հուզուրունսա պիր կիւնահ իգրարը իտի : Լաքին պու՝

(ա) Բարս . Կէս . հէ . Սաղ . Իււ . 8 : (բ) Ուիլիս ,
 շաղ 31 . Իգր . Իււէրինէ :

էկէրչի շինարարի իճրա օլունմագտէ օլան փափաղա թէն հա կիւնահ իգրարընտան փէք Ֆարգլը պիր շէյ խտի խէ տէ , ազար ազար վէ տոյուլմաղ տերէճէ եավաշ եավաշ ծնուն մէյտանա կէլմէսինէ վէսիլէ օլուու :

Իլք իւչ տէհրէրին Քրիսթիանլարընըն՝ իգրար վէ միւքեաֆաթ տէտիքլէրի շէյ պու խտի : Պիր քիմահ պիր աչդգ կիւնահա տիւշտիյիւ զէման , եախօա Քիլիսէնին իլհագլըղնտան իխրաճ օլունտուլու վագլթ՝ օլ քիմահ թէքրար Քիլիսէնին իլհագլըղնա կիրմէյէ իսթէտիյի թագտիրտէ , ալլագ կէծնիւլլիւք պէյան խտէր պաղը ամէլէրին իճրասընը դապուլ իթմէյէ մէճպուր օլուրուտու . վէ պու ամէլէր օլ քիմահնին քէնտինի ինքեար իթմէյէ հազոր վէ իլէտիյի Ֆէնալըզա փիւշման վէ ճան ու տիլտէն թէվպէ իթտիյինէ պիր նիշանէ օլուպ՝ պունլարըն ճիւմլէտի իլէ կէլէճէք զէմանտէ արթըգ էօյլէ իթմէյիպ՝ ամէլ ու հարաքէթինի տօլըուլուպ իպահ իտէճէյինէ ծնտան ալըզ իգրարը թալապ օլունուրուտու : Պու պապտէ ծնտան մաթլուպ օլունան՝ իքիյէ թագսիմ օլունուրուտու . Ա . աշիքեարէ կիւնահլարընը իգրար իթմէք . Բ . ալլագ կէծնիւլլիւք վէ նէֆսինի ինքեար իթտիյինի կէօսթէրէն պաղը ամէլէր : Իմտի իգրար վէ միւքեաֆաթ ամէլէրի թապիրլէրի պունտան զուհր իյլէտի . լաքին պու՝ Ֆիլ վագի Քիլիսէ թէրպիյէտի ու թէտիպինտէն զայրի պիր շէյ տէյլ խտի : Աէ պու միսիլու քիմահլէրին հեր պիրինտէն մաթլուպ օլունուրուտու , քի քէնտի կիւնահլարընը՝ կէօղեալէրի վէ ահուզարար վէ Ֆիլամնար իլէ իգրար իտիպ թէվպէ իթմէլէրի իլէ դասավէթտէ օլուպլարընը աշիքեար էյլէտինլէր : Իշպու դասավէթ ու էլէմ իղհարինի պիր դաշ տէֆա թէքրարլամագ՝ վէ Քրիսթիանլարըն քէնտիլէրի հագգընասա տուլար իտիպ շէֆաաթ իթմէլէրի իլէն եավարմագ՝ ծնարա իգթիզաի հալտէն խտի :

Ալլագ կէծնիւլլիւք տայիր օլան ամէլէր՝ պագի ճէմաաթ այագասա տուրուր իքէն ծնլար տիզ իւզէրինտէ իպատէթ իթմէք՝ շաղըգ վէ Ֆերրահլըգ իղհար իթմէքտէն սագընմագ՝ չուլ կիյմէք վէ պաշէրինի քիւլ

իւն էօրթմէք՝ համամա կիթմէքտէն՝ զլյաֆեթլերէ վէ սէյրլերէ կիթմէքտէն վէ հէր կէօնա զէվդտէն սազընմադ վէ պունուն կիպի ամէլէր օլուպ՝ էրբէքլեր սաչլարընը քէսմէք վէ թրաշ օլմադ՝ վէ գարըլար սաչլարը էօրիւմէմիշ վէ պու հալէ մախսուա պիր նիգապ իւն կէզմէք (ա) վէ պունուն կիպի նէֆսի ինքեար վէ ալադ կէօնիւլիւք իզհար իտիճի հարաքէթլեր իտի :

Լաքին պունուն ճիւմլէսի՝ Ալախաան օնլարն վասիւտի իւն ինչա ֆապանմադ՝ էախօտ պու ամէլէր կիւնահա Էքարէն օլմադ իւն թային օլունմազլար իտի : Պունլարտան մէրամ՝ սէյիլ Ալլահ իւն սուլէ օլմադ՝ իւն Քիլիսէ իւն պարըմադ իտի : Էսքի Հայրապետլեր աչոք աչոլա սէօյլերլեր քի, Քիլիսէ՝ էալընըլ քէնտինէ գարչը օլունան գապահաթլար իչինն աֆվլոզ թագաիմ իտեր . վէ հէր պիր կիւնահըն աֆվլոլընը՝ Ալլահա հէվալէ իտէր : Իչպու ըէյին թէքմիւնէ պէյանի պապընտա՝ կիպրիանոսուն էլլիպէշինճի մէքթիւպիւնէ պադ, քի օնուն զլիւմիւնէ օլ ասիրին ասէր միւնէլիֆլերի տասի իթթիֆադ իթմիլէր տիր :

Պիր սայիր խուսուա տասի խաթըրտա սագըանմաչա իգթիղալը տըր քի, միւքեաֆաթ տէտիլըլերի ամէլէրին ճիւմլէսի՝ թէվպէ իտէնին հիւննիւ ըլգասընա պապլը իտի : Քիլիսէ՝ օնլարը իճըա իթմէյէ հիչ քիմնէյի զօրլամազ իտի : Պունլար՝ պիր ինայէթ ու իհասն միսիլու սըֆարըշ օլունուր՝ վէ պիր ճէզա կիպի թային օլունմազլար իտի : Հիչ պիր քիմնէ՝ պու միւքեաֆաթ ամէլէրինին իճըասընա՝ Եպիսկոպոստան էախօտ իխթարտան էանի Քիլիսէ խատէմէսինան իղն օլմատրօճա՝ նամղէա պիւն գապուլ օլունմազլար : Իչպու մատտէ իւզերինէ՝ ճիւմլէ Քիլիսէ թէվարիի էալան միւէրիիլեր իթթիֆադ իթմիլէր տիր :

Թարիիսի Նհիտա թախթա չըգան Դեկոս իմիէրաթօրուն կիւնլերինտէ վուգու պուլան թարտ ու գօվալարըշա իմանտան տիւշէն վէ պունուն իչին Քիլիսէ

(ա) Եսէք . Քիլիս . Էսք . Քիլ . Ե . սահ . 28 .
 ինչ հէրան . Մէր . 30 . ինչ Տէրգուշ . Բեւոէ իւնէրինէ .
 Գ . 9 . ինչ կիպր . կիւնահա պէօնէլէր իւլ :

Ինչ պարզմամբ իջին՝ իշպու միւքեաֆաթ ամէլէրինէ
 րուխսաթ Թալապ իտէն քիմնէլէրին սայըսը օլ դասար
 չօգ օլմուշուտու քի, Եսիսկուպու մասսուսէն Քիլիսէ
 խատէմէլէրի Թային իյէմիշ իտի, քի աշիքեարէ Թէվ
 պէ ամէլէրինէ հազըրլանմագ իջին ծնլարըն իգրարընը
 տիյնէսինէր: Իշպու մանսուպ տէօրտիւնճիւ տէհրին
 սօնուստա շարդ մէմէքէթլէրինտէ պաթալ օլունմու
 շուտու. լաքին դարպ Քիլիսէլէրինտէ՝ վէ ալէլուսուսու
 Բօմստա պագի գալմիշ իտի (ա): Լաքին մասսուսէն
 խաթրտա պու սագլանմալը սրքքի, իշպու Քիլիսէ խա
 տէմէլէրինէ օլունան պու իգրար՝ Ալլահտան աֆվլըգ
 ալմագ իջին տէյիլ՝ իլլա սատէճէ Քիլիսէնին իմթիա
 զաթ ու հուգուգինի Թէքրարէն էլէ կէթիմէք իջին
 օլուր իտի: Հագիգաթ՝ իգրար իպթիտա կիզլիճէ օլու
 նուր իտի իսէ տէ, սողրա Թէվպէ ամէլէրինին իճրա
 սը իջին աշիքեար օլունմագ մերամը իլէ օլուր իտի. վէ
 օլ սսիրտէ՝ էանի տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնուստա՝ հիչ
 պիր Քիլիսէ խատէմէսի Ալլահըն իսմինտէ կիւնաչ աֆվ
 լըղը վերմէք գուվէթինէ մալք օլմագ իտտիասընտա
 տէյիլիտի (բ): Լաքին իշպու՝ սողրատան Թէվպէ փա
 փապլարը Թապիր օլունան խատէմէլէրին Թային օլուն
 մասը՝ օնտան սօլըաքի զէմանլարըն իգրար իտիճիլէրին
 (խոստովանահայրարըն) իճասընա էօլու հազըրլատը
 ղընա շուպէնէ եօգ սուր:

Իւք տէհրին Քիլիսէսինին շէտիտ Թէրպիյէ ու Թէ
 տիպ ուսուլու՝ էավաշ էավաշ սէօյիւնտիւ. շէօյլէ քի՝ Քի
 լիսէնին հուզուրունտա դաթիյէ վէ կիւլէ կիւնահլարը
 իգրար իթմէնին էսքի ստէթի՝ պէշինճի տէհրին օրթա
 սընտա մասլ օլմուշ իտի: Պիւթիւն Քիլիսէնին հու
 զուրունտա աշիքեարէ պիր իգրարըն եհրինէ սալթ պիր
 փափաղըն էօնիւնտէ Թէնհա կիզլի իգրարլար օլունու
 րուսու (գ): Պաղը խուսուսարտա պու միսիլու պիր
 իգրար աշիքեարէ օգունուրուտու: Լաքին 440 իլէ 461

(ա) Սոլրադէն Քիլ. Թէվ. Քիլ. Ե. Պապ 19. վէ
 Սողմէնտա, Քիլ. Թէվ. Ե. 16: (բ) Պապ Երեօգ. 4.
 լիսէ Բէվարիի. Դ. 318—321: (գ) Սօհայ՝ Քիլ. Թէվ.
 ճիւ. Ա. սահ. 417:

սէնէլէրինն պէյննտէ Փափաղդ սիւրէն պէյիւք սէննիլէն Լեոն Փափա՝ պունճիլէյին սիր իգրարըն աշիքեարէ օլունմասըն եասագ իլէտի (ա), վէ պունտան՝ Թէնհա վէ կիղի իգրարըն ուսիլինն խոխալի՝ ալէսսէվի ծնա վէրիլը : Իշպու ուսուլէ կէօրէ՝ Թահմին օլունորուսու քի՝ հէր պիր փափաղըն կիւնահար իգրարըն տիյնէմէյիլէ՝ Թէվպէ խէն քիմնէ իլէ Ալլահըն պէյննտէ միանճըլդ իԹմէյէ՝ վէ Ալլահըն իսմինտէ աֆվլդ Թագրիր իլէմէյէ գուվլէԹ ու հիւքիւմաԹը վարըսը : Լաքին պու ուսուլ պիլէ՝ ծնիլէնճիւ տէհըտէ խոխալ օլունան կիղի իգրարըն վէ փափաղըն կիւնահար աֆվ իԹմէսի ուսուլինտէն վէք Փարդը խոխ : Զիրա օ զէմանտէ՝ կիւնահարըն իգրարը՝ հէր քէսին դափինէ պաւլըմըլըպը, վէ Թէվպէ ամէլլէրի՝ պոսնպոս պահա շիլյապէ քիլինն իրաքէլինն Լէրք օլունմաղարոս, լէ իճրասըն հիլ քիմնէն ճէպը օլունմաղըպը . հէմ պափի քափաղպա կիւնահար վ իլէյէ գոսվլէլ ու հիւքիւմէլ վար քիլիլ դանն օլունմաղըպը : Վէ պու Լեոնուն զէմանընտան սօղրա պիլէ սիր կիւնահարըն՝ եա փափաղա եախօտ Ալլահա կիւնահարընը իգրար իԹմէք խուսուսու՝ քէնտի ընյինն հէվալէ օլունմաղարու (բ) :

Կիւնահար իգրարը՝ ծնիլիննի քէհրէ գապու աֆվլըդ դաղանմանըն հէր վէճի իլէ իգթիղալը սիր շարթը սալըմաղըտը, իլլա սաստէճէ իսլահըն սիր վէսիլէսի սալըլը խոխ . նիճէ քի օլ ասիրին իքի աղմ խօճալարը օլան Կրաթիանոս վէ Պետրոս Լամպարոս նամ աղմլէրինն Թէլիֆաթլէրինտէն պէյան օլուր (գ) : Հէմ տախի օլ զէմանէ գասար քափաղարոս՝ պիր կիւնահար աֆվլ գոսվլէլ ու հիւքիւմէլ վար իւննմաղըպը . զիրա իգրարտան սօղրա՝ « Պէն սէնի աֆվ խաքիմ », ընմէն Թագրիր օլունան աֆվլըդ սէօղլէրին եէրինն, ըն

(ա) Մէպիւր Փափանըն Լէլիֆալէրինէ պափ . Մէք . 130 . Եախօպ ախիք պասմալըպա կէօրէ Մէք . 80 : (բ) Շրէօփ քիլիլ . Լէլ . Գ . 315—321 . լէ Գօլման քիլ . Եսփի Լէլ . Եսփի Լէլ . 346—347 . լէ Սիլէլ քիլ . Եսփի Լէլ . ճիլ . Ա . սահ . 124—125 : (գ) Կրաթիանոս Լէլլէլ իւրէր . գըմ Բ . սէպէպ 33 . լէ Պէպ . Լօմպ . Կիլիսպ Գ . ըն . 17 :

լար « Ճիւմէյէ դատիր Ալլահ սանա մերհամէթ էյ-
լէսին վէ սէնին կինահարընը աֆվ էյլէսին » տէյէ-
րէք սատէճէ սուա իտերլէրիտի (ա) : Ճէմնասթտան պա-
յաղը պիր առէմ էնիւնստէ պիլէ իգրար իթմէյէ ըուխ-
սսթ վարըար (բ) . վէ պէյլէք Ալլաթթոս պու միսիլ-
լու պիր իգրարը սըրր էանի խորհուրդ գուվէթինէ
մալիք թագրիր էյլէտի (գ) : Եկերչի կինահարը իգ-
րար իթմէք պիր պորճ սայլըր իսի իսէ տէ , պու
ճիւմէ հէր քէս իսթէտիյինէ կէորէ եա մախֆիճէ եա-
լընըղ Ալլահա՛ եախոտ սէօղ իլէ պիր առէմ հուզու-
րունսա իգրար էյլէսին տէյիւ ըէյինէ պրաղըմըչ-
ըար (դ) :

Օնիքինճի տէհրէտէք Ղարպ Քիլիսէսինտէ իշպու-
խուսուա պէյլէ իտի : Լաքին օնիքինճի վէ օնիւլինճիւ
տէհրէրտէ՛ պունսան Ֆարդը զիւիւմէր զպիւպ օլմա-
ղա պաշլատըար . վէ պունլար իսթիտա եալընըղ ըէյ
ու զիւիւմէր իտի , լաքին սօղլատան՝ իշպու պապին
պաշլանկըճընտա զիքր օլունտուղու միսիլլու՛ իւլինճիւ
իննօվկէնտիտա նամ ֆափատան պիր Ֆէրման իլէ մու-
գարրէր օլունտուլար . շէյլէ քի՛ հէր քէս՛ հիչ տէյիլ
իսէ էըլտա պիր քէրրէ օլուն՛ փափաղա իգրար իթ-
մէլի իտի : Իշպու վագըթտան պէրու էօլիւրիւճիւ կիւ-
նահարը աֆվլըղընը գաղանմանըն եալընըղ էօլու՛ իգ-
րար իթմէք խիւլէասը (է) վէ փափաղըն Ալլահըն պիր
վէքիլի կիսիլ իշպու աֆվլըղ վէրմէյէ գատիր օլմանըն
վէ օնու վէրմէյէ Եալընըղ Գափիք օլունտուղան զիւ-
իւմիւ իլթիհար պուլտու (զ) : Պունտան պէյլէ օնիւ-
լինճիւ տէհրտէ օնլարըն պէյնինտէ իգրարտա կինահ
աֆվլըղը պապընտա սուա իթմէնին՝ էանի « Ալլահ
սանա մերհամէթ էյլէսին վէ կինահարընը աֆվ էյ-
լէսին » կիպի սէօղլէրին ըուսումու արթըգ գուլլանըմազ

(ա) Պէպ . Լօմպ . իլիսայ Դ . ըիս . 18 : (բ) Պէպ . Լօմպ .
իլի . Դ . գըս . 17 . Տապ . 3 : (գ) Պէօլիպ Ապիլլոս իլի . Դ .
գըս . 17 , Քասլ 58 վէ 59 : (դ) Յոլ . Տալլոս , Տախֆի իգ-
րար Իւղէրիլէ . վէ ախէր 104 Դիւլլէլիֆէր : (է) Թոմսոս Արոսու-
ժաֆանուլիան գըսմ Գ . Տապ . 84—90 : (զ) Թոմսոս Էինէ
իլիսայ . գըսմ Գ . Տապ . 8 . Քասլ 1 վէ 2 :

օլտու . վէ փափաղ՝ « Պէն սանս աֆվւոգ վերերիմ »
 վէ պունուն կիպի սէօղէր տերիտի : Լաքին օլ ասիր-
 տէ պիլէ՝ Աւաշա մախոսուս օլան պիր գուվլէթի ին-
 սանս վերնը պիր Թալիմ տէյի՝ պունս գարըր աու-
 րուրլարըր (ա) : Եօգարըտա զիբր օլունան Թալիմաթ-
 չէր իշթիհար պուլմաղա պաշայընճա , պայալը ճէմս-
 աթտան պիր քիմանէյէ իգրար իթմէնին ատէթի էլպէթ-
 թէ գալըրըր :

Պու մինպալ իւզէ կէօրիւրիւզ քի , իգրար իթմէնին
 շէմսիքի զէմսիւէրսէ պուլունսուլու ուսուլ՝ էսքի Քի-
 լիսէլէրէ քիւլիւյէն նամալիւմ իտի , վէ զայէթ ա-
 հէսթէ ահէսթէ մէյտանս չըգար , վէ Էֆէնտիմիզտէն
 Բա պին Իւլ էիւլ սէնէ սօգրայա գապար սապիթ օլմամըր
 իտի :

Լաքին Էրմէնի Քիլիսէսի՝ իգրարը պու կիւնէրսէ
 օլտուլու ուսուլ իւզէ պու զիբր օլունան վագըթլար-
 տա պիլէ իլլէմէզ իտի : Զիրա ծնտէօրտիւնճիւ տէհը-
 տէ Էաշայան Էօգարըտա զիբր օլունմուշ Եհալինճի Բե-
 նեգիկոտոս նամ Փափա՝ Էրմէնիսթանըն փատիլչահընս
 վէ Վաթուրիկոսուկնս Էրմէնիսթանըն պազը Էալնըչըր-
 արը խուսուսուկնտա շէքվա իտէր , վէ ծնլարն պիր սի-
 նաթոս վասիթասի իլէ սօլլուլմասընը Թալապ իտէր ,
 վէ օլ Էալնըչըրըրը 117յէ սայըպ՝ 82 նճիտի իչիւն
 տէր քի , « Պիր ատէմ Բապպըն Ախլամ Թասամընս
 իլհագ օլմաղա իսթէտիլի վագըթ՝ պիր փափաղ պիր
 ալէսսէվի իգրար օգոլոպ՝ իալգ ծու վասփաղըն ար-
 տըրըս սէօլլէր . Լաքին մախֆիտէ պիր Էրմէնիլին փա-
 փաղա իգրար իթտիլի փէք նատիր՝ Էա հիչ իթմէտի-
 յի պիր շէյ սիր : Օնլար տէրլէր վէ ինանըրլար քի՝
 պու ալէսսէվի իգրար՝ կիւնահլար աֆվւողընս քիֆա-
 յէթ իտէր » (բ) : Պուրատա սէօլլէնէն սէօղէրտէն ալ-
 նաշըրըր քի , Էկէրչի ծնլար պիր կէծնս իգրար իտէրլէր
 իտի իսէ տէ , օլ միլլէթտէն շիմտի մաթուլ օլունան

(ա) Թուլմաս Գիլիսէիլէր 22 . աֆվւոգ րէսի Իւլէր .
 իլ ծնան Ապուսաֆաբանուլիան . գըսմ . Գ . յապ 84 . Գասն
 3 : (բ) Բէնիալտոս Բիլիսէ Բէլլարիտի , 1341 սէնէ . նասիբո
 48—49 :

Ճանի ի գրարանն Փարսը տնն ի գրար ի առի : Իմա ի
Ճանիքի առեթ՝ սասեճէ ճանորսինն ի առեթին եւ
ընդհանն՝ վէ պէլքի ճնտանն առի չոգ սոցա պէս
սեվն օլմուշ օլմալը տըր : Օնպար պղնու ախեր շերպի
Քիլիսէլերանն սոցա դապուշ ի պէլքեր :

ՊԱՊ Ե ԵՏԻՆՃԻ

Թ Ե Պ Տ Ի Լ Ի Զ Ա Թ Ը Ն՝ Ե Ա Ն Ի Գ Ո Յ Ա Փ Ո .
Խ Ո Թ Թ Ի Ի Ն Ո Ի Ն Վ Ե Բ Ա Պ Պ Ա Խ Շ Ա Մ
Թ Ա Ա Մ Ը Ե Ք Մ Ե Յ Ի Ն Ե Վ Ե Շ Ե Բ Ա Պ Ը .
Ն Ա Ի Պ Ա Տ Ե Թ Օ Լ Ո Ի Ն Մ Ա Ս Ը Ն Ը Ն
Զ Ո Ի Հ Ո Ի Բ Ո Ի

Բապայրն Ախշամ Թաամընըն էքմէյի վէ շարապը՝ Քրիստոսոսն սահիկ Բէնիկն վէ Գանընա Բեպպիւ էա Լահիլի օլմասընը զիւիւմիւ՝ էքքի Քրիսթիանըարա նամալիւմ իտի : Շիմոքի գապուլ օլունսուլու հիյէթսէ՝ իպթիտա սոգուղղունճու տէհրտէ զուհր իյլէտի . լաքին օնիւչիւնճիւ տէհրէ՝ եանի իւչիւնճիւ Իննուկենտիսոսուն զէմանընա գատար ալէսսէվի գապուլ օլունմուշ տէյիլ իտի . վէ Քիլիսէնիս պիր Թալիմի օլմամըշտը , քի օլ Փափանըն եէտի իլէ սապիթ օլունտու :

Քրիսթիանըղըն իլք տէհրէրինտէ՝ Բապայրն Ախշամ Թաամը զայէթ աղիւմ սատէլիք իլէ իճրա օլունուրուտու : Քրիսթիանըար քէնտի ումուժի ճէմիյէթլէրինէ իրատէթ փէշբէշէրի կէթիրիբլէրիտի . քի օնլարտան՝ Բապայրն Ախշամ Թաամընա իգթիզալը օլտուղու գատար էքմէք վէ շէրապալընըրտը , վէ օնլարըն իւղէրինէ՝ եպիսկոպոսուն եէտի իլէ սղուա օլունուրուտու , վէ խալգ՝ Ահն տէրիտի (ա) : Վէ օնտան սօլըա պու էքմէք վէ շէրապ՝ սարկաւազլարըն էլի իլէ խալգա սաղըլըրտը . վէ պու բուսում պիթտիքտէն սօլըա՝ մուհապպէթ զիյաֆէթի տէտիքլէրի ատէթ իճրա օլունուրուտու :

(ա) Յոսափեսա վէա . իփիւճի ճէվապ , սահ 98 , վէ սա . իր եէրւէրէ :

Լաբին հիշ պիր քելամ սեօյլենմեզ իտի, քի տօզրու աղնաղըտըը Թագսիրտէ, օլ Քրիսթիանըարն էքմէք վէ շերապըն Քրիստոսուն Թէնի վէ գաննա Թահվել ու Թէպտիլ օլտուղունու զանն իԹալքըրինի կէօս Թէրէ: Հագիրգաթ իշպու այնի՝ Քրիսթիանըղըն փէք էպի զէմանըրինտէ պիլէ պպըլարը՝ մէսէլս Յուստինոս վկայ՝ Երանոս վէ սայիրըրի պիր գուրպան՝ պիր հէտիյէ Թէտիյէ իտերըր իտի. Լաբին օնլարըն պու սեօղըրինի քէնսիլըրին պու մատտէ իւղըրինէ սեօյլէտիլքըրի սայիր շէյլէր իլէ բուպար իԹալիյիմիզտէ՝ աշքէար օլուր քի, պու սեօղըր հարՖը հարՖընա աղնաղըլմաը աէյիլ՝ իլա Բէմիլ վէ Բէլտիկ սայըլմաը տըրլար: Օնլար իշպու այնի՝ Քրիստոս էՖէնտիմիզին խաշ իւղըրինտէ էյլէտիյի՝ կիւնահլար իչին աղիմ գուրպանըն պիր նոսնանէ վէ Բէլտիկ մէգամընտա սայարլար ըտը. վէ Քրիստոսուն Ախշամ Թաամընտա գուրպան օլտուղունու ինանմաղարտը: Վէ պունու աշաղատա իսպաթ իտէՃէյիղ:

Պազը Թապիրըր տախի գուլանըրըր ըար, քի իլք պագըրտա՝ էքմէքտէ վէ շերապաա պիր Թէպտիլ օլմագըրգ պէյան իտերըր կիպի կէօրիւնիւրըր: Իշպու միսիլու սեօղըրի՝ Երանոս՝ Երուսաղէմիլի Կիւրեղ վէ սալիրըրի գուլանըրլար: Լաբին օնլարը ԹէՖիթիշ էյլէտիյիմիզտէ աշքէար օլուր քի, պու Թէպտիլիյի՝ էանի էքմէյին վէ շերապըն սահիկ Թէն վէ գանա տէօնտիյիլէնի՝ պիր Թապիլաթ Թէպտիլիյի աղնաթմաղա մերամ իԹմէյօրլար. իլա օնլարը՝ էանի շերապը վէ էքմէյի պիր տիւնեալի խըղմէԹաէն այըրըպ բուհանի խըղմէԹէԹային իտեր պիր Թէպտիլէք պէյան իԹմէք մերամ իտէյօրլար: Օնլար տահա Թապիլաթտէ Թէպտիլ օլմամըշ պայաղը էքմէք վէ շերապ սայարլարտը:

Օնլարըն Ֆիքրի պու օլտուղու՝ իշպու շէյլէրտէն պէյան օլունուր:

1. Օնլարըն՝ պու Բէպտիլիյի իէօսիւրմէտ իլիան գուլանաբաբըրը նէլէ նէլէ էօրիւրէրտէն: Կիւրեղ (ս)՝ Ե-

րանոս (ա)՝ Գրիգոր Նիւսացի (բ) վէ սայիրէրի պունու՝ եաղ
 եախօսս պիր մեղպահ էա պիր Քիլիսէ իհտա վէ Թագ-
 տիս օլունտուղու Թագտիրտէ օնլարա օլան Թէպտիլ-
 լիյէ՝ պայաղը ճէմաաթտան պիր քիմսէյէ Քիլիսէ խըզ-
 մէթինէ նասպ օլմագ վասիթասի իլէ օլան Թէպտիլ-
 լիյէ՝ եէնիտէն սօղմամըլ պիր քիմսէյէ եէնիտէն սօղ-
 մագ վասիթասի իլէ օլան Թէպտիլլիյէ էմաալ պիր շէյ
 կէօսթէրիօյրլար : Իմսի հիչ քիմսէ իհտա վէ Թագտիս
 օլունմուչ եաղ՝ Թասիաթընը Թէպտիլ իթմիչ, եախօս
 պիր մեղպահն էախըմըլ օլտուղու Թաշ վէ քիրէճ էա
 աղաճ վէ հէքսէրլէր էվլէլքի կիպի գալմատըգլարընը՝
 եախօս պիր քիլիսէնին քերէսթէլէրի վէ սայիր շէյլէ-
 րի Թագտիս օլունտուգտան սօղրա պիր պայաղը խըզ-
 մէթտէն աղիգ պիր խըզմէթէ այրըմըլ օլմալէրինսէն
 մասատա՝ օնլարա պիր Թէպտիլլիք օլտուղունու աալա
 զանն իթմէղ : Քէզպլիք հիչ քիմսէ Քիլիսէ խըզմէթի
 իչիւն Թագտիս օլմուչ քիմսէլէրի՝ վէ հէփ Քրիսթիան-
 լարըն օլտուղու կիպի Աղիգ Բուհտան եէնիտէն սօղ-
 մուչ օլանլարը Թէնճէ Թասիաթլարընը Թէպտիլ իթ-
 միչ աալա զանն իթմէղ : Օնլար պու խոստուտա՝ այնի
 օնտան էվլէլ օլտուղլարը կիպի տիրէր : Օնլարն Թէն-
 ճէ Թասիաթլարը տէյիշմէմիչ տիր : Օնլար՝ Փագաթ
 տիւնեապի վէ պայաղը խըզմէթլէրտէն այրրտ օրուս՝ ա-
 զիգ վէ րուհանի խըզմէթլէրտէ Թասիս օլունմուչլար
 տըր : Պունտան պէյլէ՝ էկէր պու էմաալ ու Թէշպիհ-
 լէրին պիր մանասը վար իսէ, Բասպըն Ախշամ Թաս-
 մընըն էքմէյի վէ շէրապընտա պիր Թէպտիլլիք Թալմի-
 պիգէ էօյրէտէմէղլէր . շիւն քի՝ օնլարա էօրնէք վէ էմ-
 սալ կէօսթէրիլէն շէյլէր հիչ պիր Թէպտիլլիյէ միւս-
 Թէլա օլտուղլարը աալա զանն օլունմամըլ տըր (գ) :

2 . Եստի Հայրապետլէր աշիտարէ Բագրէր Իպրէլէր տի,
 իհտա վէ Թագտիս օլունմուչ էքմէք վէ շէրասս՝ Քը-
 րիստոս Էֆէնտիմիղին Թէնիսին վէ գանընըն սատէճէ
 էօրնէլէրի՝ նասիտէլէրի՝ Բէշպիհլէրի՝ վէ օնլարը աղապտն սա-

(ա) Երանոս Հեբեթի . 4ալըլ Քիլ . Դ . Պապ 34 .
 Քաւ . 6 : (բ) Գրիգ . Նիս . Վաթիիլ իւլ . Ճիւլ Դ . սահ .
 369 : (գ) Faber's Difficulties of Romanism pp. 58—60 :

եկեւեկ տիրէր : Վէ եալննըդ պու տէյիլ՝ իլլա հէր
կէննա եաղնըշ աղնաղըմագ Թէհլքէսինտէն սաղընա-
րագ՝ աղքեարէ Թագրիբ իտէրէր՝ քի, Քրիսթիանլար
Րապպըն Սխամ Թաամընն իլնագըղըննա՝ Քրիստոս
Էֆէնտիմիզին ճիսմանիճէ ասըլ Թէնիլի եհեհլէր, վէ
ճիսմանիճէ ասըլ գանընը իլմէղէր : Իշպու մաստէ զա-
յէթ աղըր վէ մուհլմ պիր մաստէ օլմաղըլա, հէմ
տէ՝ էպի Հայրապետէրին պու խուսուսաս նէ էջ-
րէԹաիքէրինի պիլմէսի արղուլանաճագ պիր շէյ օլմա-
ղըլա, պուրասա՝ օնլարըն Թէլիֆաթլէրինտէն պաղը իս-
Թիխրաճլար կէթիլիլիլ :

Ա. Աղէմէս Աղէքսանդրացի իբինճի տէհրտէ տէր
քի, " Չիւն քի Քրիստոս Թագրիբ էյլէտի քի սիգէ
վէրտիլիմ էքմէք պէնիմ Թէնիմ տիր, վէ չիւն քի Թէն
գան իլէ սուվարըլըյօր, պուճուճ իլլան շէրապ՝ Թէմի-
լէն գան Թէնիլիյօր : Չիրա Քէլամ,՝ եանի Քրիստոս՝
" Թէմիլէն տիւրըլ տիւրըլ իսիմէր իլէ՝ մէսէլա էթ
վէ Թէն վէ Թաամ վէ էքմէք վէ գան վէ սիւտ Թէմիլէ
օլմուսյօր : Իմտի Աղիզ Քիթապ շէրապը Աղիզ գանըն
դիւր "բըր Թէմիլէն սէյլէյօր : Պուճուճ գաթըլ նաղար՝
Քրիստոս շէրապը միւպարէքէլիսպ տէտի . " Ալըն ի-
լլին, պու պէնիմ գանըմ տըր ,, , իւզեմիւն գանը տըր :
Իմտի ըուհա ֆէրրահըդ վէրէն Թագտիս օլուճմուշ շէր-
պէթ՝ Թէլտիհ " Թէմիլէն՝ կիւնահլար աֆվըլը իլլան
ճօգլարըն ուղըրուճա քէնտիլի տէօքէն Քէլամը պէյան
իտէր ,, (ա) :

Բ. Իբինճի տէհրին սօնու՝ վէ իւլլանճիւ տէհրին էվ-
վէլլէրի մէհէլլէրինտէ եաշայան Տերտուլիանոս՝ իշպու
սէօղլէրի սէյլէր . " Ալլահ Ինճիլլէրինիղտէ պու մաս-
տէյի պէյլէ իլնամ իյլէմիշ տիր, քի էքմէյէ քէնտի
Թէնի տէյօր, շէյլէ քի՝ սիզ պուճուճ օնուճ էքմէյի
քէնտի Թէնիլիլն Թէմիլ " Թէլտիհի օլմաղա նիճէ վէր-
տիլիլի աղնայասընըղ ,, (բ) : Օ ճօգ քէրրէ տէյօր քի՝

(ա) Կէմ. Աղէ. Paedagogus. Գիլ. Ա. պապ 6 .
վէ էիլէ օրադոս, Գիլ. Գ. պապ 2 . վէ էիլէ օրադոս .
Գիլ. Բ. պապ . 2 : (բ) Տերտուլ. Մարիանոս Գարըլ .
Գիլ. Գ. 12, 13 . սահ. 209 :

Քրիստոսուն թէնինէ թէչպիհ օլան էքմէք տիր (ա) : վէ էալընըզ պու տէյիլ տիր, իլլա քէնտի հավվասը մըզըն էանի էլլէրիմիզին, աղզըմըզըն, կէօզէրիմիզին, վէ հէփ սույուչարըմըզըն շէհատէթինէ իթիմաս իթ մէյէ իպթիզալը օլտուղունու պիղէ էօյրէտէրէք տէյօր քի, " Ձիրա հավվասըմըզըն " էանի սույուչարըմըզըն " սողըուղունա ինանմալըլըզ . օլմայքի՛ օնլարըն սօզրուլուղունա՝ Քրիստոսուն քէնտիսի հագզընասա պիլէ վէսվէսէ իտէիմ : Չին քի հավվասըմըզըն սողըուղունա վէսվէսէ իթտիյիմիզ թագտիրտէ, իհթիմալ տըր քի, Քրիստոս՝ շէյթանըն կէօքտէն տիւշտիյիւնիւ կէօրտիյիւ պօշ խայալ իտի, էախօս քէնտիսի հագզընասա Փէտէրին շէհատէթ իթտիյի սէսինի իշէթտիյի պօշ խայալ իտի, էախօս Պէտրոսուն գայնանասընը սաղալթտըղընտա՝ ալտանմըլ իտի, էախօս քէնտի գանընը Ղիւրիէնի թագտիս իյէտիյի շէրապտա պիր Ֆարգլը լէղէթ ալըր " տէմէյէ գուլաղուզլանալըմ (բ) : Իչպու սէօզլէր իլէ պու Հայրապէտ աշէքէարէ տէմէք իսթէյօր քի, չին քի պիզ պու շէյլէրի տաթտըղըմըզա վէ կէօրտիյիւմիզտէ օնլարըն տահա էքմէք վէ շէրապ օլտուղունու տաթար վէ կէօրիւրիւզ, ինանմալըլը քի՛ օնլար թապիաթտէ վէ սուրէթտէ թէպտիլ օլմամըլ գալըլար :

Գ . Իւչիւնճիւ տէհրտէ էաշայան կիպրիանոս տէր քի, Շէրապ իլէ՝ " տիգգաթ իթմէլլիլ քի՛ Քրիստոսուն գանը կէօսթէրիլլէյօր " (գ) :

Դ . Որոզինէս տախի տէօրտիւնճիւ տէհրտէ տէր քի " Տիւնեավի էքմէք հիչ պիր խուսուստա օայիր պիր թամտոան Ֆարգլը տէյիլ տիր " (դ) :

Ե . Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ էաշայան Իւսեբիոս կէսարացի էպիէ վէ շէրապ Քրիստոսուն թէնինին վէ գա-

(ա) Տէրգոուղ . Մարիթանոս . գարլը . քիլ . Գ . Պաս 14 : (բ) Տէրգոուղ . Ճան իւղէրիէ օլան քիլասպընպոս : (գ) Կիպր . Ջէլիւպ . 63 . Պաս . Օգոստիա 1682 : (դ) Որոգ . Յուլ . Բէֆիւր . Ճիւ 32 . Քաս 16 . վէ Մաթի . Էէֆ . 893 :

նրն թէչպիհ ու թէմնիլէրի տէյօր (ա) . վէ Յովհաննէսին Ինճիլիինն ալթընճը պասպընտա պուլունան Էֆէնտիփիլին սէօզլէրինէ՝ քի օրատա Գուրթարըճըմը թէչպիհ ու թէմնիլ իլէ Գրիսթիանլարըն ընուն թէնի . նի եէմէսի վէ գանընը իլմէսի խուսուսունտա սէջլէյօր՝ պու էպի Հայրապետ շէրհ վերերէք տէյօր քի , “ Զանն էթմէյին քի , իշպու թաշըտըլըմ թէն խուսուսունտա՝ սայքի օ եէնմէլ տիր տերլմ : Վէ զանն էթմէյին քի , պէն սիզէ՝ պու թապիաթի ճիսաննի գանընը իլմէյէ սիզէ սունարըմ . լաքին պիլին քի՝ պէնիմ սիզէ սէջլէտիլիմ սէօզլէր ըուն վէ էօմիւր տիւրլէր . շէջլէ քի պէնիմ սէօզլէրիմ վէ նասիհաթլարըմ թէն վէ գան սըրլար : Օնլարը քէնտինէ գասպուէտէն քիմնէ՝ պիր սէմավի էքմէք իլէ կիպի պէպէնմէյիլէ պիր սէմավի էօմիւրէ հիսսէտար օլաճագ տըր ” (բ) :

Զ . Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Կիւրեղ Երուսաղէմացի տէր քի , “ Զիրա էթմէյին Թէչպիհ ու Թէմնիլ ալթընտա՝ սանա ընուն թէնի վէրիլլիյօր . վէ շէրալըն Թէչպիհ ու Թէմնիլ ալթընտա՝ սանա ընուն գանը վերիլլիյօր . քի պու վէճհ իլէ Գրիստոսուն թէնիտէն վէ գանընտան հիսսէտար օրուպ ընուն իլէ պիր թէն վէ պիր գան օլասըն ” (գ) :

Է . Գրիգոր Նիւսացի տախի տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Բասպըն Ախշամ Թասամընա “ Գրիստոսուն գուրալանընըն աղիմ սըրընըն թէչպիհի՝ ինսան ճիսսիլին խէլասընը իճրա էտէն գուրպանըն նոմանէսի վէ էօրնէյի տէր ” (դ) :

Ը . Տէօրտիւնճիւ տէհրին աղիմ ըջըլը օլան Օգոստինոս տէր քի , “ Բասպի քէնտի թէնիլինն պիր նումունէ վէ էօրնէյինի կէօսթէրմէյէ մէրամ էյլէտիլինտէ , Պու պէնիմ գանըմ տըր տէմէյէ վէսվէսէ էթմէյօր ” (է) : Վէ էինէ օ՝ էքմէյէ վէ շէրապա՝ “ Օնուն թէնիլինն վէ գանընըն սուրէթի ” տէյօր : Վէ պիր պաշ

(ա) Ինճիլիին Իսպաթ . գիլապընթա : (բ) Քիւրեղ Արարատ ծախանալիանոս Գ . Քաւ 12 : (գ) Կիւրեղ քիլ լալիմ գէօրպիւնճիւ սըրր . սահ . 217 : (դ) Գրիգ . Նաւ . վաղ Ա (է) Օգոստ . Արիմանիլ . գարշը , պասպ է :

գա մահալուծե Քրիստոս Էֆէնտիմիզը կէսթերէյօր քի՛ շայրալէրինէ պէջլէ տէր : " Պէնիմ սէջլէտիյիմի րուհանիճէ առնայն : Սիզ՛ իշպու կէօրտիւյունիւղ ճիսմանի Թէնի եէյէճէք տէյիլ սինիզ . վէ պէնի խաչա չըգա . րաճադ օլան քիմնէլէրին տէքէճէք օլուղու ճիսմանի գանը իչէճէք տէյիլ սինիզ : Պիլ աքս՛ պէն սիզէ պիւս սըր կմր էյլէմիչիմ քի , եկէր օնու րուհանիճէ առնարանիւղ , սիզէ հայթ փէրէճէք սիր : Պու՛ եկէրչի կէօրիւմիւր պիր վէճ՛ իլէ իճրա օլունմալը իսէ տէ , կէօրիւմեզ պիր վէճ՛ իլէ ալնալըլմալը տըր " (ա) :

Թ . Պէչինճի տէհրտէ Թէոդորէտոս տէր քի , " Սըրրանի Թէչպիհ ու Թէմսիլէր " (Եանի էքմէք վէ շէրապ) " իհաա վէ Թադաիս օլունտուգլարընսան սօլրա քէնտի Թապիաթի մախսուսէլէրինի ղայպ էթմէղլէր . զիրա օնլար՝ օնտան սօղրա՛ էվվէլէք զաթտան վէ շէքիլտէն վէ ճիստէն օլմազա պագի գալըլար " (բ) :

Ժ . Ալթընճը տէհրին Եպիսկոպոսլարընսան Աֆրիգանըն Փադունտոս նամ պիր Եպիսկոպոսու տէր քի , " Հպիգաթ՝ տէյիլ քի էքմէք սահիհան օնուն Թէնի՛ Եախսա շէրապ սահիհան օնուն գանը տըր . իլլա շիւն քի օնլարըն իչին տէ օնուն Թէնիինն վէ գանընըն սըրըլարը պուլունուր " (գ) :

ԺԱ . Պէչինճի տէհրտէ՛ Գէլասիոս Փափա պիլէ տէր քի , " Լաքին էսմէն՛ վէ շէրալ՛ ղաւիւրը վէ Բապիաւնէրի Տէճիսպ օլմագաան գալմալար . վէ սահիհան սըրըլարըն իճրասը վադաասընտա Քրիստոսուն Թէնիինն վէ գանընըն Բեչիէնի վէ Եօրիէյի պէյան օլունուր " (դ) :

Պու միսիլու իսթիլսրաճլէր տահա կէթիլիլէ պիլիւր . լաքին պու գատարը քի՛ ֆայէթ էտէր : Պունլար հէր վէճ՛ իլէ իսպաթ էտէրլէր քի , էպի Քիլիսէ իշպու այնի՛ Թէչպիհ վէ պիր զիքր էսէրի սայարըտը . վէ շիմտիքի ղէմանլէրտէ ինանըլտըղը կիպի՛ օնտա Քրիստոսուն սահիհ Թէնի վէ գանընա տայիր պիր Թէպսիլլէք օլուր ինանմաղ իտի :

(ա) Օգոստ . 98 Սառ . Իսիւր . շէր՛ : (բ) Թէոդոր . Eranistes Դաէաւ . Բ : (գ) Փագոնիս . Սիւսի . Բաղէ . Զապագո՛ . Քասլ Թ : (դ) Գէլասիոս Նէւիոր վէ Եպիսկոպ . Գրու . Bibliotheca Patrum . vol. IV, սահ . 422 :

3. Թեպտիլի զաթ՝ եսխտ Գոյախոխուծինն թալիսի էաքի Գիլիսէնին թալիսի օլմաւորընը պէյանն էաէն պիր միւլահապա սախի պու սուր քի, օլ զէմանէրին Գրիսթիան տիւշմանլարընը՝ Գրիսթիանլարը՝ պունու Ենանտըլարը իչինն զէվգէ ալորդարը ապա օլմամըլ օլոր: Լաքին էյի պիրնմիշ պիր սահնէ վագաս տըր քի, օնլարը՝ Գրիստոսա իպասեթ էթալքէրի իչինն զէվգէնիրէր իտի, հէմ՝ օնլարա՝ աղիղ Իւչպիրլըք թալիսի իչինն սախի սիթէմէաէրէրիտի: Օնլարըն սիթէմէրի իչպու թալիսիէրին օլ զէմանէրատէ մէվճուտ օլ սուգլարընա իսպաթլար սըր: Իմաի էկէր իչպու թէպտիլի զաթ թալիսի օլ զէմանէրատէ մէվճուտ օլմայըսը, օնլարըն օնու տախի մադարալըղա չէվրիպ զէվգէ ալաճապէրի՝ հէման շիւպհէսիզ պիր շէյ կիպի կէօրիւնիւր. զիրա պու՝ պիր փուլթիէրէսթ քիմանէնին աղու ֆիլքրինէ՝ Գրիստիանլարըն Իւչպիրլըք թալիսի գոտար ապէ զըստ պիր շէյ կէօրիւնէճէյիտի: Իմաի օնլարըն պու պասպտէ իչպու սիւքիւթիւ՝ պու թալիսի էաքի Գրիսթիանլարըն ինանմաարդարը շէյլերտէն օլտուղունու իսպաթ էաէր:

Գրիսթիանլարըն էն պէցիւք տիւշմանլարընսանն պիրի՝ Յուլիանոս իմֆիերաթօր իտի: Պու՝ քիւչիւքտէ Գրիսթիանըգտա թէրպիյէ օլունուպ՝ Գրիսթիանըղը իգլար էաէր իտի. Լաքին պու աղիղ սինի էիւրէքտէն գապու էթմէմիշ օլտուղունսանն՝ սօղրասան մալթասըղա սալրպ փուլթիէրէսթ օլտու: Վէ պու՝ տիգգաթէ շայան պիր խուսուտ տուր քի, պու քիմանէ՝ սոսեթա վաֆթիլ օլունմուշ՝ վէ Գիլիսէ մանսուպլարընա սիլէ կիրմիշ օլուպ՝ Իգնիֆիտ Բիլիսէսինտէ ումուլի Բնթերպող էանի օգույուճու մէանէտինի քէսպ էթմիլիտի: Իմաի օ՝ Գիլիսէնին հէի թալիսիէրինէ վուղուֆ օլմուշ օլմալը իտի. վէ էկէր օ զէմանն պու թէպտիլի զաթ թալիսի տախի Գիլիսէնին թալիսիէրինտէն պիրի օլմայըսը, օ էլպէթթէ օնա սախի վուգուֆ օլմալը իտի: Լաքին քէնտի թէլիֆաթլէրի իչնտէ պունու ապա զիքր էթմէյօր:

Պու՝ սլիմ վէ չօդ օգունուշ պիր քիմանէ օլուպ՝ չօդ

քիթապար եաղտը . վէ պունարըն իչինտէ՝ Գրիսթիանըղա գարջը պիր Թէլիֆաթը վար իտի : Իշպու քիթապըն իչինտէ Գրիստոսուն Ալահըղընը՝ Ազիզ Բուհ վասիթասի իլէ անա րահմինէ տիւշմէսինի՝ պիքիր Մարիամտան տօղմասընը վէ Ալահ կիսի իպաստէթ օլունմասընը՝ Գրիստոսուն ալէմին Եարաստըճըսը՝ Ալահըն Օղլա՝ Ալահըն Բէլամը վէ Փէսէրին էմնալի վէ պերապէրի օլմասը վէ Իւշպիրըլլին Թալմամթըրինի վէ սայիր չօդ խուսուսար զէվգ ու մասգարալըղա պղըր : Գալիլէալըլար Թասիր էլլէտիլի Գրիսթիանըլար՝ Բըրիստոս քէնտիլէրի իչին պի քէրէ գուրպան օլտու, վէ պունուն իչին քէնտիլէրի հիւգուրպան սունմաղար սէյիւ պիլէ զէվգէնիլը : Վէ պու ճիւմէ՝ էկէրչի օ՝ Բըրիսթիանըղա խուսուսէթինտէ պու գատար աճը օլուպ՝ ընլարը զէվգէնմէյէ սէպէպ վէրէճէք հէր պիր քէօնէյի արօյըպ պուլմաղա՝ մախսուսէն չալըշտը իտի իսէ սէ , իշպու Թալմամթը սայ զէր էիմէիլ պի , եախոս հիւ սէյիլ իսէ ընա մէնսուպ պիր շէյ պիլէ իշարէթ էթմէսիլ տիր : Լաքին էկէր պու Թալմամթ օ զէմանլէրտէ սահիհան մէվճուա օլսայըտը , պու միւմքիմնիլի տի : Պիզէ կէօրիւնիւր քի , հէր պիր պիղարաղ ատէմին աղը գանմալը տըր քի , պուրատա՝ Յուլիանոսուն եազտըղը զէման օլան տէօրսիւնճիւ տէհրտէ իշպու Թալմամթ պիւթիւն պիւթիւնէ նամալիւ՝ օլտուղունա Թէքմիլէն իսքեաթ էտեր իսպաթ վար (ա) :

Իքմէքտէ վէ շէրապտա Թասպիսթի Թէպտիլլիք իպթիսա պէշինճի տէհրտէ Հերեսիկոս Եւալքէստէն սատըր օլտու , վէ ընտան ահէսթէ ահէսթէ Բիլիսէ իչիննէ կիրմէտէ օլտու (բ) . լաքին էքմէյին վէ շէրապըն Բրիստոսան սահիլ Իլինիլէ Վէ Գաննա Թէպտիլլ օլմասը Թալմամթը շիմտիքի ինանըլտըղը կիպի՝ տօգուղունճու տէհրտէ իպթիսա զուհուր էտիպ պիր շըրուլթա պաղլանտը :

Իշտիքէս իշպու Թասպիսթի Թէպտիլլիք Թալմամթընը իլք մէյտանա չըգարտըղը զէման տէր ագապ թէ :

(ա) Փասիլ . Difficulties of Romanism. սահ . 100—102 :

(բ) Թէպ . Միտէտէնի 2 . ճիւպ , 4 . սահ . 84 :

նորոշեսոս սնա դարչը տուրուս՝ պիր քիթասպ էաղոր ,
 քի օ քիթասպտա Ուղղափառ Քիլիսէսիներն իթիլաարնը՝
 Ուղղափառ իսմինսէ պիր քիմնէնին աղղնա դոտուղու
 սէօղէր իլէ պէյան էաէր : Պու Ուղղափառ նամ իս-
 յաի զաթ Քիլիսէսին մուգարրէր վէքիլն մէգամընտա
 սէր քի , “ Զիրա սըրանի Ռէպիհէր ” (էանի էսէս Վէ
 շէրապ)՝ “ Ռագափի սլանսոգոգան սօշրա՝ քէնափ Ռագաթաւա-
 բնօան շըգճապար - շիան քի ծալար՝ էիիէ էսփ պիւարըն-
 փա Վէ հիլիէլէրիիսի Վէ շէպիւրիիսի Գաւըրաբ , Վէ ծալար՝
 սյնի Ռագափի սլանսոգոգան էլվէլ սլանսոգաբը Իսի Իթրիանի Վէ
 փօգոնուսա պիլիւրէր ” (ա) : Իման Թէոդորէտոս կէօրէ՝
 ծնուն զճմանընտա Քիլիսէսին պու պաստէ իթիլասար
 պու իսի :

Բօմա Փափասը Գէլասիոս տախի՝ իշպու թալիմաթէ
 դարչը կէլմէքան Թէոդորէտոս իլէ իթիլիֆագ էաէր՝ Վէ
 էօդարրաա կէօրտիլիւմիւղ կիպի թագրիր էաէր քի ,
 “ Էքմէյին Վէ շէրասըն զաթը էախօտ թագրիաթը մէվ
 ճուտ օլմագտան դալմազ ” : Լաքիի Եւտիքէսիլէրէ է-
 կէրչի Փափանըն նուֆուղու իլէ պու Վէճ՝ իլէ դարչը
 տուրուլուր իսի իսէ սէ , ծնար քէնտի նէվիճաա
 թալիմաթլէրիի սըղը սագլատըլար , շէջլէ քի պուստան
 սօղրաքի էանի ալթընճը տէհրտէ՝ Մատիդըու Եփրեմ ծնա
 դարչը էաղմաղա քէնտիսիի մէճպուր սայաբ : Օ տէր քի ,
 “ Աղը պաղնտա օլան հիշ պիր ատէմ՝ Թութուլուր օլտուն
 Թութուլմազ օլտուն՝ կէօրիւնիւր օլտուն կէօրիւնմէզ օլտուն
 շէյլէրին թագրիաթը պիր տիր տէմէզ : Պուսճիլէյի Իման Իէիլ-
 ժէսիլէրէրէն ալընան Բրիսպոստան Ռէիի՝ քէնափ հըս օլանան
 (էանի Իթրիանէն , իշիպիլէն , Ռաւնուլան , Վէ սայր Ռարչաբ ին
 փոսոլան) Ռագաթաւաբան շըգճապ , էկէրչի թագրիս դուվէ-
 թի վասիթասի իլէ պիր բուհանի քէրէմ իլէ պիլլէշիր իսէ
 սէ ” (Բ) :

Պունտան ալլէքար օլունուր քի , պու թալիմաթ
 պիր շէրետիկոսուն իճապէրտէսի սիր , Վէ պէշնճի
 հէմ ալթընճը տէհրլէրտէ՝ հերետիկոսըու դիսալի զէմմ
 ու բէստ օլունտու :

Իսթանպօլաա՝ 754 Թարիխիստէ Ճէմ օլան էէտիւնճի

Դ (ա) Թէոդ . Միւ . 2 . ճիւ . 2 . սահ 85 : (Բ) Եփրեմ
 Ապիտ , Եպիտէսէ Գաւըլ :

ուսմունքի սինաթոս թագրերը էյլէտի քի, " Գրիստոսուն եալընըղ սահի՛ թասվիր ու սուրէթի՛ թէչէքքիւրտէ, " (եանի Բապղըն Ախշամ Թասմընտա) " Թագրտիս օլունան էքմէք վէ շէրապ խտի " (ա) • վէ պու վինվալ իւզրէ իսպաթ օլունուր քի՛ պու սինաթոս՝ Թէպտիլի զաթ Թալիմաթընա ինանմաղ իտի : Լաքին օնտան սօղրա 787 Թարիխիտէ իքինճը տէֆա Նիկիտաա Ճէմ օլուն սինաթոս պու Թագրիլի տէ յիշտիլիա՝ Թագրեր էյլէտի քի՛ " Թէչէքքիւր՝ Գրիստոսուն Թէնիլին վէ գաւընըն սալթ սուրէթի տէ յիլ տիր, իլլա Գրիստոսուն Թէնի վէ դանը՝ վէ օնլարըն սահի՛ վէ զաթի վէ Թապիւթի քէնտիլերի տիր " (բ) : Պիր սինաթոս Թարաֆընտան պու Թալիմաթըն մագպուլ օլմասը հագգընտա վէրիլէն իլք Թագրեր պու տուր : Լաքին պունա՝ էկէրչի պու սինաթոստան նուֆուլ վէրիլտի իսէ տէ, " տօգուզունճու տէ՛հի գատար ալէսսէվի գապուլ օլուն մամըչար • վէ պիր Թէրթիպ ու ուսուլէ կերմէմիշ՝ վէ րէսմէն Թէսահիւպ օլունմամըչիտի :

Պու Թալիմաթը Թէրթիպ ու ուսուլէ դոյան վէ րէսմէն Թէսահիւպ էտէն իլք քիմնէ՝ Փասիստիս Բատպերթոս նամ պիր Յրանսըղ ըուհպան խտի • վէ Քիլիսէ վիւէրրիխլէրի պու Թալիմաթըն պասպսը տէ յիւ պու քիմնէյի կէօսթէրիլէր : Էկէրչի պու մատտէնին իւզէրինէ պիր սինաթոս սիլէ գանուն գօտու իտի իսէ տէ՛ պու խուսուտա սլէման ճարի օլան զիւիւմլէր վէ սէյլէյիլէր տիրըլ տիրըլ վէ գարարսըղ խտիլէր : Պու քիմնէ՛ իշպու մատտէ իւզէրինէ եազտըլ պիր քիթապտա՝ Քիլիսէնին պու պապտէ զիւիւմլէրինէ պիր գարար վէ սապիթիլք վէրմէյէ ճէհտ էյլէտի (գ) : Պու քիմնէ՛ իտտիա էտէրիտի քի, Թագտիստէն սօղրա էքմէք վէ շէրապտա եալընըղ օնլարըն շէրի վէ կէօրիւնիւշիւ գալըր, վէ օրատա Գրիստոսուն սահի՛ Թէնի՛ եախտ էթի վէ գանը հաղըր ալըր • վէ Ֆիլ վագի օրատա օլան՝ հէմն զիլիքէն գօղան խաւըն իւլէրիտէ իստէն լէտէն վէ

(ա) Փապեր • Difficulties of Romanism • սահ • 125 : (բ) Նիկիտա իլիմէ Սին • սէլ 4 : (գ) Փասի • Բապ • Քիլի • Բապղըն Թէնի վէ գանը իւլ • Ճիւ 9 • սահ • 367—378 :

Քրիստոսի գաւգան Բէնիս Կէնփիսի փր : Լաքին օլ զէմա-
նըն հէփ իմի իլահի խօճալարը պու թալիմի եհնի պիր
չէյ սայըպ օնա զըատ սուրտուլար , վէ պու սահհիզ վու-
գուսթ օնուն պու զէմանա գատար պիր Բիլիան թա-
լիմաթը տէյիւ գապուլ օլունմամըլ իսիլինէ պիր իս-
պսթ սորր : Զիրա եկէր պու՝ գապուլ օլունմուլ օ-
լան ալէսսէվի պիր իԹիգաս թալիմի օլտոյըտը , նէ օ-
նա օգտտար գարըջ սուրուլուրուտու՝ նէ աէ եհնի պիր
չէյ կէօրիւնիւր իսի : Գարուս Տաղ նամ՝ իմիերաթօր
Բարթան վէ Գովհանէն Սգօնու իսմինսէ իլմ ու լլյաղէթ-
տէ մէշուր իքի քլիմէյի՝ Բատպէրթօսուն իՓաստ եա-
նի սօղմուլ իսիլի զամն օլունան թալիմաթէ թէՓսիր
վէրմէյէ թայլին էյլէսի . վէ օնլար պիրեր քլիթասլ եաղ-
սըլար : Գովհանէն Սգօթօսուն վէրսիլի ըէյ պու իսի
քի , էքմէք իլէ շէրասլ՝ Քրիստոսուն հաղըր օլմայան
Թէնիինիս վէ գանընըն Կիանլարը վէ Բէշդիհէլէր փր (ա) :
Բաթրամն սասիի պու եհնի թալիմաթը պիլիթիւն պիւ-
թիւնէ ըհտա էյլէսի (բ) , վէ Թագրիւր էսէր իսի քի ,
էքմէք վէ շէրասլ Քրիստոսուն Թէնիինիս վէ գանընըն
Թէշպիհլէրի տիր , վէ Բապարն Ալլամ Թաամընա իլ-
հապ օլանլար՝ Բահանիճէ Քրիստոսուն Բէնի վէ գանը Ի-
լէ Իման Իլէ պէսլէնիլէր : Օլ տէհրսէ՝ մէհարէթատ վէ
աղիմ ալիմլլէքսէ՝ վէ եազտրըլը քլիթասլլէրին չօղունտա
էմասլի կօզ սայըլան վէ Արքեպիսկօպոս մանսուպունա
էրէն Բապանու Մաւրոս նամ ալիմ տասի պունու գուվ-
վէթլի սէյլէյլէր իլէ ըհտա էտէր (գ) , վէ օ տա-
խի՝ սասէճէ պիր Թէշպիհ ու Թէմսիլ զիւլիմիւնիւ
Թէսահհիւպ էտէր : Օ տէր քի , « Պու եաղըրըլըս
պիլիթիւն գուվլիթիմիզ իլէ գարըջ սուրտուլ . » (դ) :
ՊարաՓրիստո Սթրասպօ (ե)՝ Քրիսթիան Տրութմար (զ)
վէ Ֆլօրոս Մակիսթէր (է) սասիլ՝ քի պունլարըն Ճիւմ-

(ա) Մօսկոյճ , Ճիւր 2 , սահ . 105 : (բ) Բաթր . Բը-
րիստոսուն Բէնի վէ գանը Իւղէրիէն : (գ) Բապ . Մ . Սէսի .
Շէրիպուլ . պապ 23 : (դ) Բապ . Մ . Սէս . հէրիպ . պապ
33 : (է) Պարաֆ . Սիւրա . de rehus ecclesiae .
պապ 16 : (զ) Քրիս . Տրուլ . Մապի . թէֆ . ԻՉ . 26 :
(է) Ֆլօր . Մաթ . de expositione missae . պապ 4 :

էսի պու տէհրին միւսընթէրի խտի, պու էէնի թաւիմաթէ գարջը եաղտըար: Տրութմար պունա գարջը ու տէրէճէ շիտտէթ իլէ եաղտը քի, պու թաւիմաթըն տասթլարընտան պազըսը՝ պու միւսընթէն թէլիֆաթըն ըրնի պօզանլար օլմուշ տէյիւ կէօսթէրմէյէ ճէհտ էթտիլէր. լաքին օնլարըն ճէհտլէրի պօշա չըգտը: Պուրատա իշար օլունան քէյֆիյէթլէրաէն աշիքէար օլուր քի, պու թաւիմաթ պու տէհրաէ էկէրջի մէյտանա չըգմըշ վէ թէսահհիւպ օլունմագտէ խտի խէ տէ, օնու սէվէնլէրտէն՝ օնա գարջը տուրանլար տահա չօգ խտի: Եքսէրիւէթ՝ օնա հէր վէճհիլէ զըտտ խտի:

Լաքին էկէրջի իպթիտալարտա օնա չօգ գարջը սուրուլտու խտի խէ տէ, ազար ազար եայըտը. շէօյլէ քի՝ օնունճու տէհրաէ՝ Բապպըն Յիւշամ Թամաթընտա Քրիստոսուն սահիհ թէնի վէ գանը հազըր պուլուն տուղոնա հիչ պիր րէյ ու իթիգատլէրի օլմայան՝ եախօսա թէն վէ գան զաթէն հազըր տէյիլ իլլա ճանըն պիր աղիզ հարաքէթի իլէ գապուլ օլունուր ինանանլարըն միգատրի՝ օնտա Քրիստոսուն սահիհ թէնի վէ գանը հազըր աըր ինանանլար տախի պուլունուրուտ ու. լաքին պու զայէթ աղիմ պիր ճահիլլէք տէվի խտի: Եշպու խուսուս իւղէրինէ պու միսիլու իթիգատ իթիլաֆընըն պու ստիրաէ մէվճուտ օլտուլու՝ հէվի ալիմ միւսընթէրտէն իգրար օլունուր: Բաթէրիոս (ա) վէ Վերպէրթ կիպի միւսընթէր՝ պու թաւիմաթէ հիմայէթ էտէրէք եաղտըար: Օպիր թարաֆտան Լանտէսին պաշ րահիպի հէրիկէր՝ Քրիստոսուն թէնի վէ գանը իւղէրինէ Հայրապետլէրտէն պու թաւիմաթէ գարջը չօգ իսթիլարաճէր կէթիրտի (բ): Լաքին հէր նէ խէ՝ իշպու տէհրաէ պու մատտէ իւղէրինէ պիր մախսուս միւճատէլէ օլմամըջտըր:

Օն պիրինճի տէհրին օրթաարնա գտտար՝ իշպու իթիգատ իթիլաֆը՝ թէհամմիւլ օլունուրա՝ օնուր իլէն հիչ քիմսէյէ թէքտիր օլունմազըտը: Լաքին 1045 տէնէսինտէ՝ Պէրէնկարիոս իսմինտէ պիր ալիմ Ֆրանսըղ Քիլիսէ խասսէմէսի՝ թէպտիլի զաթ թաւիմաթընը աշի-

(ա) Բաթ. Մէ. 6. Բապպըն Բէնի վէ գանը Իււլէրինէ:

(բ) Ֆապրիտու Bibliotheca Ecclesiastica. սահ. 109:

քեարէ զէմմ' էյլէտի, վէ Սգօթօսուն զիւիւմինիւ՝ Եա-
նի էքմէք վէ շերապ Գրիստոսուն տէյիլ սահիհ թէ-
նի վէ գանը՝ իլա ծնւարըն թէշպիհ ու թէմնիլի օլուու-
ղունու թէհասհիւալ էյլէտի (ա) : Օնուն զիւիւմէրի
հէման նէշք օլուուգլարը կիսիլ՝ անիտէ պիր միււճատէլէ
պաշլատը : Օնուն իւզէրինէ իբի սինաթոս հիւքմ թագ-
րիր էյլէտի, քի ծնւարըն պիրի 1050 թարիխնտէ Բօ-
մասա՝ վէ օպիրի օնտան սողրա Վէրգէլլիտէ ճէմ օլ-
տուլար . լաբին օ՝ պունլարըն հիչ պիրինտէ հաղըր տէ-
յիլլաի : Թարիխի 1059 վէ 1078 վէ 1079տա՝ իւչ սի-
նաթոսլար ճէմ օլունտու, քի պունլարտա օ՝ տիւշմէն-
լէրինին թէհատիոլէրի վէ գօրգութմալէրինտէն եհնիլմէ-
տի իլէ՝ պիր տին իգրարը իմզալատը քի, օնտա՝ քէն-
տի օնտան աբտէմքի զիւիւմէրինի րէտտ էյլէտի : Օ-
նուն՝ քէնտի տիւշմէնլէրինէ՝ տէյիլ գանտըղընտան՝ իլ-
լա գօրգուսունտան ույտուղու պունտան աշլքեար տըր
քի, օ՝ օնտան սողրա օլ իգրարընը կէրի պլպ՝ օնտան
էվէլլէի զիւիւմէրինի թութարտը : Օնա գարըք օլան
իւպու ումումի զազապտէն ումումէն խալգըն իթիպա-
րը օնտան գալգար . լաբին օնուն տահա պիր չօգ տօսթ-
լարը դալմըլ իտի : Եէտինճի Գրիգորիոս Փափա պիլէ
Պերէնկարիոսուն զիւիւմէրինէ՝ օնուն տիւշմէնլէրինին-
քինտէն տահա զիյատէ մէյիլլի իտի (բ) :

Օնիքինճի տէհրտէ՝ Բապարըն Սխշամ Թասամը հագ-
գընաա՝ Եալընըլ մէտրէսէլէրտէ տէյիլ՝ իլա Եաղըլան
Թէլիֆաթլէրտէ տախի տիւրլիւ վէ միւխթէլէֆ զիւիւմ-
լէր թագրիր օլունսարուտու : Չօգ քիմնէլէր՝ էկէլլի
Պերէնկարիոսուն զիւիւմէրինի րէտա էթմէք իտախարըն-
աա իտիլէր իսէ տէ, օնտան չօգ պիր Ֆարգլարը եօ-
ղուտու (գ) : Իլք Լաթէրան սինաթոսունտան էվլլէ
հէր քէս Սխշամ Թասամընտա Գրիստոսուն հաղըր օլ-
մասընըն թարղը խուսուսունտա իսթէտիլի կիսի տիւ-
շիւնմէյէ ազաա իտի (դ) :

(ա) Պերէնի . Լաւիֆ . Ռէպի : (բ) Էտմ . Մարիէ-
նոս . Նէշք օլունմամըն զիւ-գոսաթլէր իտալի . ճիւլ .
4 . սահ . 99—108 . (գ) Մօսհայմ , ճիւլ . 2 . սահ .
201 : (դ) Թօնսիալ , Բաղդըն Ախ . Թասամ . Գիլի . 1 . սահ .
146 :

Տէօրիւնձիւ Լաթերան սինաթոսունա գատար իշ-
պու մաստէ իւզէրինէ օլան զիւրմէր պու հալտէ ի-
սի , քի 1210 սէնէսինտէ իւչիւնձիւ Իննովկէնսիոս Փա-
փա Ֆերման էյլէտի քի , թէպտիլ զաթ թալիմաթը՝
շիմսի շէրգ Գիլիսէլէրինտէ թալիմ օլունսուղու կիտի՝
Գիլիսէնին գապուլ էյլէտիլի թալիմաթը օլուն (ա) :
Իկէրչի պու թալիմաթ իշթիհար պուլմուշ վէ չօգ եա-
յըլըլ իսի իսէ սէ , չօգ քիմսէլէր օնու սահա գա-
պուլ էթմէմիլլէր իսի , վէ թա պու սինաթոսա գա-
տար՝ հիչ պիր ումուլի վէ այէսսէվի միւզաքէրէ իլէ
նէ ինանըմալը օլուղու գարար գըլընմամըլ իսի : Լա-
քին պէջլէճէ պիր սինաթոս իլէ պունա գարար վէ-
րիվիշ իքէն սոսիի , պու խուսուստա իլմի իւհհի իօ-
ճալարը պէյնինտէ՝ պիր չօգ մաստէլէր վէ այլէլու-
սուս թէպտիլ զաթըն թարգը իւզէրինէ միւճասէլէ օ-
լունսուղուտու : Իշպու միւճասէլէլէրին պաշըճա խու-
սուլարը իչիւն կիսէր նամ միւհըրիսին իք քիթա-
պընսա՝ ճինձի պապընսա Գ77նձի գըմընա միւրաճա-
աթ օլունս : Պուրասա իսթիխրաճէ էէրիվիզ եօգ
տուր :

Պու վէճհիլէ կէօրիւնիւր քի , իշպու թալիմաթ՝ Գաս-
պէրթաէն աշիքէարէ թաղտիմ օլունան զմանտէն՝ եա-
նի 831 թարիխինտէն պէրու 400 սէնէ միգատարի միւ-
ճասէլէ օլունմուշ տուր , վէ պու գատար միւզաքէրէ-
լէրտէն սօղրա՝ էնճամը սապիթ օլունմուշ թալիմաթ
օլուս իսէ սէ , էինէ օնուն իւզէրինէ իսթիլա՛ի վա-
րըտը : Իկէր պու՝ պիր Աղիզ Գիլթալար թալիմաթը
օլույըլը , էսիստ իլք Գիլիսէլէրին ինանուրը օլույը-
տը , պու միսիլիւ միւճասէլէլէր օնուն իւզէրինէ սա-
լա օլմաղըտը : Օնուն իւզէրինէ օլան իսթիլա՛ի՝ օնուն
նէվ իճաս պիր շէյ օլուղունս պիր իսպաթ
տըր :

Լաքին Էրմէնի Գիլիսէսի պունու՝ զիրք օլունան
զլմանտէն ալթը իւզ սէնէ սօղրայա գատար գապուլ
էթմէմիլլ իսի . վէ պու եօգարտաս զլքը օլունան օն-

(ա) Լաթ . Սին . Գէօրիւնձիւ . Սին . Էգրարընգոս ,
Պայպ 1 :

տէօրտիւնճիւ տէհրտէ եազըւմը Ետինճի Բէնէգիկտոս Փափաննն եապորը թահրերաթան իսպաթ օրունոր : Պունտան կէօրիւնիւր քի , մեղքիւր Փափա էրմէնիսթան Կաթուղիկոսունա մէքթիւպէր՝ վէ վէքիւէր պիւն կէօն աէրմիշ իտի , քի Կրմէնիւէրին՝ քէնաինին օնլարը եաղ նըշըգասս զանն էթալի խուսուլարաս իթիգատէրի նէ օլտուղունու էօյրէնսին : Վէ պու պասպէ Ճէվապլար ալմըրտը . լաքին պիր պաշգա մէքթիւպտէ՝ « Պիղ՝ պու միսիլու Ճէվապլար իւն սիղ՝ վէ Բիւշիւբ էրմէնիսթանն հէման օ Բիւիսէսի չօգ շէյլեր խուսուսունտա սահիհան վէ խիւլուսանն նէ ինանտըղնըգը էյի էօյրէն մէյէ գատիր օլամատըգ . վէ հիչ ասլա գատիր տէյիւիղ » տէյիւ դանմատըղնա շիքեայէթ էտէր : Պու մէքթուպտէ պիր գաշ շէյ տահա սէօյլէաիքաէն սօղրա՝ օ էրմէնիւէրին վէ Կաթուղիկոսուն ըհատ էյլէտիքէրի պազը թալիմաթլարը զիքը էտէր . վէ սայիրէրտէն մաստա պիրիին պու սէօղլէր իւն պէյան էտէր քի , « Քըրիստոսուն թէնի՝ թագաթին սէօղլէրինտէն սօղրա սալըսա՝ պիքիր Մարիամտան սօղտուղու վէ խաջ իւղէրինտէ գուրպան օլտուղու միգտարը գալըր » : Իմտի պունտան կէօրիւնիւր քի , պու մէքթուպլաշմագտան սօղրա , վէ էրմէնիւէրին պու խուսուստա զիւլմիւնիւ էօյրէնմէք իչիւն մախսուսէն օրայա կիտէն վէքիւէրտէն սօղրա , Փափա պուլտու քի , Կրմէնիւէր օլ վագըթտա՝ եանի 1351 թարիխինտէ՝ պունտան 300 սէնէ էվվէլ՝ թէպտիլի զաթ թալիմինի տահա գապուլ էթմէմիշէր իտի (ա) : Պու թալիմ՝ օնտան սօղրա օնլարըն արասընտա նէ թարիխտէ իշթահար պուլտուղունա գարար վէրմէյէ գատիր տէյիլիղ . լաքին շու իսպաթ օրունմուշ տուր քի , պու օնտէօրտիւնճիւ տէհրին օրթասընտան սօղրա օլմալը տըր :

Իշպու թէպտիլի զաթ թալիմինէ պու թալիմ տալի պաղանմը վէ պիրէշմիշ տիր , քի թագաթիստէն սօղրա Քրիստոս պիր տէֆա քէնաինի խաջն իւղէրինտէ պիր գանլը գուրպան սունմուշ իքէն՝ եինն փափա .

(ա) Բայնալիս , 1351 թարիխ :

ղըն վասիժասի իլէ տիրիլէրին վէ հօրւլէրին ուղուրու-
նա պիր գանսըլ գուսյան սունուլուր :

Պու՝ Գրիստոսուն թէքրար պէ թէքրար գուրպան
սունուլմասը թալիմի՝ Ալահն Բէլամընըն հօյրէթալի-
նէ թապան թապանա զըտտ տըր : Ջիրա Պօղոս Ա
ուաքեալ՝ Իպր . Թ . 28տէ աշլքեարէ տէր քի , “ Բէ-
զալլէ Գրիստոս չօգ քիմսէլէրին կիւնահլարընը գալտըր-
մագ իչիւն պիր Իբրէ սունուլուլա ” . վէ . Ժ . 10տա
տէր քի , “ Գրիստոսուն թէնիլին պիր Իբրէ սունուլ-
մասը վասիժասի իլէ աղիղէնմիշիղ ” . վէ եինէ Թ .
26տա տէր քի , “ Չիւն քի օ՝ տիւնեանըն գուրուլմա-
սընտան պէրու չօգ տէՖա էլէմ՝ չէքմէք լազըմ կէլլ-
րիսի . ամմա շիմսի սարըլարըն թէքմիլնտէ՝ քէնտիլնին
գուրպանը վասիժասի իլէ կիւնահն իպթալ օլմասը իւ
չիւն՝ Պ Ի Ր Ք Ե Ր Ր Ե աշլքեար օլմուշ տուր ” :
Պու սօլլաքի խանէտէ Աուաքեալ աշլքեար տըր քի , օ-
նուն քի Իբրէ սունուլմասընըն միւլհազասընա պիլէ ա-
չըգան զըտտ տուրույօր : Վէ քէզալլէ Աուաքեալ էի-
նէ պու մէթուպուն Ե . 27տինտէ տէր քի , օնուն չօգ
գուրպանլար էյլէմէյէ իհիթիաճը եօգտուր , նիճէքի քեա-
հինլէր տայիմա գուրպանլար սունարըրուր . “ Ջիրա ,
տէյօր Աուաքեալ , “ Ք Ե Ն Տ Ի Ն Ի սունմազըլա պու-
նու Պ Ի Ր Ք Ե Ր Ր Ե էյլէտի ” :

Թալիմի մէզքիւր Աղիղ Բիթապլարտան հօյրէտիլ-
մէտիլի միսիլլիւ՝ Գրիսթիանըղըն իլք կիւնլէրինտէ տա-
խի պիլլնմէմիշ իտի : Հագիգաթ Հայրապետէրտէն պա-
ղըլարը՝ մէսէլա Կիւրեղ (ա) վէ Ռսկեբերան էքմէյէ վէ
չէրապա “ պիր աղիղ վէ հիյպէթլու գուրպան ” , “ պիր
հիյպէթլու սըրր ” , վէ պունուն կիպի իւնվանլէր վէրի-
յօրլար : Լաքին հալա եօգարըսա կեսթէրիլմիշ տիր
քի , պու՝ սալթ թէմսիլէն վէ թէշպիհէն պիր սէյլէ-
յիշ իտի : Օնլարըն մէրամը՝ սահիհան պիր գուրպան
տըր տէյիւ տէյիլ՝ իլա Գրիստոսուն կիւնահլար իչիւն
էյլէտիլի աղիմ՝ գուրպանըն պիր թէմսիլ ու թէշպիհի
տիր տէյիւ աղնաթմագ տըր : Պու օնլարըն թէլլիթաթ-

(ա) Կիւր . Տին իւլ . ապէպ . 5 :

լէրինսէն աչիքեար տըր : Ոսկեբերան Իպր . Մէքթու-
պու իւղէրինէ վաղընսա Յիւնճիւ գըսմընսա տէր քի ,
" Պիզ հէր կիւն (գուրպան) սո՛ւնմայօրմոյուղ : Պէլի
սունարըզ , լաքին էջլէ պիր թարղտէ քի , Բրիստոսուն
էօլի-ժանին սալի շէրքի անարըզ : Պիզ տայիմա հէման
o շէյի սունարըզ , եախօտ տահա սահիհի՝ հէման
o պիր շէյին զէքրինի անարըզ , : Օգոսալինոս սախի պու
զուլիմիւ թադտիմ էտէլէք տէր . " Բրիսթիանլար Բը-
րիստոսուն թէնինին վէ դանընըն սունմասը վէ ճնա
իւհագ օլմայարը իլէ , պիր քէրրէ սունուլմուշ գուր-
պանըն զէքրինի անարըզ , " (ա) : Հէմ Բսպպըն Ախլամ
Թաամընա՝ " Պու՝ մանատա պիր գուրպան տըր . չիւն
քի o՝ Բրիստոսուն գուրպանը եօրթօսունուն զէքրինի
պէյան էտէն պիր սըրր տըր " տէր (բ) : Օ պու խու-
սունուն իւղէրինէ ուզուն ուզատի սէջլէյիպ՝ իչպու ա-
լէա իլարէթլէրի թադտիմ էտէր . " Սահիհ գուրպան
պունտան իպարէթ սիր քի , ճան սէմավի մուհապպէ-
թին աթէշի իլէ թութուշուպ՝ քէնտիսինի պիւթիւն պիւ-
թիւնէ Ալլահա թէսլիմ էտէր : Պու միսիլիւ պիր Ֆի-
քիր հալինտէն սատըր օլան հէր պիր հարսքէթ պու-
նուն կիպի գուրպան տըր . Ալլահըն Ֆիտա օլունմուշ
պիւթիւն միւլքիւ՝ ազիղէրին ճէմաաթը օլ ումունի գուր-
պան տըր քի , օլ աղիմ պաշ քէահինին վասիթասը
իլէ Ալլահա սունուլտու , քի o՝ պիղիմ իչիւն քէնտիսինի
սունտու , քի պիղ ճնուն էօրնէյինէ ուլմայըլա , պուն-
ճիլէյին պէյիւք պիր պաշըն վիւճիւտիւ օլալմ . Բսպ-
պըն Ախլամ Թաամընըն պէյան էյլէսլի գուրպան
պու տուր . Բրիստոսուն գուրպանընսա ճէմաաթ տա-
խի հէման o զէման քէնտիսինի Ալլահա գուրպան կէթի-
րիւ : Եանի Բրիսթիան իւհագըղընսա՝ Բրիստոսուն
գուրպանը զէքրինին եանան աթէշի իչիւտէ պու Ֆիքիր
վօր քի , խէլաս էտիճիլէ իման վասիթասը իլէ պիր-
լէշէրէք Ալլահա պիր ճէմաաթ օլուրար՝ Ֆիտա օլտուգ-
լարը կիպի խէլաս էտիճիլէ ըուհտա ուլմայըլա , քէն-
տիլէրինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ալլահա սունարըզ . շէյ-

(ա) Փոստոս 4աբլը . Բիլ . 20 . Պապ 18 : (բ)
Եինէ օրապո . պապ . 21 :

է քի, օնար՝ քիւլլիւյէն Ալլահնն օլտունլար վէ օնա
խըզմէթ էթսինէր ,, (ա) :

Իմտի Հայրապետէր Րապպըն Ախշամ Թաամընա՝
պիր գուրպան տէտիքէքի զէման՝ օնլարըն սէյլէյիշնի
Թէշտիհէն աղնամաղըզ : Եօղիսէ՝ օնլարըն աչք իւէ
Թիմսիլանէ սէյլէյիշէրինտէ պիր իսթիլաֆ վար, վէ
օնլարըն պիր սէօղիւ՝ օպիրինէ ույմաղ վէ մուղայիթ
օլմուշ օլուր :

Լաքին էկերջի պու սէյլէյիշ իպթիտա սատէճէ
Թէշպիհ ու Թէմսիլանէ իտի իսէ տէ, վադըմ կէշտիք-
ճէ՝ հարֆը հարֆընա աղնաշըլմաղա պաշասար . շէյ-
լէ քի՝ ալթընձը տէհրտէ Րապպըն Ախշամ Թաամը
հօլուէր վէ տիրիէր իշին պիր սըրրանի գուվէթէ
մալթը՝ հարֆը հարֆընա պիր գուրպան սայըլմաղ չօդ
քիմսէէրին զիւլմուլ օլմաղա պաշասար : Պու այնին հագ-
գընտա պէյլէ պիր զիւլմ օլ տէհրտէ պուլունտու-
ղու կիպի Պէյիւք Գըրդորիոս Փախանըն Թադրիրի իւէ
դալլիւնտի : Լաքին օ՝ Թահմին օլունան գուրպանա պիր
սըրրանի գուվէթ վէրիլ իքէն, օպիր Թարաֆտան տէր
քի էօգարրտա իսթիլարաճ օլունան Օգոստինոսուն տէ-
տիլինէ կէօրէ՝ կէրէք տիր քի, պիր քիմսէ քէնտիսինի
պիլթիւն պիլթիւնէ Ալլահա Թէսլիմ էյլէսին : Օ տէր
քի, " Հագիգաթ պու՝ պիրիմ իշին Ալլահա օ զէման
պիր գուրպան օլուր քի, պիր քէնտիմիլի գուրպան
էտերիզ " :

Պու Թալիմ պու մինվալ իւղըն մէյտանա չըդարը-
լըպ պիր չօդ էայըլըր . Լաքին օնալթընձը տէհրէ դա-
տար Գիլիսէնին դապուլ օլունմուշ Թալիմի օլմաղը
Խաի : Հագիգաթ պիր չօդ էայըլըր իտի . Լաքին իպ-
թիտա Տրիտէնդ սինաթոսունտան՝ պիր դաչ ամէլինտէ
վէ ալէլ խոսուս էիրմի իքինճի մէճլիսինտէ (Պ . 2)
սապիթ օլունտու :

Րապպըն Ախշամ Թաամընն էտէյիի վէ շէրպըն էտէնէ
Փապըմաֆ Քէ օնլարա սէճաէ գըլմագ աթէնի :

Րապպըն Ախշամ Թաամընըն էքմէյիի վէ շէրպալ-
նը՝ ճէմաթա տաղըթմաղտան էվվէլ խալգ օնլարը

կէօրսին սէյիւ եիւքսէյէ դալարմագ վէ ճնլարս սէճ, տէ գըրմագ աստէթի՝ տէօրսինճիւ վէ սէչինճի տէհրէլը, տէ պիր դաչ մահալտէ իճրա օլունուր պիր աստէթ ի սի իտէ տէ, ալէսսէվի վէ ումնուի պիր շէյ տէյիլտի : Բուն Քիլիսէսինտէ եէտինճի տէհրտէն՝ վէ Լաթին Քիլիսէսինտէ ճնպիրինճի տէհրտէն պերու պու աստէթ ու մուսի օլմաղա պաղասը . Լաթին Քիլիսէսինտէ պուն տան էվվէլ պու միսիլլու պիր աստէթին զէբրի պլէ օլմայօր : Օնեէտինճի տէհրին պիր մէհնուր Լաթին միւ էրրիիսի օլան Պօնա նամ միւէրրիս պիփէրվա իգար էտէր քի (*), պունու Թէվարիտտէ պունտան իլէրի տոլամայըզ, վէ պու իգարը Բօմօ Քիլիսէսինտէն էն մէհնուր միւէրրիսէրի տախի էտէր :

Լաթին էկէրչի էքմէք վէ շէրաս պու Թարիտտէ եիւք սէյէ դալարըրըր իտի իտէ տէ, պունտան մէքամ՝ ճնլարս սէճտէ օլունմագ տէյիլ՝ իլա Քրիստոսուն խաչա չըգարըրըրըր Թէչպիհէն պէյան էթմէք իտի : Պու՝ 715 Թարիտտէնտէ Խաթանպօլ փաթըրի Գէրմանոստան (Բ) Թագրիր օլունույօր, հէմ տախի պալատէ զէբր օլունան Պօնա միւէրրիտէն պէօյլէ շէհատէթ օլունույօր : Պու միսիլլու սէճտէ մէրամ օլունմասըզ՝ իչպու միւ լահազալարտան տչիքէար տըր : (1) Էքմէյին վէ շէրաս պըն՝ էպրի Վրիտիանլարտան՝ Թապիտթէրինի Թէպտիլ էթմէզէր ինանըլտըզ՝ նիճէ քի էօգարտաս պէյան էյլէմիլիզ, պիր իսպաթ տըր քի, պէօյլէ պիր սէճտէ մէրամ օլունմազ իտի : (2) Էպրի միւէրիփէրին հիչ պիրի պէօյլէ պիր սէճտէ զէբր էթմէյօր : Էկէր պէօյլէ պիր շէյ մէվճուա օլայըտը, ճնլարն ճու սիւքիւթ իլէ կէչիպ ասլա զէբր էթմէյէճէբրի ինանըլմազ պիր շէյ տիր : (3) Փութփէրէսթէրին Քրիսթիանլարա գարը սէօյլէտիբրի սիթէմէր պէյնիտէ՝ էանի ճնլար կիւնէչէ՝ պիր էչէք պաղնա՝ խաչա չըգմըզ վէ էօլմիւշ աստէմէրէ իպատէթ էտէրէր տէյիւ էյլէտիբրի իփԹիրալար արասընտա՝ էքմէյէ վէ շէրասպ

(*) Պօնա Լիւնուրէա իւլ . Վրի . 2 . Պապ . 13 . գըմ
2 : (Բ) German. Theoria Rer. Divin. Bibl. Patr. Gr. Lat.
T. 3 p. 163 .

Իպատէթ հտէյօրլար տէյիւ օնլար իչիւն սէօյլէնտիյի օլմատար : Իկէր պու միսիլլիւ պիր շէքէտայէթէ վէսիլէ վէրէճէք կէօրիւնիւր պիր մատտէ օլայրար՝ շիմտիքի հաւ տէ չօգ քէրրէ օլտուղու միսիլլիւ օ զէմանն տախի Քըրիսթիանլըգուսա գուսուր պուլմաղա կէօղիւ աչքօ օլան փուլթփէրէսլէրին էօյլէ հտէճէքլէրի՝ մասլահաթըն թապիսթընա զայէթ մուվափըգ պիր քէյփիլէթ տիր : (4) Իքքի Լիթուրեա քիթապլարընտա Բապպըն Ախշամ Թաամընա շիմտի շէրդի Բիլլիսէլէրինին Լիթուրեա քիթապլարընտա օլտուղու կիպի՝ տուալէր՝ թէշէքքիւրլէր վէ Ելահիլէր Էօգ սուր : (5) Իքքի Քրիսթիանլըգ փուլթփէրէսլէրէ՝ սաղըր վէ տիւփղ վէ սուչիուսու օլմայան վէ ճանսըղ օլուպ ատէմլէրին օմուղարընտա կէօթիւրիւլէյէ միւհթաճ օլան վէ եէրէ տիւշտիւքլէրինտէ գալգ մաղա գատիր օլմայան շէյլէրէ՝ խըրըղարտան էմին գալմապ իչիւն պէքճիլէրէ միւհթաճ օլան վէ ամէշտէն՝ հավատան՝ փաստան՝ գուրթտան վէ սայիր վէճիլլէ կէլէն զիյանլէրտէն էմին օլմայան շէյլէրէ՝ պօզուլմաղա վէ Ֆարէլէրտէն վէ սայիր հայվանըարտան Էէնմէյէ միւսլթէլա օլան շէյլէրէ իպատէթ հտէյօրլար տէյիւ գարչը սէօյլէրլէրիտի : Իմտի կիկէր օնլարըն պէյիլիտէ Բապպըն Ախշամ Թաամընա՝ Էա սուրէթլէրէ՝ Էա էքքի էսերլէր ու քէմլէրէ՝ Էա խաչըարա սէճտէ ու իպատէթ էթմէսի ատէթ օլմուշ իտի իտէ , փուլթփէրէսլէրէ գարչը ասլա պու միսիլլիւ սէօղլէր սէօյլէյէմէգէր իտի , չիւնքի՝ քէնտիլէրի տախի հէմանն օ սիթէմէ միւսթահապ օլուրլարըտը (ա) :

Իչպու Բապպըն Ախշամ Թաամընըն էքմէյինէ վէ շէրապընա սէճտէ ու իպատէթ գըլմադ՝ թէպտիլի զաթ թալիմինէ սըգը սըգըյա պէնտ օլտուղու ալքէքար սըր . վէ թէվարիխտէն իպատէթ օլմուշ քի , Իքքիսի տէ պիր զէմանտէ մէյտանա չըգտըլար :

Վէ պու միսիլլիւ իպատէթ օնիւչիւնճիւ տէհրէ գատար ումուսի պիր ատէթ օլմուշ տէյիլ իտի . վէ օնու իպթիտա Բիլլիսէլէրէ սօգան 1203 թարիխինտէ կարդինալ Վիտօ իտի : Վէ պու ատէթ 1217 թա

(ա) Պիսիւմ Էսփի Բիլլիսէլէրի . Բիլլի . 25 . Պատ 5 :

րիտինսէ Հոնորիոս Փափանըն (ա) պիր ֆերմանը իլէ, հէմ ընտան պիր գաչ սէնէ սոյրա Օնունճու Գրիգորիոս Փափանըն եկտի իլէ մուգարէր օլունտու (բ) : Լաբին ընիչինճիւ անհրտէն էվիլէ պու միսիլիւ սէճ, տէ վէ իպատէթին էսերի պիլէ պուլունմազ :

Պու պտէթին Ահալ ճէտիտէ պիւթին պիւթինէ մուղայիր օլտուղունու տուրու գ իսպաթ էթմէյէ հա. ճէթիվիլ էօգ սուր . շինքի օ ընուն սալթ պիր մահալինէ տէյիլ իլլա ընուն կերէք էաղըսընա վէ կերէք ըուհունա հեր պիր վէճհիլէ զըսա սըր :

Լաբին պիլ՝ էկերչի շիմտի Քիլիսէլերին Բապարն Ախլամ Թաամը խուսուսունտա էջրէթտիքերի Թալիմաթէրէ վէ իճրա էյլէտիքերի ամէլերէ տայիր պու վէճհիլէ սէյլէտիք իսէ տէ , մերամըմը Բապարն Ախլամ Թաամընըն աղիզ այնինի ապա Թահպիր էթմէք՝ էա. խօս պարընը ալազլաթմուգ տէյիլ տիր : Խայըր . պու Բապարն քէնտիսինտէն Թային օլունտուլու միսիլիւ զայէթ աղիզ վէ մուհիմ պիր ային տիր , վէ հեր պիր խալիս Քրիսթիան ընու աղիմ տինտարըզ իլէ տիգգաթ էթմէյէ պօրճու տուր : Պիր ատէմին էօմրիւնտէ՝ Քըրիստոսուն գրըրըմը Թէնինին վէ տէքիւվիլ զանընըն Թէմսիլ ու Թէշպիչլերինի ալմագտան զ'յատէ աղիզ վէ աղըր իշ էօգ սուր : Զիրա էկերչի էքմէք վէ շէրապ Քրիստոսուն սահիհան Թէնինէ վէ գանընա Թէպտիլ օլմազըս իսէ տէ , պու ճիւմլէ ընլարը իման իլէ ալանլարըն հեր պիրինէ ըուհանիճէ հազըր տըր , վէ քէնտիսինի ընլարա պէյան էտեր , վէ ընլարը միւպարէքէր : Հէմ տասի պու՝ Քրիսթիանա իհսան օլունտան էն աղիմ՝ քերէմ ու ինայէթլերին պիրի տիր , քի ճէլալէ վարմըլ օլան Բապարն՝ պու մինվալ իւզըն մուհապպէթինի զիքր էյլէսին , զիրա պու՝ սաղ իման իլէ՝ ալապ կէժնիլիւք իլէ՝ վէ էիւրէքսէն լայըգսըզ օլմանըն պիր տույուշու իլէ վէ Քրիստոսուն աճայըպ մերհամէթինին վուգուլլուլու իլէ իճրա օլունտուղու Թագտիրտէ , Քրիսթիանա տէյիլ սատէճէ Թէսէլլի՝ իլլա

(ա) Mabill. Museum Ital. T. II p. 233 : (բ) Ֆերման Օնունճու Գրիգ . Փաթ . Քիթ . 3 . գըսմ 41 . Պապ . 10 :

քուհանի դուզվէթ վէ պէսէնմէք տախի վէրիւր : Իմնի.
սյու աղեզ այնի՛ խեղաս էտիճնին հէր պիր սահիւհ
շայիրտի իճրա էթմէլ տիր :

ՊԱՊ ՍԻՔԻՉԻՆՃԻ

ՓԱՔԼԵՑԻՃԻ ԱԹԻՇՆԵՆ ԵԱՆՏԻ ԳԱՆԱ

ԲԱՆԹԱԼԻՄԻՆԻՆ ԶՈՒՏՈՒՐՈՒ :

Իշպու թալի՛՛մ էօյրէտիր քի , էօլիւմէն սօղրա ճանն
կիննահտան՝ իսքէնճէ ու էղլէթէր չէքմէք վասիդասի
իլէ փաքլէնիր , վէ պու՝ պէլիսուսուս պիր փաքլէյիճի
աթէշ վասիթասը իլէ օլուր :

Պու զիւլիւմ՝ փութփերէսթլիքտէն այլնմա օլտուզու
ի՛նթիմայլ զալիպ տիր : փութփերէսթէրուէն պիր չօլու
պու միսիլլիւ զիւլիւմէր սահիպի օլտուզլարը՝ հէր պիր
չիւպհէանն խարիճ տիր . վէ փութփերէսթ ֆէյլէսօֆու
մէշուր Պղաթոն՝ աշոգ սըրղա էօյրէտիր իսի քի , ճանն
լարնն պուզըրը պիր միգտար վուգըթ ճէհէննէմուէ տու
րուպ՝ շէպիտ իսքէնճէլէր վասիթասը իլէ փաքլանարագ
ափվլուգ էլէ կէթիրտիքտէն սօղրա խէլաս պուլաճագ
լար (ա) : Պու փաքլէյիճի ուսուլունն թէսահհիւպ էտի
ճիսինին սիրի օլանն Կարդինալ Պէլլարմին (բ) պիլէ՝
պու թալիմէ պիր իսպաթ տէյիւ էսքի փութփերէսթ
լէրին օնա ինանտըզլարընը կէթիրիր . այնի շունունն կի
պի քի , փութփերէսթլէրին ինանտըզլարը սօղրու օլ
մայր . քի պու ուպուլէ ույունճա հէփիմիզ փութփերէսթ
օլմարլուզ : Հայրապետէրտէն պիր դաշը՝ մէսէլա Որոգի
նէս՝ Օգոստինոս՝ վէ Հերոնիմոս պիլէ՝ փաքլէյիճի աթէշ
թալիմինէ Եադաշըր զիւլիւմէր թագրիր էթտիլէր : Պունն

(ա) Եսէէիս . Praeparatio Evangelica ԳԻԲ . 2 ,
պապ 38 : (բ) Պէլլար . փոյ . Աթէշ Իւ . ԲԻԻ . 1 ,
Պապ . 2 :

լար՝ Պրատոն ֆէյլէսօֆուն իլմի ֆէյլէսօֆլուզ ուսուչու- նա զահիպ օլուպ պու ուսուչէ ազիմ բաղլլեթ էթաիք- լէրինտէն էօթիւրիւ շիւպհէ էօզ սուր քի , ընլար պու զիւիւմիւ ընտան ալտըլար , զերա ընլար պունու՝ Ինճիլտէն ալմըջ օլամազլար . շին քի Ինճիլտէ՝ պու զիւիւմէ կար- տըմ սուրէթի պիլէ կէօսթէրիւր ապա պիր էսէր պուլուն- մազ : Լաքին պունլար՝ էկէրչի պիր փաքլէյիճի թէրթիպ խուսուսունտա սէջլէմիչէր իտի իսէ սէ , շիմիլքի էջլէ- տիլէն փաքլէյիճի աթէշտէն չօգ ֆարգը պիր շէյի- տի : Օնլար զիւլւմ էտէրլէր իտի քի , ինսանըն էն է- յիսինտէ պիլէ՝ պազը մէրթէպէ դուսուր էսփրըմըջ գալըր , վէ շէրաթ կիւնիւնտէ պու ընուն իւզէրինտէ պուլունաճազ տըր . վէ պունտան գուրթուլմազ իշին ընլար թահմին էտէրլէր իտի քի , սօն կիւնիւն ալէֆ- լէրինտէն կէչլէք իճապ էտէր իտի , վէ պունսան փէյ- ղամպէրլէր վէ Առաքեալլար պիլէ՝ մէսէլա Դանիէլ՝ վէ Եգէկիէլ՝ վէ Աւետարանիչ Յովհաննէս վէ պիքիւ Մա- րիամ տախի պէրի վէ ազատ տէյիլիտիլէր : Լաքին պու տիգգաթ օլունմալը տըր քի , ընլար՝ խիւէա է- տէրլէրիտի քի պու աթէշ թէճրիւպէսի շէրաթ կիւ- նիւնտէ՝ սալթ պիր քէրրէ վուգու պուլաճաղըտը , վէ պու կիւնքի ղանն օլունան փաքլէյիճի աթէշ կիպի պիր տայիմ գալը էտիճի ֆուրուն օլաճազ տէյիլ իտի : Չէր նէ իսէ Օգոստինոս պու պապտէ փէք գալի պիր ի- թիմաս իլէ էաղմայօր : Օ՝ տէյօր քի , " Ինանըմազ շէյ տէյիլ . օլա պիլըր . . . : Պու պէջլէմի օլաճազ տէյիւ մալւմ տէյիլ տիլ . . . պունա զըուս սէջ- լէյէմէմ , զերա իհիիալ քը Վէ պու կէրչէք օլունն " :

Իլք տէհրլէրին Չայրապետլէրի պու թալիմէ ինան- մասըլարը՝ քինտի թէլիֆաթլէրինտէն աշիքէար տըր :

1 . Պօղիկարպոս՝ քի 167 սէնէսինտէ վէֆաթ էյ- լէտի , էկէրչի էօլիւլէրտէն տիրլիմէք խուսուսու իւզէ- րինէ թէֆսիլէն սէջլէյօր իսէ սէ , փաքլէյիճի աթէ- շի ապա զէքը էթմէյօր (ա) : Իկէր օ՝ պու թալիմէ ի- նանայրտը , ընու պուրատա զիքը էթմէ՞զմիտի :

2. Իբրև՛ յտէհրտէ Աթէնագորաս տախի էօլիւ-
 ւէրաէն տիրիւմէնին իւղէրինէ պիր Թէլիֆաթ եազար .
 վէ կէօրիւնիւր քի , էկէր օ՛ պու Թալիմէ իԹիգատ էթ-
 միշ օլայլուր , էաղտըր մատտէ օնու զիքր էթմէյէ մէճ-
 պուր էտէճէյիտի . Լաքին օ օնու ապա զիքր իԹմէ-
 յօր (ա) :

3. Եննէ իբրև՛ յտէհրտէ Իգնատիոս տախի՝ աշի-
 քէարէ սէյլէր քի , “ Իօնիւմիւզտէ՝ օպիր տիւնեա-
 տէ՝ սալթ իբի հալ կէօրիւրիւզ , քի պիրի էօմիւր վէ
 պիրի էօլիւմ հալ տիր . շէյլէ քի՝ հէր պիր կէօզէն՝
 քէնտիսինէ մուվաֆըգ օլան հալէ կէօզէճէք տիր ” (բ) :
 Փաքէյիճի աթէշտէն աղնաշըլան միսիլու պիր իւչիւնճիւ
 հալ հագգընսա հիշ պիր շէյ սէյլէմէյօր :

4. Կլէմէս Աղէքսանդրայի՝ քի իւչիւնճիւ տէհրին
 էվվէլնտէ վէֆաթ էյլէտի՝ Թագրիր էտէր քի , “ Պիզ՝
 պիր քէրրէ պու տիւնեատան կէօջտիւցիւմիւզ Թագտիր-
 տէ , արթըգ օպիր տիւնեատէ պիզէ՝ նէ իգրար նէ տէ
 Թէվպէ էթմէյէ պիր էէր գալըր ” (գ) : Պու պիր սէյ-
 լէյիշ տիր քի , էկէր փաքէյիճի աթէշէ ինանայը-
 տը , էլպէթթէ պունու տէմէյէճէյիտի :

5. Իւչիւնճիւ տէհրտէ Կիպրիանոս տէր քի , “ Պիզ՝
 պիր քէրրէ պուրատան կէօջտիւքտէն սօլքա , պիզէ՝ ար-
 Թըգ պիր Թէվպէ էէրի էօգ սուր , արթըգ պիր սուլէ
 իճրասը օլամաղ ” : Վէ իման կէթիրմիշ քիմնէ խուսու-
 սունտա սէյլէյէրէք տէր քի , “ Օ՛ տնիքէ էօլիւմիւքն
 սօլքա՝ պիր մադարէտ էօլիւմիւքն էլիւնէ իէլէր ” (դ) :

Պունճիլէյին աշիքէար օլունուր քի , իւք իւշ տէհր-
 ւէրտէ՝ պու Թալիմ նամալիւմ իտի . վէ տէօրտիւնճիւ
 տէհրտէ Օգոստինոսուն վէ ախէրլէրին գուլանաղդա-
 րը Թապիրլէր պիլէ՝ օնու շիմաի գապուլ օլունսու-
 ղու կիպի էյրիէթմէղէր : Լաքին էկէրջի՝ իշպու Թէճ-
 նիս վէ շիւպհէլի զիւիւմլէրտէն փաքէյիճի աթէշթա-
 լիմի ալըգտան աշըղա չըգարըլամաղ իսէ տէ , ճանլար

(ա) Աբէնաֆ . Էօլիւ . Կիլիլ . սահ . 143—219 :
 (բ) Իգն . Մալիէնէ Ֆէթիլադ . գըմ 5 : (գ) Կլէմ . Ալէտ .
 Ա Կօրիւլ . Ֆէթիլադ . գըմ 23—27 : (դ) Մէթիլադ . Պիւմի .
 սահ . 196 :

էօլիմանն սօղրա պիր կէօնա աթէշ վասիթասի իլէ
 փարէնէճէդ տէյիւ զիւիւմ էթմէսի՝ պիր չօդ էայրւ
 մըշ խի : Պու զիւիւմէր պէշինճի տէհրտէ մէյտանա
 չըգարլար (*), վէ ալթընճը տէհրտէ՝ պէօյիւք Գրիգօ
 լիոս Փափանըն նուֆուզու իլէ սասիթ օլուպ՝ սահա
 ումումի օլուուլար : Օ՝ պու սիւնեատան կէօշէն քիմնէ
 լէր բուհլարընըն շէքսիքէրի իսքէնճէլէրինի թէսիրլի
 նադլիյէթլէր իլէ թարիֆ՝ վէ ընլարըն պաղը գուր
 պանլար վասիթասի իլէ հաֆիֆլէնմէսիսի պէյան էյ
 լէտի (բ) : Պու զէմանտէն սօղրա իշպու թալիմ կիթ
 ալիքճէ իթիպար պուլմադտս օլուպ՝ աղար աղար էն
 ճամը շիմսիքի պուլունտուզու սուրէթէ գարար գըլ
 ար : Լաքին 1439 սէնէսինսէ վոֆի օլս Փօլէնիւ սիւ
 թալթընճը տէհրտէ Տրիտէնգ սինաթոսու տասի պու
 նու՝ Գիլիսէտէն դասուլ օլունաճադ պիր կէրէքլէք տէ
 յիւ թադրիր էյլէտի : Օնտան պէրու պու թալիմ Բօ
 մա Գիլիսէսինին պիր թալիմի օլուպ՝ ընա պիր պէօ
 յիւք իրաս փոնարը օլուու :

Բում վէ էրմնի Գիլիսէլէրի պու թալիմի սէօզ ի
 լէ ընտտ էտէրլէր իսէ տէ, էինէ էօլիւլէր իլիւն սուա
 լար սունարլար . լաքին էօլիւլէր իլիւն օլունսն հէր պիր
 տոււտան աղնաշըլըր քի, ընլարըն հալի սիրլիլէրին նի
 յաղարը իլէ սահա էյիյէ թէպոիլ օլունապիլըր իթիգաս
 օլունույր : Լաքին պու տասի հէման վաքլէյիճի ա
 թէշ զիւիւմիւ գասար էաղըր՝ վէ Աղիզ Գիթասպլա
 րըն թալին էյլէմէտիյի պիր սյին սիր :

Աղիզ Գիթասպլարըն իշպու մաստէ իւզերինէ էօյ
 ըլթաիքլէրի՝ պիր գաշ սէօզլէր իլէ պէյան օլունա պի
 լի : Աղիզ Գիթասպլարտա՝ պունա նուֆուզ վէրիք ա
 լա պիր շէյ պուլունմազ : Պունա մուղայիր զիւիւմէ
 օլունըն հէր պիրինի սասվէթ էտէրիզ, քի Աղիզ Գի
 թասպլարասն՝ սօղրու թէֆսիր օլունտուզու թադսիրտէ՝
 պու թալիմէ վէսիլէ վէրէն պիր թէք խանէ կէօսթէրէ :

(*) Մօսհայճ, Ճիւլ . Ա . սահ . 106 : (բ) Գրիգ . Գէօ .
 Միւսիւն . Գիլ . Գ . պոպ . 39 . լէ Գիլ . Գ . 23 . սահ .
 40 , 45 :

պիւրութեան կէտերսին : Օնտա պունու պիւ աքս ընտոտ
 էտէն չօդ խանելէր պուլունուր . վէ պուրատա զէնկին
 քիմնէ իլէ Ղաղարոսուն թէմնիլինի զըբր էթմէք քի-
 ֆայէթ էտէր : Ղաթ . Ժ. 2 . 19—30 : Ճէհննէմին ա-
 լէֆլէրի իջնտէ իսքէնձէ չէքէն պու միսիլու պիւ քիմ-
 պէյէ տէնտի քի , “ Սիզին իլէ պիզիմ արամըզտա պիւր
 պէյիւք հէնտէք գայիմ օլունմուչ , քի պուրատան ” (էա-
 նի կէօքտէն) “ սիզէ կէչմէք իսթէյէնլէր գատիր օլմա-
 յալար , հէմ օրատան ” (էպնի ճէհննէմտէն) “ պի-
 ղէ կէչմէյէլէր ” : Պուրատա՝ մատտէյի միւմքիւնիւ մեր-
 թէպէ էյի աղնատըր սէօղլէր իլէ թատիգ օլունուր
 քի , իսքէնձէ մահալինտէն ասլա պիւր դուրթուլան հիչ
 պիւր վէճհ իլէ օլմայաճագ տըր , վէ հայաթտա օլան-
 լարտան օնլար իչիւն հէր նէ գատար հէրարէթլի վէ
 իիւլիւսանէ սուալէր սունուլսա տախի , օնլար օլ քէն-
 տիլէրի իլէ կէօքտէ օլանլարն պէյնիտէ գայիմ օլան
 “ պէյիւք հէնտէյի ” , կէչմէյէ գատիր օլամայաճագլար :
 Հէմ Առաքեալլարն իպրէթինտէ տախի պու թալիմէ
 գուլալուզլայաճագ պիւր էսէր էօդ տուր :

ՊԱՊ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ

ԻՕԼԻՒԼԵՐ ԻՉԻՒՆ ԼԻԹՈՒՐԵԱ

ԵԱԽՕՏ ՊԱՏԱՐԱԳ

Իօլիւէր իջին Լիթուրեա օգունմագ ատէթինէ եօլ կէօսթէրէճէք՝ Աղեղ Քիթապարտա հիչ պիր շէ պուլունմագ : Վէ Քիլւաէնին իւք սէհրլէրինսէ տախի պունուն ասլա պիր էսերի եօգ տուր : Շէհիպլէրին մէ զարարնտա վէ ճէնաղէլէրտէ՝ Բապպին Ախլամ Թաամընըն րէամ ու այնինի իճրա էթմէք պիր ատէթ վար իտի . վէ պաղըլարըն գըլասընա կէօրէ՝ աղիզլեր վէ էօլիւէր իջին Լիթուրեալար օգունմանըն ատէթի՝ պունտան տօլայը զուհր էթմիչ տիր : Իօլիւէրին մէղարարընքա Բապպին Ախլամ Թաամընըն սասաէճէ պիր իճրասընը էթմէք զիւլիւմանէն՝ էօլիւէրին քէնսիլէրի իջին մախտուսէն Լիթուրեա օգունմագտան Փայիտէ կէօրէճէքլէր զիւլիւմանէ կէչմէսի գօլայ պիր շէյ օլմաղըլա , պու սօղրաքի զիւլիւմէ կէօրէ սախի ամէլ օլունտու :

Պու ատէթին իպթիտա նէ զէման պաշանսըլընը վէ օնա գուլաղուղայան սէպէպլէրի իղէմէյէ գաաիր օլամատրգ : Լաքին շուգատարը սահիհան մալիւմ տիր քի , Քրիսթիան Թարիխինին իւք պէշ տէհրի՝ պունտան աղատ իտիլէր : Պաղըլարը գըլաս էթտիլէր քի՝ չօգ քիմաէլէրտէն՝ էօլիւէր իջին սունուլմագտէ օլան աուալարտան իլէրի կէլմիչ տիր . վէ իհթիմալ տըր քի , պունուն պու պապտէ պաղը մերթէպէ Թէսիրի օլուն : Լաքին պունուն զուհուրէ կէլմէսինին ասընը փաքլէյիճի աթէշ Թալիմիտէ արամատը՝ մասլահաթըն Թա

պիտեմքնա տահա մուվաֆըդ տըր : Խալք պիր քեր
 րե պունուն եագըճը փաքըմէք խպէնճէլերինին դօր
 գուլարընը ագընա գօտուգասն սօղլա՝ օնլարսան գուր
 թուլմանըն չարէլերինի տախի պուլմաղա չայըշաճաղը՝
 մասլահաթըն թապիտեմքնա մուվաֆըդ տըր : Վէքէն
 տիլերին պու սինեատան կէօջմիւշ խըամ ու ագրապա
 լարընը՝ Լիթուրեալար օգութմաղա պիր միգտար ագչէ
 սարֆ էթմէյիլէ գուրթարա պիլմէնին ֆուրսաթընը՝ հա
 յաթան օլուպ օնլար իչին եաա չէքէն սօսթլարը սե
 վինճ իլէ էլէ ալարլար : Եօդարըտա հալա կէօսթերիւ
 միշ աիր քի , Լիթուրեա թալիմի շիմիլիքի դապուլ օ
 լունաուղու հիլէթինտէ՝ եանի Բապպըն Ախշամ թաա
 մընըն էքէյինին վէ շերասընըն Բրիստոսուն սահիկ
 թէնինէ վէ գանընա թէսպիլ ու թահվիլ օլմադ՝ վէ
 փափազըն էքմէյի վէ շերասը հէր պիր թադտիս էթ
 մէսինտէ Բրիստոս եկնիտէն պիր գանսըզ գուրպան սու
 նուլմագ իթիգատը՝ օնիւչինճիւ տէհրէ դատար թէք
 միլէն թէրթիպէ կիրմիշ տէյիլ իտի : Իմաի էօլիւլէր ի
 չին Լիթուրեա օգուլմանըն ատէթի՝ Լիթուրեա ի
 թիգատը Լաթիլէր պէյինտէ իշթիհար պուլմաղտան
 էվիլէլ իտիսալ օլմատըղը աշիքեար օլմաղըտ , օնլարըն
 զուհուրու տախի՝ օ սաիրլէր մէհէլլէրինտէ օլմալը տըր :

Գաթօլիքըրեաէն օլան Մարինոս նամ միւէլլիֆ պիր
 փէք տիգգաթը թէֆթիչտէն սօղլա՝ պիր փափաղ թագ
 տիս օլունմագ րէսմի սուրէթի պուլըոու , քի օնտա՝ փա
 փաղարա րիբեւէր Վէ էօլիւլէր իչին Լիթուրեալար
 օգուլմագ հիւքիւմէթի վէրիլիբիսի . լաքին պու րէսմ
 սուրէթի՝ էֆէնսիմիգսէն 900 մէնէ սօղլատան էսքի
 տէյիլ իտի (ա) , հէմ տէ օլ զէմանէ դատար՝ էօլիւլէր
 իչին Բուլմարտան մատաա Լիթուրեա զըքը էտէն պուն
 տան զայրի պիր էսէր պուլըունմատը : Վէ պունտան
 կէօրիւնիւր քի , պու սաթթ՝ պաղը մահալլէրտէ պաղը
 մերթէպէ իճրա օլունուր իտի . լաքին ալէսսէվի օլմա
 մըլ օլմալը տըր : Պունու Բօմա Բիլիսէսինտէ պիր թա
 լիմ տէյիւ սասլիթ վէ մուգարրէր էտէն իլք սինա

(ա) Պոլսէլ Եդիսի . Փաթալ Բաթպիսի Իւլ . Մարի
 նոստան ելէպիլի Իսթիբրաճ . սահ . 24 :

Թոս՝ օնտօգուզունճու տէհրտէ ճէմ՝ օլան՝ Տրիտենդ
 տինաթոսու իտի, քի պունու 22 նճի վէ 25 ինճի մէճ՝
 լիսէրինտէ էյէտի (ա) :

Պու մինվալ իւզրէ աշիքէար տըր քի, պու աաէ-
 թին տէյիլ սալթ Ազիզ Քիթապլարտա ապլա էոէրի
 պուլունմայօր, իլլա էսքի Քրիսթիան Քիլիսէսինին սէ-
 սի՝ էն ազալլի պին սէնէ միգտարի պունա գարչը տուր-
 մուչ պուլունույօր :

(ա) Տրիք . Սին . Մէճ . 22 . պոպ . 1 . Վէ գոն . 3 .
 Վէ Մէճ . 25 . քա . աթէլ . գոնու :

Պ Ա Պ Օ Ն Ո Ւ Ն Ճ Ո Ւ

Ե Օ Լ Ի Ի Լ Ի Բ Ի Ի Զ Ի Ի Ն Տ Ա Ի Ա Լ Ա Բ

Եկերջի Ալահըն Գեւորը պու միսիլու սոււայէրէ նու. քուզ վէ բուխամթ պիլէ վէրմէզ իսէ տէ, ծնլար Քրիսթիանլըըն վէք էպքի զէմանլէրինտէն պէրու սու. նուլմաղա պաշանսրլար: Հայրապետլէրտէն պազըլարը՝ պու ատէթ հագգընա էյի սէշլէրլէր, լաքին պա. զըրորը տախի ծնու ըէտա էտէրլէր. վէ պազը պու. լուճուր քի, հէման օ զաթ՝ պիր մահալտէ պուճու գա. պուլ էթմիշ կէօրիւնիւր, վէ պիր ախէր մահալտէ ծնու ըէտա էտէր:

Տերաւղիանոս տէր քի, « Պիզ էօլւլէրին մէվլու. սու կիւնլէրինտէ աէնէվի հէտիյէլէր սունարըզ, » (ա): Մէվլուս լուղէթի իլէ էօլւլէրինի ալնամմազ իս. թէր: Որոգինէս պիզէ խապէր վէրիր քի, քէնտի զէ. մանընտա Քրիսթիանլար՝ քէնտիլէրին Ճէմամթ իլէ սոււ. լարընտա ազիզլէրի զիքը էթմէյի՝ վէ ծնլարըն Փազլ. լէթլէրինն զիքընտէն քէնտիլէրինէ Փայտէ թահսիլ էթմէյի էյի վէ մէնֆաամթլը պիր շէյ սայարլարըսը (բ): Կիպրիանոս թագրիր էտէր քի, քէնտի պուլուճ. սուլու ասիրտէ շէհտլէրին զիքընէ հէտիյէլէր վէ գուրպանլար սունմասը ատէթ իտի. վէ պու սիւճնեա. տէն կէօջմիւշ՝ Քիլիսէ ազալարը իլլու սոււալար սու. նուլտուլոճու սախի զիքը էտէր (գ): Կիւրեղ տէր քի, « Պիզ ազիզ պապալարըմըզ վէ Եպիսկոպոսլարը. մըզ վէ պիզտէն էվվէլ ույուճուշ օլանլարըն Ճիւմէսի

(ա) Տեր. de Corona militis. պապ 3: (բ) Որոգ. հոմ. 12 Ի-ը. Բէթ. 9: (գ) Կիպր. Մէ. 37 (պապա պա. 22) լէ Մէ. 66. (պապա պա. 50):

իջևն տուաւէր սունարըզ . ջլւն ինանբըզքի՝ օնւարն ճանւարնս՝ տուա օլունմագտա աղիմ ֆայխոէ վար , ,
(ա) : Ոսկեբերան սախի եարամաղլարն ճանւարը իջլւն սեօյէյերէք՝ օնւարը Բրիսթիանւարն տուալարնս սը-
փարըզ էտեր :

Լաբին պու ասէթին էյիւլիի հագղննտա պու գա-
տար սէօյէյէնէր օլտու իսէ , չօգ քիմսէլէր սախի օ-
նա գարը սէօյէլտիւէր : Եօգարըքի իսթիւրաճսէ պու-
նու սըփարըզ էսէն կիւրեղ՝ ելնէ օ քիթապտա սէր
քի , " Պէն չօգ քիմսէլէր պիլլրիմ քի , սէրլէր քի՝ պու
սիւնէաստան ես կիւնահ իլէ եախօտ կիւնահսըզ կէօ-
ջէնլէրին ճանննա՝ էլէր օնու տուատա զլքը էսէրսէն ,
նէ՞ ֆայխոէ էտեր " : Եօգարըտա զլքը օլունանւարտան
կիւրիաննոս տախի օնու պու սէօզլէր իլէ ըէտա էտեր :
' Պուրատան կէօջալւքսէն սօլրա , թէօլսլէյէ պիւր եէր
գալմազ , վէ սուլէ օլունմազ " (բ) : Գրիդորիոս Նազկիան-
զալը " Օ ղէման՝ ֆիղան էտէնլէրի գուրթարմազա պիւր
քիմսէ նաֆիլէյէ չալըչաճագ : Պուրատա պիւր քիմսէ
պիւր չարէ պուլա պիլլր . լաբին օրատա՝ պէնսլէրսէն
ղայրի պիւր շէյ եօգ տուր , եախօտ հէր շէյ պիւր սը-
գը պէնսա սիւր " սէօզլէրի իլէ պու ղիւիւմիւ ըէտա է-
տեր (գ) : Քիւլէիք էրմէնիսթանըն միւթէմէքիւնլէրին-
տէն Աէրիոս նամ պիւր Քիլիսէ իսթիւրը (էրէցի)
էօլլէր իջլւն տուա էթմէք ատէթինէ գարը՝ ֆայտէ-
սիզ տէյիւ պու քէլամլարը թագրիւր էտեր (դ) : " Աէ-
ֆաթ էսէնլէրի՝ էօլալւքսէն սօլրա նէ՞ շէյէ պինսէզ
ղէյր էսէրսինիլ : Իկէր պուրատա օլանւարն տուալարը՝
Ֆիլ վարի օ պիւր սիւնէատէ օանւարա ֆայխոէ էտեր-
լէր իսէ , հիջ քիմսէյէ տինսարըզա ըսլլէթ էթմէ-
յէ՝ եախօտ էյի ամէլէր իլէ սօլու օլմապա հաճէթ
եօգ տուր . իլլա պիւր գաջ տօսթ հըֆլ էյլէսին ,
վէ օնլար օպիւր տինէատա իւքէնճէ շէքմէսին տէ-
յիւ տուալէր սունահագլար տըր " : Ամբրոսիոս սէր
քի , " Էօլլամ՝ պիւր ըահաթըզ լիմանը տըր , վէ հա-

(ա) Կիւր . Տիւ Ռաւ . սըր Յ . սպէ՛ 6 : (բ) Կիւր . Դեմբր .
Քէմ . 16 : (գ) Գրիգ . Նաւ . շիւր . de rebus suis . (դ) Ե-
պի . հէրէպի . գըմ՝ 3 :

լիժիղն սահա պեթէր էթձէզ . լաքին հէր պիր առէմի հէր նասըլ պուլուրսա , կէլէճէք շէրասթա ծնու էջլէ հըֆլ էտէր » (ա) : Հերոնիմոս տախի պուլունն կիպի րէյլէր թագրիր էտէրէք տէր քի , « Պիզ պու սիւն . եատա պուլունտուդճա , պիրն պիրլիմիլէ կէրէք տուալէր իլէ վէ կէրէք նասիհասթլէր իլէ էարարմ էտէ պիրլիրիզ . լաքին Քրիստոսուն շէրասթ տիվանը հուզուրու նա կէ տիլիմիզ զէման՝ նէ Յովք նէ Գանիէլ նէ սն Նոյ՝ հիջ պիր քիմսէ իջին նիյալ էտէ պիրլիր . լաքին հէր քէս քէնսի եիւքիւնիւ գաղարդմալը ալը » (բ) : Վէ Պար շէլնսա շէհրնսան օլան Վիկիլանթիոս իսմինսէ պիր Քիլսէ իսթիարը (երէցի) 404 թարիտի մէհէլլէրին . տէ տէր քի , « Պիզ հայասթաս իքէն , պիրն պիրլիմիզ իջին սուա էտէ պիրլիրիզ . լաքին էօլտիւքսէն սօլրսա , հիջ քիմսէնին սուասը պիր ախէրի իջին գապուլ օլունմալ » :

Պունտան կէօրիւնիւր քի , պու միսիլու սուալարըն իլք զ'քրինի էտէն իւլինճիւ աէհրտէ Տերտուղիանոս տուր : Իւլինճիւ վէ տէօրտիւնճիւ աէհրտէ Հայրապետ լէրին պաղար՝ պու առէթէ ըրիզ վէրտիլէր . ախէրլէրն իսէ ծնու րէտա էթտիլէր : Օլ զէմանլէրն իլէրիտէ պուլունսն քիմսէլէրն պէյնինտէ պու պասպէ իիթիլաֆ վարրուր . վէ հէր քէսէ պու խուսուսաս քէնսի րէյնի հըֆլ էթձէյէ րուխսաթ վար իտի : Պու մասաէ իւլէրինէ րէյ իթթիֆազը եօլուսու : Պու հէր քէսաէն գասուլ օլունճաճագ՝ վէ ամէլէ գօնճաճագ պիր թալլմ սէյլու հէր քէսին պօյնունա պիր պորճ սայրլմալը րուր : Պունա իմզա գօնայան քիմսէլէրէ՝ պու խուսուսաս ախէր զիւլմսէ օլմուղա րուխսաթ վարրար :

Էկէլլի Ալիզ Քիթապլարտա՝ Ալահըն խազընտան սունուլմուշ չօգ սուալար թահրիր օլունմուշ պուլունուր իտէ աէ , էօլիլէր իջին՝ ծնարըն արասընսա հիջ պիր սուա պուլունմալ : Վէ էկէլլի օրասա սուա էթմէնին պօրճու հէր քէսէ պիր ֆարզ թային օլունույօր , վէ տիւրլու աիւրլիւ հէմ չօգ սուա էտէճէք

(ա) ԱՖբ . de Bono Moris , c . 4 . (բ) Հէբ . Բիբ . 3 .
Գալ . պապ . Զ . Իւլ . յերհ :

մատուցելը կեօսութիւնը իսկ տէ, էօլուէր իչուն տուա
 հիշ պիր Թէք քերրէ պիւն զկեր օլունմայօր : Ալլահն Քէ-
 ւամընըն պու առեթէ ըրզա կեօսութիւնտի յինէ պու քիֆա-
 յէթ հտէր պիր իսպաթ սըր : Իկէր պու շէրի պիր շէյ
 օլայըսը, եախօա էկէր էօլուէր հայաթտա օլանլարըն
 տուալարընտան սահիհան մէնֆաաթ կէօրէ պիւնիշ օլա-
 լար իսի, պիր քերրէ օլտուն Ազիզ Քիթապլարտա զկեր
 օլունմայաճաղը ազըլ քէսէճէք պիր շէյ մի : Պուհու՛ հիշ
 պիր պիղարազ ազըլ ինանամազ :

ՊԱՊ ՕՆՊԻՐԻՆՃԻ

ՀԱՃ ՈՒ ԶԻՅԱՐԻԹԼԻՐ

Հաճ՝ ու զիյարեթ աեմէյիլէ՝ աղիզ սայրլան մա
հայէրէ վէ հսերէրէ՝ ընլարն վասիթասի իլէ լուեթ
ու ինայեթ թահսիլ էթմէք մերամք իլէ եօլճուլուզ էթ
մէյի ալնարըզ :

Իւթ իւչ տէհրլերուէ Պաղեստինէ հաճ ու զիյարեթ
իչիւն վարըլարղընն հիչ պիլ զիքրի օլունմայօր : Վէ
պու քէյֆիլէթին աեպէպի՝ օլ զէմանլերուէ Քրիսթիան
լարա դարչը վուգու պուլմագասէ օլան շհտիա թարտ ու
գօվալարչար օլտուլու գօլայ ալնալլա պիլեր : Օրա
լարա վարմասը՝ քէնտիլերինէ էմին սեյիլ իտի : Լաքին
սէօրալունճիլ տէհրաէ Կաստանդիանոսուն հիմայէսի ալ
թընտա Քրիսթիանլար քէնտիլերինի գօվալայանլարտան էմ
նիլէթ ու սելամէթ պուլտուգլարը զէման՝ պու էնկէլ
օրթասան գալար : Օ զէման պու զիյարեթլերին տի
նի մամուր էաիճի վէ սեվապը թապիաթը հադգընտա
ալա զիւլմլէր տախի իլթիհար պուլտու : Ինտանլար զը
յաս էթմէյէ պաշաաղլար քի ՝ Պաղեստինէ վէ շհհու
լերին մեղարլարընա հաճ ու զիյարեթլեր էթմէլերի իլէ
աղիմ աերեճէ աղիղիք վէ սահիհ իւլաս իմիւսլերի
թահսիլ էաեճէքլեր : Իչպու աշվալէ պինտեն՝ Կոստան
դիանոս իմիերաթօրան վալիտեսի շեղինէ սահիհ խա
չը պուլմագ իչիւն Երուսաղէմէ պիլ հաճ էյլէտի : Պու
նուն իպրեթի՝ օլ աղիմ տէվէթին ալթընտա օլան չօգ
էյալէթլերաէն վէ շհիլերաէն զայեթ չօգ խալքը Բապ
պըմըզըն վէ ընուն Աաքեալարընն էօմրիմիւն իլք

վուգուռաթլերի վէ իւքէնճէլերի հէմ էօլլամլերինին վուգուռ սուլուուղու մահալլերին զեյարեթինէ վարմաղա ալաղանարըսը (ա) : Պէշինճի տէհրտէ պու հաճ ու զեյարեթլեր ու դատար ալէսսէվի իտիլեր , վէ պաղը Գըրիսթիանլար ու տերէճէ աղլ ու իարաքէ եագըլմաղ իշլերէ տիւշտիւլեր քի , սահիհան մասիարալլգտան իպարեթ շէյլեր իտիլեր : Պու հաճ ու զեյարեթլեր՝ արթըգ սսլթ Պաղեստինտէ օլունմամաղա պաղանար : Զիւրա պաղը հաճիլեր՝ Զոլլուն խասթալլըղնասա օթուրտուղու կիւրէ եւընընը կէօրմէյէ վէ ծնուն միւպարեք գանընը էմէն թսիրաղը էօփմէյէ Լրադիսինա գատար վարարլար (Բ) : Պէշինճի տէհրին սնուստան պերու իւպու էօճուլուգլար՝ էյիճէ մալլամ օլուղու կիւր՝ փէք ալէսսէվի օլուռ , վէ պու ատէթ պաղը մերթէպէ պու կիւնէ գատար սէվամ էթմէքտէ գալըլար :

Լաքին սուռ ատէթ հէր նէ գատար ալէսսէվի վէ ումուսի օլմուշ իսի իսէ տէ , տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէհրին պաղը էն մէշհուլ վէ միւթէսլեր Հայրապետլերի ծնու՝ զայէթ մուղիւր տէյիւ շէտիտ թապիրլեր իլէ րէսա էյլէտիլեր : Պունլար՝ Գրիգորիոս Կիւսացի՝ Ոսկեբերան՝ Հերոնիմոս (գ) վէ Օգոստինոս միսիլու զաթլար տըր :

Պու խուսուստա պիր էօրնէք իջին՝ պուրատա Գըրիգոր Կիւսացինին պիր աօթունա եաղարըլ պիր մէքթիւպինտէն պիր իսթիլարաճ կէթիրիլիզ (դ) : Պու Հայրապետ՝ Պիր Գրիսթիան քէնտի ամէլ ու հարաքէթինի Ինճիլ գանուսունա մուվաֆըգ էթմէլի , վէ էկէր ծնուն իշլէտիլի իշլերին Ահաի ճէտիտէն նուֆուղու եօլ իսէ , րէտտ օլունմալլ տըր տէտիքաէն սօլլա տէր քի , “ Բասպ՝ միւպարեքլերի կէօյին վատիշալլըղնըն միրասընա տա վէթ էթտիլինտէ՝ թէքմիլլիքլերին արասընտա Երուսաղէմէ հաճ էթմէլի զիլլ էթմէյօր : Օ՝ պու զայրեթի օլ շէյլերին իջինէ գամաղ : Լաքին նէ՞ իջին , (վէ աղ-

(ա) Մօսկոյճ, Ճիլլ 1 . սահ . 311 : (Բ) Ռի . Վալ 5 , գըմ 1 . de statuis . (գ) Հէրոն . Մէք . 49 . Փաւլինոս : (դ) Դրէգ . Կիւս . Երոսաղ . հաճ էթմէք իւղ . Մէք . Ճիլլ 3 , Փարիո պոսմաղ 1635 . սահ . 661 :

ը պաշտօնաւոր օրան քիմնէ պունու միւլահազա էյլէսին)
 չին քի պիր ատէմէ նէ սաստէթ վերմէյէ՝ նէ տէ կէօ-
 յին փաստիչահլըղենա գուլաղուզլամաղա դատիր օրան
 պիր զայրէթ իզհար օլունմաղ տըր : Եկէր պէօյլէ պիր
 ամէլ քէնտինտէ Ֆայտալը օլա պիրէ , քէամիլէրէ մէշ-
 զուլ օլմագ իչին սըփարըշ օլունաճագ պիր մատտէ օ-
 լամաղ : Լաքին տիգգաթ իլէ միւլահազա օլունսուղը-
 թագտիրտէ , կէօրինիւր քի , խիւլիւսանն պիր տինտար
 էօմիւր սիւրէնիւրէ սահիհան ճանը իֆսատ էտիճի (պօ-
 զուճու) պիր շէյ տիր . վէ հէր քէսէ կէրէք տիր քի ,
 ծնտան պիր զարար չէքմէմէյէ տիգգաթը օլուն » : Օն-
 տան սօղրա պու Հայրապետ կէօթէրիր քի , պու մի-
 սիլու հաճ ու զիյարէթէրտէ տիլէհլի գըսմը նէ թէհ-
 լիքէրէ միւլաթէլա օլուր , վէ չօգ դարըլար՝ էվ-
 վէլէրինտէն պէթէր տէօնէրէր : Օնտան սօղրա տեր քի ,
 “ Եկէր Էրուսաղէմին աղիզ մահալլէրինտէ (ախէր եէր-
 լերտէն) տահա զիյաստէ լութֆ ու քէրէմ օլպայտը , օ-
 րատա էօմիւր կէչլրէնիւրին թապիսթը կիւնահտան փաք
 օլուրուսու : Լաքին սահիհի պու տուր քի , հիչ պիր
 նէվ Ֆէսատ պուլունամաղ քի , օրատա իճրա օլունմա-
 յօր , մէսէլա եարամաղըր՝ զինա՝ խըրսըղըր՝ փուլթ-
 փէրէսթըր՝ զէհլրէմէք վէ գաթլ միսիլու (Ֆէսատ-
 լար իճրա օլունուրըր) : Վէ ֆիշ վագի պու քէօ-
 թիւլիւքէր օրատա էօյլէ եէրլէշիշ տիրէր քի , հիչ պիր
 եէրտէ օրատը կիպի գանա սուսամըշ քիմնէլէր պուլուն-
 մաղ . օրատա սատմէր՝ քէնտինտէ կիպի ստէմ օրան-
 լարըն գանընա՝ խամ թամա սէպէսիլինտէն՝ ճանապար-
 լար կիպի սուսամըշ պուլունուրըր : Իմտի նիճէ կէօ-
 թէրիլէ պիլիւր քի , պու միսիլու եարամաղըրըլար իճ-
 րա օլունան մահալլէրտէ տահա զիյաստէ լութֆ ու քէ-
 րէմ պուլունուր » :

Իչպու Հայրապետ քէնտինտէ պիզղաթ Պաղեստինտէն
 կէչէրէք՝ Վիլիսէնին մասլահաթը րույէթի իչին Երա-
 պիսթանա վարմաղա իչի տիւլմիւշ օլմայըլա տեր քի , “ Քիզ
 պու պատգաէ եալըրը կէօղէրիմիլիլէ կէօրտիւքէրիմիլիլ
 թագրիր էտէրիլ » : “ Օլ մահալլէրէ եէթիլմէզահն չօգ

էվկէ՛ Քրիստոսուն սահի՛ն Ալլահ կիպի տունեայ պուն-
տան չօդ էվկէլ կէօրիւնտիւյիւնիւն կերչէքլիլիի թանը-
արդ, վէ պունուն իլէ իմանըմը նէ արթուր նէ տէ
էքսիլտի : (Քրիստոսուն) Պիքիլին վասիթասի իլէ թէն
ալմասընըն սըրընա՛ Բէթլէհէմէ եէթիլմէզսէն աշնա
իտիք . . . : Իչպու սէֆերիմիզսէն սասէճէ պու Ֆայ-
տայը թահսիլ էթտիք քի , բուպար իլէ էօրէնտիք քի ,
պիզիմ սէմթէրիմիլ՝ եատ սէմթէրտէն չօդ զիյատէ
ազիլ տիրէր ,, վէ տահա պունուն կիպի սէօղ-
էր :

Պու պապտէ Ոսկեբերանըն (ա) Հերոնիմոսուն (բ)
վէ Օգոստինոսուն (գ) զուխմէրի տախի պէցլէ օլ-
տուղու՛ թէլիֆաթէրինտէն աշիքեար սըր . լաքին
պուրաստս օնլարասն իսթիլսրաճ կէթիլմէսի զիյա-
տէ սայըլպ՝ իչսրէթ օլունան թէլիֆաթէրինէ մուրա-
ճասթ օլունա :

Պուրաստս եալընըզ պունու զամմ էտերիլ քի ,
էկէրչի պիր տինտար ազլէ՛ Քրիստոսուն սօղտու-
ղու՛ եաշատըլը՛ էզիյէթ չէքտիլի վէ էօրիւյիւ
մահալէրի կէօզ իլէ կէօրմէսի արգուլու պիր շէյ
իսէ տէ , Ազիլ Բիթասպարըն հիչ պիր մահալին
տէ պունա տայիր պիր էմր պուլունմազ քի՛ օն-
լարը կէօրմէք իլէ պիր տէրէճէ ազիլիլք թահսիլ
օլունուր : Եիւրէքտէ՛ կերչէքլիլք պիր թէսիր էթ-
մէտիքճէ՛ վէ օ՛ կերչէքլիլքտէն ազիլէնմէմիլ զալ-
արդճա , պու մահալէրին սասէճէ պիր բույէթ
ու թամաշասը պիր քիմսէյի խելաս էթմէզ : Պիր
քիմսէ՛ էկեր պիւթիւն էօմրիւնիւ Քրիստոսուն
գան տէօքտիլիւ մահալին իւզերինտէ կէչիրսէ ,
էկեր կիւնահլարընտան թէվպէ էթմէլ՝ վէ պիր ա-
զիլ էօմիւր սիւրմէզսէ , օ ելինէ հէլաք օլաճագ
արըր : վէ էկեր ինճիլին կերչէքլիլքէրինիւն օգուն

(ա) Ոսկ . վալ . 1 , Փիլիմ . մէ . 1-2 .
վէ ինքի . իտագընա վալ 3 : (բ) Հերոն . Մէ .
49 . Փասլիւնուս : (գ) Օգոստ . վալ 1 .
de verb. Apost. վէ աշիլիլք իւ . մա :

մասը վե տիյնէմէսի պիր քիմնէնին Էիւրէյինէ
 քեար էթմէզսէ , օլ քիմնէ Պաղեստինի վե օնուն
 ազիզ մահալլէրինի կէօրմէսի իլէ տախի պիր ֆայտէ
 թահսիլ կտէմէզ :

ՊԱՊ ՕՆՒՔԻՆՃԻ

Ի ՍԵՐԼԵՐԷ՝ ԵՄՆԻ ՄԱՍՈՒՆՔԼԱՐԱ

Ի ԶԶԷԹ ՌԻ ԹԱԶԻՄ ԻԹՄԷՆԻՆ

ԶՈՒՏՈՒՐՈՒ

Պու միսիլու թաղիմ ու իպատեթին իւ իւ բէհր-
բէ մեզձուտ օլաուղունա հիչ պիր իսպաթ եօգ
տուր : Շիւպհէ եօգ տուր քի , շէհիտէրէ վէրիլէն ա-
զիմ րաղպէթ ու իթիպար՝ ազար ազար պու ատէթէ
եօլ հազըրլատը . լաքին պու խուսուսա խալգուա հէր
նէ գատար մէյլ վար իտի իսէ տէ , տէօրտիւնճիւ տէհ-
րէ՝ Կոստադիանոսուն Քրիսթիանլարա ազատլոգ վէրմէ-
սինէ՝ Եանի 324 սէնէսինէ գատար՝ պու մէյլ պիր գա-
րար ու սուրէթէ կիրմէմիչ իտի :

Պունուն ասլը վէ քէօքիւ պապընսա՝ Քրիսթիան-
լըղն սինօրունսան տիշարը պագմալըյըզ . շիւն քի Ա-
զիզ Քիթապլարն պիւթիւն րուհու վէ մէյլ պունա
գարչը տըր : Պիլ իթթիֆագ իգրար օլունույօր քի , էս-
քի Մըսըրլըլար՝ Եունանլար վէ Բօմալըլար պէյնինտէ
ազիզ սայարգլարը էսէրլէրէ պու միսիլու թաղիմ ու ի-
պատեթէ էթմէսի ալէսսէվի պիր շէյ իտի . վէ չօգ
քիմնէլէրին գըյասը իւզըէ՝ Քրիսթիանլար տախի պունու
օնլարսան ալըրչար տըր : Պու վէճհ իլէ պու ա-
տէթին ասլը վէ պաշանկըճը՝ փուլթիէրէսթլիքտէն սա-
յըմալը տըր : Պունու՝ 404 թարիխինտէ Պարչէլնա
շէհրինին Քիլիսէ իսթիարը (Երէցի) օլան Ա իկիլան
թիոս աչըգտան պէյլէ թագրիր էտեր , քի պու զաթ՝

իշպու էսէրլէրէ թաղիմ էթմէնին նալայըզ հարաքէթի-
նի զլմմ էսէր , վէ պու միսիլու հարաքէթտէ պուլու-
նանլարը քիւլ թօփլայըճըլար վէ քիւլփէրէսթլէր՝ վէ ա-
տէմ քէմիլքէրինէ իպատէթ էտէն փուլթփէրէսթլէր թէս-
միյէ էսէր , վէ պու առէթի փուլթփէրէսթլէրտէն ալ-
փըլար աըր աէր (ա) : Եւսերիտ տախի աէր քի , Վը-
րիսթիանլար շէհիալէրէ վէ ընլարըն էսէրլէրինէ թաղիմ՝
էթմէք առէթինաէ փուլթփէրէսթլէր իլէ պիր իսիլէր .
վէ պուռնտան պիր իւմիտ կէսթէրիւր քի , պու իթթի-
փազ փուլթփէրէսթլէրէ՝ Քրիսթիանլարա տահա զի-
յասաէ տսթմանէ հարաքէթ էթտիրէճէք (բ) :

Լաքին իշպու առէթ՝ էկէրչի հազգ իւլլէ՝ պու
գասար ալազ պիր փուռարտան չըգմըլ աէյիւ շիւս-
հէսէ օլունուր իտի իսէ աէ , տէօրախնճիւ աէհրին սօ-
նու գասար էրքէն զայէթ ումումի օլմուշլուտու : Պա-
զէսախնաէն՝ վէ աղիլլէքէրի իջին բաղպէթ օլունան
ախէր մահալէրաէն թաշ վէ թօփրազ կէթիլիլիլիտի .
վէ էարամաղ բուշլար հասարաթընտան զայէթ գուվ
վէթիւ պիր հըփիլ էսիճի շէյ սայըլարաէ՝ հէր էէրաէ
ալըր պահա իլէ ալընըր վէ սաթըլըրլարըտըր (գ) : Խալ
գըն պու խուուստա պաթըլ իթիգասըր օ հալտէ պու-
լունուր իտի քի , չօք քէրրի հիլլէպազ քիմնէլէրաէն
ալրանըրլարըլար : հիչ էօյլէ պիր շէյ օլմայան մահալ-
լէրաէ՝ աղիլլէր վէ շէհիալէր մէզարլարը օմազ դըյաս
օլունուրուտու (դ) : Աղիլլէր իսմլէրինին տէփթէրինաէ
էսամէլէր՝ սահթէ աղիլլէր իսիմլէրի զամըր իլէ չօղալ
ար . վէ խըրսըլար պիլլէ շէհիալէրէ թէպախլ օլունու-
լար : Սուլփիթիոս Սէվերոս նամ միւլլէլիֆ՝ պու մի-
սիլու ապէս իչն պիր նազլինի վէրիլ . քի պիր էօլ
քէսիճի խըրսըլըն մէզարը իւլլէրինէ պիր մէզպահ
գուրուտու , վէ ընու պիր Եպիսկոպոս թագախի էյ-
լէսի , վէ խալգ օրայա վարըպ աուա էսէրլէր իտի

(ա) հէրոն . Բիփարիոս Ալի . 404 Բարիիւնալէ Վիլի-
տիմիոս Գարըլ վէ Վալն de Vigilantio haereticis orthodoxo .
(բ) Եսէք . de Praep. Evang. յ. 9 . 11 : (գ) Օգոստ .
de civitate Dei, Բիլ . ժԵ . գոպ 8 . 6 , վէ սալիւր 104
Իմէլլէր : (դ) Կարթագինէ Սին . 5 . գմն . 14 :

(ա) : Թուրս Եպիսկոպոսու Մարտինոս մեզպահը երբ-տըրտը , վէ քեմիքէրի օրատան դալարտոր , վէ ճնտան սօղրա ծնլարա իպատեթ էտեճէք օլան քիմնէլէրին ճլւմ լէսինի Քիլիսէտէն րէտա էթմէյէ թէհախա էյլէտի : Պաղը քիմնէլէր՝ դան իլէ պոյանմըլ քեմիքէր ալըպ պիր եէրէ կէօմըլէրիտի . անտէն սօղրա վարըպ խալըն օր-թասընտա պիր խապէր եայարլար իտի քի , կէօյա սիւշ-տէ կէօթմըլէր իտի քի , Ալահըն պիր սօսթոնոնն ճէսէտի պիր եէրտէ կէօմիւլիւշ պուլունույօր (բ) : Օ-դոստինոս սախի թաղրիբ էտէր քի (գ) , չօգ միւրայը քիմնէլէր վարտը , քի ծնլար բուհպան քիւմլէթինտէ հէր եէրէ տալըլմըլսար՝ վէ պիր ութանմազ թարզ ի-լէ՝ աղ՛ղ զանն օլունան սահլէէ էսէրլէր ալըվէրլէրէ է-տէրլէրիտի : Թէօդոսիոս իմիէրսթօր՝ պու միսիլլու գա-պա վէ այըպ պաթըլ սօփուլուղուն էօնիւնիւ ալմագ ի-ջլուն՝ ֆերման իլէ պիր գանուն ագա էյլէտի քի , “ Հիչ պիր կէօմիւլիւշ ճէսէտ պիր ախեր մահալէ նազլ օ-լունմաղա բուխտաթ վէրիլմէսին , վէ հիչ քիմնէ պիր շէհիտ ” (ճէսէտինի) “ փարալըյըպ սաթմասըն ” (դ) :
 Իշպուլ էսէրլէրէ իպատեթ առէթի դեւինճի ռէհրպէ տահա հատտէն աշըր վէ էտէպսիղլէթէն իպարէթ պիր շէյ օլմուշուտու : Գըյաս օլունուրուտու քի շէ-հիալէրին քեմիքէրի՝ ճինլէրին չարփմալարընա վէ սայիր տէրտ ու պէլալարա զայէթ աղմ իլաճլար տըր , վէ խասթալըղար տէֆ էթմէյէ՝ էօլիւլէրի սիրլիթմէյէ՝ տիւշմնլէրի գաչըրմաղա՝ օլաճագ շէյլէրի փէշլն պիւլ-տիրմէյէ վէ սայիր չօգ պոլունուն կիպի իշլէր էթմէյէ գատիր սիրլէր (է) : Էլվէլտէն ասլա մալիւմ օլմայան շէ-հիալէր՝ տէնիլիլիտի քի՝ քէնտիլէրինի բույալարտա ա-շիքեար էթմիլլէրիտի . վէ ինանըլըրտը քի՝ պաչգալարը տա քէնտի տէֆն օլմուշ օլտուղլարը եէրլէրի ա-

(ա) Մաւլ . Սեւ . Աւիւ Մաթիւն . Էօմիւն իւղ . պապ 8 : (բ) Օգոստ . վաղ 318 . (գ) Օգոստ . Բահպանլար . ա-մէլ իւղէր . պապ 28 : (դ) Թէոդ . Նօճօս քիւմիւյիւ թ . 17 . 7 : (է) Փրոպէնիէոս Էէրի 11 . de. Coran . վէ Մաւլիւ . Սեւ . Աւիւ . 1 . լէ Ուի . վաղ . 66 :

չլքեար կթտկէր : Խալք՝ հէր պիր թէնհա վէ այրըճա սուրան պիլինմէմիշ պիր մէզարը պիր շէհիա մէզարը ինաննալա մայիլ իտի (ա) :

Հալա պու գասար պէջիւք օլան պու ֆէնալըգ՝ ալթընճը ահհրաէ տահա պէջիւք օլաու , վէ իշպու աղիղ աէնիլէն էսէրլէր վասիթասի իլէ իճրա օլունան հիլլէլէր վէ եարանճըրըզար տահա աշլքեար վէ տահա սէրպէսթանէ իճրա սլունուրլարը : Պէջիւք Գրիգորիս Փափա պու նէվաէն օլան պիր շէյնալէ էսէր , էանի քի՝ իքի Բուս՝ բուհպանլարը Բոմայա կէլիպ՝ կէճէ գարանլըղնտա Ըղիղ Պօղոս քիլիէսիինն էանընտա կէօմիլմիշ պաղը ճէսէսլէրի չըգարսըլար , վէ քէմիքէրի սագլաորլար : Սօղրա պունլար թութուլուս՝ պունուէթմէքան մերամլարը նէ իտի աէյիւ սիւալ օլունաուգլարընտա , իգրար էյլէտիլէր քի , քէմիքէրի աղիլէր էսէրլէրի սիր աէյիւ Եունանիսթանա կէօթիւրմէյէ իսթէտիլէր (Բ) : Պրանսատա ալտասըճընըն պիրի պիր թօրպա սօլուու էսէրլէր իլէ կէղտիլինտէն խալգըն սիգլաթընը ճէլա էյլէմիշ իտի . լաքին թօրպասը թէֆթիշ օլունաուղընտա , իլինտէ քէմիքէրին արասընտա սիւրլիւ սիւրլիւ օթար՝ քէօսթէպէք սիլլէրի՝ ֆարէ քէմիքէրի վէ այը թըրնաղլարը պուլունտու (Գ) : Իշպու ահհրաէ աղիղ էսէր իսմի իլէ կէօսթէրիլէն շէյլէրէ՝ չօգ աէֆա աղիղ զանն օլունան իսմինտէն զայրի պիր շէյմալլուս՝ աէյիլ իքէն՝ սէճաէ վէ իսպասէթ օլունուրուսու (Դ) : Իհթիմալ քի , պու ֆէնալըղըն իլթիհար պուլմասընա պէջիւք Գրիգորիս Փափասան զլյասաէ եարսըմ էթմիշ սաէմ օլմասը , շիւնքի պու՝ էսէրլէր հաղլընտա էն աղլէ զլոս նաղլիլթիլէրի էսէր :

Իշպու էսէրլէրին զուհուր կթմէյէ սէսէպ վերսիլքէրի հիլլէսպաղըզար վէ եարանճըրըզար՝ էէտինճի վէ սէքիլինճի ահհրաէ տահա զլյասաէ օլուու . լաքին օնլարը արթու պուրասա նալէ կթմէյէ էէրիմիղ էօգ սուր :

(ա) Սաւլիթ . Սէլ . Սարգի . Էօճ . Ի-զ . 11 : (Բ) Պէօ . Գրիգ . Բիթ . Գ . Սէ+ . 30 . Կոտ . Օգոս : (Գ) Պէօ . Գրիգ . Թ . 6 : (Դ) Պէօ . Գրիգ . Բիթ . Ը . Սէ+ 20 :

Պատը պիւր գաջ մագուէլ ասեմէր պու պէս ֆիշ-
 Էրէ գարջ սէսէրինի գալըրուլար . լաքին վէք ուզ
 Ֆայտէ էյլէսի : Պիւր ասէմ շաշար, քի հանկըրնա
 տահա զիյասէ Թամիււզ էյլէսին, ալտանմը խալգըն
 ինանըճըլըրնա մը, եօխտա պու ետանըրըզըրը իճրա
 ետէն քիմնէլէրին ութանմաղ եիւզսիւղլիւյլնէմի :

Վու տակթին Ելլահըն Գեւամընտա պիւր հսերի
 տուա պու ունմատըրընա տայիւր տուրոււզ միւզաքէրէ Լթ-
 մէսի՝ սայքի իգթիզատըզ կիսի պիւր շէյ սիւր :

Գ Ա Պ ՕՆԻԻՉԻՆՃԻԻ

ԳՐԻՆԼԻԻՔ՝ Վ.Ե ԿԻՆՏԻԻՉԻՆ

ՄՈՒՄ Վ.Ե ԳԱՆՏԻԼ ԵԱԳՄԱԳ

ԱՏԵԹԻՆԻՆ ԶՈՒՏՈՒՐՈՒ

Քիչնչիք էաբնայ՝ քիչսեղծրտե տէօրախնճիւ անհր-
անն էվիէլ խախալ օլունսաւզունու խապաթ էթմէք իջլւն
էյի խապաթլարբըղ եօք սուր . վէ պաղըլարը խախա
պիլէ էաերլէր քի , պու՝ օլ անհրա՛նն սօղրա գապուէ
օլունմուշ սուր :

Պու սաակթ՝ էքքի Գրիսթիանըլ, ասն՝ փութփերէսթ
վէք մեղհեպինին խաաակթինէ մերպուէթ պիր ամէլ ան-
յիւ իբրա ; օլունուբուսու . վէ սնուն իջլւն Գրիսթի-
անըգտա սալա իճրասընա բուխսաթ վէրիլմէղ պիր շէյ
սայըւրըաը : Տերաուղիանսա պունուն հաբընսա պու
մինվալ իւղէ սէշլէր (ա) , վէ Աթէնագորասըն տախի
պէյան էյէսալի զիւլւմ պունուն կիպի սիր : վէ պու-
նու՝ աէյիլ սալթ Հայրապետէր զէմմ էաերլէր , իլլա
օլ անհրին թէվարիխի տախի շէհասէթ էաեր քի , պու
սաակթ՝ զիբր էթաիյիմիղ զէմանսէն էվիէլ մէյաանա
ջըգմամըլ իաի :

Լաքին քիւնղիւք՝ ճէնաղէլէրտէ դուլանըլըր խաի .
ամմա պու պիր սին այնի իջլւն անյիլ՝ իլլա ֆէնա
գօգու վերէն թէաֆիւնիւ քէսմէք իջլւն օլուբուսու :
Տերախնճիւ անհրին սնունսա քիւնղիւք՝ խաաակթ վա-
ցըթլարընսա էաբընաղա իլք պաղանաը . լաքին պու՝

(ա) Տերգ . Ճէլ . գաղ 32 . վէ ճէէ . Բաճ . պապ . 10 :

Իպատեթէ միւթալից պիր շէյ սայըլարագ տէյիլ իլլաս պիր մահաւտէ դալլապսըզը պիր ճէմասթտան հասըլ օլան հավա պօղուգըուզունու տէֆ էթմէք իլլան օլու քուտու (ա) : Վէ պունուն՝ իլք իւչ տէհրէրտէ իպատեթէ միւթալից պիր շէյ սայըլասըզը՝ պագըլըրըն իւ չինճիւ տէհրին ածնու՝ վէ ախէրէրին աեօրաիւնճիւ տէհրին էվիէլէրինէ սօղըու՝ վէ ախէրէրին պէշինճի տէհրտէ պիլէ եաղըլմըզ գըյաս էյլէտիքէրի Ռեսուլի Գանունլար թապիր օլունան քիթապտա պուխուրտան զիրի օլմասըղունտան աշքեար տըր . Լաքին ալթընճը տէհրտէ պիր Քիլիտէ Թէվարիլի եաղան Իվաղըրիտ նամ միւէրիլի՝ հէմ ալթուն խաչար հէմ տէ ալթուն պուխուրտանլար զիքր էտէր . վէ պունտան ալ նաչըր քի , խաչար վէ պուխուրտանլար հէման պիր տէհրին հասըլաթը տըր , վէ իքիտի տէ հէման պիր զէմանտէ Քիլիտէյէ կիրտիլէր : Լաքին իպթիտա ինսանըն սաղըղընա Ֆայտէլի տէյիւ իախալ օլունան շէյ՝ սօլրատան պօղուզուպ պիր պսթըլ իթիգատէ Թէպտիլ օլունտու :

Բօմա Եպիսկոպոսու պիրինճի Լէան պէշինճի տէհր տէ քիւնլիք եաղմանըն քիլիտէլէր պէշինտէ ալէստէվէ պիր ստէթ օլունմասընա չօգ ճէհտ էյլէտի . վէ պու պիր քէյֆիյէթ տիր քի , օլ զէմանէ գատար տահա պու ստէթին ալէստի գապուլ օլունմասըլ օլուուզու նու աշքեար կէօսթէրիր : Պու զէմանտէն սօղլաս պու պիր ազիզ ստէթ օլուպ՝ նէ զէման՝ նէրէտէ վէ նասըլ քիւնլիք եաղըլմալ օլուուզու խուսուսունտա Թարիլիլէր վէրիտի (Բ) :

Իշպու ստէթին զուհուրինէ սէպէպ՝ պագըլարը Նէհուտիլքրտէն՝ վէ ախէրէրի փուլփէրէսթիքսէն ալընմա տէյիւ գըյաս էյլէտիլէր : Լաքին իհթիմալ տըր քի , պու սէպէպէրին իքիսի տաիտի պու ստէթին գալիմ օլմասընա եօլու աչաղընտան մատտա , ախէր սէպէպէր տաիտի պէլքի պունա եարաըմ էյլէմիշ տիր :

(ա) Սիֆէլ . Բիլ . է . Բար . Ճիլ Լ . սահ . 27 : վ է Մուհալի , Ճիլ Լ . սահ . 230 : (Բ) Սիֆէլ . Ճիլ Լ . սահ . 27 :

Քիչիսէլէրտէ կիւնփախան ընդար Էանի Ժաւար Վէ
 Գանտիլլէր Էագմագ խուսուսու՝ Է.բ Քիչիսէլէրին ըուխ.
 սաթ վերմախի սիր շէյ իտի : Օնլար ըրգլարը՝ սիւ
 իգթիզա սաթ կէճէ իլէ գաւարըրըրըրաք . շիւն քի
 Թարա ու գովարայըը սէպկախնակն՝ խաթակթ ի.
 շիւն գարանըրգա ճէմ օլմազա մէճպուր իտիէր : Տէօրս
 սիւնճիւ Է.ճոտէ պաւր.նան խղթանթիտա՝ պու մի,
 սիլու առկթին փութփէրէսթ սիլիլէրինակն օլաուզու.
 նու Թապիր էակր (ս) : Վէ իւլ էիւզ սիւշ սէնէսին.
 տէ ճէմ օ.ան խղպ'ն սինաթուս օթուղ սէօրսիւն.
 ճիւ գանունունա պու տակթի մախուսէն էասագ է.
 տէր : Պէշիլճի տէճրին իպթիտաղմազ վէֆաթ էակն
 Հերմիխն՝ պու մուս վէ գանախը Էագմագ խու.
 սուսունա՝ կիւնաիւզիւն սախի իճլա գրանույօր կիպի
 սէօյ էյօր . լաքին օ՝ պու առկթէ նուֆուղ վէրէճէք
 սիր Քիչիսէ Թէնպիճի Էա ումուսի գապուղ օլունմաւ.
 սիր գանուն վիք սէյիւ իտսիա էթմէյր . լաքին տէր
 քի , պունա սրաղը մաճաղէրտէ սրաղը սիւնիւսվի առկթ.
 լէրին ճաճիլ իլինէ վէ զայիֆիլ իլինէ վէ աճմագըրընա
 պինակն միւսասաէ օլունուրուսու (բ) :

Պու առկթին՝ Էանի քիչիսէլէրտէ կիւնաիւզիւն մուս.
 լար վէ գանախէր Էագմանըն սէպկախ խուսուսունա՝
 տիւրիւ տիւրիւ զիւիւմէր Թապիր օլունաու : Պաղը.
 լարը գըյաւ Էակրլէր քի , Էօգարըսա զիլը օլունաու.
 դու միսիլու Քիւսթիանլար գովարայըը սէպկախնակն կէ.
 ճէ իլէ մազարուարսա վէ ինլէրտէ կիղլիճէ ճէմ օլու.
 իպատակթ էթմէյէ Ռ.ճպուր իքէն , սիւ իգթիզա ըրգլ.
 լար Էագմագ լաղըմ կէլրիտի : Վէ իշպու սէրս ու
 միճնէթ կիւնլէրինին զիլըի հըֆղ օլունմագ՝ վէ ալէսաէ.
 վէ օլմուզ սիր առկթի պոզմամագ իչիւն , տէնիյօր քի .
 Քիւսթիանլար կիւնաիւզիւն ճէմ օլմազա սէրպէսթիլէթ
 պուլուուզարը զիման՝ իպատակթ վաղթընաա ըրգլար
 Էագմագ առկթինի հըֆղ էյլէտիլէր : Մ.խէրլէրի զիւ.
 իւմ Էակրլէր քի , պունուն Քիչիսէլէրէ իտսալ օլուն.
 մարնա սէպէ գ՝ փութփէրէսթլէրին Սըր Թապիր .

(ս) Լաքին . Քիլի . Զ . պապ . 2 : (բ) Հերմի . Սէէ . նմ .
 Բիւտը վէ Վ.իլիւնի . գարու . ճիւլ 2 :

ընձուր տին այնլէրինի իճրա էթմէքտէ օլտուգարընտա
պալմուճարը վէ դանտիլէր եադմադա օլան առէթլերի
օլաու • զիրա Բրիսթիանլար իբինճի ահհրատէ՝ ահյիլ
աալթ քենտիլէրի տախի պունուն կիպի սըրըլար Թա-
յին էթմիլէր իտի • եախօս Բրիսթիան օլմայանլարըն
հուզուրունտա իճրա էյլէմէտիլէրի պաղը ալիզ ային-
լէրէ՝ մէսէլա Բապպըն Ախշամ Թաամընա վէ վաֆթի-
ղէ «ըր իամին վէրմիլէրիտին • իլա օլմուճմիլէրէսթլէք
սըրըլարընտա իճրա օլունան այինլէրի տախի եալաշ
եալաշ Բրիսթիէյէ իտիալ էյլէտիլէր (ա) • քը՝ ընլարըն
պիրը՝ իլպու կիւնտիւղիւն ըլլգ եադմադ առէթի պիր •
Իլպու խուուտա պաղը էօրնէքլը՝ սէքիղինճի ահհրատէ
եաղան Իսաադ Գասալպան նամմիւլէլիֆանէ (բ) վէ ա-
խէրլէրինտան վլըրիտի • Պաշգալարը սա պու առէթի Աէ-
հուտիւրանն ալընա սայարար • Սայիրլէրի տախի ի-
նանըրլար քի • շին քի Բապպըն Ախշամ Թաամը իպ-
թիաա կէճէ իլէ օլունտու • վէ իլք Բրիսթիանլարըն
ձուհապէի պիֆէլէլէրի տիւրունտա իճրա օլունուրար-
ըրը • պունլարա սլմադ իշին պու առէթ մնտան սօլ-
րա տախի հըֆղ օլունտու :

Պալմուճարը եադմադ առէթի խուուտունտա տիւ-
գաթ օլունմալը աըր քի • պէշինճի ահհրատէ Գրիգոր Նա-
ղիանդալը զիքր էտեր քի • վաֆթիլղան՝ պու այնին ըու-
սունաթլէրինտան պիրի սայըլարադ՝ պալմուճարը եա-
դարարըրը • Հէմ տախի աշիքլար աըր քի • պու ա-
ռէթ ճհնաղէլրատէ տախի ճարի իտի • Պունուն սէպէ-
պի պու օլա պիլըր քի • Բրիսթիանլար Բրիսթիանլարըն
իլք ահհրլէրինտէ՝ քենտի տիւլմէնլէրինին գօրգուտուն-
տան էօլւլէրինի կէճէ իլէ կէօմէյէ մէճպուր իտիլըր •
վէ պու հալտէ ըլլգ եադմադ իթթիլալը իտի • Օն-
լար էկէրջի սօլըստան էօլւլէրինի կիւնտիւղիւն կէօմ-
մէք սէրպէսթիլէթիլէն նայիլ օլտուլար իտի իսէ սէ • պու
իպթիաա իթթիլա սէպէպինտան էթալիլէրի շէյ պիր
միւթէմէլ առէթ կիպի գարըր • Տէօրաիւնճիւ ահհրին

սնունա սօղորու Վիկիլանթիոս նամ միւլլիֆ շիբեա-
յեթ հոկեր քի, փուլթիւրէսթէրին քէնտի պաթըլ
փուլթարը էսիւնտէ մում եագմագ ասէթինի Գրիս-
թիանլար ալըպ շէհիւլէրէ գուլանըրլար . վէ աջդ կիւն
ըջընսա շէհիւլէրին Գիլիսէլէրինտէ պալմումլարը եա-
գարլարըլար : Հերոնիմոս պունա ճէվապ վէրիբ քի, զարգ
Վիլմսէսինտէ՝ կիւնտիւղիւն եա ոլիբ տիւեր զէմանտէ
շէհիւլէրին մէղարըլարնսա մումլար եագմագ ասէթէ-
րի եօլուտու . իլլա ծնլար պունու սալթ կէճէտէ էսէր-
լէրտի, քի ճէմլյէթէրիննէ ըջդ վէրսինլէր . լաքին
շարգ Գիլմսէլէրինտէ էոյլէ սէյիլ իտի . իլլա շէհիւ-
լէրէ աղա պագմայարագ՝ Ինճիլ օգունտուղու զէմանտէ
մում եագարլարըլար, քի Ինճիլին կէթիբտիյի միւթ-
տէ իչիւն օլան քէնտի շաղըղարընը պէյան էթսինլէր
(ա) : Բապպըն Վիլլամ Թաալը իճրասընտա տախի
մումլար եագըլըր ըար : Պու միւլլիֆլէրտէն ալնա-
ջըր քի, ճէնալէլէրտէ՝ վաֆթիլտէ վէ Բապպըն Ալի-
շամ Թաամընտա՝ վէ սալթ շարգ Գիլմսէլէրինտէ Ին-
ճիլին օգունտուղունսա մում եագըլըրընտան մաստա՝
տէօրիւնճիւ տէհրտէ Ալլահըն իպատէթինին ախէր
պիբ զէմանընտա պու ասէթ միւլթէմլ տէյիլ իտի :
Լաքին փէք ցօլայ աղնաջըլա պիվը քի, իշպու պաշ-
լանկըճօտն պու ասէթ իպատէթին ախէր զէմանընտա
տախի էոյըլա պիլիբ : Իմտի պու ասէթին պաշլանկը-
ճը իչիւն տէօրիւնճիւ տէհրէ պագմալըլըլ . լաքին
ծնուն ումումն գապուլ օլունմալընըն Թարիխի իպթի-
տաթը՝ պէլինճի վէ սլթընճը տէհրլէրէ վէրիլմլի
տիբ :

Լպպին պու ասէթին իտիալ օլունմալընըն զէմա-
նը վէ սէպէպի հէր նէ օլմուլ իտէ տախի՝ ծնուն նէ
Վղիլ Գիլթապլարաա էէրի՝ նէ տէ սալա պիբ վէճ :
Իլէ իգթիլաթը վար : Սիւնէլին միւնէվլըր ըջըլը շաֆդ
վէրտիյի զէման, շամանըն ըջըլը նէյէ՞ եարար : Պու
շէյ իպատէթտէ կէօղէ կէօրիւնիւր պիբ սալթանսթ
սուրէթի կէօսթէրիբ, քի պու միսիլու շէյէ Ինճիլ

(ա) Հերոն . Վիկիլանթիոս գարըլ, պապ . 3 . 4 :

բուխաթ վերմեզ, վէ ծնու հիչ Թալապ էթմեզ: Աւ-
լաչըն Թալապ էյլէտիյի՝ պիր ալապ վէ գըրըպ էիւրէք
տիր, վէ կէօղէ կէօրիւնէն սալթանաթը ինսան իճասը
այինէր տէյիլ տիր: Պապ Եսայ. Ա. 10—16:

Իպատէթ զէմանընսա քիւնլիք դուլանմադ էախաս
կիւնտիւղին մու՛մ վէ գանտիլ եադմադ ասէթինին Ա-
ղիզ Քիթապըրասա էսէրի եօզ սուր. վէ պու՛ ծնլա-
րըն իգթիզասըզ վէ Ֆայտէսիզ օլաուգ արընա քիփայէթ
էսէք պիր իսպաթ սըր:

ԳԼԿ ՕՆՏԵՕՐՏԻՒՆՃԻՒ

ԱԶԻԶԼԵՆՄԻՇ ՍՈՒ, ԵԱՆԻ

ԽԱԶԱՆԱՆԳԻՍՏ

Նէհուաիւրին պէյննաէ՝ էյի մալււմ օլտուղու վէճ՝
իւղըէ՝ տին այինէրինստէ սու իսթիմալի ալէսսէվի պիր
չէյ իտի : Քէզալիք Եունանլար վէ Բամաղլարըն արա-
ւընտա տինէ տայիր զուսլ վէ Եայդանմազ սատէթ օղուն-
մուշուտու : Օնլար փութիանէլէրինէ կիրաիքլէրի զէման
Եայգանըրլար՝ Եա հիչ տէյիլիստէ քէնտիլէրինէ սու սեր-
փէրլէր իտի : Իչպու Եայդանմազ՝ ալէլիսուսուս օնլարըն
փաքլէնմէք Սըրըրլարընտա իճրա օղունուրուտու :

Քրիսթիանըղըն իւք պէշ տէհրէրինտէ Քիլիսէլէր-
տէ՝ պիր սըրրանի վէ աղիզէտիճի դուվվէթէ մալիք մի-
սիլու աղիզ սույուն իսթիմալի քիւլիւյէն նամալւմ ի-
տի : Կէօսթէրլիէ պիլլի քի՝ Քրիսթիանըղըն էդքի վա-
գըլթարընտա՝ Քրիսթիանլար փութիանէլէրին էօնիւնտէ
քէնտի իւզէրլէրինէ սու սերփիլմէսինտէն իքրահ էտեր-
լէր իտի (ա) : Թէոդորէտոս միւհրրիս նազլ էտեր քի
(բ) սօղրատան տէօրաիւնճիւ սէհրին սօնունա տօղու
Բամա իմփիերաթօրու օղան Վալէնթիանոս՝ Յուլիանոս իմ-
փիերաթօր իլէ ծնուն պիր ըիճալը իքէն՝ ըսմէն Յօր-
թունա նամ փութուն փութիանէսինէ վարմաղա մէճ-
պուր օլմաղըլա , փութիանէնին խըղմէթճիլէրինտէն պի-
րի՝ աղիզ սու սերփմէք այնին իճրա էտեր իքէն
Վալէնթիանոսուն իւզէրինէ օ սուտան պիր դաշ
տամլա տիւշիւ : Վալէնթիանոս պունա օլ դատար տա-
րըլուք ի , օլ խըղմէթճիյէ պիր Եուսրուգ վուրուպ տէ-
տի քի , Պէն Քրիսթիան օլմաղըլա պու փութիէրէսթ

(ա) Սիիէլ, ճիւր . Դ . սահ . 644 : (բ) Թէոդ . Քիւն
Բար . Քիւն . 3 . պապ 16 :

ազիզ սույու ինչ փաբէնմէտիմ, իլլա մուրսարընտըմ : Տէօրթ ելւզ օթուզ սէնէսինտէ էօլէն Օգոստինոս՝ քէն աի պուլունսուլու զէմանլարըն Քիլիսէ այլինլերի իլլան սէօլէր իքէն սէր քի , « Վաֆէիլ այնինէ էմալ ոյր աբէն էօֆ ուր » : Իմաի էկէր օլ ասիրտէ ազիզ սույուն ա աեթի մէվճուա օլայըտը , Օգոստինոսուն իշպու թա սիրինտէ սալա սիր մանա օլմազըտը . զիրա իտաիա օլունույօր քի , սլա ազիզ սու՝ վաֆթիլզ կիսի փաբէմէք միւլաճազատընա աէլայէթ էտէր :

Պուլոտա թագաիմ օլունան վուգուաթլէրէ նազարէն՝ զըյաս օլունուր քի , իշպու աաեթ ալլենճը քէնքէ պէօյիք սէնիլէն Գրիգորիոս Փապանըն զէմանընտա մէյտանա չըգաը . լաքին Քրիսթիանըզըն էսքի թարիսի իւզէրինէ էազան միւէրրիսէրին էն մէշուլլէրին իթթիֆազընա կէօրէ զարայ Քիլիսէլէրինտէ ոգոսաղունճոս քէնքէ գոգոս ումուծի օլմուշ աէյլիլիտի (ա) :

ԱՏաի ճէսիտտէ պու միսիլլու սու խուսուսունտա հիշ պիր շէյ զէք օլունմայօր . վէ Առաքեալարըն հէմ իլք Քրիսթիանլարըն տաիի ամէլ ու իսրէթլէրինտէ պունա սէպէպ վէրէճէք սալա սիր էտէր պուլունմաղ :

(ա) Սիէն . Բէլն . էսիթ Թարիթ , Ճիւր Դ . սահ . 644, 645 :

ՊԱՊ ՕՆՊԵՇԼԻՆՃԻ

ԱՓՕՐՕԶ ՎԻ ԱՆԱԹԻՄԱ

Ափորօզ՝ Քիլիսէնին ինչադըզնտան ըէտտ էթմ.ք. տիր . վէ անաթէմն՝ ափորօզ ինչ պերապեր լանէթ օ. գումապ աըր . վէ ալէսսէվի պունչար ինչ պերապեր թէքտիր ու թազիր վէ թէտիս՝ վէ ազապ պիլէ իճրա օլունմասը ասէթ օլունմուշ տուր :

Իւք իւչ եա աէօրթ աէհրէրաէ ափորօզ՝ աաըլ մա նասը իւզդէ՝ ալէսսէվի թէքտիր ու թէտիսպիզ սաստէճէ գապահաթըլը Քիլիսէտէն ըէտտ էթմէքտէն իպարէթ պիր շէյ իտի : Արթըգ Քիլիսէնին պիր ազասը տէյիւ տէյիւ թագրիր օլունան քիմսէ՝ րապպըն Ախշամ թասա մընա վէ մուհապպէթ զիյաֆէթըրինէ վէ աիւեր տին սյինըրինէ հիսսէտար օլմագտան ըէտտ օլունու րուտու : Լաքին ծնուն թէքտիր՝ հէփիսի պունտան ի պարէթ իտի : Ափորօզ օլան քիմսէ՝ հիչ պիր տիւնեա վի թէտիսպ եա զարարա կիրիֆթար օլմազ իտի : Ֆիւ վագի Քրիսթիանըլըն իւք տէհրէրինաէ պիր տիւնեա վի թէտիսպ ու ազապ վէրմէսի՝ Քիլիսէյէ քիւլլիչէն միւմքիւնսիւզ իտի : Քիլիսէնին հիչ գուլլէթի եօզու տու . վէ աէվէթ ծնա խուսումէթ հտէրիտի : Քիլի սէ՝ տէվէթին վէ քէնտի տիւլմէնըրինին էլինաէ իքէն՝ վէ պու տիւլմէնըր ծնուն քէօքիւնիւ գազըմաղա չալըլըր ի քէն՝ նիճէ տիւնեավի թէտիսպ ու թէքտիր իճրա հտէ պիւր իտի : Ափորօզ ինչ պերապեր լանէթըր օգուն մասը՝ սօլըաքի տէհրէրին իճատը պիր շէյ իտի : Ոս կեքերան հէր վէճ՝ ինչ պունու ըէտտ հտէր : Օնուն պու խուսուա իւզըրինէ պիր թէքթիւ վազը վար , քի ա .

տէմէր՝ կէրէք տիրելէրէ վէ կէրէք էօլիւէրէ անաթէ-
մա եանի լանէթ օգումալը տէյիւ տիրէր . օնլարն
զիւիւմէրինէ վէ պէտ ամելէրինէ լանէթ օգումալ պի-
ւրէր , լաքին օնլարն զաթընա լանէթ օգումալը տէ-
յիւ տիրէր : Իշպու վազընտա պու անաթէմա վէ լա-
նէթ օգումամասընա ալթը սէպէպ վէրիւր , քի պուն-
լար ալըր : 1 . Չիւն քի Քրիստոս՝ հէփ ատէմէր իշիւն՝
զալըմէր իշիւն՝ քէնտի տիւշմէնէրի իշիւն՝ քէնտիսին-
տէն իքրահ էտէնէր վէ օնու խաչալանլար իշիւն էօլ-
տիւ : 2 . Չիւն քի Քրիստէ Քրիստոսուն իպրէթինէ ու-
յարագ՝ հէփ ատէմէր իշիւն տուա էսէր : 3 . Չիւն
քի Քրիսթիան տինի պիղի մէճպուր էտէր քի , տիւշ-
մէնէրիմիղին էամրիւնիւ գալտըրաճագ էէրինէ , քէնտի
էամրիւմիղիւ օնլարն ուղուրունա գօյալըմ : 4 . Չիւն
քի պու՝ Քրիստոսա մախուա օլան պիր նուֆուզու
գափմագ ալըր : Լանէթ օգումագ՝ պիր ատէմի հէլաքէ
թէնլիմ էթմէք տէմէք տիր . լաքին պու պիր գուվիթ
տիր քի , եալընը Քրիստոսա մախուա տուր : 5 . Ա-
ուսքեալար՝ պիր քիմէյի Քրիստէտէն ըէտտ էյլէտիք-
լէրի վաղըթ՝ պու միսիլու պիր շէյ էթմէլէր իտի :
Օնլար պու վէճ՝ իլէ ըէտտ էյլէտիքէրինի՝ պիղիմ պիր
ազամըը քէսէճէք օլուզումուզտա էյլէտիլիմիզ կիպի՝
օնու մէհամէթ վէ գասավէթ իլէ ըէտտ էտէրէր ի-
տի : 6 . Չիւն քի պիր ազըլըը իշ տիր (ա) : Պու տէհ-
րին մէշուր զաթլարընտան ախէրէրի տախի պունուն
էմասլի զիւիւմէր թագրիր էյլէտիւր (բ) :

Իւք սէհրէրտէ ափօրօլ եախօտ Քրիստէտէն ըէտտ
էթմէք՝ Քրիստէյի փաք հըֆը էյլէմէք իշիւն պիր իւ-
թիղալը թէտպիր տէյիւ գուլանըլըրօր : Քրիսթի-
անլարն օլ զէմանէրտէ պուլունտուգլարը թարտ ու
գօվալայըլ վէ հիյպէթու միհնէթլէր սէպէպիտէն չօք-
լարը ալըր վէ գապա կիւնահլարա վէ փութփէրէսթ-
լէյ պիլէ տիւշէրէր իտի : Պու միսիլու քիմէլէրին
ճիւմէսի՝ պիրտէն Քրիստէտէն քէսիլիւրէր իտի , շէյլէ

(ա) Վ ալ 76 . Անտի . Էալ : (բ) Սիկ . Էսի Քիւ . Էոր .
ճիւ 2 . սս . 135 :

քի՛ Բիլիսէ իջնոտէ այլոք պիր կիւնահ թէհամնիւլ օլունամասըղընը հէր քէս կէօրսին : Լաքին պու թագտիրտէ լանէթէր օգոունմազ խտի , վէ տիննեալի աղապէր վէ թէքտիրէր իճրա օլունմազ խտի : Պու սրապատ օլունան սալթ պու իտի քի , Բիլիսէտէն ըէտտ օլունանըրտան՝ էկէր ծնլար թէքրար Բիլիսէնին իՆՏագըղընա տախիլ օլմաղա խաթէրէր իսէ իտի՛ թալապ օլունուրուտու քի քէնտի վիւշման օլմալարընը պէյան վէ հալէրի իջին գասավէթ չէքտիրէրինի աշխբար էթմէք իջին պիր չօգ զէման աղըր պիր թէվլէ թէտիպի ալթընտա կէջինսինէր : Լաքին պու պիլէ ծնլարըն հիւսնիւ ըրղալարընա պաղը իտի , վէ պունտան պէջլէ լանէթ էա անաթէմայա պէնղէր հէր պիր շէյտէն չօգ ուզադ իտի :

Պիր արսըղ՝ իքի տիւրլիւ՝ էանի քիւչիւք վէ պէօյիւք տէնիլէն ափօրօղ վար խտի : Քիւչիլիւ՝ գասահաթըր Բապպըն Ախշամ Թասմընտան՝ վէ տինտարլարըն տուալարընտան ըէտտ օլմաղտան իպարէթ խտի • լաքին էջլէ քիմսէլէր՝ քիւլէյէն Բիլիսէտէն ըէտտ օլունմազ խտի • Իլա ծնլար տահա Բիլիսէտէ տուրուպ՝ տուալարը վէ Աղիզ Բիլիսալարըն վէ իլահիլէրին օգունտուղընու վէ վալարը տիյնէյէ պիլըր իտի , քի պունլարը՝ գաթիւսմէնուլար թապիր օլունան տին թալիսի ալթընտա օլուպ՝ տահա վաֆթիլ իլէ Բիլիսէ աղալըղընա կիրմէյէնէր տախի տիյնէրէր իտի (ա) : Օպիր ափօրօղ՝ Բիլիսէնին հէր պիր աղիլ շէյնտէն վէ ծնուն հէր պիր վէճ՛ իլէ իՆՏագըղընտան ըէտտ օլունմապ իտի (բ) :

Սօղաքի տէհըլէրտէ՛ իշպու պէջիւք ափօրօղ՝ անաթէմա էախօտ լանէթէ թահվիլ օլունտու : Օնուն թէպիրաթը՝ ծնուն իլէ պէրապէր էն հիլպէթլու պէտտուալարը՝ վէ կպէտի սաստէթտէն ըէտտ էթմէք իտտիասընը՝ վէ տէվլէթին գուվլէթինի վէ էարսըմընը զամմ՝ էթմէյիլէ զայէթ գօրգուլու պիր շէյ օլտու (գ) :

(ա) Պիւնէամ էսփի Լարիլի , Բիլի . 16 . պապ 2 . 7 : (բ) Պիւնէամ . պապ 2 . 8 : (գ) Սիլէլ , Էօգալըրա Ղիբ օլունան Տահալպէ :

Լաբին պու միսիլու անաթեմա ու լանկթլեր պէ շինձի տէհրէ գատար ատեթ օլմաղա պաշլամամըլարը : Վէ էկէրչի իպթիտա օ զէման էավաշ էավաշ կէօրիւնմէյէ պաշլամըլ իտի իսէ սէ , օ զէման պիլէ օնուն իլէ պերապէր սիւնեալի թէքտիր ու աղապլէր իճրա օլունմաղըսը : Աֆրիպասէ Փթօլէմաիս նամ շէհարին Եպիսկոպոսու Սինէսիօս՝ Ատրօնիգօս նամպիր քիմսէյի էօյլէ հիյպէթլու թապիրլէր իլէ աֆօրօզ էյլէտի քի , օլ զէմանէ գատար էմսալի իլիտիլմէմիշիտի (ա) : Լաբին պու աֆօրօզուն շիտեթլի օլմասը՝ պաշլաւա շունուն իշիւն սայլմըլըսը քի՝ օլ քիմսէյի Քիլիսէտէն ըէտտ էյլէտիյինտէն մաստա՝ պիր թէհէլէքէլէ քիմսէ տէյիւ օնուն իլէ գօնուշմամաղա հէր քէսսէն մաթլուպ օլունուրուտու : Պու աֆօրօզուն իշինտէ՝ մախսուսէն լանկթլեր էօղրուտու . լաբին սլէսսէվի օլան զիւլումէ կէօրէ (բ)՝ օնտա գուլլանըլան թապիրլէր՝ սօղրա քի տէհրլէրտէ ըէսմէն պէտտուալարըն զուհրինէ գուլաղուղալայան սէպէպլէրին պիրի օլաու : Լաբին օլտէհրտէ պու ատեթ տահա ումումի տէյիլ իտի , վէ էավաշ էավաշ իտիսալ օլունտու :

Քրիսթիանլըպ տէվէթին տինի օլտուղունտա պիլէ՝ պիր դաչ էիւզ սէնէ միւստեթինէ գատար աֆօրօզ իլէ պերապէր տիւնեալի թէքտիր ու աղապ օլունմաղըսը : Անաթեմա իլէ պերապէր Քիլիսէնին պէյլէ պիր շէյ էթմէսինին զիբրինի՝ իպթիտա տօգուղունձու տէհրտէ կէօրիւրիւզ : Աֆօրօզ օլմուշ պիր քիմսէնին շէհաստեթի տիյնէնմէզ իտի , վասիյէթ էտէմէղիտի , վէ Փանիա նամ շէհրտէ սէքիզ էիւզ էլլի սէնէսինտէ ճէմօլան սինաթոսուն գանունլարընա կէօրէ պիր մանսուպա սէչիւմէղիտի , վէ սաքէր խղմէթինէ կիրէմէղիտի : Իշ պու սինաթոստան սօղրա՝ կիթտիքճէ ատեթ օլմուշ իտի քի , քիւչիւք աֆօրօզ իլէ թէքտիր օլունան քիւլլիյէն Քիլիսէտէն ըէտտ օլունուրուտու , վէ պէյիւք աֆօրօզ իլէ անաթեմա էանի լանկթ օլմուշ օլան՝ պուն .

(ա) Անաթեմա Ռաֆրիբին ըէտի էլիւն , պաֆ Պիւկհամ . Քիլի . 16 . պաղ . 2 . 8 : (բ) Սիլէլ , ճիւլ . 2 . սահ . 131 :

տան մաստա տիւնեալն հազէրինին պազըսընտան մահ
բում օլուր իտի , հէմ իատիա օլունուրուտու զի , օ՛ է
պէտի խելաստէն տախի տիշարը դալըր (ա) :

Աէքիզինձի աէհրտէն սօղրա օլան անաթէմա վէ
լանէթ օգուամանըն զպէթ հիյպէթըլլ րուսուամթ ու
սուրէթլէրի՝ ալիմ միււէլլիֆլէրին պիր չօղունուն զիւիւմււ
նէ կէօրէ վութփէրէսթլիքտէն ալընմըլըտը (բ) : Աֆո-
րօզ օլան քիմանէ՝ շէհրտէ մէլուն՝ զըրտա մէլուն՝ իշէ-
րի կիրտիյինտէ վէ տիշարը չոգարըլընտա մէլուն՝ էփի-
նին իչինտէ մէլուն վէ էփինտէն տիշարը մէլուն
թաղրիր օլունուրուտու : Ալլահըն քէնաի էմլէրինի
թէճավուղ էտէն խալգըն իւղէրինէ Մովսէսին վասիթա-
սի իլէ սէօյլէտիյի պէտտուալարըն ճիւմլէտի աֆօրօզ
օլմուշ քիմանէին իւղէրինէ պրազըլըր իտի . օնլար էշէք-
լէր կիպի կէօմիւլմէլի՝ վէ եերին կիւպրէ եջընլարը կիպի
սայըլմալը տէ յիւ՝ վէ օնլարա պունուն կիպի տահա նէ .
ձէ նէչէ պէտտուա՝ թաղրիր օլունուր իտի :

Պու միտիլու անաթէմա վէ լանէթ օգուամար՝ էտէն
հէր քիմ օլուրաս օլունն , ինձիլին րուհունա զըտտ կէլ-
տիյինի զիքը կթմէյէ հաճէթ եօզ տուր : Ահտի ճէ-
տիտին րուհու սէլամէթ վէ էյլիքքէանիլիքտէն իպարէթ
տիր : Օնուն լիսանը՝ « Տիւշմէնլէրինիղի սեփլին , սիղէ
պէտտուա էտէնլէրէ խայր սուա էտին , սիղի պուղղ
էտէնլէրէ էյլիք էտին , վէ սիղի ինձիտէնլէր հէմ սիղի
գօվալայանլար իչինն տուա էտին » տիր : Մափ . Ե .
44 : Պիր քէրրէ՝ Եֆէնսիմիզլին շայրալէրինտէն իքիտի
օնա՝ « Իսթէրմիտին քի՝ Եղիանըն տախի կթտիյի կիպի
սէօյլէյէլիմ քի կէօքտէն աթէշ էնսին , վէ օնլարը թէ-
լէֆ էթսին » տէյիւ սիւալ էթտիլէրինտէ , քի օնլար
պունու՝ օնու դապուլ էթմէյէնլէր իչինն սէօյլէփլէր
իտի , « օ՛ տէօնիւպ օնլարը ոպրուպը , վէ տէտի . Սիղ
նասըլ րուհ սահիպի օլտուպունուղու պիլմէզսինիղ . զի-
րա սաթմ Օլըու՝ աաէմլէր ճանլարը հէլաք էթմէյէ
կէլմէտի , իլլա խելաս էթմէյէ » : Ղաթ . Թ . 54—56 :

Ահտի ճէտիտտէ պիր իքի մահալ վար քի , պու ա-
նաթէմա վէ լանէթ օգուամագ զիւիւմիւնիւ թէսահհիւպ

էտեկէր իւրի սուրբէրէր, քի պունչար սորը . « Պէտք է քիմնէյի թէնին հէլաքի իջին շէյթանա թէսլիմ էտէ սինիզ, քի Բապոյ Յիսուսուն կիննինտէ րուհ խէլաա պուլա » : Ա Կորնի . Ե . 5 : Իշպու թապիրէր՝ Ա ՏԻՏ . Ա . 20տէ սախի . պուրունուր : Վէ՛ « Էյէր պիր քիմնէ Բապոյ Յիսուս Քրիստոսու սէվէզտէ , անաթէմա օլսուն , մարան աթա » : Ա Կորնի . ԺԶ . 23 : Լաքին Ալլահըն Քէլամընըն իշպու մահալէրի սողրու աղնաշըլարըր թագ սիրտէ՛ հիջ քիմնէնին իւղէրինէ կէրէք սիննեսալի վէ կէրէք էպէսի պէտտուալար թագրիր էթմէյէ հիւքիւմէթ վէրմէլէր : Եօգարրաա Մասթէոստան վէ Ղուլաստան իսթիխրաճ օլունան մահալէր զայէթ աշիքեարէ պու աւեթի զէմմ ու րէսաա էաէրէր : Վէ էալընըզ պու՛ իշպու սողրաքի մահալէրին սողրու աղնաշըլարգլարըր թագ սիրտէ իշպու անաթէմա վէ լանէթ էթմէնին ստէթինէ նուֆուզ վէրմէտիքլէրինի քիֆայէթ էտէր պիր իսպաթ սորը . Եօղսէ Աղիզ Քիթապլարըն պիր մահալէր պիր սայիր մահալինէ մուղայիր վէ զըսա օլմուշ օլուր : Պու վէճ՛ իէ պու սողրաքի մահալէրէ էօյէ թէֆսիր վէրմէլիյիզ քի , օլ՝ մանաաը աջոգ վէ զայէթ աշիքեար օլան էվէլէքի իսթիխրաճ օլունմուշ մահալէրէ մուվաֆըզ օլուն :

« Ըէյթանա թէսլիմ էթմէք » թապիրի խուսուսուն սա ալէսսէվի զիւիւմ օլունան պու սուր քի , պիր քիմ սէյի աֆօրօզ էթմէքտէ՛ ծնուն վաֆթիզ վասիթասի իլէ Ալլահըն ճէմասթընա պիրլէշմիշ պուլունմագասն րէսա օլուպ՛ քէնտի էպքի հալի օլան փութիէրէսթլէք սէրէ ճէսինէ գծնուպ՛ շէյթանըն հէօքիւմէթինէ կիրիֆթար օլսուլունու պէյան էթմէք իջին գուլանըլըր իտի . էանի պունու իշար էթմէք իջին քի , օլ քիմնէ արթըզ Քրիստոսուն փասիշահլըզ սուրտիյիւ սահիհ Քիլիսէսինին ճէմասթընտան սէյիլ իտի , իլա շէյթանըն պիր թարգի մախուսէ իլէ փատիշահլըզ սուրտիյիւ սիննէանըն թէպասարնտան իտի : Իշպու թապիրտէն վէք փէք աղնաշըլա պիլէն շու օլա պիլըր քի , Պօղոս ծնչարա թէնախի՛ էտէյօր քի , օլ քիմնէյի րէսա էթսինէր , վէ ծնտան սողրա Պօղոս՝ քէնտիսինէ իհասն

որունան միւճիւղաթ գուզկէթի վասիթասի իլէ օլ քիմ, սէյի շու դատոր շէյթանըն գուզկէթինէ թէսլիմ էյլէսին քի, շէյթանն օնա սիր ճիսմանի էղիյէթ ու տերտ իլէ ազապ էյլէսին (քի պու գուզկէթ շէյթաննա՝ Յովրուն վիւճիւղաթ իւղէրինէ սատի վերիլիշ իտի, Յովբ. Ա. 12:), շէյլէ քի օլ քիմսէ թէվիզէ էյլէսին: Լաքին սուրասա պու տիգաթ օլունմալը տըր քի, պու՝ պի Բաճիւղաթ գուզկէթի իտի, քի օնա սիր մախուս քէյֆիյէթասէ Ղապէալ իճրա էտէճէյիտի, վէ իճրասըն՝ օլ քիմսէնին ճանընն իւլաը իլէն էտէճէյիտի: Լաքին պունճիլէյին միւճիւղաթ գուզկէթի շիմտի հիշ քիմսէտէ էօգ սուր, վէ շիմտի օլունան պու էպէտի լանէթ՝ խէշասըն հէր պիր ումուտունու քէստիրի: քի:

“Անաթէմա Մարանաթա” լուզէթերին իլքի Եու նանի պիր լուզէթ օլուպ՝ մանասը պիր առէմ էախուս սայիր պիր շէյ Ալլահըն լութֆունասան տիշարը պրալըլուպ հէլաքէ թէսլիմ օլունմալ տըր: Մարանաթա սախի՝ Սերիանի պիր լուզէթ օլուպ՝ “Բապպ կէլիլ յօր” աէմէք պիր: Իքիտի պիր էէրաէ պու վէճէ իլէ թէֆսիր օլունա պիլըր: “Հէր քիմ քի Բապպ Յիսուսու սէվէզսէ, հէլաքէ թէսլիմ օլունմալ՝ էախուս հէլաքէ միւսթահապ տըր, վէ Բապպ էազըն օլուպ թէզ հիւքմ ու շէրասթը իճրա էտէճէք տիր”։ Պու մինվալ իւզրէ Ղապէալ պու միտիլու պիր քիմսէյի ազիմ գապահաթը վէ Քիլիսէ աղալըլընա լայրգուը թաղրիր էտէր իքէն, օնու էինէ Բապպըն էլընէ թէսլիմ էաէր, քի օ՝ օնուն հիւքմ շէրասթը մասլահաթընը քէնտի էլընէ ալաճապ տըր: Պունասան գաթը նազար Ղապէալ տէր քի, “Պանա նէ՞ քի տիշարըքի քիմսէլէրի՝ տախի” էանի Քրիսթիան օլունմալարը՝ քի շիւպհէսիլ Քիլիսէնն ափօրօզ վէ րէտա օլունլար պու մագուլէտէն սայլըլըրը, “հիւքմ էաէյիմ”։ Ա. Կորնթ. Ե. 12: Տէմէք իսթէր քի, օլ “Տիշարըքի քիմսէլէրի Ալլահ հիւքմ էաէր”։ Ա. Կորնթ. Ե. 13: Լաքին պու վէճէ իլէ օ՝ պիր խուսուտի մախուսէտէ՝ շիւպհէսիլ Ալլահըն էմրի իլէ՝ ափօրօզ վէ րէտա օլունալ քիմսէ իւղէրինէ միւլ

Ճիւղաթլը պիր դուվկէթ իճրա էթմիշ օլա պիլըր , վէ պուռնուն իշլան աշխեարէ Թագրիր էտէր քի , պու Ալա-հա մախուու օլան պիր հիւքիւմէթ տիր , վէ քէնտիտի ննու սասէճէ Ալահըն իշամլնա իմթիսալէն իսթիմալ էտէր :

Հէմ տախի Ա կորնի . Ե . 4 խանէսինտէն աշխեար տըր քի , Գիլիսէտէն ըէստ էթմէք սասէճէ Կ իլսէ խասէմէ-սինէ մախուու պիր իշ տէյիլ տիր , նէ տախի Եպիսկոպոս ինվանի իլէ սալթ պիր զաթա մախուու աուր , իլա պու՝ պիւրիտի Գիլիտէն մախուու պիր իշ տիր . ջլան քի Ա-ռաքեալ պու պապտէ տէր քի , “ Սիդ ճէմ օլապ . . . էանի պուռնուն իճրասը պիւթիւն Գիլիսէտէն օլաւնալը տըր : Իլք Գիլիսէլէրին պու խուսուուսա պէօլէ ամէլ էյ-լէտիքէրի՝ Թէվարիխտէն աշխեար տըր (ա) : Լաքին եա-վաշ եավաշ Գիլիսէ խասէմէլէրինին մէնէտի եիւճէլտիյի կիպի՝ պու հէօքիւմէթին իճրասընը քէնտիլէրինէ հադդ էյ-լէտիլէր . Լաքին ալթընճը տէհրէ գասար՝ խալզըն տախի պու խուսուուսա հադդը վար իսիյի սամումն ինքեար օլունմաար : Լաքին պէշ եիւզ իքի տէնէսինտէ Սիմմաքոս նամ փապիանըն կիւնիւնտէ Բամասա ճէմ օլան պինաթուուն պիր գանունու խալցասան պու հադդը գալաըրար (Բ) :

Իլք պէշ տէհրէրտէ զաթիյէ պիր խըրա հասէպի իլէ հիշ պիր ափօրօզ Թագրիր օլունմուշ տէյիլ խաի (գ) : Կար-թագրինէտէ 412 Թարիխինտէ ճէմ օլան սինաթուուն ՅՕուն-ճու գանունունա կէօրէ , ափօրօզ վէ Գիլիսէտէն ըէստ օլաւնալ օլան քիմսէյէ ըէստ օլունմաղսան էվկէլ սէյլէմէյէ ըուխաթ վէրիլըրիտի՝ վէ միւթէպէր շահիսպէր շէհասէթի իլէ օնուն իւզէրինէ հիւքիւմ օլունուրուու : վէ Որոգինէս տէր քի (դ) , “ Պիդ հիշ քիմսէյի Գիլիսէտէն ըէստ էտէմէ-թիդ , քի օնտա պիր գապահաթ իսպսթ օլունմամըշ տըր ” : Լաքին պէշնճի տէհրտէն սոլրա , ափօրօզ էթմնին գուվ-վէթի լայէթ Ֆէնա պիր Թարդ իլէ գուլլանըլըր խաի , վէ զայէթ նահադ պիր Թարիդ իլէ՝ հէմ քիւլիյէն սըյըն-սուզ սէպէպլէր իլիւն իճրա օլունուրուու : Գու՝ Գիլիտէ-

(ա) Սիլէլ . ճիւղ Բ . սահ . 134 : (Բ) Հարգոսին . Սիւալ . ճիւղ . Բ . սահ . 978 : (գ) Սիլէլ . ճիւղ . Բ . սահ . 133 : (դ) Որոգին . գալապ . Սօյոս :

նին փաբղղընը հըֆղ էտեճէք մէրամընտա բուհանի պիր
 շէյ օլաճագ եէրինէ՝ պիւթին պիւթինէ՝ նէֆսանիյէթ-
 տէ գուլանըրը պիր ճիամանի սիլահ օլտու : Պուքէյֆիսէ-
 թէ՝ պու միսիլու ույղունսուղուգլարա դարչը օլան պեօ-
 յիւք շէքէայէթլէր գուվէթլի իսպաթ տըր : Իշպու ույ-
 ղունսուղուգլար օլ տէրէճէ չօղպտըլար քի՝ տաղ Կարողա
 նամ իմիէրաթօր տօգուղունճու սէ հրսէ պու քէօթիւլիւ-
 յիւն էօնիւնիւ ալմաղա մախսուս Ֆէրմանըր սատըր էթ-
 մէյէ մէճպուր օլտու , քի Օնըրըն իչինստէ պու սէօղլէր
 պուլունուր , քի " Հիչ պիր Եպիսկոպոսուն հիչ քիմնէյի՝
 պիր սահիհ վէ աշլքեարէ եարամաղըգ սէպէպի օլմատըգ-
 ճա՝ Քիլիսէ իլհագըղընտան ըէտա էթմէյէ բուխսաթը
 օլմարն " , (ա) :

(ա) Capitular L. VI. Tom. VII. e. 10 :

Պ Ա Պ Օ Ն Ա Լ Թ Ը Ն Ճ Ը

Փ Ա Փ Ա Ջ Լ Ա Ր Ը Ն Պ Ի Ք Ի Ր Լ Ի Յ Ի

Եւստ ատէթին Ազնի Բիթապարնն էյրէթտինի
 պիր շէյ օլմատըլը պու պապըն սօնունտա կէօսթէրի-
 լէճէք տիր : Լաքին պիրի սիւալ էտէ պիլըր քի , էյլէ
 իսէ նա՛սըլ իլթիհար պուլա պիլմիշ տիր : Օնա ճէվապ
 վէրիլիղ քի , պու՛ եավաշ եավաշ մէյտան պուլմուշ պիր
 շէյ տիր , վէ Օնա դուլպուղայան սէպէպլէրին պաղը-
 սը պունար տըր : Չօդ քիմնէլէր՝ պէքէարըղա աղմ՛
 ըաղպէթ վէ իթիպար էտէրլէրիտի • վէ էվէնմէմիշ
 դալմագ՝ էվէնմէքտէն տահա փաք վէ աղնղ պիր հալ
 սայըլըրըսը , վէ պունտան էրքէքլէրտէն վէ գարըլար-
 տան չօգլարը պու հալի սէչտիլէր (ա) : Պաղը էվէնմիշ
 քիմնէլէր պիլէ օ գատարա վարարլար քի , գարը դօ-
 ճա՛ իթթիֆագ իլէ պէքէար էօմրիւ կէչերիլէրիտի , վէ
 պունու՝ վլւճիւտլէրին ագտ պէնսինտէն փաք՝ պիր ճան-
 լար նիքէահը սայարլարըտը (բ) : Հայրպէտլէրտէն Հե-
 ընիմոս՝ Ամբրոսիոս վէ Օգոստինոս միսիլու քիմնէլէ-
 լին պաղըսը պունճիլէլին պէքէար հալէ էյլէալքլէրի
 աղմ՛ միտհլէր իլէ պու ատէթին իտիսալինէ չօք էար-
 սըմ էթտիլէր : Պէքէարըղ հալնին աղնղլէլինէ տայիր
 պու միսիլու աղմ՛ իթիպար վէրէն զիւիւմլէր այլմէ
 տաղըլըղտան սօլըա , փափաղարա մախուսէն պիր
 Փարղ սայըլաճաղը մասլահաթըն թապիսթընա մուվա-
 ֆըդ պիր հալ տըր : Լաքին էկէրչէ պու թալմ՛ խու-
 աուսունտա չօգլարը պու միսիլու զիւիւմլէր հըֆղ է-

(ա) Կիդր • պիթիլէի հալի իւղ • վէ Եւէթ • Demonstr.
 Evangel. I. c. 8 : (բ) Մօսկայ՝ de Rebus Christ. p.
 599 :

տէրըրիսի իսէ տէ՛ պազը միւթէպէր քիմնէլէրին պու-
 խուսուստա զիւիւլէրի վէք Փարգը իտի : Կղեմէս Ա-
 ղէքսանդրացի պու պապտէ ազլ ու խորաքէ վէ Աղիզ
 Քիթապլարա մուվաֆըդ րէյ ու զիւիւթազրիր էտեր
 (ա), վէ Ռսկեբերան՝ Քիլիսէ խատէմէլէրի մախսու-
 սէն էօմիւրլէրինի պէքեար կէչիրմէյէ պօրճու սուր-
 ւար տէյիւ զիւիւթ էտէնլէրլ՝ աչըդտան աչըզա զըտտ
 սէյլէր (բ) : Իւչ էիւզ էլլի սէքիզ թարիխինտէ Էնկիւ-
 րիւտէ՝ վէ իւչ էիւզ պէշ սէնէսինտէ Էլիպէնտէ Ճէմ
 օլան սինաթուլար՝ զիքր օլունանլարըն էլքի Կիւնճիւ
 վէ սօղրաքի ՅՅիւնճիւ գանունլարընտա Քիլիսէ խատէ-
 մէլէրինէ էվէնմէյի էասագ էթմէք ուսուլունու րէտտ
 էտէրլէր . վէ պու պապտէ գուլանսարգլարը թասիւր-
 լէր պուսլար տրր . “ Թէքիտէն գանուն օլունուր քի ,
 Եպիսկոպոսլարա՝ Իսթիարլարա՝ (էանի երէյլէր) վէ
 սարիւաւագլարա վէ ճիւմլէ Քիլիսէ խատէմէսի օլան
 զաթլարա՝ քի խըզմէթէ թային օլունմուշար՝ քէնտի
 գարըլարընտան վէ էվլատ էէթիշտիւրմէքտէն կէրի չէքիւ-
 մէսի էասագ օլուն . հէր պէյլէ էտէն ” (էանի Քի-
 լիսէ խատէմէլէրինտէն քէնտի գարըսընտան պու վէճհ
 իլէ կէրի սուրան հէր քիմ օլուրսա օլուն) “ քէնտի
 մանսուպունտան ազլ օլունսուն ” : Իւչ էիւզ էիւրմի
 տէօրթ թարիխիտէ Գանգրա սինաթուս պիւր գանուն
 գօտու քի , պիւր էվէնմիշ օլան փափազըն տին խըզմէթ-
 լէրինէ վարըպ պուլունմագտան չէքիւնէն հէր պիւր քիմ
 սէ՝ Քիլիսէնին իլհագլըզընտան րէտտ օլունմալը տրր
 (գ) : Բէսուլի թասիւր օլունան գանունլար՝ թահմին օ-
 լունուր քի իւչիւնճիւ էախօտ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ
 էազըլըրլար . պու գանունլարըն պէշլինճիսի տէր քի ,
 “ Նիչ պիւր Եպիսկոպոս էա Իսթիար ” (էանի երէյ)
 “ էա սարիւաւագ՝ տինտարլըգ պէհանէսի իլէ գարըսընը
 պօշամալը տէյիլ տիւր . լաքին էկէր ծնու պօշայան օ-
 լուրսա , օ՛ մանսուպունտան ազլ օլունսուն , վէ էկէր
 ինատ էտէրսէ՝ Քիլիսէտէն րէտտ օլունսուն , ” :

(ա) Կղեմ . Աղէտ . Սիւրօմ . Է . սահ . 847 : (բ) Ռս-
 կէք . Ա . Կարնի . Իւչ . լաշ ժ.թ . Ա . Կարնի . Է , 1 Իւղերնէն :
 (գ) Նէանգէր Քիլիսէ Բէվարիի . Ճիւր Դ . սահ . 229 :

Կերէք երբեքէրտէն վէ կերէք գարըլարտան զահիպ
 օրուանն ըուհպանըգ թարիգի տախի պու աուեթին գուվ
 վէթ պուվմասընա չօգ եարտըմ էյլէտի . զիրա պուն
 լար՝ քէնտի սիւրտիւքէրի պէքեար հալ իջիւն մախսու
 մէն ազիզէր սայըլտըլը իջիւն՝ էվէնմիշ օլան Քիլիսէ
 խատէմէլէրի օնլարտան տահա ազ աղիզ սայըլաճադ
 լարը աշէքեար տըր : Իշպու թարիպին թէքմիլէն նիզա
 մա կիրմէսինէ՝ կինտէն կինէ արթմադտա օլան Բօմա
 Եպիսկոպոսըրըն հիւքիւմէթի տախի զայէթ աղիմ եար
 տըմ էյլէմիշ տիր (ա) :

Քիլիսէ խատէմէլէրին պէքեարըլը՝ պու միսիլու սէ
 պէպէրտէն եավաշ եավաշ մէյտանա չըգար . քի իպ
 թիտա՝ ալէմին իջինտէ իշթիհար պուլան զիւււմ իսի ,
 քի պու հալ՝ տինտարըլըն իլէրիլէմէսինէ զայէթ Փայ
 աալը տըր . վէ օնտան սօղըս՝ էտէպ ու երքեանէ մու
 վաֆըգ պիր պօրճ տէյիւ պաղը սինաթուլարըն գա
 նունլարը օնա նուֆուզ վէրտիլէր . վէ նիհայէթի՝ օն
 պիրինճի տէհրտէ շիլտէպրանտ Փափանըն եէտի իլէ՝ Փա
 վա հիւքիւմէթի իլէ ճէպրան սապիթ վէ գայիմ
 օլունտու :

Քիլիսէ խատէմէլէրինին պէքեարըլընա հեր նէ գա
 տար աղիմ ըաղպէթ վէ իթիպար վէրիւր իտի իսէ տէ ,
 հեր քէսին հիւանիւ իրատէթինէ պրաղըմըշ օլուս՝ տէօրթ
 էիւզ սէնէյէ գատար Քիլիսէ խատէմէսինին ըիւթպէ
 տէ էն էանասընտան Եպիսկոպոսունա վարընճայատէք
 էվի օլմաղա ըուխասթլարը վարըտը (բ) : Իշպու էիւ
 քիւ օնլարըն իւղէրինէ էիւքլէթմէյէ իլք օլունան ճէհտ
 335 սէնէսինտէ օլտու . լւքին պիւթիւն էօմրիւնիւ պէ
 քեարըգ իլէ կէշիրէն մուքերէմ Փաւնութիոս պունա
 օլ գատար զայրէթ իլէ գարը տուրտու , վէ օնտան
 Քիլիսէյէ կէլէճէք զարար ու քէտէրլէրի վէ թէհլէքէ
 լէրի օլ տէրէճէ աշէքեար կէօսթէրտի քի , պու թէք
 լիֆ ըէսա օլունտու : Օլ զէմանիլը մէհէլէրինտէ եա

(ա) ՍԻՒԷԼ, ՃԻՄ Բ. սահ . 15 : (բ) Գաթուլէ Դեւլիթ
 Էրտէն Thenier Einführung der erzwung. Ehelosigkeit. ՃԻՄ .
 Ա . սահ . 69 . վէ Մօսկոյ՝ Քիլ . Բար . ՃԻՄ . Ա . սահ .
 203 :

գան Սոկրատէս (ա) վէ Սօզոմէնոս (բ) մեկերիւիւէր ի-
քիսի աէ պէջլէ շէհատէթ հատերէր :

Պէքեալըըը դանուն իլէ ֆարղ էթմէյէ իւբ ճէհա
հատէն՝ 335 Բարխիսիպէ Բօմա Եպիսկոպոսոս Սիւրիոս իսի
(4) . վէ պունտան սօղըա զարպ սէմթլէրինաէ պիր
դաչ սինաթոսլար տախի սլունա չալըշտըլար : Լաքին
հիչ պիր վէճհ իլէ օ զէման ալէսսէվի օլմատը : Պու
դանունու պօզմնլար չօդ իսի . վէ ծնլարա պէջիւբ հա-
վիմլը իլէ մուամէլէ օլունուրուտու : Հէմ տախի իդթի-
զալը պուրունտու քի , պու դանուն պիր չօդ քէրրէ
Թաղէլէնսին , քի պունուն ճիւմլէսի կէսթլէրիւր քի , պու
միսիլու Թապիսթա զըտու վէ Աղիղ Քիթապլարա մու-
ղայիր պիր աաէթի իսիալ էթմէսի նէ դատար կիւճ պիր
շէյ իսի :

Լաքին շարդ Քիլիսէլէրինտէ պու պէքեարըդ դանու-
նու րէտու օլունտու : Օրալարտա էկէրչի պաղը էվէնմէ-
միշ Եպիսկոպոսլար պուունուր իսի իսէ աէ էքսէքիսի
Էվէնմիշ իսի (7) : Տէօրսիւնճիւ վէ պէշնճի տէհրէր-
աէ չօդ էվի Եպիսկոպոսլար պըւրունուրուտու (է) : Պառ-
վէմայիս նամ պէլտէնին Եպիսկոպոսու Սինէսիոս էվի
իսի (ւ) : Վէ Գրիգոր Նաղիանղաղնըն փէտէրի փափաղ
իսի : Հէմ Գանգրա՝ շիմոի Չանկըրը տէնիլէն ա-
նատօրուտա վազի շէհրին սինաթոսու տէօրսիւնճիւ դա-
նունունտա տէր քի , էկէր պիր քիմնէ Բապպըն Ախ-
չամ Թաամընը պիր էվի փափաղըն էլլնտէն ալմազա
լմթինա հտէրսէ , լանէթ օլունմալը (է) : Իչպու էյա-
լէթ սինաթոսու Թագրիպէն 344 սէնէսինաէ ճէմ օլ-
տու :

Ալթըր էիւզ օթուղ իքի Թարխիսինտէ Իսթանպօլտա
շարդ Փաթրիդէրինտէն վէ իքի էիւզտէն զիյաուէ Ե-
պիսկոպոսլարընտան պիր սինաթոս ճէմ օլտու : Պու սի-

(ա) Սոկ . Քիլ . Բար . Քիլ . 1 . 11 : (բ) Սօզմ . Քիլ .
Բար . Քիլ . 1 . 23 : (դ) Թարբագօնիա Եպիսկոպոսոս Հիմէր .
Ձէ . գաղ . 7 . 9 . 13 : (է) Կիւէր՝ Քիլիսէ Բէլարիի . պաղ .
4 . 95 : (է) G. Claxti de conj. clericorum . ր . 258 : (ւ) Եաազ-
րիոս , Ա . 15 : (է) Սիւր . Քիլ . Բար . Բ . 43 . վէ Սօզ .
Քիլ . Բար . Գ . 24 :

նաթոսունն օն իւջինձիւ գանունու՝ օլ զէմանտէ զարսօ
 Քիլիսէլէրին չօրունտա ճարի օլան ատէթէ մուղայիր՝
 փափազարա եվլէնմէյէ բուխսաթ վէրիր • Լաքին օսիր
 Թարափտան սա՝ 12ինձի գանունու եվլէնմէյի Եսիս-
 կոպոսլարա եասագ էտէր : Վէ Եպիսկոպոսլարա պագի Քի-
 վիէ Խաթէմէսինիէ Քարգ օլունոպ օնլարա էվլէնմէյի եասագ
 էտէն իւ Գանուն պոս գոր : Վէ չին քի պու սինա-
 թոսունն նուֆուզու շարգ Քիլիսէլէրինտէն գապուլ օ-
 լունմուշուտու , պու Քիլիսէլէրտէ Եպիսկոպոսլարան էվ-
 լէնմիշ օլմայլա՝ փափազարան էվլէնմիշ օլա պլմէնիւ
 Թարիխի՝ պու զէմանտէն՝ եանի հէման 700 սէնէսին-
 տէն պաշանմըշ ոպըլա պիլիր : Իւջինձիւ գանունուն-
 տա՝ Քիլիսէ խատէմէսինէ Իփինձի քէֆա էվլէնմէյի՝ եա-
 խօտ պիր սուլ գարը ալմայլ եասագ էտէր • Վէ կօ-
 ըրնիւր քի՝ պու միսիլու իքինձի տէֆա էվլէնմէյի տա-
 խի եասագ էտէն իւք սինաթոս պու տուր : Սէքիզ
 էիւղ օն պիր սէնէսինէ կէլէնէ դատար պիր սինաթոս՝
 ագա էյլէսիլի գանունլարընըն պիրինտէ Քիլիսէ խա-
 տէմէսինէ էվլէնմէյէ աշիքեարէ բուխսաթ վէրիր (ա) :

Լաքին կէերջի Քիլիսէ խատէմէսինին էվլէնմէմէսի
 խուսուսունտա պիրի պիրի արտըսըրա տիւրլիւ տիւրլիւ
 Թէրթիպլէր Թանգլմ օլունտու իսէ տէ , պու գանուն-
 լարը՝ հպա զիքր օլունտուզու միսիլու պօզանլար չօգ
 օլուրուտու : Չօզար վօրըրը քի , աջըրտան աջըլա՝
 Քիլիսէ խատէմէսինին էվլէնմէսի խուսուսունու հիմա-
 յէթ վէ Թէսահհիւպ էտէրլէրիտի • Վէ ալէլ խուսուս
 Միլանօ շէհրինտէ պու պիր աշիքեար ատէթ օլմուշուտու
 (բ) : Իշուլու ատէթ 1074 սէնէսինէ գատար սապիթ վէ ու-
 մումի օլմարըշար , քի պու Թարիխտէ Հիլտէպրանտ
 նամ եէսինձի Գրիգոր Թէսսիյէ օլունանն Փափա պիր
 Ֆերման չըգարար քի , “ Պունտան սօղրա հիւ պիր փա-
 փազըն գարըրը եա օտալըր օլմասըն , վէ հէր քիտտէ
 վար իսէ , եա օնլարը եախօտ մանսուպունու պրագմա-
 լը տըր ” (գ) : Լաքին օ զէման պիլէ՝ իգթիզա

(ա) Նէանպիւր Քիլիսէ Թէլարիիի • Ճիւ • Գ • սահ 229 :

(բ) Միւլէր Քիլիսէ Թէլարիիի Գըմ Բ • 30 • սահ • 113 , 114 :

(գ) Եինէ օրարա • Գըմ Գ • պոպ 1 • 47 • սահ • 160 :

էյլէտիքի, փափաքէնտի ֆէրմանընա խայր միւթի էթմէք իչիւն պէրտէվամ զայրէթ ու ճէհա էտէրէք ազիմ շիտակէթ իլէ հարաքէթ էյլէսին: Եվվէլա ու էվլի ուն Քիլիսէ խատէմէլէրինէ՝ քի էվլէնմէյէ գայրջջ ուն էսքի գանուըրա իթաաթ էթմէմիլլէրիտի, շիտակէթ իլէ հարաքէթ էյլէսի. լաքին ծոուն պու շիտակէթի հէր պիր եէրտէ քէնտիսինէ գարջջ իխթիլալէր թահրիք էյլէտի: Էրֆուրթ վէ Մէնչ շէհրլէրինտէ՝ Քիլիսէ խատէմէլէրինէն էվլէնմէմէլէրի պապընաա ուն ֆէրմանը իճրա էթտիրմէյէ ճէմ ուն իքի սինաթոսուն սնու՝ աղիմ նիզալար վէ գարջջզլզա գարաբ գըլար (ա): Փարիզ շէհրինաէ տախի ճէմ ուն պիր սինաթոսուն սնու պէոյլէ ոլտու (բ): Ինկիլթէուա՝ Իթալիա վէ հօլանտաա տախի պու միսիլլու գարջջջգըլար վադի ոլտու (գ): Լաքին փափաքէնտի մէրամընը իճրա էթմէյէ գարաբ գըլար, վէ պու խուսուստա չօգ մէմլէքէթլէրէ՝ թէքմիլ հիւքիւմէթ սահիպի վէֆէլէր կէօնտէրտի, քի իթատթարզլարը թէքալոր էյլէսինլէր. վէ պայալը խալլը՝ էվլէնմիլլ Քիլիսէ խատէմէսի իւզլէրինէ թահրիք էթտիրտի (դ): Վէ ոլուն ճիլէյին շէտիտ հարաքէթլէր իլէ՝ քէնտի ֆէրմանըրնա կէօզէ կէօրիւնիւր ալէսսէվի պիր իթաաթ իճրա էթտիրմէյէ գատիր ոլտու: Ազիզ Քիթապլարա մուզայիր ուն պէոյլէ պիր առէթի իսխալ էթտիրմէք իչիւն պու սալուշ վէ նիզալար՝ ծոուն մինասիպէթսիզ ոլտուըրնա քիֆայէթ էտէր պիր իսպաթ սըր:

Քիլիսէ խատէմէլէրինէն էվլէնմէմիլլ գալմալարընտան իսթիտա մէրամ ոլունան՝ տինտարլըլըն իլէրլէմէսի ոլտուըրնա շիւպհէ էօգ տուր: Գըլաս ոլունուրուտուքի, պու՝ ազիզ պիր էօմիւրէ մախսուսէն ֆայտալը սըր: Լաքին թէզ ալնալըլար քի, զօր իլէ իճրա էթտիրիլտի թագատիրտէ, քէօթիւլիւյին աղիմ պիր փունարը ոլուրուտու: Իւչ էիւզ էիրմի պէշ սէնէսինէ

(ա) De rebus German. ad ann. 1074 . p. 378 . (բ) Vita Gallerii Abb. S. Martini juxta Paulisaram c. 2 . (գ) Martene et Durand Thesaur nov. anecdot. T. I. p. 231 . (դ) Մուհայթ . Քիլիւթար . Քիլի . 3 . գըլմ . 2 . սահ . 193 , 194 , 195 .

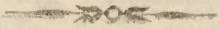
գատար էրբէն՝ Նիկիա ժննաթոսու՝ պիր Եպիսկոպոստուն եա իխթիարըն (երէցին) եա սարկաւազըն էվինտէ վալիտէ եա գըզդարնաաշ իսի իլէ պիր գարընըն պուրունտուղունու եասագ էտէր : Պու գանուն օլ զէ մանըն շու ստէթի իչին ագո օլունմուշուտու քի , Քիլիսէ խատէմէլէրինտէն պիր ջօղու՝ քէնտի էվէրինէ՝ վէ պաղըսը եաթագլարընա սիլէ՝ տայիմա սիլքեր գալ մաղա աշտ էթմիշ տիշէհլիլէրտէն ալըրլար իտի , լաքին պու ճիւմէ իլէ տասի՝ պու գըզդարընտաշար իլէ պիր եարամաղ մուամէլէտէ օլմասըգլարընը զայէթ աղըր պիր թարղ իլէ թաստիգ էտէրլէրիտի (ա) : Պու ստէթէ՝ Հայրապետլէրտէն տասի՝ Կիպրիանոս՝ Կպիւփանոս՝ Յուսահնոս վիայ վէ Ոսկեբերան կիպի զաթլար վէ անէրլէրի շիտէթ իլէ գարշը տուրտուլար :

Սէքիզ եիւզ օթուզ ալթը սէնէսինտէ ճէմ օլան էք լա Շափէլ սինաթոսու շիքեայէթ էտէր քի , իխթիարլար (երէցլեր) վէ բութպէսի տահա էանա Քիլիսէ խատէմէլէրի՝ Քիլիսէ խըզմէթճիլլինէ զիւլ կէթիրերէք՝ քէնտի էվէրինտէ գարըլար սագլարլար • վէ պունու սէֆ էթմէք իչին էպի ժննաթոսլար վէ հիւքիւմասարլար գանունլար ագո էթմիշլեր իսէ տասի՝ Օնլարա աալա բաղպէթ ու իթիպար էթմէյերէք իճրա էյլէրլեր : Հէմ տասի պու սինաթոս սէր քի , “ Մանասթըրլար պաղը մահայլէրտէ տէյիլ մանասթըր՝ իլա քերխանէ կէօրիւնիւրլեր ” (բ) : Սէքիզ եիւզ սէքսէն սէքիզ սէնէսինտէ ճէմ օլան Մէն սինաթոսու սէր քի , “ Հիւ պիր իխթիար (երէց) քէնտի էվինտէ եաթամաղա պիր գարլար բուխասաթ վէրմէլի տէյիլ տիր • շէյլէ քի Ֆէնա թէվաթըրլերին վէ եարամաղ իլլէրին Ֆուրսաթը պիւթիւն պիւթիւնէ քէսիլսին ” (գ) : Պու խուսուստա պիր ջօգ էօրնէրլեր տահա վէրիլէ պիլիր իտի • լաքին պունճիլլէյին խօշ օլմայան պիր մատտէյի պուրատա պիլթիրմէսի տահա միւնասիպ կէօրիւնտիւ :

Իշպու մատտէ իւզէրինէ Ահտի Ճէտիտին էօյրէթտիյի՝ զայէթ աշիքէտը տըր : Քիլիսէ խատէմէսինէ էվէն-

(ա) Harduin, Concil. T. IV. p. 1397 : (բ) Harduin Concil. T. VI. p. 1398 : (գ) Եիւն օրոգոս T. VII. p. 406 :

Ճեմէ յի պօրճ հտէն հէր պիր դանուն՝ Ահտի ճէտիտէ մու-
 ղայիր տիր : Ա ՏԻՃ . Գ . Չտէ տէնիր քի , “ Եպիսկոպոսա
 կերէք տիր քի դուսուրսուղ՝ յիւր գարննն զօճաւ
 լա ” : Ա է ՏԻ * . Ա . Տաա սէջլէնիր քի , իխթիարլար եա-
 նի երէցլէր “ յիւր գարննն զօճաւ ” ղմայլ տլր : Ա Կոթն -
 թ . Տտէն կէօրիւնիւր քի , կերէք Պեարոս վէ կերէք Ա-
 ռաքեալլարտան սայիրլէրէ էվլի իտիլէր : Ա է Պօլոս տէր
 քի , քէնտիսինին հէմ Բաանարաարն տախի էվլէնմէ յէ վէ
 դարլլարընը պերապերլէրինճէ վարաղլարը էերլէրէ կե-
 թիւրմէ յէ հագլարը վարըրը . լաքին քէնտիսի սյու հագ-
 դընը իսթիմալ էյլէմէտի : Թաճիւպէ շայէսթէ եալընը շը-
 տուր քի , Ինճիլին սյու գատար աջըգ Թագրիլլէրինէ գար-
 ջը սյու առէթ Քիլիսէ խատէմէտի իւղէրինն զօր իլէ նաարլ
 էիւքլէնտիրէ պիլնմիշ տիր :

ՊԱՊ ՕՆԵԿՏԻՆՃԻ

ԲԱՆՏԻՊԼԻԲ ՌԻՍՈՒԼՈՒ

Բահայլիյին թապիաթը՝ պու միւլաճաղալարըն
մէյվէտի տիր քի, աբէմէր էանըսան գիր Խուրաբա շե-
փիւիդ՝ տինէ ապիր ըիյազէթլերտէ վէ թէֆէքքիւր-
լերտէ մէշուլ օլարադ էամիւր սիւրմէք զայէթ սեվադ
պիր շէյ տիր : Լաքին իշուու միւլաճաղալարն Ազիզ
Քիթապլարտա աալա էերի եօզ աուր : Քրիստոս Է-
ֆէնսիմիդին վէ ծնուն շայիրալերինին իպրէթի պունուն
Մուղայիրի իտի : Օնլար թէքքի սիւնեա էախա՝ էալը-
նըզըզտա էամիւր կէջիրմէք իջին առէմէր էանընսան
պիր էանա չէքիմէտիլէր . իլլա ապիմա տինւ
էանըն իջինէ դարըշալար , վէ քէնսի էօնլերինէ կէ-
լէնլերն թալիմ ու նասահաթլեր վերտիլէր , վէ ծնլարը
կիւնահարընտան՝ ազիզլիյէ չէվլրմէյէ շալըշալար :
Բահայլիք ուսուլու ազիզլիյի էաղնըշ աղնատոր : Ա-
զիզլիք տէմէք՝ տինէ ապիր կերչէքլիյի թէնհայէ չէ-
քիլիպ թէֆէքքիւր էթմէք օ գատար տէյիլ տիր . իլլա
տահա զիյառն՝ կիւնահըն հէր պիր նէվլնտէն իհթի-
բադ էթմէք՝ վէ պու էօմրինն աիւրքիւ սիրըլու մէսնէտ
ու մերթէպէսինտէ վէ միւնասիպէթլերինտէ սըուգ ու
զայրէթ իլէ պիզէ սօրձ օլանը իճրա էթմէք տիր :
Ճէտարէթ իլէ սեյլերիվ քի , Ազիզ Քիթապլարն հիչ
պիր մահալնտէ րահայլիյէ պէնդէր հիչ պիր իպրէթ
պուլունմազ , նէ տէ օրատա տէրձ օլունան դանուն ու
գավախտին պիր թէքքի պունու պիր պօրձ էտէր : Պիլ
աբս՝ Ազիզ Քիթապլարն րուհու վէ մէյվէ՝ պիր սօ-

Ֆուլուզ մէ վիւճիւտե իգթիզաւորչ Էզիյէթ վերմէք թար-
 ցը իւն աղեղիք իտարտարնոտա օլմայը ղէմմ ու րէտա-
 էտէր : Բապայ Էֆէնտիմիզին փարիտեցիւրէ Էյլէտիյէ
 շէտիտ Թէքտիրլէրի միւշաճտե Էյլէ , քի ծնւարըն ախ-
 ըագլէրինին պիրի՝ քէնտի սօֆուլտիզարը վասիթասի
 իլէ աղիմ աղեղիք դաղանմըջար տէյիւ Էօյիւնմէք խտի :

Լաքին Էկէրլն Սղիզ Գիթապլար պու միսիլու Էօ-
 միւր սիւրմէք Թարիգինէ քիւլլիյէն պիր սէպէպ վէր-
 մեղէր իսէ տէ , պունուն Էսէրլէրի Գրիսթիանըլըն
 իքինճի տէհրինին սօնունտ մէ իւջիւնճիւ տէհրին իպթիտա-
 սընա տօղրու կէօրիւնմէյէ պաշտար : Ամմա պունա՝
 շէրմասըն չօպանը մէ Կղեմէս Սլէքսանդրացի կիպի
 միւլլիֆլէր դարը տուրտուլար , քի պունլարըն սօզ-
 րաքիտի 220 սէնէսինտէ մէֆաթ Էյլէտի : Իշպու րա-
 հիպլիյէ դարը պու զաթ տէր քի , Հինալիլէրին ա-
 րասընտա ղայէթ սէրթ պիր Էօմիւր կէջիւրէն սօֆու-
 լար վար , քի ծնւարա Սամէանի տէնիր . մէ պունսան
 պու Հայրապետ պասթի քէլամ էտէր քի , ախէր տին-
 լէրտէ տախի պուլունան՝ մէ պաթըլ իթիգատէր իլէ
 դարըլըդ օլան տտէթլէր՝ Գրիսթիանըլա խասս օլա-
 մաղար : Փութփէրէսթլէրին պաթըլ իպատէթլէրինտէն
 պաղըր՝ փափազլարընտան պէքեարըդ՝ մէ Էթտէն փէր-
 հիզ Թալուպ էտէրլէրիտի : շէմ տախի տէր քի , «Պօ-
 ղոս առաքեալ Թագրիր էտէր քի , կէօրլէրին փատի-
 շահըղը Թասամ մէ իչքի իւղէրինէ մէպնի տէյիւ տիր .
 մէ պունտան պէօլլէ Էթտէն մէ շէրապտան փէրհիզ
 Էթմէք իւղէրինէ մէպնի օլամալ . իլլա սաստգաթ
 մէ սէլամէթ մէ Սղիզ Բուհաս սէվինճ իւղէրինէ մէպ-
 նի տիր : Նիճէ քի պլապ կէծնիւլիք վիւճիւտիւ ալ-
 չագլաթմաստան տէյիլ իլլա ախլաղըն միւլայըմըղընտան
 աշիքեար օլուր . պունուն կիպի փէրհիզ տախի ճա-
 նըն պիր Փապիլէթի օլուպ՝ աաէմին տէյիւ տիշպըլտան
 կէօրիւնէն՝ իլլա իչէրիտէ օլան շէյ իւղէրինէ մէպնի
 տիր : Փէրհիզ՝ սալթ պիր շէյտէն՝ սատէճէ սէֆաաթ-
 տան կէրի տուրմագ տէյիլ տիր . լաքին ազգէյի
 Թահգիր Էթմէք՝ ախլ ղապթ Էթմէք՝ ազլ ու իա-
 րաք իլէ կիւնահա ղալիպ օլմագ տախի փէրհիզ

տէն պիր ,, (ա) : Պու հայրապետ՝ տիւնեան նիյմէթլէրի-
նին թէրքլինի Քրիստիան թէրքլիլին տէն սայանլարըն
եապնը զիւլիւմնիւ սողուլթմադ իչին մախուսն
պիր ըսալէ եազար , քի ծնուն իւնվանի սու տուր .
" Ձէնկին առեմ՝ խէլաս պուլմադ իչին նէ ախլադ
ու մէրքէպ սահիպի օլմալը տըր ,, : Պու ըրսալէնին ծն
պիրինձի գըսմընտա տէր քի , " Գուրթարըձըմը՛ չոդ
քիմսէլէրին հիչ պիր սէպէպ եօլ իքէն էյլէտիքլէրի կի-
պի՝ ախնեալի նիյմէթլէրիմիգի էապանէ աթմալա էմր
էթմէյօր , իլլա (էմր էտէր քի) ադէնին արղուսու-
նու՝ ծնուն իչին օլան իլըլար , քի ճանըն սըրըր փէնչէսի
պիր՝ ախնեալի էամրիւն գայկըլարըն՝ քի սլլա՛անի
էամրին թօխումունու տօլան տիքէնլէր պիր , տէ՛ի
էտէլիմ ,, : Օնան սօլըս տէր քի , " Քրիստոսուն էօյ-
րէթալի թալիմլէրէ մախուս օլուպ՝ ծնլարը պագիլէ-
լին ճիւմլէսինտէն Ֆարգլը էտէն պու սուր քի , ծնլար
պիր տիշարտան կէօրիւնիւր ամէլ իձրասընը պօրձ՝
էթմլգէր , նիձէ քի ախէրլէրի էտէրլէր . իլլա տահա
ալա՝ տահա սլլա՛անի՝ տահա թէրքլիլ պիր շէյ (թա-
լապ էտէրլէր) , քի ճանտա էապանձը օլան հէր պիր
րէյի՝ քէօլիւ վէ տալլէրի իլէ սէքիւպ աթար ,, :
Հեմ աախի տէր քի , քէնաի ախնեալի նիյմէթ-
լէրինի էապանա աթըպ թէրք էթմիշ օլան քիմսէլէր՝
տահա զիյստէ Ֆոտուլլուդ վէ մաղրուրուդ վէ ախէր-
լէրի իչին թահգիր էթմէրլէք իլէ սօլմուշար տըր ;
" Պիր առեմ ,, (տէյօր) " քէնաի տիւնեալի էմլաքլինի
էապանա աթըպ սա՝ էինէ էիւրէյինտէ ծնլարըն
արղուսունու հը՛իլ էթմիշ օլա պիլըր : Էկէր հիչ քիմ-
սէտէ վէրմէյէ գուսրէթ գալմալա , (առեմլէրին) պիրի
պիրինէ իհսան էթմէյէ նէ՞ չարէլէրի գալըր : Վէ էկէր
Րապալմըղըն էօյրէթալի պու իսէ , ծնուն ախէր սուլն-
ճէ ճէլիլ թալմաթընա մուլաֆըդ օլմապտան նէ՛ գա-
տար կէրի գալըրար ,, :

Լպին իչպու բահիղլէք թարիգինէ Քիլիսէնին Պու-
թէպէր զաթլարը զոտ սէօյլէտիլէր իսէ տէ՛ էինէ եա-
լըլմատա օլուր : Իպթիտա՝ տէօրտիւնձիւ տէհրտէ Մը-

երբ տա սլաշանոր : Հալա եօգարուտա իշարէթ օրունտու :
 դու վէճ՝ իւղէ՝ չօգ քիմսէլէր վիւճիւտէ էղիլէթ
 վէրմէք խուսուսուունու՝ օրուճու վէ պէքեար էօմիւր
 սիւրմէք հալինի՝ պունտան էվլէ՝ աղիւմ ֆաղիլէթէր
 սայմաղա պաշլամըշլարըտը : Իւջիւնճիւ տէհրուէ՝ Գե-
 կիոս իմիէրաթօրուն էէսի իլէ օլան աղիւմ վէ շէտիտ
 գօւլաշայը սէպէպինտէն Թէքաիս էյալէթինտէն օլան
 Պօղոս նամ պիր քիմսէ՝ զալւմ գօւլաշայըճրլարն էլիւ-
 տէն գուրթուլմաք իջիւն չէօլէ գաշըպ կիղլէնմէյէ մէճ-
 ալուր օլու : Օրատա ճէպը իւէ կէջինմէյէ գուլապուգ-
 լանտըղը էալնըղըգ էօմրիւնիւ՝ սօղլատան քէպի էիւսի-
 բիպաը Իւէ իխթիար էյլէտի (սէչտի), վէ օրատա քէն-
 տի վիւճիւտիւնէ չէտրա էղիլէթէր էտէր խտի (ա) :
 Գօւլաշայը զէմանընտա պաղը սայիր Քրիսթիանըար տա-
 խի չէօլէ վարտըլար , լաքին օնլարտան հիչ պիրի Պօ-
 ղոս կիպի մէշուր օլմատը . վէ պունուն իլիւն չօգ
 քիմսէլէրին զիւիւմիւ պու տուր քի , բահիպլէք բու-
 հունուն Թէքմիլէն իլք գուհուրու՝ իշպու Պօղոստա կէօ-
 րիւնտիւ : Ղաքին առէթա բահիպլիլիին վիտէրի տէյիւ՝
 տէօրտիւնճիւ տէհրին իպթիաստընտա հալաթտէ օլան
 Անտոնիոս սէօյլէնիւր . ջիւն իլք պու՝ Մըսըրտա բու-
 հիպլէրի պիր էէրէ ճէմ էտիպ՝ օնլարտան պիր ճէմա-
 աթ Թանզիւմ էյլէտի , վէ օնլարա մախուս կէջինմէք
 սապիթ գանուկարը ագտ էյլէտի (Բ) : Պիր Թագըմ
 չէօլաէ էօմիւր սիւրէն բուհպանլէր պէյնիւտէ պիր
 քէրրէ պէօյլէ պիր ալագա իհատա օլուգտան սօղ-
 րա , Անտոնիոսուն շայիրտլէրինտէն Պաքոմիոս նամ
 քիմսէ՝ Մըսըրտա Թապէննէսիս տէնիլէն պէլտէտէ՝
 340 սէնէպինտէ պիր գօվուշ էափտը , քի Քրիսթի-
 անլարըն պէյնիւտէ էափրլան իլք մանասթըր պու ի-
 տի . վէ օրատա սաքին օլանլարըն իտարէսի իլիւն պա-
 զը գանուկար Թանզիւմ օլունմուշուսու , քի օնլարըն
 պաշը՝ օրանըն պէօյիլիւնէ իթասթ իտի (Գ) : Բահիպ-
 լէք ուսուլու Մըսըրտան՝ Տիլարիոն նամ Անտոնիոսուն

(ա) Հէրոնիմոս , Պօղոսան էօբի- իււէրիէ : (Բ) Acta
 Sanctorum ad diem 17 Januarii, tom. 2. p. 17 : (Գ)
 Հէրոն . Մէտ . 18 (սայիւրէրի 22) Եւստոմիոս :

չայրտէրինն պրի եհտի իլէ տէօրտինճիւ տէհրոնէ
Պապէստինէ վէ Սիրիսցէ կէթրիլալ, վէ վէք աղ զէ-
ման իչինտէ պու մէմէքէթէրտէ տախի բուհպան-
լար՝ իլք իճատ օրնտուգլարը մէմէքէթտէքի գատար
չօգ պուլունուրուտու (ա) :

Պու ուսուլու տէօրտինճիւ տէհրտէ էրմէնիսթանա
վէ քիւչիւք Ասիայա իլք իտխալ էտէն՝ սողրատան Սի-
վաս (Սէբաստիա) Եպիսկոպոսու Եւսուաթիոս Ի-
սի (բ) :

Իշպու ուսուլ իպթիտա՝ զարպ Քիլիսէրէրինտէ (սօր
կէօրիւլիւր իտի • լաքին էվվէլա Աթանասիոսուն (գ)
վէ ծնտան սողրա Ամբրոսիոսուն վէ Հէրոնիմոսուն նու-
Ֆուզու վէ Ճէհալէրի իլէ՝ ծնլարն արասընա տախի
կիրմէյէ պիր եօլ պուլուու • շէօյլէ քի տէօրտինճիւ
տէհրին սօնունտա՝ ծնլարն արասընտա չօգ մանասթըր-
լար պուլունուրուտու : Ղարպ սէմթէրինտէ իլք մա-
նասթըրլար՝ Սան Հօնօրէ վէ Սան Մարկարէթ
վէ Հիերէս տէնիլէն քիւչիւք ատալարտա իհ-
տաս օրնտուլար • վէ պաղըլարը տախի Իթա-
լիանըն պաղը մահալէրինտէ իհտաս օրնտուլար :
Տէօրտինճիւ տէհրին սօնունա սողրու Թօուր Եպիս-
կոպոսու Մարտինոս՝ շէհրին էանընտա պիր պէօյիւք դօ-
վուշ իհտաս էյլէսի (դ) • վէ պու Թարիխտէն վէք ու-
զագ տէյիլ Յովհաննէս Կասիանոս նամ քիմսէ տախի՝
Մարտիէատա իքի դօլուշիհտաս էյլէսի :

Բահիպլիք ուսուլու նագլիյէթի Թարիխինի պուն-
տան զլյաստէ իլլէմէյէ հաճէթ եօգ սուր • շու գա-
տարընը իշարէթ էթմէսի քեաՓի աիր քի, տէօրտին-
ճիւ տէհրտէն պաշայարագ՝ վէք չափուք հէր Թարա-
Ֆա էայըլըր : Իշպու Թարղ էօմրին զայէթ սէվապը
օլմասընըն պաթըլ վէ Աղիզ Քիլիսալարա մուղայիր օլան
խիւլէասը՝ վէ պաղըլարընըն շէտիտ ըխազէթտէ Քրիսթի-
անըղըն քէմալլիյէթի պուլունուր տէյիւ Թարիֆլէրի չօգ
քիմսէյէրի պայալը էօմրին հալէրինի Թէքք էտիպ՝ մա-

(ա) Հէրոն • Հիար • Էօրիս : (բ) Սուրաբ • Քիւ • Թէլ •
Դ • 23, 24 : (գ) Հէրոն • Մէթիւս 96 (Խիւլէրի 16)
Փրիւլիֆիոս : (դ) Severi Sulpicii Martini vita, Epistolae 3
de Martino.

նասթըրլարոս սէյրտմէյէ գուլավուղատը : Պագըլարը տախի օ դատարա վարտըլար քի , ըահիպլէք հալինէ՝ էկէրչի Աւաքեալլարըն կէչինտիյի էօմիւրէ քիւլլէյէն մուղայիւր խսէ տէ՝ Րէսուլի (ա)՝ մէլէքի վէ սէմափէ էօմիւր իննվանլարընը վէրաիլէր : Պու զիքը օլունան զէմանլէրտէ պուլունան ըուհսպանլարըն սայըսը՝ ինանըլմազ տէրէճէ չօղ իտի : Պաքոմիոսուն քէնտի մանասթըրընտա 1,300 ըահիպի վարըտը , վէ ծնուն նազարէթի ալթընտա օլանլարըն ճիւմլէսի 7,000է պալիղ իտի (բ) : Թէքախ նամ պէլտէտէ պիւր մանասթըրտա տէնիւր քի 5,000 ըուհսպան վարըտը (գ) • վէ Մըսըրըն պիւր չէօլ մահալինտէ օլան Նիթըքա նամ պէլտէտէ էլլի մանասթըր վարըտը (դ) : Հագիգաթ օլ դատար չօղալմըլլարտը , վէ պու գատար չօգ քիլինին իշէրինի կիւճէրինի պրաղըպ մանասթըրլարա եղըլմալարը չօգ խուսուսլարտա օ աէրէճէ զարարը պիւր չէյ օլմուշուտու քի , վալէնտիոս խմիկրաթօր պու քէօթիւլիյիւն էօնիւնիւ ալմադ իչլան մտիսուսէն Ֆէրմանլար չըգարտը (է) : Լաքին օնուն ճէհս ու ղայրէթլէրի չօգ պիւր քետըր էթմէտի :

(ա) Եղի՛ . Հէրէրիլ . 61 . 4 : (բ) Սօղմ . Գիւ . Բաբ . 3 . 14 : (գ) Գաթանոս , de institu. Coenob. Գ . 1 : (դ) Սօղմ . 6 , 31 : (է) Cod Theodos. XII. I, 63 :

ՊԱՊ ՕՆՍԵՔԻՉԻՆՃԻ

ՄԵՌՈՆ . ՎԷ ՎԱՓԹԻՉՏԵ՛ ԵՊԻՍԿՈ՛-
ՊՈՍ ՎԷ ՓԱՓԱՉ ԹԱԳՏԻՍ ԻԹՄԻՔԻ-
ՏԵ՛ ՄԻՍՏ ԻԹՄԻՔԻ . ԽԱՍԹԱԼԱՐԸ
ԵԱՂ ԻԼԷ ԵԱՂԼԱՄԱԳ

Ս փթիզոտ իշպու ատեթին դուլանըմասը խու-
սուսունտա իշարեթ հատրիզ քի , մուկըիֆլէրին պիւ
չօղունուն ըէյի պու սուր քի , պու էաղամագ ատեթի
Քրիսթիանըզ ասընն քէնտիսինտէն զուհուրէ կէմիշ
տիր : Տէրլէր քի Քրիստոս՝ էախօս Քրիսթիան
լուղէթի պիւ Եունանի լուղէթտէն ալընմըշ տըր քի ,
օնուն մանասը էաղամագ տըր . վէ պու սէպէպտէն
իւք Քրիսթիանըր՝ փէք միւնասիպ սայմըչարտը քի ,
վափթիզոտն սօղրա ամէլէն պիւ մսհ էանի էաղամագ
տախի իճրա էթսինլէր : Ախէրլէրի թահմին հատրլէր
քի , պունուն պաշանկըճը՝ իւք Քրիսթիանըրտան չըզ-
միւշ օլմաը , քի օնըր՝ Քրիսթիանըղըն իւք տէհրլէ-
րինտէ պու ատեթի քէնտի կիզլի սըրըրընտա գու-
լունըրըրըր : Պու զիւլամտէ օլանըր՝ Տէրտուղիանոս
աան շէհատէթ կէթիրիլէր , քի տէր . Սըրըրտա՝
էաղ իլէ ալընտա պիւ նիշան էախըրը խի , քի
վափթիզոտ օլաննիշան կիպի օլուրուտու :

Լաքին պու ատեթին զուհուրինէ վէսիլէ հէր նէ
օլուրսա օլունն , Ահաի ճէտիտտէ աղա պիւ էէրի
էօզ տուր : Յովհաննէս Աւոքեալըն պիրինճի մէթիւպիւ-
նիւն իքինճի պասընն 20 վէ 27 խանէսինտէ զիքը
օլան էաղամագ՝ շիւպհէսիզ Իսիտրէ Լէ ԲիւրիԿ ու Բէ՛-

«իւ իւէ աղնաշըմալը տըր, վէ մանասը՝ Բրխածիանըա-
րա վերիլէն Աղիզ Բուհուն լուծֆ ու ինայէթէրի տիր :
Պունտան՝ հէր պիր Բրխածիան եաղ իւէ մէսհ օւ-
մաղա պօրճու տուր տէյիւ աղնամալը տէյիւղ : Եկէր
պունուն մանասը օ զապըտը, Առաքեալ տախի հէպի
վաֆթիզ էյլէտիյի քիմսէլէրի եաղ իւէ մէսհ էթմէլի
իտի : Լաքին պու միսիլու եաղամանըն պիր թէք
իճրասը վուգու պուլտուղու Ահաի ճէտիտաէն կէօս-
թերիլէմէղ : Զօգ տէֆա սու զիքր օլունույօր . վէ ջօդ
քէյֆիյէթէր պուլունուր քի, վաֆթիզտէ սու գու-
լանըլըղընը աշքեար էտերլէր . լաքին եաղըն հիչ պիր
քէրրէ գուլանըլըրը ապա պուլունմայօր : Իկէր պու-
ատէթ Առաքեալարտան իճրա օլունմուշ օլապըտը, Ահ-
տի ճէտիտաէ զիքր օլունմամասը միւլքիւն մի իտի :

Լաքին պու՝ հէր նէ գասար Աղիզ Գիթմապարտա
պուլունմազ պիր շէյ իտէ տէ, փէք էրքէն պիր ատէթ
օլաղ : Իպթիտա պունու 220 սէնէսինտէ : վէֆատ է-
տէն Տերտուլիանոս զիքր էտէր (ա) . վէ պունտան կէօ-
րիւնիւր քի, իքիւճի տէհրին սօնունտա՝ ետիտա իւչիւն-
ճիւ տէհրին իպթիտասընտա՝ իճրա օլունուր օլմալը ի-
տի . ամմա օնուն՝ քէօրքիւնճիւ քէհրքէն էվլիէլ ալէսսէվի
օլտուղունա հիչ պիր իսպաթ եօդ տուր : Լաքին պու
թարիիտէ Գիլիսէնին պիր դապուլ օլունմուշ ատէթի
միսիլու ալէսսէվի օլտուղու՝ Կիւրեղտէն (բ)՝ Բէ-
սուլի թապիր օլունուր գանունլարտան (գ) վէ շէ-
րոնիստան (դ) աշքեար տըր :

Լաքին իպթիտա եաղա՝ մաստուս պիր գուլվէթ ու
ֆաղիլէթ վերիլմէղ իտի : Պու՝ քէնտի իսմինին մանասը
« Եաղամմալ » տէմէք օլան պիր քիմսէյէ իճրա օլունմաղա
տաքէճէ միւնտիպ պիր շէյ սայըլըպ՝ օնտա ալէսհանի պիր
քէրամէթ վար դանն օլունմաղ իտի : Պու քէյֆիյէթին
պէօյլէ օլտուղու՝ իւչիւնճիւ տէհրին օրթասընա դտտար
հայրապետէրին հիչ պիրինտէն պունա պունճիլէյին պիր

(ա) Տերտուլ . Վաֆթիզ Իւլէր . պապ . 7 : (բ) Կիւրեղ,
փին Բալիֆի : (գ) Բէս . Գան . Գըմ . 3 . պապ . 17 .
Վէ Գըմ . 7 . պապ . 22 : (դ) Տերոն . Եղէիլէլ . Իւլ .
10 :

գուրվէթ վերլուծտիյնսն իսպաթ օլունուր : Ըն-
 արըն պաղըսը զանն էաէր իտի քի , էալամագ
 հէր վաֆթիզ օլունը քիմսէնին քեահին վէ փատիշահ ,
 եանի՝ տիտար ամէլէր իլէ Ալահա մագպուլ հէտի-
 յէլէր թագտիմ էթմէք իչիւն քեահին՝ վէ քէնաի խըրս-
 ւարը իւղէրինէ հիւքիւմէթ սիւրմէք իչիւն փատիշահ
 օլտուրունուն սիւր նիշանէսի իտի : Պաղըլարը տախի պու-
 նու՝ Քրիսթիանըն կիւնահ իլէ կիւրէշէճէք վէ ազիլէք
 իճրա էաէճէք սիւր վէհիլվան միտիլու՝ Եւնանըրին
 վէհիլվանարը կիւրէշէ կիւրէճէք օլտուրարը զման էալ-
 անսըղըլարընա պիւր թէշպի՝ սայարըլարը :

Լաքին սօղա՝ պու միտիլու բուպարըր իլէ
 դանաաթ օլունմայըս , էալ իլէ՝ Ազիլ Բուհ
 վէրիլըր տէյիւ՝ աղնաշըրը թապիլըլըր դուլանըլ-
 մաղա պաշլանտը : Պունճիլէյին աղնաշըլըր թապիլըլըր
 կիւրիանստա (ա)՝ Ամբոսիոստա (բ) վէ Օգոստինոստա
 (գ) պուրունուր : Պէօլէ պիւր թալիմ պէյան էահն՝ էա-
 խօս պէօլէ աղնաշըլա պիլէն թապիլըլըր պիւր քէրրէ
 մէյտան պուրտուգաան սօղա , պունուն պէօլէ ինա-
 ճըլնաճաղը՝ մասլահաթըն թապիլաթընա մուվաֆըզ օլտու-
 ղու աշքէար աըր : Վ է էաղլամագտա դուլանըլան պաղը
 աուա սուրէթլըրի տախի պու զիւլիւմէ գուրվէթ վէր-
 սիլէր (դ) : Լաքին իսթիլասարընտա ծնտա օ դասար
 քէրամէթ ինանըլմաղըր :

Լաթին Քիլիսէսիմտէ փաթիպը թագտիս օլմարընտա
 սօգաղանճա պէկրէ դատար Մեռան դուլանըլմատըլընա՝
 հէվի միւկըրիլըր պիւր իթթիֆագ շէհատէթ էաէրլէր :
 Պունուն պէօլէ օլտուրունու՝ պու առէթի դապուլ է-
 տէնլէր տէ էթմէյէնլէր տէ իգըսըր էաէրլէր : Կիւր
 պու թարիխանն էվլէլ պէօլէ պիւր շէյ վապի օլմուշ
 իսէ , նատիր պիւր շէյ օլմալը իտի . ամմա ծնտան սօլ-
 րա պու առէթիմ մելճուա օլտուրունա չօզ շէհատէթ-
 լէր վար : Լաքին Երմէնի Քիլիսէսիմէ պու թարիխտէ
 սոսհա պու առէթ կիրմէմիշ իտի . վէ պու՝ պիւր դաշ

(ա) Կիւր . Մէ + 70 . ad Januar : (բ) Աքըր . de iis
 qui inilitantur . (գ) Օգոս . բիսուէ 6 . Բոլնան
 Քէ + 6 . Էւլէր . (դ) Պիլիսէս , Քէր . 1 . սահ . 371 :

տէֆա զերբ օլունան Բենեդիկտոս Փափանըն Էրմէնի
 Վաթուղիկոսունա եաղորդը մէքթիւպսէն իսպաթ օլու-
 նուր : Օրատա աշխբեարէ սէր քի , Էրմէնիլէր արա-
 սընտա “ պիր Եպիսկոպոս վէ իսթիար (երէյ) Թագ-
 ախ օլունասուղու վագըթ սասի ծնլարն էլլէրինի վէ
 պաշլարընը եաղ իլէ եաղամաղլար ” (*) : Վու՝ 1341
 սէնէսինտէ իտի . իմտի ծնլարըն արասընտա պու ա-
 սէթ ծնտան սօղրա՝ Էանի 500 սէնէտէն պէրու կիր-
 միշ օլմալը :

Լաթին Քիլիսէսինտէ խասթայը էօլլւմ տագիդա-
 սընտա իքէն եաղամագ սասէթի սօգուզունճու տէհրտէ
 դուհր էթտի . վէ իտտիա օլունուր քի , պու՝ Յակո-
 բոս Առաքեալըն մէքթիւպիւնիւն . Ե . 14 սէօղլէրի իւ-
 ղէրինէ պինա օլունուր : Լաքին Սհոթ Ճէտիտին իշ-
 պու խանէսի պու միսիլու պիր ատէթէ Թէմէլ օլամա-
 սըլը փէք աշխբեար սըր . չիւն քի պու այինէ “օ”
 Էաշլագ սէնիլլիպ՝ էօլէճէթ մէմիւլ օլունան խասթայա
 իճրա օլունուր . ամմա Առաքեալըն սէօղլէրի պու՝
 խասթանըն սաղաճագ իլիւն օլունմալը իտիլինի պէյան
 էտէրլէր : Լաքին պունտան մատա պու խուսուստա
 իքի շէյ տահա տէնէ պիլլը . վէ պիրի պու սուր քի ,
 օլ ղէմանլէրտէ՝ եաղ պէսսէվէ պիր իլաճ կիպի գուլ-
 լանըլըրըր . վէ իքինճիսի՝ սաղաթմայը քէյիւ Էաշ իլա
 “ Իմանըն քոսալը ” իճրա էտէր իտի : Իմտի պուրատա
 ղէքր օլունան եաղամագ՝ իշպու իւշ շէյին պիրի՝ եա-
 նի եա միւճիւղաթլը շիֆանըն պիր Թէշպիհի՝ եա Բապ-
 պըն իսմինտէ պոյաղը ատէթ օլան չարէյի դուլլանմագ՝
 եախօտ նիհայէթի շիֆայը իճրա էաէճէք օլան Ա
 ղիղ Բուհուն պիր բուհանի եաղամասընըն Թէշպիհ ու
 նիլանէսի իտիլի փէք աշխբեար տըր : Շէօյէ քի Ա
 ռաքեալըն իշպու սէօղլէրի՝ պիր քիմսէյի էօլիւր իւէն՝
 կիւնաշլարընտան փաքլէմէք իլիւն եաղամագ սյնինէ
 իսպաթ օլամալ :

Իպթիտա պոյալը խալգտան հէր քէս՝ խասթա-
 լըգտա քէնտինէ վէ կէրէք քէնտի սատէմլէրինէ վէ տութ-

(*) Բայնայ , 1341 , Եռամբրօ 49 :

լարնա պու եաղամայը իճրա հտէր իտի . լաբին սող
 ըալարը պու ատէթի փափաղար պիր մուգաթա էթ
 աիլէր : Յէքիզ եիւղ էլլի սէնէսինտէ Փավիա սինաթո
 սունտա էմր օլունսու քի , պու ային էօլիւմէ եաղըն
 օլան քիմնէլէրէ՝ յէ եաղնըղ Բապպըն Ախշամ Թաա
 մինը անաղա լայրդ օլանլարա իճրա օլունսուն . հէմ
 աէ սըրըլար սըրասընա կէջիլիլի :

ՊԼՊ ՕՆՏՕԳՈՒԶՈՒՆԾՈՒ

ԱԶԻԶ ԵՍՎԼՊԼԱՐ

Մտի ճեպտոսէ՝ Առաքեալարն՝ կերէք տին խղ-
մեթէրի լճրարնաա իքէն՝ վէ կերէք ախեր զէման-
լէրոսէ՝ պագի խաղըն կիյտիյի էսվապլէրոսէն Փարպը
քիսվէթ վէ էսվապ գուլանաղլարընա աաղա պիր խ-
պաթ եօգ թուր : Հէմ սախի Բրիտիանլընն իւր իւր
քէհրլէրիտէ Բիլլսէ խատէմէսի տէ պու խուսուսաա
պէջլէ խոի : Պունու կերէք Գաթօլլը վէ կերէք Բրո-
թէսթանդ միււլլիֆլէր իքիսի տէ պէջլէ իգրար էսեր-
լէր : Գաթօլլէրլէր՝ էկերչի փափաղ էսվապլարընը զս-
յէթ էրէմ շէյլէր սայարար իսէ տէ , ծնլարըն Թօ-
մասսինոս (ա) վէ Փէլլիքիա (բ) միսիլու միււլլիֆլէ-
րի՝ պու պոտէթին զուհրունու աէօրտիւնճիւ աէհրէ վէ-
րիլլէր :

Պէջիւք Կոստանդիանոսուն զէմանընտան՝ ալթընճը
տէհրսէ Պէջիւք Գրիգորիոս Փափանըն զէմանընա դա-
տար փափաղ էսվապլարը կիթտիքճէ սալթանաթը վէ
աղըր օլմագոսա օլաու : Բիլլսէ խատէմէլէրին հէր պիր
աէրէճէսինէ մախուս պիր քիսվէթ վարըաը , քի օ-
նուն պահալը վէ սալթանաթը օլմասը՝ կիյէնին մէնէտ
ու ըութպէսինէ կէօրէ իսի . շէյլէ քի՝ Եպիսկոպոս-
լարըն քիլլպէ քիսվէթլէրի զայէթ սալթանաթը իտիլէր :
Իչպու Բիլլսէ խատէմէսինին էսվապոսա զէյնէթ ու

(ա) Թոմասսին . Բիլլի . Լէրիպի , գլս՝ Ա . Բիլլ .
2 . պապ 48 : (բ) Փէլլիքի , de Christ. eccles. politi, p. 1
սապ . 120 :

սալթանաթ մուհապակեթի՝ ալէլեուուս ալթընճը
 տէհրտէ փէք չօղ կեօրիւտիւ : Օ զէմանտէն շիւ-
 տիլէ դասար պու ատեթ տէվամ էթմէքտէ օ-
 լուպ՝ խուուսա շէրգի վէ Բամա քիլիսէլէրիտէ ճա-
 րի տիր :

ՊԱՊ ԵՒՐՄԻՆՏԻ

Ե Կ Տ Ի Ս Ը Ր Ր Ո Ւ Ա Ր

Այլըր լուղէթի կիզլի պիր շէյ մանասընա սըր . վէ պու լուղէթ էսքի զէմանլէրտէ պիր ազիզ ային պէյանն էթմէք իչիւն տախի դուլլանըլըրաը : Պու մինվսլ իւզրի Օգոստինոս ճինլէրէ վերիլէն անա տուասընա՝ (ա) վէ Գաթիգուլմէնուսըրա՝ էանի տին Թալիմի ալթընտա օլլան քիմանլէրէ վերիլմէյէ ստէթ օլլան Թուզա (բ) սըրր թէսմիյէ էաեր : Իւչ էիւղ սօգոսան էէաի սէնէսինաէ Կարթագինէ շէհրինտէ ճէմ օլլան իւչիւնճիւ սինաթոս տախի պու Թուզա սըրր տեր (գ) : Կիպրիանոս Բապարն տուասընտա սըրրաը զիքր էաեր (դ) : Հէմ պու սըրր լուղէթի հանկը այն ու աաէթլէրէ դուլլանըլըր օլտուղու տէյիլ սալթ գարար վերիլմէմիշխաի , իլլա պիր սըրր նէ սէմէք օլտուղու տախի էյի պիլինճէզխաի : Պու խուսուստա իխթիլաֆ վարաը , վէ Թա օն իքինճի տէհրտէ Ղօմարտոս նամ քիմանլէին զէմանընա գաաար պու քէյֆիլյէթ իշպու հալտէ գալաը (է) : Պուհոււն մա նասընա պիր գարար վէրէն Հուկօ նամ քիմսէ կվէ օլ զէմանըն պաղը քիմանլէրի իալէր , քի սըրր սէմէք՝ պիր լութֆ ու ինայէթ նիլանէսի , վէ օ ինայէթին վերիլմէսինին պիր վէսիլէսի սէմէք իմիշ (լ) :

(ա) Օգոստ . լաւ 83 , de Diversis Exorcismi . (բ) Օգոստ . de peccator meritis , ԲէԲ . 2 . պապ . 26 : (գ) Կարբ . ՍԻ . 3 . գան . 5 : (դ) Կիպր . de oral . Domini , սաԿ . 142 : (է) Կիւլէր Բիւ . ԲէԷ . ճիլ 2 . սաԿ . 339 : (լ) Hugo de Sacramentis . lib. 2 . p . 15 . c . 3 .

Օն ալթընձը տէհրէ գատար ծնա պու մանա վէրիւր իտի, քի օ զէման՝ քէնտի իման ու ամէլէրի նէ եալընըղ Ալլահըն Քէլամընը գանուն թու(թան քիմ սէլէր՝ պու զիււմիւ րէտտ հ(թա)լէր, վէ թագըրը էյլէտիւէր քի, սըրր տէմէք՝ Քրիստոստան թային օլունմուշ պիւր այինի տին տիր, քի ծնտա կէօզէ կէօրիւնիւր նիշանէլէր իլէ՝ Քրիստոսուն Վնճիլ վասիթասի իլէ պիղիմ իւււն քէսպ էյլէտիյի նիմէթ ու ինայէթլէրի կէօս(թէր)իւր, վէ պու նիյմէթլէր ու ինայէթլէր՝ իման կէթիրէնլէրէ պու ային վասիթասի իլէ միւհիւրլէնիւրլէր վէ սըրրարըն գուվլէթի ծնլարըն զաթընտա եախօտ ծնլարը իճրա էտէն քիմնէտէ սէյիլ տիր, իլլա ծնլարը իման իլէ գապուլ էտէնլէրտէ Քրիստոսուն պէրէքէթի վէ Ալիլ Բուհուն իճրասը իլէ իլլէր: Պու մինպալ իւզրէ կէօրիւրիւր քի, սիւր սըրրտա՝ սըրըն գուվլէթի վէ ծնու իճրա էտէն վապաղըն մանէտի վասիթասի իլէ՝ ծնու ալան քիմ՝ օլուրսա օլուն՝ վէ իմանը օլուն օլմալըն՝ ծնա լութֆ ու ինայէթ վէրիւր սէյիւ օլան զիււմ՝ ծն իքինճի տէհրէ գատար Քիլիսէտէն պիւր թայլմաթ տէյիւ ինանըմալտի • վէ սըրըն մանապ պու սուր տէյիւ գանուն էտէն իլք սիւնաթոս՝ 1439տա Ֆիօրէնչա սինաթոսու իտի (ա), վէ ծնալթընձը տէհրաէ Տրիտէնդ պինաթոսունտան մուգարէր օլունտու (բ):

Լաթին Քիլիսէսինտէ սըրրարըն սայլու հագգընտա չօդ իխթիլաֆ վարըսը: Սէքիվինճի տէհրաէն սօգուղունճու տէհրէ գատար՝ եալընըղ տէօրթ սըրր սայլլըրտա, քի ծնլար, 1 վաֆթիլ 2 Բապալըն Ալլամ թաամը՝ 3 իգրար՝ 4 վապաղ թագտիս հ(թ)մէք իտի: Իլք էէտի սըրր թալմաթընը՝ Փօմէրանիս մէմլէքէթի նին էհալվանէ՝ 1124 սէնէսինտէ Պամպէրիլի Օթթօ նամ Եպիսկոպոս վաղ էյլէտի (գ) • լաքին ծնտան սօլրա կէլէն Պէարոս Լօմպարտոս վէ Գրասիանոս նամ

(ա) Սըրրար իւււրիւնէ Ֆիօրէնչա սինաթոսունտան գանունլարընտան • գան • 1—13: (բ) Սիլիւ • Քիլ • Բէլ • Ճիւ Բ • սահ • 8: (գ) Vita S. Ottonis, in (Anisii I electiones antiquae, Ճիւ • 3 • գըմ • 2 • սահ • 61;

քիմանէլէր՝ սըրըլարըն սայըսընը եէտիյէ չըգարտըլար (ա) . վէ Թօմաս Աբուինաըլ պու խուսուս իւզէրինէ Քիլիսէնին Թալիմաթընը Թէքմիլէն աչար (բ) : Էկէրչի պու զիբը օլունան սօլըսքի իբի միւթէպէր միւէլիիֆլէր միսիլու քիմանէլէր պու զիւլումլէրէ սահապէթվէք էտէրլէր իտի իտէ տէ , ծնլար տահա Թէքմիլէն սապիթ օլմուշ տէյիլլէրիտի : Զիրա ախէրլէրտէն մաստա՝ Աղէքսանդրոս Հալէս նամ՝ օլ զէմանըն լայէթ ալիմլէրինտէն պիրի՝ սըրըլարըն սայըպը եէտի օլմասընա գայիլլ օլմայօր : Օ տէր քի , “ Էկէր եէտի սըրը վարըսա , նիճիւն Բապպըմըզըն քէնտի վէրտիյի սուրէթէ կէօրէ եաընըզ իբի վար , քի պիրի վաֆթիզ վէ պիրի Բապպըն Ախշամ Թաամը տըր , ” (գ) : Օնտան սօլըա՝ սըրըլարըն իբի օլուպ՝ ծնլարտան մաստա օլմատըզընա վէ ծնլարըն քիֆայէթ էթտիյինի իսպաթ էթմէյէ չարըջըր : Նիհայէթի՝ Փիօրէնչա սինաթոսու գանոււն էյլէտի քի , Քիլիսէնին գապուլ էտէճէյի սըրըլարըն սալըսը եէտի տիր . վէ պու պապտէ Քիլիսէ նուֆուզու իլէ վէրիլէն իւք գարար պու տուր . վէ եիւզ սէնէտէն սօլըա Տրիտէնդ սինաթոսու պու գանոււնլարը սապիթ էյլէտի :

Պունտան կէօրիւրիւզ քի , սըրըլարըն նէ օլտուզու վէ ծնլարըն սայըսը պապընտա Քիլիսէլէրին շիմալքի Թալիմաթլէրի՝ օն պէշինճի տէհրէ գատար Թէքմիլէն սապիթ օլմամըլըտը :

Իչպու խուսուս իւզէրինէ Թագտիմ օլունան պու ալէսսէվի միւլահաղալար քիֆայէթ էտէր , պախուսուս՝ պու եէտի սըրըլարըն հէր պիրի՝ նէ զէման պիր սըրը սալըմապա պաշանսըղընըն վագթընը Թատգիգան պուլամայըլ : Վաֆթիզ վէ Բապպըն Ախշամ Թաամը՝ տայիմա հէր պիր Քրիսթիան Փըրգասընտան պէօյլէ սայըլըրլարըտը : Լաքին պագիլլէրին հէր պիրինին սաշգա սաշգա սըրը տէյիւ մէյտանա չըգարտըլարը սէնէլէրինի վէ ծնու էօյլէ չըգարան քիմանէլէրի այնի այնինճէ պուլմասը՝ միւմքիւնսիւզ կիպի պիր շէյ տիր : Պու գատարը աշիքէար

(ա) Պէք . Լօմպարք , Sent . Բիլն . 4 : (բ) Թօմաս . Summa . Theol . P . 3 . Qu . 60 — 150 : (գ) Alex . Hales . P . 4 . Qu . 8 . Art 2 . 3 :

օրումնուշ տուր քի, եկտի սայըսը՝ սն իքինձի աէհրտէն
 էվվէլ թէքմիրէն գապուլ օլունմամըշարը : Օլ զէմանէ գա-
 ւար սըրըլարըն սայըսը հիչ պիր սինաթրուուն գանունու ի-
 շէ քէսիլմիշ օլմատըղընտան՝ պու մատտէ իւղէրինէ չօգ իխ-
 թիլաֆ վարըսը, վէ պունա պիր գարար վէրմէնին կիւճ-
 լիյիւ պունտան արիզ օլույօր : Չիւն քի եկտի սայըսը
 սաաթիթ օլմագլտան չօգ եիւղ սէնէ էվվէլ՝ վաֆթիլ օլանը
 Վիլիսէյէ սապիթ էթմէք վէ փափաղ թագտիս էթմէք ա-
 յինէրի սըրըլարըն սայըսընա գաթըլըլարը : Իհթիմալ սըր
 քի սօն եաղլամադ՝ էվէնմէք վէ իգրար՝ սն իքինձի աէհրտէ
 պու սըրայա կէջմիշէր իսէ տէ՝ ալէսսէվի գապուլ օլունմա-
 մըշ օլա պիլըր . չիւն քի սնլարը սըրը թագրեր էսէն սի-
 նաթուս սն պէշինձի աէհրտէ ճէմ օլունտու :

Ախեր աաէթլէր տախի զիքը օլունա պիլըր իտի . լա-
 քին պաշըլըճալարը իւղէրինէ սէջլէտիյիմիլ իչլւն՝ պուն-
 տան ղիյասսէսինի իշարէթ էթմէսինի իգթիզասըղ սայա-
 ըըղ : Լաքին նէթիճէի քէլամ ղըմնընտա պու գատարը-
 նը սէջլէրիլ քի, շարդ Վիլիսէրէրինաէ հալա ճարի օլուպ
 Աղիլ Վիթապըրըն իւղէրինէ պինա օլմայան այն ու աաէթ-
 լէրին ճիւմլէսի քի սնլարըն իւղէրինէ սէջլէմէմիշիլ՝ Կէօր-
 Կիւնձի ԿէհրԿէի պէրու՝ վէ սնլարըն լըղու սնպան Կաթի լըգ սօղ
 Կա դաւեր էլիւշ օլմալը Կըրսը :

Պ Ա Ջ Ը Մ Ի Ի Լ Ա Ն Ա Ջ Ա Լ Ա Լ Ա Բ

Ի շարու բէսալէմիղի՝ մատտէնին թապիւսթընտան իւրերի կէլըր պաղը միւլահաղալար իլէ թէքիլէ հտէրիլ :

1 . Իւք իւչ ահհրաս՝ Քրիսթիան տինի զայէն Ժաւ Լէ սապէ խտի : Օնուն այն ու ստէթէրի փէք աղ վէ սասէ խտիլէր : Ահօղէ կէօրիւնիւր զիյնէթէրտէն վէ սալթանաթ մոգուլէսի օլան հէր շէյսէն սաղընըլըրըար : Օ զէմանլարըն Քրիսթիանլարընըն՝ մախտուս Քիւլիսէ պինալարը պիլէ հօղուտու (ա) , վէ քէնաի խպասէթէրինի էվէրտէ վէ սաղլարըն մաղարալարընաս վէ գոյսլարըն ինլէրինսէ իճլաս էթմէյէ մէճպուր խտիլէր : Օնլարըն խպասէթինին մէրամը՝ սասէլէյի վէ աղըրըղը իլէ էիւրէյէ թէտիր էթմէք խտի , վէ այն ու ստէթէրին չօգըլուլու վէ սալթանաթ ու կիւղէլլիլի իլէ աղըր ճէլլ կտիպ էիւրէյի էպի հիլէթինսէ դամագ տէյիլտի : Քէնաի պաթըլ տինլէրինին զայէթ չօգ այն ու սասէթէրինէ աըլըլը օլան փուլէթիւրէսթէրէ օլ զէմանըն Քրիսթիան տինի հէր պիլը զիյնէթտէն օլ տէրէճէ չըքիլագ վէ սասէ կէօրիւնիւրիւտիւ քի , պու խուսուտաս օնու զէմմէ հտէրլէրիտի :

Օնուն թալիմաթէրի տախի ալէսասէն պէօյլէ խտիլէր քի , ճիւմէնի Ալլահըն Քէրամը իւղէրինէ պինալ օըլնամուչարըար : Օ զէմանըն Քիւլիսէսի հաղգընտա՝ տայիմա օնտա օգունան Կիւճիլին կէօսթէրուլի թապիլգէ զըտտ րէյ ու զիւիւլէր վէ ամէլ ու հարաքէթէր

պուլճնուրուտու տէյիւ շիբէսյէթ օլունամաղ : Օնուն գուլաղուզու տէյիւ ինսանլարըն թէնսիհէրի' իլլա Աւլահնն Քէլարը խի , վէ ինսան սըփարըշէրի իէ Աւլահնն թէնսիհէրիին խլթաւ էթմէզիսի :

2 . Լաբին էկէրջի Քիլիսէնին սալիյէ սատէլէյի վէ փաքըղը պէօյլէ խի իսէ տէ , քէօրքիանձիս քէկրպէ Օսթա տիւր պէօյիս Բէպիլլէի օլնաղա պաշլաբ : Կոստանգիանոս ինիլերաթօր թախթա չըգարգասն սօղրա օլ դէմանէ գասար մէվճուտ օլան աղ այն ու ստէթլէրէ պէօյիսք իլավէլէր օլունամաղ պաշլանտը : Քիլիսէ իպասէթինէ իլավէլէր օլունուպ տահա ուղուն օլտու , վէ մախսուս սալթանաթ վէ կէօղէ կէօրինէճէք ղիյիէթ իլէ իճրա օլունուրուտու : Տիգգաթ իլէ օլույան իշպուրիսաղէտէ կէօրէճէք տիւր քի , այն ու ստէթլէրին սայքի հէփիլիսի Կոստանգիանոսուն դէմանընտան սօղրա զուհր էթմէյէ պաշլատըլար : Տէօրտիւնձիւ տէհրաէ պու միսիլու աճայըպ վէ ափանսըղ այն ու ստէթլէրին ջօղալմասընս Քիլիսէ միւէրիլիլէրինին ճիւմլէսի շահիտ տիրէր . վէ պու պաստէ գալպէ հէր շէյտէն ղիյաստէ գասամէթ վէ աճը վէրէն շու տուր քի , Օնլարըն պիւր ջօղու փուլթիէրէսթլէքտէն ալնամըլարըսը :

Ըէկէլնամ Գաթօլթէ միւէլլիֆլէրինին սիւր մէշուրու տէր քի , (ա) " Եիւպհէսիզ սիւր քի , Կոստանգիանոս էօյլէ էաղըլըլըգլար էյլէսի քի , Օնլարըն նէթիճէսի Քիլիսթիանլըլա զարտըլը օլտուլար : Քիլիսէ խատէմէլէրինէ՝ Օնտան ադատէլի փուլթիէրէսթ փափաղարընս մախսուս օլան բուխտաթ վէ միւսաստաթընը վէրաի , վէ Եպիսկոպոսլարըն քէնսիլէրինէ աղամէթ ալըրգլարընը կէօրմէքտէն հաղղ էտէր իսի . ղիլոս աիւշիւնիլըրիւտիւ քի , Եպիսկոպոսլար հէր նէ գասար ջօղ իթիպար սահիպլէրի օլուրըարոս , փուլթիէրէսթլէր սախի օ գասար ղիյաստէ Քիլիսթիանլըլը գապուլէթմէյէ մայիլ օլաճաղար . վէ պու միւլլալիւղրէ Քիլիսէ խատէմէլէրինին պէյիլնտէ սալթանաթ վէ կէօսթէրիլ մուհապպէթինի սօգտու . : Փուլթիէրէսթլէք տտէթլէրինին Քիլիսէ իլլինէ պու սօղունմաղ ' Լա

(ա) Մօսհոյմեն՝ ճիւպ 1 . սահ . 263 իսիլիւրաճնս կէօրէ :

ատրըզարընը իզհար էտըրէր իտի . ջւան դըրսս էյլէ, տիլէր քի՝ խալզ էկէր պապաւարընտան դալմա օլան քէն, տի այն ու ատէթէրինի Քրիսթիանաւարըն պէյնինան տահա թէպախլ օլունմամըզ գալմըզ կէօրիւրէրսէ , Քրիսթիանաւըզ տահա էյի դապոււ էտէճէքէր » : Քրիսթիանաւըզ պու մինվալ իւղըէ օ գասար շէյլէր իլա վէ օլու քի , պու մուէրրիս տէր . « Քրիսթիանաւը իլէ վութիէրէսթէրին իպատէթ սուրէթի պէյնինան փէք աղ Ֆարգ վար . զիրա իքիսինան տախի սալ թանանթըզ էսվասլէր՝ թաճար՝ պէօրքէր՝ պալմուսլալը իաղար՝ ալայար՝ ապտէսթէր վէ հիսապալըզ ախէր շէյլէր վար :

Վու խուսուստա տահա չօգ շէհատէթէր վէ ինանըրը մուէրրիսթէրտէն իսթիխրաճէր կէթիլիլէ պիլըր իտի . լաքին պու՝ օլ տէրէճէ ինքէար օլունմաղ սապիթ պիլը մաստէ տիր քի , պուստան զլյատէսինէ հաճէթ էօզ սուր :

3 . Էլէր պու՝ Քրիստոստան վէ ծնուն շայիրտէրինտէն պու գասար էիւզ սէնէ սօղրա իճաս օլունան վէ Բիլիսէյէ սօղուլան՝ առէթէր վէ թալիմաթէր Քրիսթիանաւըզն սահիհան Ֆարղաւարընտան վէ պու գասար իւթիզալը շէյլէրտէն իտիլէր իսէ , նիճէք չօղալը զանն էտէյօր , օլմուշ օլւյօր քի Էֆէնտիմիլ օլ իհասս էթմէյէ մախուսէն տիւնէայա կէլմիշ վէ էօլմիւշ իտիյի վէ Առաքեալար օլ վաղ էյլէյիպ ուղուրունա էզիյէթ վէ էօլւմ չէքտիքէրի տինի դայէի նօգսան պըրագմըլար տըր . վէ իչէրինի էարը պոււչուգ գօմուլար : Վէ ծըլար քէնտիլքէրինան կէլմէյիպ՝ Ալահտան կէսն տէրիլիշ օլուուրարը հասէպի իլէ , տէնիլէ պիլըր քի , Աւտահն Էլի դայէի էսիթ կէօրիւմու գիւր : լաքին ծնուն տա իչէրինտէ էքսիքլէք վար տէնէ պիլմըմի : Պէյլէ սէյլէմէյէ քի՝՝ ճէսարէթ էտէ պիլըր : Աղիւզ Քիթապ աչըրտան աչըրա սէյլէր քի , « Օնուն ամէլի թէմամ տըր » : Բ . Թէլ . 1 . Բ . 4 : Ալահն էափարըզ պիլը ամէլնէ պադ , հէր հանիքսը օլուրսա օլսուն , վէ կէօր քի նէր գասար թէմամ տըր : Պիլը թէք Քիսան էա չիլէք թէիթիւշ էյլէ , վէ տիգաթ էյլէ քի ծնուն հէր պիլը

Թարաֆը նէ՛ գասար թէմամ տըր : Օնտա հէր պիր շէյ միւմքիւնի մէրթէպէ թէմամ օրուպ՝ օնտան զեյատէ թէմամ օլամադ : Վէ պու ճիւմէէ իլէ՛ օ կիւզէվէ հէր խուսուստա թէքմէլ ջիջէք պիր գաջ կիւնաէն սօլըա հէլըք օլունմալա թագաիր օլունմուշ տուր : Իմտի պու գասար ալ զէման իջնտէ կէջէճէք օլան պիր շէյ սլուն ճիլէյին հէր վէճ՝ իլէ գուսուրսուղ էավըլըշ իտէ , ճանն՝ էօլունմիւղ ճաննա հէլաքտէն գուրթուլուպ խէլաւ Եօլունու կէօսթէրմէք վէ կէօք սաստէթիննէ հաղըլամագ իջնն մէրամ օլունան Քրիսթիան սինի Էփէնսիմիդաէն վէ օնուն շայիրալէրինտէն Նօգասն գրաւըթըւ պիր սագիգէ պիլէ տիւղնիւլէ պիլըրմի : Իշ պու մէրհամէթ թանղըմաթը հագգընտա՝ օնու գուրանլարըն ազիղ էլէրինտէն գուսուր ջըբար տէյիւ ադլաէն կէջէ պիլըրմի : Վէ ճահիլ վէ նատան վէ հէր հալտէ գուսուր իլէ տօլու՝ վէ կիւնահ վասիթասի իլէ քէօրլէնմիշ սատմէր օնու տահա էյի վէ տահա թէք միլ էտէճէքլէրի՝ խիւլէա օլունաճագ շէյ մի տիր : Կէր ջէքլէտէն ուզագ վէ ագլէ մուղայիր պունտան զեյատէ պիր շէյ օլամադ :

4 . Պու պապտէ թէֆթիլիմիդ պիղէ կէօսթէրիր քի իշպու սատթէր՝ քի ինճիլէ իլտլէրտէն իպարէթ շէյլէր տիր՝ Էրմէնիլէր իջնէ Բումլար իլէ Լաթինլէր իջնէ կիրսիքտէն ջօդ սօլըա կիրմիշէր տիր : Թասվըրլէր՝ թէպտիլ զաթ վէ Եսիսիոպոսլարը վէ փափազալը թագաիրտէ էաղլամագ հագգընտա պու իսպաթ օլունմուշ տուր : Թասվըրլէր՝ Բումլար պէյնինտէ սէքիլինճի տէհրտէ՝ վէ Լաթինլէր արասընտա սօգուղունճու տէհրտէ ումումի օլտուլար . լաքին Էրմէնիլէր արասընտա օնտէօրտիւնճիւ տէհրէ կէլէննէ դատար՝ էանի պունտան ալթը էիւղ սէնէ էվլէլիննէ դատար դապուլ օլունմամըրար : Իշպու ըիսալէնին թասվըրլէր իւղէրիննէ օլան տէօրտիւնճիւ պասլընա պագ : Փափաղա մախֆիտէ իդրար էթմէք Բումլար վէ Լաթինլէր պէյնինտէ սօգուղունճու տէհրտէ ալէասէվի օլտու . լաքին օն իքինճի տէհրէ դատար պու սատթէ Էրմէնիլէրին իջնէ կիրմիշաէյիլ էաի :

Թէպախլի զաթ՝ իպօխտա սօգուզունճու տէհր-
 աէ զուհր էյլէտի , վէ էնճամը օն իւզլինճիւ տէհրտէ
 սապիթ օլտու . լաքին պու խուսուսաա եէտինճի պապ-
 տա պէյան օլունտուզու միսիլու՝ օնտան էիւզ սէնէ
 միգտարի սօլրայա դատար պիլէ պու թալմ հրմէնի
 Քիլիսէսինտէ դապուլ օլունմամըջուր : Թադտիստէ Մե-
 ռոն գուլանմասը սօգուզունճու տէհրտէ թիւեր Քիլի-
 սէլէր պէյնինտէ ալէստէվի օլմուշուաու . լաքին օն տէօր-
 աիւնճիւ տէհրէ դատար՝ հրմէնիլէրտէն դապուլ օնուն-
 մամըջուր : Պագի ասէթլէրին չօլու հագդընտա՝ հրմէնի
 Քիլիսէսինին նէ զէման դապուլ էթտիյինին թարիսի-
 նի թահգիգան պիլէմէյիղ . չիւն պու պապտէ իշարէթ
 օլունմուշ թէլէֆաթլէր եօգ տուր : Լաքին եօգարըտա
 զլէր օլունան խուսուսարտա աշխէար օլտուզունա կէօրէ՝
 օ ստէթլէր հրմէնիլէր պէյնինէ Բումայր վէ Լաթինլէր ա-
 րասընա եայրըրգտան չօգ սօլրա կիրմիշ օլմալը տըրլար :
 Վէ պունտան սահա զէյտտէ՝ հրմէնի միւէլիֆլէրին-
 տէն էկէր հէփիսինաէն տէյիլ չօլունտան իգրար օլուն-
 մուշ պիր կէրէէքլէք տիր քի , պու խուսուսարը հրմէ-
 նիլէր ալէստէվի Բումարտան վէ Լաթինլէրտէն ալմըշ-
 ար տըր : Իմսի էկէր հրմէնիլէր պու պապտէ պէյլէ-
 ճէ աիւրլէրինէ ույտուլար իսէ , օլմուշ օլուր քի , Բում
 եա Լաթին Քիլիսէսինէ կիրէն պիր ստէթ եա ային՝
 հէր հանիլը զէմանտէ օլուրսա օլուն՝ էկէր հրմէնիլէր-
 տէն սախի դապուլ օլունտու իսէ , չօգ սէնէլէր՝ վէ
 պաղը խուսուստա էիւզլէրճէ սէնէլէրտէն սօլրա օլմալը
 տըր . շէյլէ քի հէր պիր խուսուստա պունու՝ միւճտատէլէ-
 յէ կէլմէզ պիր կէրէէքլէք սայմալըլը քի , դա այինէ-
 ռի էրմիէլէր՝ օ դիւ Քիլիսէսինէ սօլրա գապուլ էթ-
 միշէր տիր : Օնլարըն պու վէճ՝ իլէ գտրնտալարը
 Բումարա վէ Լաթինլէրէ ույտուլարը՝ հրմէնիլէր
 պէյնինտէ զայէթ միւթէպէր օլան Ղերսէս Ըր-
 նորհալ վէ ախէր միւէլիֆլէրտէն իգրար օլու-
 նուր :

Տ . Եկէր պու շէյլէր Քրիսթիանըլըն ֆարըլէրին-
 տէն օլուպ՝ պէհէր հալին իգթիղալը վէ էլլէմ շէյլէր
 իտիլէր իսէ՝ օնլար գապա Քիլիսէսինէ կիրմիւ էսէ՝ էս՝ էս-

տէկէն՝ եսի՛ Գրիսմէանարն՝ հաւի՛ նի՛ճէ՛ օյնալ օյնար : Օն-
լար խելաւ սո՛ւլըմաորլարմը : Ալլահտան գապուլ օ՛յմա-
սըլարմը : Օնլարաւ՝ ազիղլէրին՝ Թաամիլլէրի եօղու-
տու : Օնլար փափազա իգրար էթմէղլէր խաի : Թէպ-
տիլն զաթա ինանմաղարըտը : Ազիղլէրէ շէֆասթճը-
լար միեիլու տուա էթմէղլէրիաի : Օնլարն շիմախի կիպի՛
փէրհիղ էյամլարը եօղուտու : Իպասէթ հտէճէք ազիղլէր
քէմքլէրի վէ էսէրլէրի եօղուտու : Օնլարն տրասըն-
տա սրու՝ վէ տահա զիքր օյլնա պիլէն պունճիլէյին
պիր չոգ շէյլէրին հիչ պիրի եօղուտու :

Լաշին ծնլարտա էկէր պու շէյլէր եօղիտի խաի ,
ծնլարն ալա պիր տէրէճէ սինտարլըզ վարլար : Չօգ
Գրիսմէանլարն Գրիստոսա վէ ծնուն տինինէ վէ տի-
նինին իլէրլէմէնինէ օլան մուհասպէթի ուղուրունա շէ-
հիալք ինէ եօլտիքլէրի զէմանլէր պունլար խաի : Գրիսթի-
անլըլն պաշլանտըզ զէմանան պէրու պունճիլէյին
խալիս վէ փաք սինտարլըզ օյմասը : Պո՛ւ՝ Գրիսթի-
անլըլն ալթուն աւվրի խաի :

Խմտի էկէր օլ զէման պու շէյլէր եօղլէն պէօյլէ
սիր տինտարլըզ օլա պիլաի խաի , շիմտի տախի պուն-
լարսըզ օլա պիլըր : Օնլար օ զէման ազիղլիյէ վէ խե-
լասէ իլթիղասըզ օլուուգլարը կիպի՛ շիմտի տախի եօյլէ
օլա պիլըրլէր : Վէ տահա էյիսի՛ պու շէյլէր Պոս-
տանդիանոստան սօղրա Գրիսթիանլըզա կիրմէլէրի իլէ՛
պունլարն՝ տրասըրրա փաք Թալիմաթըն վէ էօմիւր ա-
ղիղլիյինին պիր ինգըրալ պուլմասը կէլտիյի միսիլու՛
լլայէթ աշքեար սըր քի պու շէյլէր տէյիլ սալթ իգ-
թիղասըզ՝ իլա զայէթ զարարը օյմալը սըրլար : Օնլա-
րն Գիլիսէյէ կիրմէտի Գրիսթիան տինինին պօղուլմա-
սընըն՝ պիլէթիւն պիլէթիւնէ տէյիլ խաի՛ պաշլըճա սէ-
պէպի օյմուշ տուր : Պունա հէփ տինտար Գրիխէ միւ-
կըրիլէրի իթթիֆազ էթմիլլէր տիր :

Յ . Իլլու մապէտէն՝ Գահա պեր լօգ մուհիմ նէնիճէլէր
ււթաբ : Վէօրիյօրուզ քի՛ իսիմլէրի ազիմ իթիպարտէ
օլան Գրիգոր Լուսաւորիչ՝ Յուստինոս վիպ՝ Երանոս՝
Տերտուղիանոս՝ Ռրոգինէս՝ Օգոստինոս՝ Աթանասիոս՝
Գրիգոր Նազիանզալը՝ Գրիգոր Նիւսայր՝ Ռսիլէբրան՝

Բարսեղ Դայսերը միտիլու վէ արեւր չօգ Բիլիսէ Հայրապետէրի պիքի Մարիամըն շանընա պիւ եօրթու թութմուշ օլամաղար . ջիւն քի ծնարըն կիւնլէրինսէ պէջուլէ պիւ եօրթու մալիւմ աէյիլ իսի : Պու բիսու լէնին 24իւնճիւ սաճիֆէսինսէն 45ինճի սաճիֆէսինէ դատար պադ : Հիմ ծնա պիւ շէֆատթճը աէյիւ նիսա էթմիշ օլամաղար . ջիւն օ՝ ծնարըն ասիրինսէ մախսուսէն իպրատէթէ լյըդ պիւ դաթ սայլմաղար : Օթուղունճու սաճիֆէսէն 35ինճի սաճիֆէյէ դատար պադ : Աէ ծնար թապիւր ու սուրէթլէր դուլանմիշ եախսա դուլանմասիւր թէսաճիւպ էթմիշ օլամաղար . ջիւն քի պունլար՝ ծնարըն ղէմանընսան չօգ սօլրա իսխալ օլունսուլար . 58—66 սաճիֆէլլէ պադ : Աէ կէրէք պունլար՝ կէրէք պունլարան սօլրա կէլէն Աիւրեղ՝ Թէնդորիսոս վէ արեւր Հայրապետէր միտիլու դաթար թէպարի ղաթա վէ փափալա իդար էթմէյէ ինանմաղարար . ջիւն քի ծնար պու թալիմէր ղուհուր էթարի՝ վէ իսօլգասան ալէսսէվի դապուլ օլունսուլու ղէմանսէն չօգ սէնէ իլէրի էպէսի բաճաթլէրինէ վարմըլարար : Աէ պու Հայրապետէրին հիչպիւրի՝ փէրհիլին իլթիղալ օլուղունու վաղ էթմիշ օլամաղ . ղերա փէրհիլլէր՝ ծնարըն վէֆատթընսան սօլրա թային օլունսուլար . 46—52 սաճիֆիլլէրէ պադ : Իճթիմալ արը քի ծնար չօգ քէրրէ օրոճ թութասուլար . լաքին ծնարըն կիւնլէրինսէ վէ ծնանս պիւ չօգ սէնէլլէր սօլրա շիսիքի փէրհիլլէր Քրիսթիանլարըն պէյնինսէ քիւլլէյէն նամալիւմ իսիլլէր : Հիմ ծնար վէ ծնարանս սօլրա կէլէնլէրին պիւ չօլու՝ պիւ չօգ սէնէլլէր Բասպըն Ախլամ Թասմընըն էքմէյինէ վէ շէրապընա սէճսէ գըրմասըլար . ջիւն քի պու՝ ծնարանս չօգ էիւղ սէնէ սօլրա իճաս օլունսու . 98—102 սաճիֆիլլէրէ պադ : Կէ տախի աղիղ էսերլէր տէնիլլէն շէյլէրէ սէճսէ էթմիշ վէ պու սաէթի վաղ էթմիշ օլա պիլլիլլէր . ջիւն քի պու՝ ծնարըն ղէմանընսա եօլրսու . 121—124 սաճիֆիլլէրէ պադ :

Օլ ղէմանլէրտէ տֆօրօղ Բիլիսէտէն սասէճէ պիւրէստ օլմաղ օլուպ՝ ծնուն իլէ պէլրսպէր հիչ պիւ թէք .

սիր իճրասը օրունմազ պիր շէյ օլմաղըլա՝ պու Հայրա-
պետէր վէ պունլար միսիլու Կիպրիանոս՝ Եփրեմ Ա-
սորի՝ Եպիփան վէ պիր չօդ սոյրլէրի՝ Վիլիստէն
րէսա էյլէսիքլէրի դապահաթըլար իւզէրինէ անաթե-
մա Թագրիբ էթմիշ օլմաղըլար : Պու՝ Վիլիստէն րէսա
օլունանլարըն պաշը իւզէրինէ լանէթ ու անաթեմա
եղղմանըն առէթի օնլարըն զէմանընսան չօդ սօղրա զուհր
էյլէսի :

Լաքին իշպու նէթիճէլէրին խթիխրաճը անվամըն
տան ֆէրաղաթ կէվրիղ . պու քիթապըն սօնունսա՝
պիրի պու առէթլէրին չըգաղը զէմանը վէ օպլրի
Վիլիստէնին մէշուր Հայրապետէրիին օլուպու զէման
ու Թարիխինի պէյան էսէն կքի ֆիհրեթ իլավէ է-
տէրիղ . վէ իսթէյէն՝ պու բուպարը արղուէտիյի գա-
տար քէնսիսի էսէ պիլիբ :

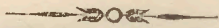
7 . Լաքին պէլքի պիրի տէյիճէքքի , “ էկէր պու
միւլահազալար կէրչէք իսէ , Վրիսթիան տինինին իւզէ-
րինաէն հէր պիր կիյիմի տլնաը , վէ պիր չըվաղ Վե-
ճիւս գաղըր ” : Պունա ճէվապըմըլ պու սուրքի , Ին-
ճիլին վէ Վիլիստէ Թէվարիխինին պիղէ էօրէթաիյի վու-
գուսթար պունլար սըր . վէ պու վուգուսթարը
Թէպուիլ էթմէսի միւմքիւնսիւղ սիւր : Պիղիմ մերամը-
մըլ Վրիսթիանըղըն իւք տէրլէրինաէ սահիհան վու-
գու պուլտուգարը կիպի վուգուսթէր իղհար էթմէք
սիր : Պիղ Վրիսթիան տինինին իւզէրինաէն՝ Վրիստու-
պուն վէ օնուն Առաքեալարընըն՝ վէ օնլարըն ագա-
պինճէ իւք տէրլէրին զէմանընսա օլան շէյլէրին հիւ-
պիրինի գաղղրմայօրուղ : Օնու սատէճէ՝ ինսան իլա-
վէլէրի վէ իմասալարը իլէ տահա սօգունուլմամըլ .
օլուպ՝ իւք կէօրիւնսիյիւ զէման նասըլ իսի իսէ՝ էյլէ
կէօսթէրիլիղ : Օլ զէման օնու իգրար էսէնլէրին
իւզէրինէ օնուն պիր աղղլէտիճի՝ վէ զայէթ գուվլէթլի
վէ դանարըլըլ Թէսիլի վար ըար : Իմսի՝ էկէր օ-
նուն շան ու շէօհրէթի օնուն սասիլիյի իսի իսէ , օ-
նու՝ քէնսիսիին օլ իւք հալինէ կէթիլմէք՝ Թէքրարէն
օլ շան ու շէօհրէթիին օնա պուլտուրմագ տըր : Գալ-
պին տինի՝ պիր Թագըլ սոլթանաթըլ այն ու առէթ :

էրին օրթաւննաւ հոյաթ ու սահաթ պուլամազ : Ին-
սանըն եիւրէյի՝ փաք աչքըն եէրինէ այն ու ասեթլէ-
րին իճբարը իլէ խօշանմաղա՝ վէ տէրունի աղիղլէք քիււ-
լիյէն թէրք օլունմուշ իբէն սասեճէ պիթ տաշարալի ի-
պատեթ սուրեթի իլէ գանմաղա զայէթ մայիլ տիր : Լա-
քին եիւրէք աղիղլիյի էլթիրմէյէն իպատեթ սուրեթ-
լէրի՝ հէր նէ գատար խօշ կէօրիւնիւրլէր իսէ տէ՝ Ալա-
հա մադպուլ տէյիլ տիրլէր . վէ պունտան պէօյլէ պիւ-
թիւն պիւթիւնէ ֆայասարղ տըրլար : Ալաս հէնտի-
սինէ սէճտէ վէ իպատեթ հտէնլէրալին՝ ծուր ուհ իլէ
վէ կէրչէքլիք իլէ էթտիքլէրինի թալապ էտեր , Յօլի .
Դ . 24 , վէ սասեճէ այն ու ասեթ սուրեթլէրին-
սէն իբրաս էտեր : Եսայ . Ա . 11 — 17 :

Պիզտէն պու պապտէ շիքեայէթ հտէնլէր՝ Ինճիլին
քէնտիպինէ վէ Ալասըն մուգատտերինէ վէ թէվարլիսէ
գապահաթ պուլմուշ օլուրլար : Օնլար տէյիլ պիղիմ
իլէ իլա կէրչէքլիյին Սահիպի աղիղլի իլէ զավղա է-
տերլէր : Օ՝ ծուր էօյլէ օլաուղու կիպի էթմիշ տիր ,
վէ պիղիմ սասեճէ արղունուչ պու տուր քի , Քրիս-
թիանլիք՝ ծուր գուրան Քրիստոս Էֆէնտիօղ վէ ծուր
Աւաքեալարը պրագտըրլարը հիյեթաւ գապուլ վէ օ
ուսուլտէ իճբար օլունտուն :

Ինսան խէլարնըն աղիմ չարէլլերի վէ վէսիլէլլերի՝
ինսան գըսմընա աչքզ վէ սատըգանէ վէ տէվամ խզըն
քէնտի թապիւթլարընըն սասելիյինսէ վաղ օլունան
Ինճիլին սասե վէ ալըր կէրչէքլիքլէրի տիր . Աղիղ
Բուհուն գուվէթի իլէ ինսանըն խէլարնա պունար
գուլաղուզըուչ էտեր , վէ տէյիլ տիշարըտան կէօրիւ-
նէն այն ու ասեթլէր սուրեթլէրի : Քրիստոս Էֆէն-
տիփիղ “ Օնլարը կէրչէքլիյին իլէ աղիղլէ . սէնին քէ-
լամըն կէրչէքլիք տիր ” տէյիլ սուա էյլէտի , Յօլի .
Ժի . 17 , ծնլարը այն ու ասեթլէր իլէ աղիղլէ
տէյիլ սուա էթմէտի : Պետրոս տեր քի , “ Չիւրիւր
Թօիոււմտան տէյիլ իլա ջիւրիւմէղ Թօիոււմտան՝ Ալասըն
եաշայան վէ էպէտէն գալան սէօլիւ իլէ Թէքրար սօլ-
տունուղ ” (Ա Պէք . Ա . 23) . տէմէյօր քի , բուսու-
թաթլէր վէ սարթանաթլը լիթուրեալար վայսիթասի իլէ

եկնիտէն ասորսընըրդ : Պիզ ինսանլարն տիգգաթընը
 պու այն ու ասեթէր սուրէթինտէն վէ բուսումաթ-
 լարտան՝ Ալլահըն Բէլամընտա պուլունան պու
 աղիղէյիճի վէ իւէլասէ գուլաղուղայան ճէլիլ
 կերչէքլէքլէրէ չէվըրմէյէ իսթէրիզ . ղըրա իթիմատ է-
 տէրիզ քի , ընլար իլէ՝ վէ եալընըզ ընլարըն վասիթա-
 սի իլէ ինսանլար էպէսի հօմիւրէ մալիք օլա պիլըր-
 Լեր : Էյ օգուլան աղիղիւր՝ սէնին սիւրիւր ու սէվին-
 ճին վէ հէր կիւնքի տէրսին պունլար օլտուն :

THE HISTORY OF THE

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

ՖԻՆՐԻՍԹ Ա

Իսկո՞ւ ընտանեան ղեկավար օրհանան այն ու արեւելիքին
պաշտանիւնը Ռարիիսինին պէտքի :

ԵՕՐԹՈՒ ԼԱՐ

Պատե՛տ Վե Պենիկոսիկի իւր տէհրտէ մէլճուա ի
տիւղէր : Մահիֆէ 14 , 15 :

Պեօյիտ Ճամապ իւրին տէօրտիւնճիւ տէհրտէ ալէս
պէլի թուրուրմաղա պաշտանար : 18 , 19 :

Քրիստոսոս Մեւլապոս՝ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ թային
օրհնատու : 19 :

Շէհիպուրէն ղեկիւնէ Եօրեւալը՝ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ
զուհր էթաիւղէր : 24 , 25 :

Ասափեալարըն Եօրեւալըն ալթընճը տէհրտէ զուհր
էթաի : 29 , 30 :

Պիտիւր Մարիամըն Եօրեւալըն :

1 . Պիտիւր Մարիամըն շարտանմաը՝ ալթընճը տէհրտէ
թային օրհնատու : 37 :

2 . Պիտիւր Մարիամըն Գաթպիսի՝ ալթընճը Եախօս Եէ
տիւնճի տէհրտէ զուհր էլլէտի : 39 :

3 . Մարիամըն Եղիսաբէլի ղեկարէն Եթիսի՝ օն տէօր
տիւնճիւ տէհրտէ ալէսսէլի պիր Եօրթու օրտու :
40 :

4 . Մարիամըն Վեփաիւ Վե կեօյէ շարտանմաը՝ ալէլիւնճի
տէհրտէ զուհր Էսիսի՝ օն իւլիւնճիւ տէհրտէ դասար ու
մուսի օրմամրչար : 40—43 :

5 . Մարիամն մելուքոս՝ Էկտինձի տէհրտէ պաշ-
լայրպ՝ օն պիրինձի եա օն իքինձի տէհրտէ ումուժի օլ-
տու : 43 :

6 . Մարիամն՝ Լեռնիւ անա բահմեհ Էլմեոի՝ օն իքին-
ձի տէհրտէ զուհր էլէտի : 43—45 :

Օ Ր Ո Ւ Ճ

Օրուձ ատէթի՝ քիլիսէյէ սղար սղար կիրտի :
47 , 48 : — Պիւթիւն պիւթիւնէ հէր քէսին իրատէթիւ-
նէ պրաղըմբըտը : 47 , 49 : — Իպթիտա՝ օրոձ Իփի , Իերհիւ
րեյիւ Իփի : 50 : — Իւչիւնձիւ տէհրտէ Իերհիւ օլտու :
51 : — Ալթընձը տէհրտէ պիր իգթիլալը ամէլ տէ-
յիւ թային օլունտու , 52 , վէ օնտան էվվէլ հիչ պիր
միւային փէրհիլ էօլուտու :

Ա Խ Ե Ր Ա Յ Ն Ո Ւ Ա Տ Ե Թ Լ Է Ր

Աւիււերէ վէ Մէլեւերէ Իպաքէլին զահուրոս : Պու
ատէթ տէօրտիւնձիւ վէ պէշինձի տէհրտէ պաշանտը :
53 : — Մարիամա՝ պէշինձի տէհրտէն էվվէլ պապի
աղիզէրտէն զիյատէ թաղիմ օլունմաղտը : 56 :

Թասլէրերէ Իպաքէլին զահուրոս : Բուլարըն արա-
պրնտա սէքիզինձի տէհրտէ՝ վէ Լաթինլէրին արասրնտա
սօգուզունձու տէհրտէ պաշանտը : 64 : — Էրմէ-
նիլէրին արասրնտա օն իւչիւնձիւ եա օն տէօրտիւնձիւ
տէհրտէ կիրտի : 64—66 :

Իսալ Իպաքէլին զահուրոս : Իպթիտա՝ տէօրտիւնձիւ
տէհրտէ իսալ իպատէթ օլունտու : 69 , 70 :

Փաթապ Իգար էմմիին վէ միւթալ մէլէրինին զա-
հուրոս : Պու այինլէր՝ օն իւչիւնձիւ տէհրտէ ալէսսէվի
օլտու : 71—78 : — Էրմէնիլէր արասրնա՝ օն տէօրտիւն-
ձիւ տէհրտէն եարսրնտան սօլրա կիրտիլէր : 78 , 79 :

Թէպիլէլ գաթն զահուրոս : Թէպտիլի զաթ թալի-
մաթը՝ իպթիտա սօգուզունձու տէհրտէ իտխալ օլուն-
տու . լաքին օն իւչիւնձիւ տէհրտէ գատար ումուժի օլ-

մամուլըստը : 80—98 :

Բապուլն Արամ Թասմենն է+մեյնէ Իպապէլին դոհարոս :
Օն իւջիւնձիւ տէհրտէ զուհր էլլէտի : 98—101 :

Փատւէնիձի ալէէ : Օն պէշինձի տէհրտէ սապլթ ու
տու : 106 :

Էօլի-լէր Իլէն լիւո-բեալար : Օն ալթընձը տէհրտէ
Թէքսիլէն սապլթ ուտու : 108—110 (ա) :

Էօլի-լէր Իլէն գոսալար : Տէօրաիւնձիւ տէհրտէ՝ վէ
փտան սօղրա կէօրիւնաիւ : 111—114 :

Հաճ ու դիարէլէր : Տէօրաիւնձիւ տէհրտէ իլթիհար
պուլտու : 115 , 116 :

Էսերլէրէ Իւլէն ու Բապիճ : Տէօրաիւնձիւ տէհրտէ
իլթիհար պուլմաղա պաշլաստը : 121—Պէշինձի վէ ալթընձը
տէհրլէրտէ հաստէն զիյատէ արթտը : 122 , 123 :

Քիւնիւիւ վէ գանպիւ Էագմագ : Տէօրաիւնձիւ տէհրտէ
իսխալ ուլունտու : 125 , 126 :

Աիւնպիւլիւն մոսլար վէ գանպիւ Էագմագ : Նէ զէման
իսխալ ուլունտուղունուն զէմանը էյիձէ մալիւմ տէյիլ
աիլը : 127—130 :

Ալիւլիւնիւ սոս : Ալթընձը տէհրտէ մէյտանա չըգ-
տը : 132 :

Ափօրօզ վէ անալիմ : Ափօրօզ իւր տէհրլէրտէ սալթ
դապահաթըլը Բիլիսէ ազալըղնտան ըէտոտ էթմէք-
տէն իպարէթ իտի : 133 :—Ափօրօզ իլէ պերապեր լանէթ
օգունմագ իպթիտա պէշինձի տէհտէ զուհր էթտի : 136 :

Փախալարէն պիտըլիյի : Իւր տէօրթ տէհրտէ՝ քիւլ-
լիյէն հէր քէսին ըիզասընա մէրպուլթ իտի : 144 :
—Իպթիտա 335 տէնէսինտէ պու շէյի պօրձ էթմէք
իոսսուսունա ձէհտ ուլունտու : 144 :—Օն պիլիւնձի
տէհրտէ զօր իլէ Ֆարզու պօրձ ուլունտու : 145—147 :

Քահպիլի ոսոսլա : Պու իպթիտա՝ իքիւնձի տէհրին
սօնու վէ իւջիւնձիւ տէհրին էվլէլէրի թարիսինտէ

(ա) Սահիֆէ 110աա՝—1 սալթըրտա օն ալթընձը տէհր
էէրինէ՝ Էաղնըլըզ իլէ օն սօգուղունձու տէհր պա-
սըլմըլ տըր :

Կէորտիւնմէյէ պաղատը : 151 : Տէորտիւնճիւ տէհրակէ
չօղատը : 154 , 155 :

Էաղամագ Վէ Ռոն : Պու տախի իպթիտա իբինճի
տէհրին սօնունա վէ իւչիւնճիւ տէհրին էվվէլէրինէ տօղ-
րու զուհր էթմէյէ պաղատը : 157 :—Քիլիակ խատէ-
մէլէրինի մեռոն իլէ էաղլամագ՝ տօգուզունճու տէհրէ
գասար առէթ օլմամըչրար : 158 :—Սօն էաղլամագ 159 :

Ալէլ էալպար : Տէորտիւնճիւ տէհրակէ զուհր էյ-
լէսի : 161 :

Իէէի «ըրւար : Պու՝ ըն իբինճի տէհրակէ՝ էէտիյէ
գարար վէրիլպ սասիթ օլունտու : 163 . 166 :

Ստեփաննոսուն Փափա օլմասը	257
Արնորիոս	297
Սուրբ Դիոնէսիոս Աղէքսանդրալը	232

Վէ հերետիկոսւարտան՝ Սաբելիոս , Պօլոս Սամուս , տաջի , Մանէս , Կելսոս , Մոնտանոս , վէ սայրիւնքի :

ՏԵՕՐՏԻԻՆՃԻԻ ՏԵՀԲ

Սուրբ Աթանաս	371
Լադամնաիոս	321
Եւսեբիոս	340
Սուրբ Կիւրեղ Երուսաղէմլի	383
Սուրբ Հիլարիոն	361
Սուրբ Բարսեղ Գայսերլի	378
Սեղէսարոս . Փափա օլմասը	314
Սուրբ Գրիգոր Նիւսալը	394
Սուրբ Գրիգոր Նաղիանդալը	390
Սուրբ Ամբրոսիոս	397

Վէ հերետիկոսւարտան՝ Դոնատոս , Արիոս , Մակեդոն , Յովնիանոս վէ սայրիւնքի :

ՊԵՂԻՆՃԻ ՏԵՀԲ

Սուրբ Եպիփան	403
Վիլէնցիոս	450
Յովհան Ոսկեբերան	449
Իուստինոս	410
Սուրբ Օգոստինոս	430
Սուրբ Կիւրեղ Աղէքսանդրալը	444
Թէոդորիոս	460
Սուրբ Իսիդորոս	440
Սուրբ Հերոնիմոս	420
Սոզոմենոս միւկերիխ	450
Զոսիմոս . Փափա օլմասը	417
Վոնիփակիոս . Փափա օլմասը	418
Գելասիոս . Փափա օլմասը	457

Վէ հերետիկոսւարտան՝ Եւսիբէս , Կեղեսաիոս , Նեստոր , վէ սայրիւնքի :

ԱԼԹԸՆՃԸ ՏԵՅՐ

Սուրբ Բենեդիկտոս	554
Պոեաիոս	523
Նաագրիոս	596
Սուրբ Գրիգորիոս սեփեք՝ Փափա	504

ՊՈՒՆՏԱՆ ՍՕՂՐԱՔԻ ՏԵՅՐԼԵՐ

Յովհաննէս Դամասկայլ	750
Սուրբ Բերնարդոս	1154
Ղիգօլա սե Լիբա	1380
Յովհաննէս Թորէքրէմաթա	1400
Սքըլարիոս	1460
Լուսեր	1546
Մարտնաղոս	1583
Գարունիոս Կարգինալ	1607
Գելարմինոս Ճիզվիթ Կարգինալ	1621
Փէրրոն Կարգինալ	1618
Գէթապիոս Ճիզվիթ	1657

ԻՐՄԵՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԼԵՐ ՎԵ

ՄԻՒԵԼԼԻՖԼԵՐ

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻՒ ՏԵՅՐ

ԻՍՄԼԵՐ

- Գրիգոր Լուսաւորիչ
- Յակոբ Մճբնայ Հայրապետ
- Եփրեմ Ասորի
- Սահակ Պարթև Հայրապետ
- Մեսրոպ վարդապետ
- Լաւթանդեղոս միւկրրիս
- Զենոբ Եպիսկոպոս՝ Ասորի միւկլիֆ

ՊԵՂԻՆՃԻ ՏԵՅՐ

- Մովսէս Խորենացի՝ Արքեպիսկոպոս Արշարունեայ
- Յովհանն Հայրապետ Մանգակունի

ԱԼԹԸՆՃԸ ՏԵՅՐ

Կորին Միւկրրիկ
 Մոլէն Խորենացի Միւկրրիկ
 Իզըշէ վարդապետ Միւկրրիկ
 Ղազար Փարպէշի Միւկրրիկ
 Եզնիկ Կողբացի Միւկրրիկ

ԵԻՏԻՆՃԻ ՏԵՅՐ

Կոմիտաս Կաթողիկոս
 Անանիա վարդապետ Շիրակոճի
 Սահակ Հայրապետ

ՍԵՔԻՉԻՆՃԻ ՏԵՅՐ

Յովհան իմաստասէր Օձնեցի
 Սահ իաննոս Եպիսկոպոս Երևնեայ

ՏՕԳՈՒՉՈՒՆՃՈՒ ՏԵՅՐ

Յովհաննէս Զ. Կաթողիկոս

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՏԵՅՐ

Նիկոն Հայրապետ
 Գրիգոր Նարեկացի

ՕՆՊԻՐԻՆՃԻ ՏԵՅՐ

Պետրոս գետադարձ Հայրապետ
 Մեծն Գրիգոր Մագիստրոս Պալհաուրէի
 Գրիգոր վկայասէր Հայրապետ

ՕՆԻՔԻՆՃԻ ՏԵՅՐ

Ներսէս Կլայեցի շորհաւի Հայրապետ
 Ներսէս Լամբրոնացի Արքեպիսկոպոս Տարսնի

ՕՆԻՉԻՆՃԻՒ ՏԵՅՐ

Գրիգոր վարդապետ Ակիւացի
 Մեծն Վարդան արքիւշահան վարդապետ
 Զակոբ վարդապետ Կլայեցի
 Յովհաննէս վարդապետ պլուզ

ՖԻՆՐԻՍԹ Գ

Մուգասակմէ	3
Տխպաճէ	3

ՊԱՊ ՊԻՐԻՆՃԻ

ԵՕՐԹՈՒՆԱՐ : Գրիտոստանն եւ Առաքեալաբարտան թային աշխիւ խաբէրի : Սահիֆէ 9 : Իւր տէ՛րէրտէ՛ նըւարը թու՛թմասը հէր քէսին իրասէթինէ արաղըտըղը , 11 : Իսթիսա փէք աղ օլտուղը , 11 : Չօլւանմաղէրինին սէպէպէրի , 12 :

ՖԱՍԼ 1 . Պաւէր լէ Պէնքէյուպէ Եօրեաւարը , 13 : Բուրքեալարտան թային օլմասըղարը , 14 : Օնլարը թու՛թմասը իրասէթէ պաղը օլտուղը , 16 :

ՖԱՍԼ 2 . Պէօյիւք ճոմաս կիանիւ , 18 : Պու եօրթու Նիկիա սինաթասուննան սօղրա սապթթ օլտու , 18 , 19 :

ՖԱՍԼ 3 . Բընքոստան Տէլլարտ , 19 : Ահտի ճէտիտտէ զէքրի եօգ սուր , 19 : Պու եօրթու իլէ՛ վաֆթիլը եօրթուսու հազզընտա Բիլիսէնին իսթիլաֆը , 20 : Պու եօրթունուն իհասա օլմասընըն սէպէպէրի 21 :

ՖԱՍԼ 4 . Աէհիլէրին Եօրեաւարը , 24 : Կասըլ պաղանարըղարը , 25 : Աէհիպէրէ իպասէթ օլունմասը՝ փու՛թփէրէսթլըքսին այընմա պիր սառէթ օլտուղը , 27 , 28 :

ՖԼՍԼ 5 . Աստուծոյ երեսնաս , 28 : Պունա սէպէպ վերէն քէյֆիյէթէր , 28 :

ՖԼՍԼ 6 . Պիէր Մարիամըն երեսնասը , 30 : Ազգ Բիթապարտա պունա սէպէպ վերէնէք պիւր շէյ պուլունմաղ , 30 : Բրիտոս Եֆէնսիֆիլն վաշիւսինէ Իւք տէնրէրտէ իպատէթ օլունմազըսը , 31 : Պունա դարը չօդ հայրսպիտէր զըստ սէյլէտի , 32 , 33 : Պու իպատէթին զուհուրինէ սէպէպլէր , 35 : Ը վէ ք . 36 : ք . 37 : Պիէր Մարիամըն փաքլանմասը եօթուսու , 37 : Միւժտէսի , 39 : Եղիսարէթէ զիյարէթի , 40 : Վէֆաթը վէ կէյէ պընմասը , 40 : Պու կէյէ անմասը իւղէրինէ միւսթէլէֆ զիււմէր , 41 : Մարիամըն մէվուտու , 43 : Մարիամըն անա բպիմինէ լէքէսիզ տիւշմէսի եօթուսու , 43 :

ՊԱՊ ԻՔԻՆՃԻ

ՕՐՈՒՃ , 46 : Առաքեալսարըն վէ Իւք Բրիթիանլարըն պու խուտուստ հարաքէթէրի , 46 , 47 : Գաչ կիւն օրուժթութուլուղու , 49 : Իրատէթէ պպլը օլուղու , 49 : Փէրհիզ , 50 :

ՊԱՊ ԻԻՉԻՆՃԻԻ

ԱՉԻՉԼԻՐԻ ՎԵ ՄԵԻԵԲԼԵՐԻ ԻՊԱՏԵԹ , 53 : Պունա սէպէպ օլան շէյլէր , 53 : ք . ք . վէ ք . 54 : Է . 55 :

ՊԱՊ ՏԵՕՐՏԻՆՃԻԻ

ԹԱՍՎԻՐԼԵՐԻ ԻՊԱՏԵԹ , 58 : Իւք տէնրէր տէ եօղուտու , 58 : Նասըլ պուշանաղը , 59 , 60 : Իւք Բրիթիանլարըն պունա գարըտուրուղու , 60—62 : Էրմէնիլէրին արաղնա պու այնին հէփիսինտէն սօղրա կիրմէսի , 64—66 :

ՊԱՊ ՊԵՇԻՆՃԻ

ԽԱՉԱ ԻՊԱՏԵԹ , 67 : Ազիզ Բիթապարտա հիչ

ղբերի Էօգ, 67 : Խաչ չըդարմաննն ասը, 67 : Իսկ թիտա սատեճէ պիր նիշան օլտուղու, 68 : Կոստան գիանոսուն կեօքտե խաչ նիշաննը կեօրմէսի, 68 :

ՊԱՊ ԱԼԹԸՆՃԸ

ՓԱՓԱԶԱ ԿԻՒՆԱՅ ԻԳՐԱՐԸ, 71 : Աղիզ Քիթապար միճիւպինճէ՛ Ալլահա օլունմուը, 71 : Փափաղա իգրարնն զուհրու վէ Աղիզ Քիթապարտան օնա կէթիրիէն իսպաթլար, 71 : Իգրար՝ շիմսի օլունտուղու կիպի էսքի Քրիսթիանլարա մալիմ՝ աէյիլ էսի, 72 : Օնլարնն նասըլ իճրա կթաիքէրի, 72—74 : Օնլարնն զէմանննտա հէր քէսին զամիրինէ պրաղլըմըլըտը, 74 . 76 : Օնլար՝ փափաղտա կիւնաս աֆվ կթմէք գուվէթի վար զանն կթմէղէր իսի, 76 : Էրմէնի Քիլուէսի պու սատէթի պագի Քրիսթիանլարտան սօղրա գապուլ էյլէսի, 78 :

ՊԱՊ ԵԻՏԻՆՃԻ

ԹԻՊՏԻԼԻ ԶԱԹ, 80 : ԻԼք Քրիսթիանլար՝ Բապպըն ախշամ թասամընըն ըէսմինի՛ պու կիւնքի պաղք Քրիսթիան Քիլիսէլէրինին կթաիյինաէն չօգ ֆարգլըլ իճրա էսէրէր իսի, 80 : Օնուն հագգընտա օնլար նէ՛ ինանըրլարըտը, 81 : Օնլարնն ֆիգրինի պէյան էսէն շէյլէր, 81 : Ը . 82 : Հայրապետէրտէն պուխուսուստա իսթիխարաճլար, 83—86 : Ի . 87 : Պու՛ հերեսիկոս իճատը սըր, 88 : Պունու թէրթիպ ու նիղամա գօյանլար, 90, 91 : Պիր զէմանէ դասար՝ պու խուսուստա հէր քէսին իսթէսիյի զիւլմանէ օլմաղա բուխասթը վարըտը, 92 : Էրմէնի Քիլիսէսի պու զիւլմա փէք սօղրա գապուլ էյլէսի, 94, 95 : Գանսըղ Գուրպան, 95, 96 : Ահտի ճէսիտտէն պունա դարըլ իսպաթլար, 96 : Բապպըն ախշամ թասամընըն էքմէյինի վէ շէրապընը Էօգարը գալ սըրմասը վէ օնա իպատէթ էթմէսի, 98, 99 :

ՊԱՊ ՍԻՔԻԶԻՆՃԻ

ՓԱԲԼԷՅԻՅԻՃԻ ԱԹԻՇ, 103 : Փուլմէրէսթլըք-

տէն աընմա օլտուզու, 103: Էսքի Հայրապետէրին
պու թաղիմէ ինանմասրդարընա քէնտի թաղմաթէ-
րինտէն իսպաթար, 104, 105:

ՊԱՊ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ

ԻՕԼԻԼԻԲԻ ԻԶԻԻՆ ԼԻԹՈՒՐԵԱ, 108: Պու
տաթէ Էօլ աշան շէյէր, 108:

ՊԱՊ ՕՆՈՒՆՃՈՒ

ԻՕԼԻԼԻԲԻ ԻԶԻԻՆ ՏՈՒԱԼԱՐ, 111: Հայ-
րապետէրին պունա գարջ սոյէտիքէրի, 111—113:

ՊԱՊ ՕՆՊԻՐԻՆՃԻ

ՀԱՃ ՈՒ ԶԻՅԱՐԻԹԼԻԲԻ, 115: Էսքի Քրիս-
թիանորա մաղմ տէյիլ խտի, 115: Հեղինէ մէլքէ-
նին խաջը պուճմագ իչևն Երուսաղէմէ կիթմէսինտէն
պու այինէ աջընն Էօլ, 115: Հայրապետէրին պու-
նա զրտտ սէօյէմէտի, 116—118:

ՊԱՊ ՕՆԻՔԻՆՃԻ

ԷՍԻՐԼԻԲԻ ԹԱԶԻՄ ՈՒ ԻԶԶԻԹ, 120: Պու
փութիէրէսթիլքտէն աընմա սըր, 120: Պու տաթէ-
տէն հասըլ օլտն պաթըլըդար վէ հիւլէր, 121—123:

ՊԱՊ ՕՆԻԻԶԻՆՃԻԻ

ՔԻՒՆԼԻԻՔ՝ ՎԷ ԿԻՒՆՏԻԻԶԻՆ ՄՈՒՄ
ՎԷ ԳԱՆՏԻԼ ԵԱԳՄԱԳ, 125: Էսքի Քրիսթիան-
լար իսրտէթտէ քիւնիլք Էսգմագ տաթիլնի մէքրուհ սու-
յարլարը, 125: Լէն Փափա պունու պիր տաթի էթ-
մէյէ չագ ճէհտ էյէտի, 126: Էսքի Քրիսթիանլար
մուճ վէ գանտիլի իսրտէթ վագթընտա սալթ կէճէ ի-
լէ Էսգարլարը, 127:

ՊԱՊ ՕՆՏԵՕՐՏԻՆՃԻԻ

ԱԶԻԶԼԻՆՄԻՇ ՍՈՒ, 131: Պէյլէ պիր այն
փութիէրէսթիլքտէ վարըր, 131, 132:

ՊԱՊ ՕՆՊԵՇԻՆՃԻ

ԱՓՕՐՕԶ ՎԷ ԱՆԱԹԻՄԱ, 133: Իւջ Գրիա-
 թիանլարնն ափօրօղու՝ գապահաթըլը սալթ պիր Գի-
 լիսէտէն ըէտա էթմէքտէն իպարէթ իտի, 133: Ոսկե-
 բերաննն պու խուսուստա տէտիյի, 133: Սօղրալարը
 պունա անաթէմա եանի լանէթ տախի իլալէ օլունտու,
 135: Սօղրա տիւնեալի թէտիպ վէ ազապ տախի իլա-
 վէ օլունտու, 136, 137: Պու՝ Ինճիլին ըուհունա զըտա
 օլտուղունա իսպաթլար, 137: Առաքեալն՝ « Շէյթա-
 նա թէսլիմ էթմէք », թապիրինին մանասը, 137, 138:
 « Անաթէմա մարանաթա », թապիրինին մանասը, 139:

ՊԱՊ ՕՆԱԼԹԸՆՃԸ

ՓԱՓԱԶԼԱՐԸՆ ՊԻՔԻՐԼԻՅԻ, 142: Հայրա-
 պետէրին պազըսը պէքեարըք հալնի մէտհ էթտիլէր,
 142: Շարք Գիլիսէլէրինտէ փափաղլարնն էվի օլմա-
 սը պագի գալըր, 145:

ՊԱՊ ՕՆԵԿՏԻՆՃԻ

ՐԱՏԻՊԼԻՔ ՈՒՍՐԱԻԼՈՒ, 150: Աղիզ Գիթապ-
 լարնն ըուհունա գարշը սըր, 150, 151: Պու ուսուլա իւջ
 սէ պէպ՝ գօլալայըլ օլտու, 153:

ՊԱՊ ՕՆՍԵՔԻԶԻՆՃԻ

ՄԵՌՈՆ, ՎԷ ԵԱՂԼԱՄԱԳ, 156: Պու առէթէ
 սէպէպ օլան շէյ, 156: Փափաղ վէ Եպիսկոսոս թադտիս
 էթմէքտէ մեռոն գուլանմագ, 158: Սօն եաղլամագ, 159:

ՊԱՊ ՕՆՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ

ԱԶԻԶ ԷՍՎԱՊԼԱՐ, 161: Իւջ տէհրէլտէ
 պէտլէ շէյ եօղուտու, 161:

ՊԱՊ ԵՒՐՄԻՆՃԻ

ԵՒՏԻ ՍԸՐԴԼԱՐ, 163: Սըրըարըն սայըսը
հագգընտա իսթիլաֆ, 164:

ՊԱԶԸ ՄԻՒԼԱՀԱԶԱԼԱՐ

Իւք իւչ տէհրտէ Գրիսթիանըգ զայէթ փաք վէ սա-
տէ իտի, 167: Սպրատան Գիլիսէտէ պիր պէջիւք
Թէպտիլլիք օլուննաղա պաշլանսը, 168: Իկէր պու՝ Գը-
րիսթիանըզա սօղրատան կիրէն տտէթլէր իգթիզալը Ի-
սէ, Գրիստոս քէնտի Գիլիսէսինի նօդասն պրագմըլ
օլմալը, 170: Պու իլլավէ ատէթլէր՝ Էրմէնիլէր իչնէ
հէփիսինտէն սօղրա կիրաիլէր, 171: Իկէր պունլար
հէր հալտէ իգթիզալը շէյլէր իսէ, Էսքի Գրիսթի-
անըարըն հալի նի՝ ճէ օլուր, 172: Նէթիճէլէր, 173. 175:

